

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**‘ACĀ’İBÜ’L-MAHLŪKĀT GİRİŞ, METİN,
İNCELEME, DİZİN-SÖZLÜK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şerife Burcu AL

Enstitü Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Enstitü Bilim Dalı: Eski Türk Dili

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ

HAZİRAN-2010

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

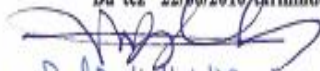
'ACĀ'İBÜ'L-MAHLŪKĀT GİRİŞ, METİN,
İNCELEME, DİZİN-SÖZLŪK

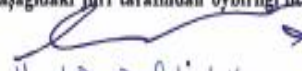
YÜKSEK LİSANS TEZİ

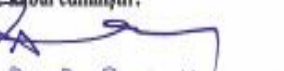
Şerife Burcu AL

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili

Bu tez 22/06/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M. Mehdi Esgüzel

Yard. Doç. Dr. Selçuk Kırsak

Doç. Dr. Engin Yılmaz

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Şerife Burcu AL

22 Haziran 2010

ÖNSÖZ

Yerli ve yabancı pek çok araştırmacı tarafından değişik dönemlerde ‘Acâ’ibü’l-Mahlûkât türünde eserler yazılmıştır. Ancak bu türde yazılmış en eski ve en önemli eser olma özelliğini taşıyan, aynı zamanda kendinden sonra yazılmış eserlere de kaynaklık eden Ali bin Abdurrahman’a ait ‘Acâ’ibü’l-Mahlûkât’ın önemi daha da büyüktür.

Tezimizde, bu değerli eserimizin 35.-70. varaklarınının metin, inceleme ve dizin-sözlük çalışmaları yapılmıştır.

Bana bu tezi hazırlama fırsatını sunan ve tezimin hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ’a, beni bu yaşlara getiren ve eğitimim için üstün fedakarlık gösteren biricik anneme ve beni hep daha fazlası için cesaretlendiren sevgili eşime teşekkürlerimi sunarım.

Şerife Burcu AL

22 Haziran 2010

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: ESER HAKKINDA BİLGİ	4
1.1. Türk Edebiyatı'nda 'Acâibü'l-Mahlûkât Tercümelere	4
1.2. Eserin Konusu	5
1.3. Eserin Yazılış Tarihi.....	6
1.4. Eserin Müellifi.....	7
BÖLÜM 2: METNİN TRANSKRİPSİYONU	8
BÖLÜM 3: SES BİLGİSİ İNCELEMESİ	58
3.1. Ünlüler	58
3.1.1. Ünlü Değişmeleri.....	58
3.1.1.1. i / e Değişmesi.....	58
3.1.1.2. ü / i Değişmesi	59
3.1.2. Ünlü Düşmesi	59
3.1.3. Ünlü Birleşmesi.....	60
3.1.4. Ünlü Uyumu.....	60
3.1.4.1. İncelik-Kalınlık Bakımından	60
3.1.4.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından	61
3.2. Ünsüzler	64
3.2.1. Sızıcılaşma	64
3.2.1.1. k > ħ.....	64
3.2.1.2. ğ > v.....	64
3.2.1.3. b > v.....	65
3.2.2. Ötümlüleşme	65
3.2.2.1. k > g.....	65
3.2.2.2. k > ğ.....	66
3.2.2.3. t > d	67

3.2.3. Ünsüz Türemesi.....	68
3.2.3.1. İkizleşme	68
3.2.4. Göçüşme.....	69
BÖLÜM 4: DİZİN-SÖZLÜK.....	70
4.1. Kişi Adları Dizini	258
4.2. Yer Adları Dizini	263
SONUÇ	280
KAYNAKLAR.....	281
EKLER	285
ÖZGEÇMİŞ	322

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	:	Adı geçen eser
bk.	:	Bakınız
nu.	:	Numara
s.	:	Sayfa

Tezin Başlığı : ‘Acâ’ibü'l-Maḥlûkât Giriş, Metin, İnceleme, Dizin-Sözlük	
Tezin Yazarı : Şerife Burcu AL	Danışman : Yrd.Doç. Dr. Selçuk KIRBAÇ
Kabul Tarihi : 22.06.2010	Sayfa Sayısı : VII (ön kısım) + 285 (tez) + 37 (ekler)
Anabilimdalı : Türk Dili ve Edebiyatı	Bilimdalı : Eski Türk Dili
<p>14. yy’da Ali Bin Abdurrahman tarafından coğrafya alanında yazılmış bir eser olan ‘Acâ’ibü'l-Maḥlûkât, Osmanlılar’da coğrafya yazıcılığının ilk örneğini oluşturur. Bu özelliğiyle kendinden sonraki eserlere de kaynak teşkil eden ‘Acâ’ibü'l-Maḥlûkât, Dünya’nın yuvarlaklığı konusuna da değinen ilk eserimiz olması nedeniyle incelenmeye değer bulunmuştur.</p> <p>Eserimiz sadece coğrafyayı ilgilendiren konular dışında, tarihi olaylara ve şahsiyetlere değinmesi, dönemin sosyal yaşantısını tüm yönleriyle ele alması yönüyle de önemli bir yere sahiptir.</p> <p>Eserimiz 176 varaktan meydana gelmektedir. Tezde, metnin 35.-70. varaklar arasındaki 35 varaklık kısmının metin incelemesi, metin transkripsiyonu, ses bilgisi incelemesi ve dizin-sözlük çalışması yapılmıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: ‘Acâ’ibü'l-Maḥlûkât, Ali b. Abdurrahman, Coğrafya.	

Title of the Thesis : ‘Acâ’ibü'l-Maḥlûkât Introduction, Text, Analysis, Index-Dictionary

Author : Şerife Burcu AL

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Selçuk KIRBAÇ

Date : 22.06.2010

Nu. of pages : VII (pre text) + 285 (main body) +37 (appendices)

Department : Turkish Language

Subfield : Ancient Turkish Language

and Literature

‘Acâ’ibü'l-Maḥlûkât, written by Ali Bin Abdurrahman in the field of geography in the 14. century, sets the example of geographical writing in Ottoman's. ‘Acâ’ibü'l-Maḥlûkât, the source for following works, is worth to studying because it is the first work which mentioned the roundness of world.

This work is precious not only for dealing with the subject about geography, but also for studying historical events and personalities and social life of this century thoroughly.

The work consists of 176 sheets of paper. In this thesis, 35 sheets of paper, between 35-70, are studied textually, also text transcription, phonetics analysis and index-dictionary studies are done.

Keywords: ‘Acâ’ibü'l-Maḥlûkât, Ali b. Abdurrahman, Geography.

GİRİŞ

Eser tek nüsha olup, halen İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde TY 00524 Demirbaş Numarası ile kayıtlı bulunmaktadır. 176 varaktan meydana gelen eserimiz, 213x150 mm boyutlarındadır. Hattı harekesiz, okunaklı nesihdir, satır sayısı 15'tir. Metinde siyah, başlıklarda ise kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Kağıt krem renkli, orta kalınlıkta, aharlıdır. 1-b'de, eserin adı geçen tezhipli ser-levha bulunmaktadır. Her varak altın yaldızla çerçevelemiştir. Varakların b yüzleri müş'irlidir. Eserin deriden cildi üzerine ebru yapıştırılmıştır.

Eserin oijinal nüshası, maalesef, mevcut değildir. Gerek baş taraftaki tezyinattan, gerekse son sayfadaki H.99 tarihinden, eserin 17. asırda istinsah edildiğini anlıyoruz.

Ali b. Abdurrahman tarafından kaleme alınan eserin müellifi hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz.

Eser iki kısma ayrılır: Birinci kısım kâinatın yaratılışı, gökler, yıldızlar, od kürresi, hava kürresi, su kürresi ve kürre-i arz ile iklimlerden; ikinci kısım ise denizler, adalar, mağribden maşrika kadar şehirler, kaleler ve buralardaki insanlardan bahseder.

Eserin değindiği en önemli noktalardan biri de Dünya'nın yuvarlaklığı meselesidir. Ali bin Abdurrahman yeryüzünün şekliyle ilgili “ Bazı mezhep oldur ki, kalkan suretindedir. Ve bazı mezhep tabıl suretindedir; ve bazı mezheb de yarı topun paresi gibidir. Ve sahih kendüye ki, hukemâ ihtiyarıdır, oldur ki müdevverdir. Kürre gibi kılmıştır. Müdevver olduğuna delil oldur ki, her yerdeki adem dursa, başı göğe ve ayağı yerde ola.” ifadelerini kullanmıştır.

Bu konu Osmanlı-Türk eserlerine -Osmanlı devrinin ilk coğrafi eseri olması nedeniyle- ilk defa Ali bin Abdurrahman vasıtasıyla girmiştir. Bu dönemdeki tek coğrafya çalışması, Ali bin Abdurrahman'ın ‘Acā'ibü'l-Maḥlūkāt adlı yapıtıdır.

BÖLÜM 1: ESER HAKKINDA BİLGİ

Ortaçağ İslam coğrafyacılığı, matematik tabanlı olmayıp daha çok anlatıma dayalıdır. İslam dünyası coğrafyasını, konularına göre sınırlandıracak olursak başta, kozmoloji içinde ele alınan suret-i arz (yeryüzü şekilleri) ve iklimlerden bahseden eserleri zikretmek gerekir. Ancak asıl yoğunluk, bölgesel coğrafya konusunda olup, komşu ülkeler ve şehirlerin nesir, bazen de nazım şekillerinin anlatıldığı ülkeler coğrafyası ile şehirlerin birbirine uzaklıklarını gösteren askerî maksatlı veya daha çok hac için hazırlanmış olan “menzil” coğrafyacılığı esas yoğunluğu oluşturur. Buna mukabil İslam dünyasında, coğrafya alanında fiziki coğrafya ve kartografya dalları daha az ilgi görmüştür. Bunlar dışında ‘Acā’ibü’l-Maḥlūkāt tarzı kozmoloji, zooloji, botanik ve coğrafya karışımı eserler de İslam dünyasında sıkça kaleme alınmıştır (KAÇAR, 2008:29).

Osmanlı İmparatorluğu dönemindeki coğrafi çalışmalara bakıldığında da, Ortaçağ İslâm Coğrafyası ile Batı Dünyası’nın Modern Coğrafyası arasında kalan boşluğu doldurduğu ve aradaki bağlantıyı kurduğu gözlenir. 14.yüzyıla kadar dünya genelinde daha çok Arapça ve Farsça yazılan coğrafya eserleri, ciddi bir şekilde Batı’da ancak 18. yüzyılın sonlarından itibaren yazılmaya başlanmıştır. Coğrafya alanında, 14. yüzyıldan 18. yüzyıl sonlarına kadar olan 5 asırlık bir dönemdeki boşluğu, Osmanlıca yazılmış coğrafi eserler doldurmuştur (AK, 1993:62-66).

Çalışma sahası yeryüzü olan coğrafya, Osmanlı döneminde de yeryüzünün tasviri olarak algılanmış ve bu yöndeki çalışmalara ağırlık verilmiştir. İslâm dininin uygulanması esnasında (namaz, oruç, hac ve zekat), zaman ve yer tayinleri önem kazandığından, matematik coğrafya ile ilgili araştırmalar yoğunluk kazanmıştır. Osmanlı’nın ilk dönemlerinde coğrafya alanında, daha ziyade Arap ve Fars eserlerinin etkisi altında kaldığı dikkati çeker. Bursalı Kadızade-i Rumi (ö.1432), Ali Kuşçu (ö.1474) ve Ali Kuşçu’nun torunu Mahmut Mirim Çelebi (ö.1525)’nin çalışmaları bu yönde olmuştur. İlk Türkçe coğrafi eser olarak bilinen ‘Acā’ibü’l-Maḥlūkāt ise aslında bir kozmoğrafya kitabıdır (TAESCHER 1928:271-314).

Osmanlılar’ın ilk devirlerine ait eserlerde, coğrafi bilgi az ve tertip systemsizdir. Daha ziyade acâib ve garâib tasvirine şiddetli bir temayül görülür. Osmanlı Türkleri, genel

tasvir ve tavsiflere çok rağbet göstermişler, kozmoğrafya'ya bizzat kâinatın hâlikından başlamışlar, astronomi, mineraloji, botanik, zooloji, beşeri mevzular ve her türlü hurafeler yanında, coğrafi bilgilere küçük bir yer vermişlerdir (TÜRKAY 1959:1).

Osmanlılar'ın coğrafya ilmi ile olan münasebetleri de, Ortaçağ'ın diğer bütün ilimlerinde olduğu gibi, her şeyden önce naklî ve edebî bir mahiyet arzeder.

Osmanlı müelliflerinin kaleme aldıkları coğrafi eserleri başlıca üç kategoriye ayırmak mümkündür:

Birincisi, amelî ve intifaî coğrafyaya ait olanlar ki, deniz coğrafyalarını bunlara en güzel misal olarak gösretebiliriz. İkincisi, ilmî coğrafyaya dair olanlar ki, tavsifi ve matematik eserlerle, astronomi ve kozmoğrafya kitapları bu kategoriye dahildir. Nihayet üçüncü grubu da, seyahatnameler teşkil eder (TÜRKAY 1959:2).

Ahmet Bîcân eserinin önsözünde 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât türünün konusunun aslında Yunan'dan geldiğini söyler. Gerek Arap Edebiyatı'nda gerekse İran Edebiyatı'nda bu konuda eserler yazılmış Aristo'nun Teofrast'ın ve meşhur coğrafya bilgini Batlamyos'un eserlerinin bir özü verilmeye çalışılmıştır. İşte bu tür kitapların çoğuna hem Arap Edebiyatı'nda hem İran Edebiyatı'nda hem de Türk Edebiyatı'nda 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât adı verilmiştir (Kâtip Çelebi 1971:1127-28).

Bizde coğrafya ilminin başlangıcı için, kronolojik bir tarih bulmak icap eder ki, o da, şimdiye kadar yapılan tetkiklere nazaran, Ali bin Abdurrahman'ın Edirne'nin yeni payitaht olduğu sırada, Türkçe olarak yazdığı " 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât" adlı eserin telif tarihi (Takriben 1365-1370) olabilir (TÜRKAY 1959:4).

Osmanlı Devleti, önceki Anadolu Uygarlıkları'ndan, İslam'dan ve Selçuklular'dan kaynaklanan zengin bir bilgi hazinesine sahipti. Bununla birlikte 14. yüzyıla değin coğrafyaya ilgi gösterilmedi. 14. asrın elde mevcut tek coğrafi mahsulü, Ali Bin Abdurrahman'ın " 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât" adlı kitabıdır. Bu eser hem ilk coğrafi eserimiz olma özelliğiyle hem de 14. asır Türkçesi'ni yansıtması nedeniyle büyük önem taşır. İstanbul ve Avrupa kütüphanelerinde Osmanlı Türkiye'sine ait bundan daha eski bir kitap yoktur.

1.1. Türk Edebiyatı'nda 'Acā'ibü'l-Maḥlūkāt Tercümeleri

'Acā'ibü'l-Maḥlūkāt adı altında pek çok tercüme yapılmıştır. Ancak bunların en eskisi Ali b. Abdurrahman'a ait 'Acā'ibü'l-Maḥlūkāt'tır. Eser, Edirne'nin fethinden sonra yapılmış olması itibariyle bu konudaki ilk tercüme olma özelliğini kazanmıştır.

'Acā'ibü'l-Maḥlūkāt'ın ikinci tercümesi ise, I. Mehmed zamanında yapılan tercümedir. "Her ne kadar İsmail Uzunçarşılı¹, Blochet² ve Adnan Adıvar³ bu eserin mütercimi olarak Rükneddin Ahmed adında birisini gösterirlerse de elimizdeki iki nüshasında bunu teyit edecek bir kayıt yoktur.⁴

Eser, Ali b. Abdurrahman'ın eserinden neredeyse üç misli büyüktür ve Farsça 'Acā'ibü'l-Maḥlūkāt tercümesiyle birlik göstermektedir.

Üçüncü tercüme, öteki tercümelere daha kısa olmasına rağmen en çok tanınan ve en çok okunan tercüme olan Yazıcıoğlu Ahmet Bîcân'ın tercümesidir. Eserin tercüme tarihi 857/1453'tür. Bu eser de Farsça tercümelere dayanmaktadır.

Dördüncü tercüme Mustafa b. Muslihiddin bin Şaban tarafından yapılan Kitâb-ı 'Acā'ibü'l-Maḥlūkāt ve Garâ'ibü'l-Mevcûdât adlı tercümedir. Eser Kazvînî'nin eserine dayanır.

Beşinci eser ise varlığından sadece Kâtip Çelebi'nin bahsettiği, 965 yılında Bosna kadısı olan Gınaî adlı bir şahsın tercümesidir. Bu eserle ilgili tüm bilginiz bundan ibarettir.

Altıncı tercüme 977/1569 yılında Eyyüb b. Halil tarafında yapılan Tezkiretü'l 'Acā'ib ve Tercümetü'l-Garâ'ib adlı eserdir. Eserin bir nüshası Viyana'da bulunmaktadır.

Yedinci tercüme, varlığını Rieu Katalogundan öğrendiğimiz Hüseyin Efendi b. Muhammed Mustafa'nın 1109/1697 yılında yaptığı 'Acā'ibü'l-Maḥlūkāt tercümesidir.

¹ İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, I (2. Basılış, Ankara 1961), s.537.

² E. Blochet, Catalogue des Manuscrits Turcs, II (Paris, 1933), nr. Suppl. Turc 1339.

³ A. Adnan Adıvar, a.g.e., s.14.

⁴ Bu eserin elimizde üç nüshası vardır. Süleymaniye Kütüphanesi, Nuri Arslan 128 ve Paris, Suppl. Turc 1339 dışında bir de Süleymaniye Kütüphanesi, Düğümlü Baba 556 numarada bir nüshası bulunmaktadır. Fakat bu nüshada önsöz ve giriş kısmı yoktur.

Sekizinci tercüme 1111/1699 yılında Hacı İsmail Paşa'nın emriyle Molla Taha bin Muhammed tarafından yapılan tercümedir. Eser bir mukaddeme, üç makele ve bir hatimeden oluşmaktadır.

Dokuzuncu tercüme, yine aynı adla Mehmed bin Mehmed Rodosî-zâde'ye ait 1113/1701 yılında yapılan tercümedir.

Onuncu tercüme yine aynı yüzyılda Yusuf b. Mehmed Milevî tarafından yapılan tercümedir.

Kazvî'nin adıyla şöhret bulan 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât, Farsça'ya ve Türkçe'ye en çok tercüme edilen eser olma özelliğine sahiptir.

Günay Kut, "Türk Edebiyatında 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât Tercümelere Üzerine" adlı makalesinde, Kazvî'nin eserinin bilinen on tercümesi içinde özellikle İstanbul Üniversitesi TY 524 numaraya kayıtlı tercümenin⁵ dil bakımından oldukça önemli olduğuna değinir. Eserin dil bakımından önemi şüphesiz ki büyüktür. Ancak Ali b. Abdurrahman'a ait bahse konu 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât, Kazvî'nin bir tercümesi değil; bu eserden çok önce yazılmış ve kendinden sonra yazılan eserlere de kaynaklık etmiş, tespit edilen ilk 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât'tır.

1.2. Eserin Konusu

Kozmografik ve ansiklopedik mahiyette olan eser, esas itibariyle, iki kısma ayrılır: Birinci kısım, kâinatın yaratılışı, gökler, yıldızlar, anâsır-ı erbaa dediği od kürresi, hava kürresi, su kürresi ve kürre-i arz ile iklimlerden bahseder.

İkinci kısım, mağribden maşrıka kadar şehirler, kaleler ve buralardaki insanlar ve nihayet denizlerin ve adaların acâibini muhtevidir (TÜRKAY 1959:9).

⁵ Ali b. Abdurrahman, 'Acâ'ibü'l-Maḥlûkât, İ.Ü. Merkez Kütüphane, Demirbaş Nu:TY 524.

Ali b. Abdurrahman eserini oluştururken ayetlerden⁶, hadislerden⁷, hikayelerden⁸, ve dönemin alim kişilerinin görüşlerinden⁹ yararlandığı gibi, bazı yer adlarının halk arasında bilinen karşılıklarına¹⁰ da yer vermiştir.

‘Acā’ibü’l-Maḥlūkāt, teorik bir kitap olmasının yanı sıra okuyucusuna pratik bilgiler¹¹ de veren değerli bir eserdir.

Eserin 35.-70. varakları arasında değinilen konular, eserin tümüne yansımış olan konulardan çok farklı olmamakla birlikte bu konuları şu şekilde sıralayabiliriz: Ülkeler ve şehirler ile bu ülke ve şehir halklarının yaşantısı, yer şekilleri (dağlar, denizler, ovalar vs.), mevsimler, gece ve gündüz, peygamber kıssaları, kutsal günler ve dini bilgiler.

1.3. Eserin Yazılış Tarihi

Eserin tarihini Ali b. Abdurrahman’ın İstanbul hakkında söylediklerinden çıkarmak mümkündür:

⁶ (Nitekim buyurur: “Ve evhā rabbuke ilā en-naḥli en-itteḥizi mine’l-cibāli buyūten ve mine’ş-şeceri ve mim mā ya’rişüne.) (35a/6-35a/7) [Rabbin, bal arısına şöyle ilham etti: “Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan (kovanlardan) kendine evler edin.”] (Nahl suresi 68. ayet)

⁷ (Resūl Şallallahu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşdur ki: “Men aḥcama fī yevmi’l-ḥamīs fehum māte min zālike’l-maraz.” Ya’ni: “Her kim pençeşenbih gün ḥacāmet eylese ve şayrū olsa ol şayrūluḡdan ölse gerek.) (41b/8-41b/9-41b/10)

⁸ (Ve rivāyet-i şaḥīḡde yigirmi sekiz kişi eşḡābdan ol bünyāda ḡāzır idi, cemī‘ ol mescid yapmaḡa yardım kıldılar.) (65b/13-65b/14)

⁹ (... ve ḡukemā eyidürler ki yılda bir ḡıce vardır ki ḡokden yere vebā nāzil olur.) (37a/3-37a/4)

¹⁰ (Ve Endülüs ḡalk aña “Ḳaṡre” dirler.) (50a/12)

¹¹ (E-s-Şulāṡā: Bu ḡün Allāḡ Te‘ālā ṡaḡları yaratdı ve her zaḡmet ki vere bu ḡünde yaratıldı. Eyidürler ki, bu ḡün ağır ḡündür. Ve Ḳābil, Hābil(i) bu ḡünde depeledi. Ḳān almak ve ḡacamāt itmek ve ot içmek ve nefis ḡālin iṡlāḡ eylemek bu ḡünde eyüdür.) (41a/11-41a/12-41a/13)

“Üç bacaklı muazzam şehirdir, iki tarafı deniz ve bir tarafı karayadır. Etraf memleketi Rum’dan ana ziyarete gelirler. Kostantaniye padişahının tahtıdır (TÜRKAY 1959:8).”

Buradan da anlaşılacağı gibi eser İstanbul’un fethinden önce yazılmıştır. Tam tarihi ise Ali b. Abdurrahman’ın şu sözlerinden anlıyoruz:

“Şehirler ve kaleler çoktur; ve nimetli ve bu kadimde küçürek şehirmiş; ve buna “Edirne” derler. Çünkü fetholunmuş, imaretleri artmış ve dârülmülk olmuş gayetde nimetlü şehirdir. Ve her narh ucuz. Evler ve mesacid ve hamamlar ve esvak yapılmıştır; ve bu arz-ı Rum’da ki denizden ırakdır (TÜRKAY 1959:8).”

İşte, bu sözlerden de ‘Acâ’ibü’l-Maḥlūkāt’ın Edirne’nin yeni payitaht olduğu sırada, yani, 14. asırda (1365-1370 yıllarında), I. Murat devrinde yazılmış olduğunu anlıyoruz.

1.4. Eserin Müellifi

Osmanlı müelliflerinde, eserin yazarının kim olduğu, hangi tarihte, ne maksatla ve hangi padişah zamanında yazıldığını belirtmek bir gelenek haline gelmiş olmasına rağmen, bu kitapta müellif yalnız ismini zikretmiştir. Onun hakkında elimizdeki tek bilgiye, eserini ne suretle hazırladığını anlattığı şu satırlardan ulaşıyoruz:

“Bu kitabı tasnif eyledim, haberlerin garâ’ibinden, fasılların ‘acâ’ibinden, tevarihlerden, tevarihi Mehmet Taberiya’dan cem eyledim. Ve bunun adını “‘Acâ’ibü’l-Maḥlūkāt” kodum. Ben kim Ali bin Abdurrahman’ım. Yüz yirmi yıl ömür sürdüm. Seyahat itdim. Bu ‘acâ’ib-i garâ’ib-i esmâyı derceyledim. Kimin gördüm, kimin tevarihten çıkardım.”

Sözlerinden de anlaşıldığı üzere Ali bin Abdurrahman uzun bir ömür sürmüş, çok okumuş bir müelliftir.

Doğumu hakkında herhangi bir tarihe rastlamadığımız Ali b. Abdurrahman’ın hicri 800 civarında yaşadığı sanılmaktadır (ŞEŞEN 2000:643).

BÖLÜM 2: METNİN TRANSKRİPSİYONU

(35a/1) Qurān, levḥ-i maḥfūzdan yir gögüne indi ve yigirmi üçünde “Ḳadir Gicesi”dür. (35a/2) Ve ba‘z ‘ulemā katında ve “Vāk‘a-i Bedr-i Kübrā” bundan idi ve yigirmi yidisinde (35a/3) “Ḳadir Gicesi”dür. Eşḫābū’r rey kavlinde āḫir günde ol kadar ḳül āzād eyler ki (35a/4) evvel-i Ramazān’dan āḫirine dek ve her gicede Allāh Te‘ālā yitmiş biñ kez, biñ (35a/5) kişi tamu odından azad ḳılır.

Şevvāl : Evvel günü ‘īd-i fiṭredur ki aña “Yevmü’r-Raḥmet” (35a/6) dirler. Vaḥy eyledi Allāh Te‘ālā aruya ki bāl eyleye. Nitekim buyurur: “*Ve evhā rabbuke (35a/7) ilā en-naḥli en-itteḥizi mine’l-cibāli buyūten ve mine’ş-şeceri ve mimmā ya‘rişūne.*”¹²

(35a/8) Dördinde Ḥazret-i Risālet’e nasārā imtinā‘ itdiler. Mübāheleden bildiler ki (35a/9) helāk olurlar.

On yidisinde Ğazā-i Uḥud’dur ve Maḳtel-i Ḥamza’dur.

Yigirmi (35a/10) bişinde tā āḫirine degin “eyyām-ı nuḥūsāt”dur. Allah Te‘ālā ‘Ād Ḳavmi’n helāk (35a/11) eyledi. Ve bir kavilde evvel-i eyyām-ı ‘acūzede idi ki aña “ḳarıcuk şovuĝu” dirler ve bu (35a/12) bir ḳār yidi ki her yıl Ḳavm-i ‘Ād üzerine bu günlerde nevhā iderdi.

(35a/13) **Zī’l ḳa‘de** : Bu daḫı ḫarām aylardandır ve ol gündi ki Allāh Te‘ālā (35a/14) Mūsā Peyĝāmbere va‘de virdi ki: “Otuz gün oruç tut tā saña Tevrāt (35a/15) levḫlerüñ inzāl ḳılam.” nitekim buyurur.

¹² Rabbin, bal arısına şöyle ilham etti: “Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan (kovanlardan) kendine evler edin.” (Nahl- 68)

Ve ā‘denā Mūsā şulāşīne leyleten İbrāhīm (35b/1) ve İsmā‘īl” Kavā‘id-i Ka‘be’yi kaldurdılar; yapmağa başladılar.

Sekizinde Allāh Te‘ālā (35b/2) taşdan on iki ırmağ ağıttı Mūsā ve Benī İsrā‘īl’den ötrü.

Ve on dördünde (35b/3) Yūnus Peyğāmbere balığ karında çıktı bir kavle, on bişinde üzerine kabak ağac(ı) (35b/4) bitdi ve Cebrā‘il Muhammed Muştafa’ya nāzil oldu.

Zī‘l-hicce : Bu dağı harām (35b/5) aylardandır. Evvelki on gün “eyyām-ı ma‘lūmāt”dur ve ol sevgülürek günlerdür. (35b/6) Allāh hazretinde ol gün tezvīc-i Fāţima’dur Emīr-ül-mü‘minīn.

Sekizinci (35b/7) gün “yevm-i tevriye”dür ve hācılar şü üleşdürür. Cāhiliyet’de ve İslām’da (35b/8) Mescid-i Harām’da toğuzuncı gün ‘arifedür; onuncı Kırbān Bayram’dur. Ve fedā eyledi (35b/9) Allāh Te‘ālā İsmā‘īl’e ki “zebh-i azīm” ki uçmağda bislenmiş koçdı. Ve bayramdan (35b/10) şoñra “eyyām-ı şerīf”dür ki “eyyām-ı ma‘dūdāt” dirler.

Onuncı gün (35b/11) “yevmü’l gādīr”dür ki Resūl Hazret-i Emīr-ül-mü‘minīn ‘Ali’yi kardeşliğe kabūl (35b/12) kıldı.

On dördüncü gün Emīr-ül-mü‘minīn ‘Ali namāz içinde yüzüğünü şadağa viridi (35b/13) ve “āyet-i innemā ve leytekumullāh” nāzil oldu.

On altıncı gün “nüzūl-ı istiğfār”dur; (35b/14) Dāvūd Peyğāmbere tevbesi kabūl oldu.

Yigirmi yidisinde “Vak‘atü’l Cerre”dür ki (35b/15) Emīr-ül-mü‘minīn havāric ortasında vāki‘ oldu; yigirmi sekizinde Hılāfet-i (36a/1) Emīr-ül-mü‘minīn’dür.

Faşl: Bilin hicrī tārīhinden öñden tārīh-i (36a/2) meşhūr-ı ‘ālemde tārīh-i Rūm’dur ki; İskender-i Zū‘l-karneyn salţanat (36a/3) dutduğı gündür. **Teşrin-i Evvel Ayı**’nuñ evvel gün(i)dür ve ol ay otuz bir gündür. (36a/4) Evvel günü şabā yili esmege başlar.

Onuncu gün “‘îd-i deyrü’l-hal”dur. Bişinci günü (36a/5) kilisâ-yı kamâme ‘îd(i)’dür ki Beytü’l Muḳaddes’dedür ve Naşârâ i‘tikâd(ı) (36a/6) böyledür ki gökden od iner ve ḳandilleri yaḳar.

Yidinci gün “ ‘îd-i tebâreke ” (36a/7) dür; on üçüncü (günde) şular biter ve deñizler mevce gelür.

On bişinde şovûḳ düşer (36a/8) ve yiller çok eşer ve ḥurmâyı keserler ve ḳaçan ki bu günde ağaç kesilür; ol ağaca (36a/9) güve düşmez ve çürümez.

On sekizinde Nîl Irmağı çekilür; yigirmi birinde Nîl-i (36a/10) Mısr üzerine ekin ekmege başlarlar.

Yigirmi ikisinde şovûḳ ḳât olur; (36a/11) otuz birinde devlügeç ve ḳartal ve ḳırlaḡuç gider sevâhile ve ḳarınca ininde (36a/12) ḳarâr dutar.

Teşrîn-i şâni: Otuz gündür. Evvelinde cenûb yili eser. İkisinde (36a/13) yağmuruñ evveldür; bişinde yir âltında olan cânverler gizlenür; yidisinde (36a/14) Şâm’da zeytûn dirürler ve bulutlar çok olur ve deñiz ıztırâba gelür ve gemîler (36a/15) yürümez; sekizinde deñiz ḡaleyân ider; toḳuzında seyllerüñ evvel(i)dür.

On (36b/1) üçünde Fârs Deñiz(i) ḳarışur, artuḳ gimiler yürümez; bu günde ağaç kesseler güve (36b/2) yimez ve çürümez.

On yidisinde “şavm-ı mîlâd”dur ki kırḳ gündür; yigirmi bişinde (36b/3) her cânver ki yimegi yoḳdur, ölür.

Yigirmi ikisinde şovûḳ şu (36b/4) içmekden kiçile nehyîdür; yigirmi üçünde ḳaṅtara zeytûn (36b/5) derilür; yigirmi sekizinde deñiz mevcleri ḳatı olur ve gimiler (36b/6) durur.

Kânûn-ı evvel: Otuz bir gündür. Evvelinde tûbâ bâzârdur (36b/7) Dımışḳ’da. Ve yaz ağacın dökülür.

Bişinde Mısr'da atlar barsama çıkarlar; on (36b/8) birinde erden bāzārdur ve Vilāyet-i Dımışk'da erba'īn-i evveldür.

On (36b/9) yidisinde nehy itmişler: Şıgır etin yimekten ve birinç ve ekşiler ve şovuk (36b/10) şu içmek ve faşd, hacāmet ve harđama komağ nehydür. Ve bu güne (36b/11) “mīlād-ı ekber” dirler. Ya'nī kış andan toğar ve eyidürler ki bu günde, (36b/12) gün noğşāndan ziyāde olmağa başlar ve Benī Ādem neşv ü nemāya başlar (36b/13) ve cinniler dīvle gezmege başlarlar.

On toğuzunda gicenüñ gāyet uzun (36b/14) nluğı ve gündüzüñ gāyet kısalığıdır; yigirmi sekizinde Nīl ziyādesi(yle) (36b/15) oturur ve çiyler düşer ve ağaç yaprāğ(ı) dökülür.

Yigirmi bişinde (37a/1) 'İsā Peygāmer 'aleyhi's-selām(uñ) toğduğı gündür.

Yigirmi toğuzunda (37a/2) nehyī vardır uyğudan soñra şu içmek. Ve eyidürler ki cinniler şuda (37a/3) kaşarlar. Her kim içse ebleh olur ve hükemā eyidürler ki yılda bir gice vardır ki (37a/4) gökden yire vebā nāzil olur ve 'Acem'de bu ma'nā gāyet mer'īdür.

Kānūn-ı (37a/5) **şānī**: Otuz bir gündür. Evvelinde yağmur gün(i)dür ve “ 'īd-ı kalğandās “ (37a/6) dirler. Şām'da odlar yağarlar.

Altısında “ 'īdü'r-rīh “dur. Bu günde bir sā'at (37a/7) var ki ne kadar acı ve tuzlu şu vārsa tatlı olur.

Onunda “şavm (37a/8) ü'l-gādīrī”dür. On altısında Fārs İklīmi'nde şovuk gider.

Yigirmi ikisinde (37a/9) erba'īn tamām olur; yigirmi dördünde anlaruñ ibtidāsıdır.

Yirde yigirmi (37a/10) bişinde panbūğ biter ve bōstān ekilür Rūm Vilāyeti'nde. Ve ağaçlar dikerler (37a/11) ve bāğ çubuğunu keserler ve Mısr arzında deve ütürürler.

Şubāt: Yigirmi (37a/12) sekiz gündür.

Yidisinde evvelki cemre düşer; on üçünde ağaca (37a/13) şu yürür ve kurbaga aşikâr olur.

On dördünde “şavm-ı naşâra”dur (37a/14) ve ikinci cemre düşer ve yire düşer ve on bişinde kavun ve hıyâr ekilür ve vahşî (37a/15) cânverler toğırur ve kûşlar âvâze eyler ve keçi toğırur ve kırtağuş uçmağa (37b/1) başlar ve gül ağacı dikilür ve nergis ve yâsemen ekilür ve bâğ yaprâklanür (37b/2) ve ot çok olur.

Yigirmi birinde üçüncü cemre düşer ve cemrenüñ sebep oldur ki; (37b/3) ‘Arab’uñ katında üç haymesi olur birbirisi üzerine: Biri gâyet büyük (37b/4) olur ki devesi ve atları yatur ve birisi mutavassıt ki koyun anda olur. Birisi (37b/5) andan kiçi ki kendü ‘ıyâl olur ve her bir haymede ayrı od yaqar ısınmağdan (37b/6) ötrü. Kaçan ki şubâtuñ yidisi ola büyük tavârını şahrâya çıkarur ve kiçi (37b/7) tavarların(ı) anuñ yirine geçirürler. Pes üç odın birisi sâkıţ olur. Pes (37b/8) bir heftede dağı kiçi tavarlarını dağı şahrâya çıkarur ve ol od dağı (37b/9) gedâ dirler. Cemre-i şânî dağı sâkıţ oldı, dirler. Pes bir hefteden şoñra (37b/10) kendüler katında ayruğ od yaqmaz, cemerât sâkıţ oldı dirler.

Yigirmi bişinde (37b/11) “riyâh-ı levâkıh” eser ki ağaçları yapraklı qalır; yigirmi altısı “evvel-i eyyâm-ı ‘acûze”dür ki (37b/12) yidi kündür, üç şubâtdan ve dördü azerden.

Ve “eyyâm-ı ‘acûz” anuñçün dirler ki: (37b/13) Kaçan ki Allâh Te‘âlâ ‘Âd Kavmi’ni helâk eyledi, bir qarıcuk qaldı anlardan. (37b/14) Her yıl bu günlerde Kavm-i ‘Âd için sağı sağırdı ve bir kavilde oldur ki (37b/15) bir fâlcı qarıydı ki kavmine haber virdi ki şubâtuñ âhîrinde gâyet (38a/1) şovuk olsa gerek tavarları şahrâda. Kavmüñ ki helâk olmya. (38a/2) Ol kavm anuñ sözüne iltifât itmediler. Pes gâyet şovuk oldı ve cemî‘ tavarları (38a/3) ve çöbânları öldi ve bu günler ekşer şovuk olur veya yıl begâyet ziyâde (38a/4) olur.

Ve ba‘zı hükemâ dirler ki: “Bu umûr-ı tabî‘atdandır ki kış âhîrinde şovuk (38a/5) begâyet olur ve ay âhîrinde ıssı olur.”

Azer: Otuz bir gündür. Evvel günü (38a/6) çekirge çıkar.

Dördüncü gün “âhîr-i eyyâm-ı ‘acûz”dur; yedisinde yıllar muhâlif (38a/7) eser; on ikisinde “vaqt-ı faşd u hacâmet”dur.

On altısında devlügeç (38a/8) ve kırlağuç âşikâre olur; on yedisinde ilânlar gözlerin açarlar. (38a/9) Anuñçün ki şovuk günlerde bir yirde uyuşmuşlardı ve gözleri tutulmuşdı.

(38a/10) On sekizinde gice ve gündüz berâber olur ve bu gün “Nevrûz-ı ‘Acem”dür. Bil ki: (38a/11) Nâzil-i evvel Cîn Vilâyeti’nde bu ki “küz” dirler ve deñiz şuyı galîz olur (38a/12) ve deñizde katı yıllar eser ve buğdây başlanur ve bakla irişür. Arz-ı (38a/13) Mısr’da ağaçlar yapraqlanur ve bāğ çubûk(u) dikilür ve timsâhdan qorqu olur. (38a/14) Mısr Vilâyeti’nde yigirmi bişinde deñiz cüş ider.

Nisân: Otuz gündür. Evvelinde (38a/15) yağmur ümîdi vârdur, “ ‘îdü’s-Sü‘âleteyn” dür.

On birinde “ ‘îd-i Naşârâ ”dur.

(38b/1) Yigirmisinde yıllar harekete gelür maşrıkdan; kûşlar yavrı çıkarur.

(38b/2) Yigirmi birinde Filistîn bazar turur; yigirmi ikisinde cenûb yili eser (38b/3) ve ırmaqlar taşar.

Yigirmi üçünde “Deyr-i Eyyûb” bazar turur Şâm’da; yigirmi (38b/4) sekizinde kân harekete gelür Benî Âdem’de. Ve yimişler çiçekden çıkar ve badem (38b/5) irişür.

Âyyâr: Otuz bir gündür. İkinci gün “ ‘îdü’s-su‘âlât ”dür; yedisinde (38b/6) “ ‘îdü’s-şalîb ”dür. On birinde bu üç yıl eser.

On bişinde “ ‘îdü’l-verd ”dür; (38b/7) on altısında şabâ yili esmege başlar ve deñiz yuzi emîn olur; yigirmi (38b/8) dördünde her yirde ki tã‘ün olsa kesilür. Deñize girmek eyüdür (38b/9) ve ekin irişür ve şimâl yıl eser ve Mısr’da üzüm kurur ve Nîl başlar artmağa (38b/10) ve debür yıl(i) eser.

Yigirmi bişinde yine ‘îd olur der-kađım. Yigirmi (38b/11) tođuzunda Yehūd “sünnetü’l-
Kaayum” diyüp ta‘ zîm iderler.

Hazirân: Otuz gündür. (38b/12) On birinde Halîfe Nevrûzı’dur Bağdâd’da; on sekizinde
Nîl taşar (38b/13) ve kalan şular eksülür.

On sekizinde ğâyet gicenûn uzunluğı, gündüzün (38b/14) kışalığıdır. Buña “imtilâ’-i
ekber” dirler ve ‘Acem’de mu‘azzam gündür ve inķılâb-ı (38b/15) şayfîdir.

Yigirmi ikisinde her yirde ekine orağ girer ve yimişler irişür (39a/1) ve kavun ve üzüm
irişür, sevâhilde ıssı ğâyet artar.

Yigirmi bişinde (39a/2) Yahyâ ibn Zekeriyâ Mevlûd’dur ve semûm yilleri esmege
başlar tâ elli bir güne (39a/3) degin. Ve Ceyhûn taşar.

Yigirmi sekiz, bevârih yilûn âhirdür; yigirmi toğuzunda (39a/4) eger yâğmür yağsa Nîl
beğâyet taşar.

Temmuz: Otuz bir gündür.

Bişinde, (39a/5) Şi‘râ yıldızı toğar. Anuñ toğduğunda ma‘lûm olur ki gelesi yıl (39a/6)
ekîn eyü olur. Yâ yüz olur ve bunuñ keyfiyyet oldur. Şi‘râ toğmadan yidi (39a/7) gün
önden bir tağarda dökili hubûbâtdan ekerler ve ol gice ki (39a/8) Şi‘râ toğar. Taşra
çıkarurlar ve Şi‘râ altında korlar. İrtesi her dâne ki (39a/9) yeşîl, tâze bitmiş ola. Gelesi
yıl da eyü olur ve her dâne şarû şalmış (39a/10) ola, yürümez olur.

Yidisinde çekirge olur. Onunda Kayşeriyet’e bâzâr turur. (39a/11) Ve Şâm
Vilâyeti’nde on sekizinde bâhûr-ı evveldür ve bu yidi gündür ki (39a/12) gözün ve
kaşuñ yidi ay üzerine delâlet ider.

Yağmurdan ve ocaklığdan (39a/13) yigirmi ikisi beğâyet ıssı olur ve kış karbûz ekilür,
Mısr’da taru ekilür (39a/14) ve göz ağması çok olur.

Yigirmi bişinde cimā‘ dan nehydür gāyet ıssıdan (39a/15) ötrü; ve yigirmi sekizinde Başra kızıl olur ve üzüm ve şeker kamışı kesülür.

(39b/1) **Eylül:** Otuz bir gündür. Evvel Meryem vefâtıdır.

Altısında “ ‘îdü’n-naḥlî ” dūr (39b/2) Yehūd katında; toközunda yiller esmege başlar; onunda ‘Ummān bāzār (39b/3) tūrur; on ikisinde “ ‘arrās-ı hevvās ” başlanur.

On yidisinde “ ‘îdü’n-naḥlî ” (39b/4) nūn āḥiridür; on sekizinde, bevāriḥ yilleri eser ve nār irişür ve turunç (39b/5) şārūlanur; altısında, göz ağrısı deprenür; yigirmi sekizinde, şular (39b/6) eyü olur; ruṭab u ‘ineb çok olur.

Āb: Otuz gündür. Evveli “ ‘îdü’s-sünne ” dūr (39b/7) ve Menīh bāzār tūrur.

Üçünde, şovuk şehrlerde od yığmağa başlar; on (39b/8) ikisinde, hevā mu‘tedil olur. Müshil olur, içmek eyüdür.

Ve on üçünde (39b/9) “Ḳamāme-i Kilisā’nuñ ‘îd ” dūr. On dördünde “ ‘abdü’s-şalīb ” dūr.

(39b/10) On sekizinde gice gündüz berāber olur ve “ inḳılāb-ı (39b/11) mizācî ” dūr ‘Acem katında; evvel rebî‘ dūr ehl-i cîn katında. (39b/12) Ve bu günde yağan yağmur rūḥı sâfî kıılır ve teni berk ider.

Yigirmisinde (39b/13) şu ağacūn yukarusundan köklerine gider; yigirmi dördünde yiller eser (39b/14) ve qarğa gelür.

Faşl: Fî’l-eyyāmi ve’l-leyālî. Bil ki gündüz ol kadar (39b/15) zamāndur ki güneş maşriḳdan mağribe vara ve gice ve gündüz yigirmi dört (40a/1) sâ‘ atdür. Ne ziyāde

olur, ne eksülür ve gāh ikisi berāber olur. Nitekim (40a/2) Allāh Te‘ālā buyurur:

“*Yūlicü’l-leyle fî’n-nehāri ve yūlicü’n-nehāre fî’l-leyli.*”¹³

¹³ Geceyi gündüze sokar, gündüzü de geceye sokar. (Hadîd-6)

(40a/3) Ve günün gâyet uzun ve gicenün gâyet kısa(lığı), hazîrân ayının on yidisinde (40a/4) dür. Bu ayın evvelidür. Ve gicenün gâyet uzun ve gündüzün gâyet kısa(lığı) (40a/5) Kânûn-ı evvelün on yidisinde ve bu kısuñ evvel(i)dür. Ve İmâm-ı Mekî tefsîrinde (40a/6) götürür ki; Benî Âdem meyl-i nefis ve perverde olur ve cemî' bu nefslerün (40a/7) âhirinde cevâbın virse gerek. Pes 'âkil oldur ki 'ömrini yok yire (40a/8) telef kılmaya ki âhiretde 'azâb olmya.

El Cum'a : Resûl-i Hazret (40a/9) Şallallahu 'aleyhi ve sellem buyurur ki: "Yegrek gün ki anda güneş toğar, Âzine' dür." Âdem (40a/10) Peygâmbere bu günde yaradıldı ve bu günde uçmağa girdi ve (40a/11) bu günde yire indi ve bu günde tevbesi kabûl oldu ve kıyâmet (40a/12) bu günde kopsa gerek. Ve bu günde bir sâ'at var ki hiç Müslümân (40a/13) ol sâ'atde ne dilek dilese Allâh Te'âlâ Hazreti'nde kabûl (40a/14) ola.

Bu gün ölünmege eyüdü ve tırnağ kesmege. Ve Aşma'î eydür (40a/15) ki Hârûnû'r-Reşîd katında Cum'a gün oturmuşdı, (40b/1) tırnağın keserdi. Eyitdi: "Yâ Aşma'î bu günde tırnağ kesmek dervişlik (40b/2) götürür." Eyitdim: "Emîr-ül-mü'minîn sen daği dervişlikden korğar mısun?"(40b/3) Eyitdi: "Hiç kimse benden artuğ korğmya ve hadîşde gelmişdür ki melâ'ike ki (40b/4) şevâb ehl-i Cum'a'ya yazarlar. Kaçan ki bir kişi dâ'im gelürdi, bu kerre gelmedi. (40b/5) Du'â iderler ki: "İlâhî, filân kuluñ Cum'a'ya gelmedi; eger dervişlikden (40b/6) ötrü kaldıysa sen anı gani kııl ve eger borcunda ötrü kaldıysa sen borcını (40b/7) ödü; eger şayruysa sen şifâ vir ve eger bir evde nâ-cihet kaldıysa (40b/8) gönlüne halâvet-i 'ibâdet ilkâ eyle.

Ve eyidürler ki bu günde bir sâ'at var ki (40b/9) her kim ol sâ'atda hacamât eylese ebedî kânı tırmya.

Es Sebt: (40b/10) Yehûd'ün bayramdur. Mûsâ Nebî 'Aleyhisselâm benî İsrâ'île eyitdi: "Tamâm hefte (40b/11) Allâh Te'âlâ 'ibâdetinde şarf kıılıñuz ki Allâh Te'âlâ Tevrât nüzûl kııldı taleb." (40b/12) pîr buyurur. Yehûd râzî olmadı, illâ sebt gününe eyitdiler ki bu ol (40b/13) gündür ki Allâh Te'âlâ yirleri ve gökleri yaratmağdan fâriğ oldu. Pes

(40b/14) sebt gün iş anlara haram oldu kendü sözleriyle ve eyidürler ki (40b/15) her iş ki şenbih gün başlansa gerek, gelesi şenbih gününe dek işlense gerek.

(41a/1) Ve ehl-i felâhat eyidürler ki her hürmâ ağacı ki bu günde budansa, gelesi yılda (41a /2) yemiş virmese gerek.

El Ehad : Naşârâ'nın bayram(ı)dur. Bu ol gündür ki (41a/3) Allâh Te'âlâ maḥlûkât(ı) yaratdı ve yir bu günde yaratıldı. Bu günde yapu (41a/4) yapmak ve her işe bünyâd eylemek eyüdür.

El İşneyn : Mübârek gündür. Düşenbe (41a/5) ve pencşenbih a' māl-ı 'ibād mürtefi' olur. Peygâmbere Şallallahu 'aleyhi ve sellem düşenbe ve pencşenbih (41a/6) gün oruç tutardı ve eyidür ki bu iki günde a' māl ref' olur.

(41a/7) Ve ben dilerim ki benim 'amelim Ḥaḳḳ'a ircek, ben şâ'im olam. Ve Ḥazret-i Risâlet (41a/8) Şallallahu 'aleyhi ve selam, düşenbe gün toğdı ve aña vahy düşenbe gün geldi ve bu (41a/9) günde dünyâdan vuşlat oldu ve Mekke'den bu günde hicret itdi. (41a/10)

Es Sülâsâ : Bu gün Allâh Te'âlâ tağları yaratdı ve her zaḥmet ki vire bu günde (41a/11) yaratıldı. Eyidürler ki, bu gün ağır gündür. Ve Kâbil, Hâbil(i) bu günde depeledi.

Kân (41a/12) almak ve hacamât itmek ve ot içmek ve nefis ḥâlin(i) işlâh eylemek (41a/13) bu günde eyüdür.

Erbaâ' : Bu günde hayr azdur. Ḥaşşa ayuñ âḥir çehâr (41a/14) şenbihsi ola. Ve bu gün "ḥiss-i mümtezic"dür.

Ve ırmaqlar ve ağaçlar ve âbâdan (41a/15) ve ḥarâb bu gün yaratdı ve Kâvm-i 'Âd'a 'azâb-ı rîḥ bu günde geldi. Tâ bir (41b/1) çehârşenbeye degin ot içmek ve ḥamâma girmek eyidür.

El Ĥamīs: (41b/2) Bu gün mübârekdür, sefere başlamağa ve hâcetler istemege.

Resûl-i Ĥazret (41b/3) sefere pencşenbih gün giderdi. “Bârekallâhu fî Sebtiḥâ ve Hamîsiḥâ” ya‘ni bereket (41b/4) oldı heftenüñ düşenbe ve pencşenbihsine.

Allâh Te‘âlâ gökleri ve firişte (41b/5) leri ve yırtıcı cânverleri ve vahşî cânverleri bu günde yaratdı. Faşd (41b/6) u hâcâmet bu günde yürümez.

Ĥikâyet: Ĥamdün ibn İsmâ‘îl eyidür ki: (41b/7) Bir gün Mu‘tasım Ĥalîfe baña eyitdi ki Resûl Şallallahu ‘aleyhi ve sellem buyurmuşdur ki: (41b/8) “*Men aḥcama fî yevmi’l-ḥamîs fehum mâte min zâlike’l-marâz.*” Ya‘ni: “Her kim pencşenbih gün (41b/9) hâcâmet eylese ve şayru olsa, ol şayruluğdan ölse (41b/10) gerek.” Pes bir pencşenbih gün kırtına girdim, gördüm ki hâcâmet eylemiş. (41b/11) Beğâyet melûl oldum. Eyitdi: “Yâ Ĥamdün! Ol ḥadîş ol ki düşdi (41b/12) ki ben rivâyet kıldım idi.” eyitdi. Belî yâ Emîr-ül-mü‘minîn eyitdi: “Vallâhi tâ (41b/13) hâcâmet eylemeyince önüme düşmedi ki, bugün pencşenbihdür ve hem Allâh (41b/14) kıdretiyle şayru oldı. Ol gün, ol marâzda vefât kıldı Raḥmetullâhi (41b/15) ‘aleyh.

Faşl: Fî tebâşîrî’s-şabâḥ ‘ulemâ eyidürler ki: “Gicenün şoñ (42a/1) südsünde cennet kıpuları açılır. Anuñçün cemî‘ otların ve güllerüñ (42a/2) ve reyḥânlaruñ ol vaqt kıoqusu yayulur.”

Ve Dâvûd Peyğamber ‘Aleyhisselâm (42a/3) Cebrâ‘il’den su‘âl kıldı ki: “Gicenün kıankı sâ‘at efḍâldür?” eyitdi. Bu kıadar (42a/4) bilürüm ki seḥer vaqtı ‘arş-ı ilâhî ḥarekete gelür ve Resûl Şallallahu ‘aleyhi ve sellem buyurur ki: (42a/5) “Size ḥaber vireyim bir sâ‘atden ki raḥmet ehli ol sâ‘atde çekilmişdür (42a/6) ve zevkı ol sâ‘atde maḥsûm olur ve raḥmet sabt olur, du‘â anda (42a/7) müstecâb olur.” şaḥâbe eyitdiler.

Belî Yâ Resûl-ullâh eyitdi: “Erte toğmağla (42a/8) güneş toğmak ertesi.”

Ve ibn ‘Abbâs Raḍıyallâhu ‘anh oğlını gördi ki şubḥ vaqtinde (42a/9) uyumuş. Eyitdi: “Bir sâ‘atde uyurmusun ki Allâh Te‘âlâ kıullarına rızâ üleşdürür.”

(42a/10) Ve nisā'-i 'Adviyye ki 'ākile'-i 'Arab'dur. Oğlancuğunu şabāh vaktinde evden (42a/11) çıkarurdu, yatmasun diyü. Eyidürdü ki: "İstinşāk kılıñuz bu hevā-yı (42a/12) laṭif." Andan şoñra ki halk evlerinden çıkalar ve hevā-yı nefsleriyle (42a/13) mükedder ola.

Faşl: 'Arab yılı kameridür ya'ni görmekledür (42a/14) ve hesābda üç yüz elli dört gündür; bir ay otuz, bir ay yigirmi toköz. (42a/15) 'Acem yılı şemsidür; ya'ni güneş hesābıyladır. Ve güneş felek(i) üç yüz altmış (42b/1) biş günde ve rub' günde seyr ider. Ve tefāvüt ikisinüñ ortasında her yüz (42b/2) yılda üç yıldur.

"Kāl'allāhü Te'ālā: *Ve lebişü fi kehfihim selāse mi'etin sinine (42b/3) vezdādū tis'an*"¹⁴ ya'ni Eşhāb-ı Kehf ol mağārada üç yüz yıl yatdılar (42b/4) ve toköz yıl dañi oturdular ki ol tefāvütdür sene-i kamer ile sene-i şems (42b/5) ortasında.

El Rebi': Kaçan ki güneş nokta-i hamele berāber gele ve gice gündüz berāber (42b/6) olur. Bahār dirler i'tidal-i rebi' i hāşıl olur. Cemī' eḳālimde ve zamān mu'tedil (42b/7) olur. Hevā hōş olur ve ṭabāyi' harekete gelür ve her mādde ki beden-i Benī Ādem'de (42b/8) kışda ḡalīz-i lezc olmuşdı ve ā'zāde karar tutmuşdı. Bunda harekete (42b/9) gelür ve şu ağaçlarıñ yukarusuna yürür ve ağaçlar yapraqlanur ve otlar ve çiçekler (42b/10) ve güller ve reyhānlar biter ve ırmaqlar taşar ve seller derelerde vāfir olur ve çeşme (42b/11) lerü şulanur ve dünyā tāze hayāt bulur ve yir yüzi yeşil olur ve yir yüzini revnaḳ (42b/12) tutar.

Nitekim Allāh Te'ālā buyurur: "*Fenzur ilā āşāri rahmetillāhi keyfe yuhyī'l-erḍa (42b/13) ba' de mevtiḥā inne zālike le-muhyī'l-mevtā.*"¹⁵

Ve Ḥazret-i Risālet buyurur ki: "Aḡnimū ebredi'(42b/14) er'rebi' i fe'ennehu yef' al bi-eydikum mā-yef' al bi-eşcārikum.": Yaz selini ḡanīmet biliñüz ki, (42b/15) ağaçlar nitekim diri ḳalur.

¹⁴ Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar. Buna dokuz daha eklediler. (Kehf-25)

¹⁵ Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor. Şüphe yok ki O, ölüleri de elbette diriltecektir. (Rum-50)

Ve hükemâ eyidürler ki her kimse ki ilk yazuñ қоқularıyla (43a/1) dimâgını mu‘atтар қılımya ve hâtırı bâğ ü böstân ve şahrâ teferrücüne meyl (43a/2) eylemiye.

Anuñ mizâcî fâsiddür ki kendiye ‘ilâc kıla. Yâ oldur ki hiss yokdur, (43a/3) yâ oldur ki teninde maraz hâşıl olmuşdur. Pes cihânuñ bu revnaқ(ı) (43a/4) günden güne artar. Tâ evvel-i tâbistâna degin anda kemâldür ve ‘Acem pâdişâhları (43a/5) kaçan ki ilk yaz faşl çıksa ve bâğ ve bahçede güller ve reyhânlar қалmyana bir (43a/6) bisâtları vârdı. Bir gülistân mişâl üzerine dizilmiş altundan ve gümüşden (43a/7) ve envâ‘ cevâhirden güller ve reyhânlar ve çiçekler ki şanasın gülistândur. Yemiş (43a/8) hâşıl iderlerdi ve çevre oturupşöbet iderlerdi.

Қақан ki Medâyin fetğ (43a/9) olundu. Emîr-ül-mü‘minîn ‘Ömer zamânında ol bisâtl-ı Kısra nüşin-i revân (43a/10) hazînesinden Sa‘d ibn Ebî Vaққâş Emîr-ül-mü‘minîn gönderdi. Emîr-ül-mü‘minîn (43a/11) ‘Ömer Resûl bıçağıyla ol bisâtl(ı) kesdi ve şahâbe ortasında қismet eyledi. Emîr-ül-mü‘minîn bir қарış degdi, yigirmi biñ dirhem gümüşe şatdı.

Ve bu faşl (43a/13) cemî‘ dünyâ yüzi zînet tutar; ammâ dört maқâm begâyet hurrem ü tâze olur ki (43a/14) berr ü bağr musafirleri ki cemî‘ dünyâyı şarқen ve ğarben seyr қılmışlar, bu dört yiri (43a/15) dünyânuñ uçmaқıdur dimişler: Birisi Sa‘d-ı Semerқand ve ikinci Şi‘b-i Revân ve üçünci (43b/1) ile ve Basra ve dördünci gavta-i Dımışқ.

Ammâ Sa‘d-ı Semerқand muttaşıl bir ulu (43b/2) bâğistândur ki bir ırmaқ gelür ve bu bâğlarda bahş olür. On iki fersağ (43b/3) yol olunmuş bâğ ü böstân u küy ü serâydur ki cemî‘ envâ‘ güller ve reyhânlar (43b/4) ve çiçekler ve yemişler anda biter. Gölgesiz ve aқar şusuz yir yokdur.

Ammâ Şi‘b-i (43b/5) Revân, kürre-i Şâbür‘dadur ki Bûzer bin Ayrac bin Efridûn‘dan dirmişdür. İki (43b/6) fersağ ini, iki fersağ uzunıdur ve cem‘î avlulanmış bâğ bustân ve ağaç ve gül reyhân (43b/7) ve lâle-i zamîran ve âb-ı revândur ki ve güneş yire düşmez ve ammâ ilâh’.

Basra bir ırmağdur ki (43b/8) Şaṭṭ'ü-l'Arab'dan komşular. Ve iki tarafı bu ırmağın ḥurmā ağaç(ı)dur ve altında nārenç (43b/9) ve turunç ve limon ve nār ağaç(ı)dur ki cem'î bir endāze ve bir levnedür. Şanasız ki (43b/10) ikisi bir günde dikdi.

Ṭoğru haṭṭla dört fersaḥ uzunluğudur ki muttaşıl (43b/11) bāğistandır ve ammā ğavṭa-i Dımışk yanında ki üç fersaḥ uzun(luğ) ve biş fersaḥ (43b/12) inidür. Muttaşıl olmuş ağaçlardur.

Envā' fevākih ve buñārlar ve ırmağlar ve bāğlar (43b/13) ve bōstānlarda ve kūylardur ki ve güller ve ḥavzlar ve çeşmeler ve gölgelerdür ki (43b/14) hiç mevzi' de açık bir yir yokdur. Ve Ḳatāde raḥmetullāhi 'aleyh ki Şabā Şehri ki (43b/15) Ḳurān'da mezkūrdur.

İki tağ ortasında bir mu'azzam yazıydı ki iki fersaḥ iniydi. (44a/1) Ve altı aylık uzun ve cem'î 'amādet ve bāğ, bōstān ve yimiş ağacıydı muttaşıl (44a/2) ki eger bir kişi seped bāğına getürse ve bāğlar ortasında yimiş dermege (44a/3) ve ṭoldurmağa ḥācet olmıya, belki giderken ṭolardı.

Ve daḥı şehirlerinde (44a/4) hergiz 'akreb ve yılan ve sinek ve bit ve bire ve sivrisinek ve ziyān- (44a/5) kār cānverler olmazdı. Ve eger bir ğarīb gelse hemān ki şehre girerdi. Ṭonunda (44a/6) ne kadar bit ve bire varsa ölürdi.

Pes mağrūr oldular fesād ve 'işyān (44a/7) işe başladılar. Lā-cerem Allāh Te'ālā seyl-i 'arīm viribidi. Cemī' vilāyet(i) ḥarāb (44a/8) kıldı Allahümme 'āfiyet.

Faşl u fi'ş Şayf: Ḳaçan ki güneş noḡṭa-i sereṭāna berāber (44a/9) olsa; gice beğāyet kışa olur, gündüz beğāyet uzun olur. Pes başlar gice ziyāde (44a/10) olmağa ve gündüz eksülmege.

Ve bu vaḡṭda ıssı beğāyet olur ve mevsim yilleri (44a/11) yürütdi ve sevāḥilde esmege başlar ve yimişler irişür ve ḥubūbāt ve nebātāt (44a/12) ḳurur ve ḥayvānāt semiz olur ve

Benî Ādem bedeniniñ kuvvet(i) kâmil olur ve ırmaqlar (44a/13) ve çeşmeler eksülür ve dünyâ zînet-i kemâlden noqşâna yüz tutar. Tamâm ‘ömri (44a/14) kemâline irişmiş âdem bigi revnaq ve nizâret eksülür.

Pes bu vaqtda (44a/15) katı işler ve yayaq yürüme ve derilmek ve zaħmet çekmek gerekmez. Râhat (44b/1) ve âsâyiş ve tenna‘um yegdür.

Rüsta‘ilerün ve mezâri‘lerün ğâyet dirişmegi (44b/2) vaqtdur. Anuñcün ki hükemâ eyitmişlerdür ki: “Her kimseniñ ki dimâġi yaz (44b/3) harâretinden qapmaya. Issılarda, bâġlarda ve böstânlarda düşüp zaħmet (44b/4) çekmeye. Qışın çölmegi qaynaman, pes günden güne ıssı ziyâde olur.”

Faşl u (44b/5) fı‘l Ĥarîf: Qaçan ki güneş noqta-i evvel-i mîzâna irişse, güzün evveldür. (44b/6) Gice ve gündüz berâber olur ve buña i‘tidâl-i harîfi dirler pes yine gice ziyâde (44b/7) olur ve gündüz eksülür ve bu faşl yaz faşlınuñ zıddıdır. Şimâl yili esmege (44b/8) başlar ve hevâ müteğayyir olur ve şu şovur ve yir yüzi qararur.

Nitekim bahârda (44b/9) hayât bulmuşdı; bunda, yüzün(i) memâte kor. Otlar cem‘î şararur ve ağaçlar yâpraġın(i) (44b/10) döker ve yimişlerün ziyâde irişmesi bunda irişür ve şular eksülür (44b/11) ve ırmaqlar qurur ve hevâmm ü haşerât yir altında gizlenür ve quşlar ıssı vilâyetlere (44b/12) sefer ider ve halk qış yaraqına meşġül olur. Dünyâ kemişl-i Ādem olur; (44b/13) ammâ günden güne harâret eksülür, tâ kim qış olur.

Faşl u fı‘ş Şitâ: (44b/14) Qaçan ki güneş evvel noqta-i cedyi irişse gice beġâyet uzun olur ve gündüz ğâyet (44b/15) qışa olur. Ve bu giceye “yeldâ gicesi” dirler. Ve evvel-i erba‘indür. Şovuk ziyâde (45a/1) olur, hevâ müteħabbis olur, ağaçlar yapraqdan yalıncaq olur ve tavâr ırâq olmaġa (45a/2) başlar ve hevâmm ü haşerât yir altında gizlenür. Pes günden güne şovuk artar.

(45a/3) Bu faşlda, dünyâyı bir qarıya beñzedür; belki bir uluya beñzedür. Gerü diri ve yigit (45a/4) qalur ve tenna‘umlar qalur ki esbâb-ı müheyyâ ola. Bu qış, faşl-ı efdâldür sâ‘ir (45a/5) faşldan; anuñcün ki râhat zamândur.

El Bâb-ı Evvel : Fî ‘acâ’ibi (45a/6) ’l-aqtâr ve ğarâyibi’l-bihâr ve’l-enhâr ve’l-celâli ve’l-ġaffâr ve fîhâ seb‘âti (45a/7) ebvâb.

El Maġâletü’s Şâliş : Fî ‘acâ’ibi’l-aqtâr belki maġribden maşrıġa deġin şehrler (45a/8) ve ħal‘alar ve ümmetler ve maġlûkât çoġdur ki anuñ ħesâbını Allâh Te‘âlâ’dan (45a/9) ġayrı kimse bilmez ve bu kitâbda ol nesneye ‘ilmimiz irişmez. Ve bu kitâblarda muţtali‘-i (45a/10) ħalb ve üstâdlardan işidüp ‘ayne’l-yaġîn ki görmüşüz, beyân idevüz. Ve ibtidâ’ (45a/11) maġribden maşrıġa kıldıġ; anuñĉün ki ekşer üstâdlar ki bu bâbda kitâb taşnîf (45a/12) ħılmışlar ve bu vech üzerine ħılmışlar. Pes imdi Cenûb Vilâyeti’n(i)beyân ide (45a/13) vüz, andan Şimâl Vilâyeti’n(i) beyân kılavuz.

Arzü’l Maġrib: Bu memleketüñ (45a/14) evvel Baġr-i Muġîţ’dür ki ol kenârsuz deñizdür ki ħiç vechile kimse anuñ (45a/15) ortasına varamaz. Belki eger anda kimse sefer kılsa, sevâġilinden sefer ider. (45b/1) Ve bu deñizde eţeler çoġdur.

Ba‘zî ‘imâret ve ba‘zî ħarâb bunlardan iki (45b/2) cezîre’ var ki aña “Ĥâlid Târe” dirler. Her birisinde bir minâre yapmışlar yüz (45b/3) arşun boyunda ve her minâre üzerine bir şûret dizmişler baġırdan ki, eliyle (45b/4) orduna işâret ider. Ya‘nî, benim orduma ırâġ yol yoġdur ve bu iki minâre-i (45b/5) Sûs-ı Ekber ki evlâd-ı Ťahmûres diyü, bundan dizmişler.

Evvel-i Bilâd-ı Maġrib: (45b/6) Bu deñizdendir. Bî-ġadd şehrler ve vilâyetler ve kûylar var ve çoġ yimişler var. Bu (45b/7) memleketdeki ayruġ vilâyetde yoġdur ve bu vilâyetde şeker ħamış(ı) biter ki uzun (45b/8) luġuna ve yoġunluġuna ve Ťatluluġuna ħiç vilâyetde bitmez.

Ve bu Sûs Vilâyeti’nde (45b/9) ħatûnlar ġâyet cemâlde olur ve ekşer mevzûn-tab‘ ve ħôş-âvâz ve zarîfe (45b/10) olurlar ve ol vilâyetde şol ħadar misk çıkar ki tamâm dünyâdan ħâşıl (45b/11) olmaz ve kemġâlar ve zarîfet Ťonlar Ťoġurlar ki ħiç şehrde olmaz ki aña “Sûsî” (45b/12) dirler.

Ve bu vilāyetüñ meşhūr şehirlerinden birisi **Navredīt'dür**. Begāyet (45b/13) büyük şehrdür. Ucunda ırmaqlar akar ve çeşme ve kührizler çok var. Yemişleri bī-ḥadd (45b/14) ve her ṭa'ām bu şehirde ğāyet ucuz olur.

Bu şehirden Ağāf Şehri'ne degin (45b/15) bir mişe var ki tamām dünyāda ol mişe gibi mişe ağaçları ve yemişleri (46a/1) çok yoḡdur. Ve dört aylık yol muttasıl mişedür ki bir yemişsüz ağaç yoḡdur. (46a/2) Ve şehre getirürler, yükini bir kırāṭa şatarlar. Ve kırāṭ süds dirhemdür gümüşden.

(46a/3) Ve bu şehir üzerine bir ṭaḡ var ki ol ṭaḡda yitmiş ḡal'adan artuḡ vardır. Ve ol (46a/4) ḡal'alardan birisi Muḡammed bin Keyürmersḡ Ḳal'ası'dur. Anuñ adı "Ṭaḡilt"dür ki (46a/5) eger dört kişi ol ḡal'a ḡapusunda ölse, yüz yıl anı şaḡlayalar. Ve (46a/6) ḡaçan ki bu Muḡammed, Cebel-i Kevākib'de vefāt eyledi. Bu ḡal'aya getirüdüler, defn itdiler.

(46a/7) **Urki**: Bu şehir, Maḡrib'üñ evvel şehridür. Yaz ṭarafına vāḡi' olmuşdur ve bu mutavassıṭ (46a/8) şehir ne büyük ve ne kiçidür. Ve yemiş çokdur ve şuları ğāyet de laṭif ve şāfi.

(46a/9) Ve eyidürler ki: "Bu şehrüñ 'avretleri ere varmazlar tā kırık yaşına degin; pes çün (46a/10) kırık yaşına irişse kendü nefsi şadaḡa ider. Anlara her er ki dilese ḡarīb (46a/11) eger şehrlü, anı men' itmezler."

Yeryün: Mu'azzam şehrdür. Begāyet ḡüb ve çok (46a/12) ḡayrlu ve yolları açık ve dükkānları ārāste ve ḡammāmları ve ırmaqları ve teferrüc- (46a/13) ḡāhları çok. Ve her dürlü yemişden bu şehirde biter ve vāfir olur ve ucuz olur. (46a/14) Ve cem'ī Sūsī-i Aḡşā şehirlerinden bu şehir gökçek.

Ve 'ālī 'imāretler var ki degme (46a/15) şehirde yoḡdur ve bu şehir ucunda bir ağaç var ki yigirmi kişi ḡulacına şıḡmaz. (46b/1) Ve bu şehrüñ ḡalāyık(ları), her dürlü şarāblardan dizerler ve sükker irişince içerler; (46b/2) ḡelāl bilürler.

Arzu's Serir : Sūs-ı Akşā'nuñ şarkında vāki' olmuşdur ve (46b/3) bu yirüñ mu'azzam şehri **Filistīn** idi ki Cālūt'uñ tahtıydı. Ol vaqt ki (46b/4) Dāvūd Peygāmbere anı depeledi. Bu şehrden göçdüler, tağıldılar; ba'zı Serāye Vilāyeti'ne (46b/5) ve ba'zı Ma'ile ve ba'zı tağlara gitdiler.

Sūs-i Akşā yirinde bir şehr yaptılar ki (46b/6) aña "Sūsa" dirler. Ve aña ehl-i Berber, **Silhmāsa** dirler. Ve bu şehr beğāyet mu'azzam (46b/7) şehrdür. Çevresi ābādān ve 'imāret çok ve küylar çok ve bağları bağçeleri (46b/8) ve bōstānları gökçek. Şabāhdan tā öyleye degin bāzārından kimse çıkmaz. (46b/9) Ve qal'ası yoqdur. Belki cem'i bağ ve bōstāndur. Ve 'imāret hurrem ve evleri (46b/10) ve sarāylar ve mescid ve kilisālardur.

Ve ağaçlar birbirine girmiş ve yimiş şol kadar (46b/11) çoqdur ki, meger gayrı şatun ala. Yoksa her kimsenüñ kendü bağında (46b/12) ki yıldan yıla biter ve artar. Ekşer ağaçlar dibinde dökülür, harāb olur ve tavarlar (46b/13) yir.

Ve bu şehrde bir hurmā var ki aña "şevki'" dirler. Raṭbken yeşil olur ve (46b/14) baldan ve şekerden şatludur ve çekirdegi gāyet de küçürek olur.

Ve eyidürler ki: (46b/15) "Bu vilāyetde ekin ekerler; irişcek biçerler başın dibinden ve şapını yirde qorlar. (47a/1) Gelesi yıl yine ol şap yeşil olur ve dāne biter evvelki gibi."

Ve bu şehrde bir qavm (47a/2) var ki it ve közsüzler köpegi etini yirler ve ekşer halk cümlesidür.

Ve (47a/3) **Fesāret**: Bu daḥı bir mu'azzam şehrdür. Beğāyet ucuzluq ve bolluq olur. Ni'met (47a/4) vāfir ve küyları ve vilāyet ve 'imāret ve şoqaqları temiz ve āri ve şuları (47a/5) şāfidür. Ve ehl-i ṭabāyi' eyidürler ki; "Her kim bu şehrde olsa dā'im şād ve güler, (47a/6) oynar; hiç sebebsüz ve çalgusuz oynar. Hiç kimse bilmez sebep nedür."

Aqmāb: (47a/7) Bu şehr yanında bir mişe var ki cem'i ol şehr ve vilāyet, ni'met(i) (47a/8) ol mişeden ḥāşıl ider. Kimsenüñ mülki degöldür. Her kimüñ gönüli dilese

(47a/9) gider ol mişede envā^c-ı yimişden ne kadar gerekse yir ve yükledür, şehre getirür. (47a/10)

Ve bir yanında bir tağ var ki ol tağdan ırmağlar gelür ve iki yüze yakın degirmen (47a/11) var ve şehir ortasında bāğ ve bāğçe ve havz ve göl ve teferrüc-gāhuñ nihāyet(i) (47a/12) yokdur. Ve yakında bu ırmağ toñar ve buz bağlar ve halk buz üzerinden geçerler.

(47a/13) Ve bu şehirde ‘ağrebler var ki kaçan ki bir kişi şokşalar ölür. Ve bu şehriñ halk(i) (47a/14) beğāyet bay olurlar ve kanqısınıñ ne kadar māl(i) varsa, onuñ kapusunda (47a/15) aña göre bir ‘alāmet var ki; gören kişi bilür ki anuñ ne kadar māl(i) vardur. Ve ekşer (47b/1) halk cehüddur; anuñçün ki Yūsuf bin Tāşfīn ki, Murrākuş Şehri’ni ‘imāret eyledi. (47b/2) Buyurdı, Yehūd’ı bunda getürdüler.

Murrākuş: Ğarīb-i Akşā’da bundan yeg mu‘azzam (47b/3) şehir yokdur. Yūsuf ibn Tāşfīn yaptı. Uzunluğı ve ini bir mıldür. Ucunda (47b/4) yolları açık ve gökçekdür ve sarāyları yüce ve çartākları müzeyyen ve (47b/5) bāzārları ārāste ve uzun ve narhları ucuz ve yimişleri bol.

Ve Sūs-i Akşā (47b/6) pādīşāhlarınuñ tahtıdur. Ve bu şehirde bir cāmi^c var ki beğāyet ulu. İki yüz (47b/7) elli ādem uzunı ve hem ini böyledür; ammā mescid çok olmağdan ötrü ol cāmi^c (47b/8) mu‘atğal kalmışdur. Ve şuları ekşer kıyudur ve ağar şuyı azdur.

Vez‘a : Ve bu bir (47b/9) gökçek şehrdür. Silhmāsa Irmağı karañında vāki^c olmuşdur ve bu şehriñ (47b/10) küylarında hınā ekilür ve Mışır yirinde bundan ğayrı da olmaz. Ve cemi^c bilād-ı mağrib (47b/11) ve Berber’e hınā bundan gider.

Taknisü’l Cebel : Bir mu‘azzam şehrdür. Beğāyet gökçek, (47b/12) bāğı ve bāğçesi çok teferrüc-gāh(i) bol. Bu şehirde her nev^c üzümnden biter, sā’ir (47b/13) bilād-ı mağribde olmaz. Üzüm olur ki şekerden tatlıdur ve dānesi büyükdür (47b/14) ve şuludur ve hūb renkdür. Ve bu şehir halk(i) beğāyet ‘işret zevk ehlidür ki (47b/15) bir gün fuşül-i erba^c ada şöhbetsüz teferrücsüz olmaz.

Ādābī ve Nādile: (48a/1) İki şehrdür ki bir tağ eteginde düşmüştür. Ol tağ, Derb Tağı'na muttaşıldur. (48a/2) Ve Derb Tağı bir şu' bedür. Kāf Tağı'ndan ki mümtedd olmuş ve Muḥīṭ Deñizi'ne (48a/3) girmiş. Ve hiç kimse bilmez ki Muḥīṭ ne yirde dökünür. Ve bu iki şehriñ ortası bir (48a/4) buçuğ günlük yoldur. Cemī' muttaşıl bāğ ve bāğçe ve gülistāndur ve yimiş ağaçları (48a/5) ve envā' ḥāşşiyetlü ot ve dürlü dürlü yimişler biter ki kaṭ' ā güneş yire düşmez.

(48a/6) Ve her taraftan ırmağlar akar ki nihāyetini Allāh bilür ve bu tağda bakır ma' deni var. (48a/7) Cemī' mağribde bundan ḥāşıl olur ve Qaralar Memleketi'ne dağı bundan gider.

Fās : (48a/8) Aşlda iki şehrmış, şimdiki ḥālide bir olmuş. Beğāyet mu'azzam şehrdür. (48a/9) Ortasında bir ulu ırmağ akar ki Münḥāca çeşmelerinden kıpar. Ve çok degirmenler (48a/10) ol şu üzerine kıurulmuşdur. Ve bu ırmağ Endülüs Memleketi'ne girür. Andan ki (48a/11) kıpar, tā aña degin ki deñize dökülür. Biñ degirmen bu şuda vardur. Cem'ī (48a/12) 'imāret ve biş yüz küy ve şehir bu şunuñ iki tarafında var. Her yolda ve her (48a/13) evde ve bāğda ve bāğçede bu şudan akar.

Ve ḥammāmāt çokdur. Her evde bir ḥammām (48a/14) vardur. Ḥātunları hergiz, ondan taşra ḥammāma girmezler. Ve cemī' şoqāqları (48a/15) çıbuğ aşmasıdır ve altında ḥavzlardur ve bu kıadar yimiş ki bunda olur, (48b/1) kimesne vaşf idemez.

Yilmān: Bu dağı iki şehrmış. İki barusı var. (48b/2) Şimdiki ḥālide üleşmiş, bir şehir olmuş; ammā kıadīm ileynādur. Ekşer (48b/3) tevāriḥleri bunuñ üzerinde dirler ki: "Bu şehir(i) Cemşid yapmış."

'Ālī kıaşrları (48b/4) ve çeḥār tāqları ve sarāyları ve şuffeleri ve bōstānları ve bāğçeleri (48b/5) şöyle ki gören bilür ki bu şehri yapan ne kıadar pādişāhmış. Ve Ağmāt'dan şoñra (48b/6) bu şehir ḥalk bay ve ni' met vāfir şehir yokdur. Ve barusı şol kıadar yücedür (48b/7) ki hiç nev' iyle kimesne zafer bulmaz.

Melsele: Büyük şehrdür; ammā bārusı yokdur. (48b/8) Ve Berber halk anda derilmiş. Envā'le evleri, yimişleri ve dilleri muhtelif ve dīn (48b/9) leri dahı muhtelifdür âdem çokluğundan ötrü. Ve hiç ucuzluk olmaz.

Mehdiye: (48b/10) Bu bir mu'azzam şehrdür. Mehdī-yi Fāṭimī ki Mağrib Vilāyeti'ni tutdı, bu şehre (48b/11) burc ve bāru yaptı. Ğāyet mu'azzam ve demirden kapular eyledi ki, her kapusuna (48b/12) yüz kaṅtār demir harc eyledi. Ve kaçan ki tamām eyledi. Eyitdi: “Şimdiki hâlde (48b/13) evlād-ı Fāṭima üzerine emīn oldum Mervānilerden.”

Ve şular ki bu şehre girer. (48b/14) Hiç kimse bilmez ki kandan gelür ve hiç yağı ol şuları bilmez. **Sellā:** (48b/15) Muazzam şehrdür. Beğāyet berk, Muḥīṭ Deñizi'nüñ kenārındadır. Yanında bir mişe (49a/1) var ki ol mişede arslan çok olur. Ve ekşer bu şehir halkını ol mişede (49a/2) arslan yırtar, helāk ider. Ve büyük kaplubāğalar olur bu deñizde. Ve bu şehir (49a/3) halk anuñ etinden yirler ve balık yirler, ğayrı nesne yimezler.

Ve yimiş olmaz. Eger (49a/4) irāk yirden getürseler çok, şuña degin almazlar ki getüren ziyān ide ve halkı (49a/5) ğāyet şavaşçı ve bahadur olur.

Seste : Bu şehir 'Adve Yazusu'nda (49a/6) dur. Cezīre'-i Aḥḍar, anuñ karşıındadır. Ve bu şehir, yidi tağ ağzındadır. (49a/7) Her birinden ulu ırmağlar gelür deñize dökülmege, bu şehriñ ortasına (49a/8) uğrar. Ve bī- hadd balık ḥāşıl olur tā şuña degin ki balıççı rāzīdur ki (49a/9) şabāḥdan aḥşama degin balık duta itmek bahāsına vire.

Ve mercān (49a/10) ağacı bu şehre karşı deñizde biter ve cemī' mercānlardan yegrekdür. (49a/11) Ve bu halkın kesb andandur. Ve cemī' dünyāya andan gider ve ğāyet de (49a/12) ucuz olur. Ve mercān dermege bir mu'azzam bāzār vardur: “Sūḳū'l-Ḥakkākin” (49a/13) dirler.

Endülüsi eydür. Dört yüz dükkān vardur ve yimiş ve şeker kāmışı (49a/14) çok olur ve nebāt dizer ki mışır nebātından yegrekdür hem renkde (49a/15) ve hem ḥalāvetde.

Ṭanca : Bu dāhi ‘Adve Yazusu’ndadır ve Fās ve Ḳarevān (49b/1) daḥı bu yazıdadur. Ve cemī‘ si birbirine yaqındur, gökçek şehirlerdür. Şulu (49b/2) ve yimişlü ve baḡlu ve bāḡcelü.

Ve bu şehirlerüñ ḥalk ‘ābid ve zāhid olur, her dīnde (49b/3) ki olsalar; ammā büyük şehirler degüldür ve bunlarda dāhi mercān çok olur.

(49b/4) **El Maḡribü’l Evsat**: Ve bu ortada Maḡrib ve Berber Vilāyeti’nüñ qarşusunda (49b/5) durlar. Pes ol vilāyet Endülüs’dür ve buña “Ada” dirler; anuñcün ki memleket (49b/6) üç bucaḡlu düşmüş. Ve bir ucu Maḡrib-i Aḡşā’ya gider ‘imāretüñ nihāyetine.

(49b/7) Ve ehl-i Sūs-i Aḡşā ve Berber ḥalk her vaḡtda ki hücum iderlerdi ve bu Endülīs (49b/8) Memleketi yağma kıılurlardı. Ol vaḡta degin ki Zü’l-Ḳarneyn İskender-i (49b/9) Mākedonī, Endülüs’e irişdü. Ehl-i Endülüs, Sūs ḥalkından ve Berber ḥalkından (49b/10) şikāyet kııldılar.

Pes İskender, mühendisler cem‘ kııldı ve terāzū ḡurdu. (49b/11) Gördüler ki Baḡr Baḡr-i A‘zam ki muḡıtdur, Baḡr-i Şāmüye’den yücerekdür. Pes (49b/12) ol şehirler ki alcaḡ yirdeydi. Emr eyledi ki geçdiler ve yüce yirlere (49b/13) yapıdılar.

Pes ol taraf ki Ṭanca’yla Endülüs ortasındadır. Buyurdı ki, ḡazdılar. (49b/14) Tā bünyād sāḡ yire geçdi, bir mu‘azzam ḡandaḡ eylediler. Pes iki tarafına bir mu‘azzam (49b/15) dīvār yapıdılar taşla ve ḡurşunla. On iki mīl uzunu ki Muḡıṭ Deñizi’nden (50a/1) tā Şām Deñizi’ne mesāfetdür. Ve anuñ qarşusuna, tā Vilāyet-i Endülüs’üñ (50a/2) aḡşāsına, gene bir ḡandaḡ ḡazdı ve iki tarafına mu‘azzam dīvār yapıdı. (50a/3) Ḳaçan ki bu iki tarafda ḡandaḡ ve dīvār tamām oldu.

Pes iki taraftan (50a/4) Muḡıṭ Deñizi taşdı ki geldi Şām Deñizi’ne döküldi. Pes şu ḡaleyān (50a/5) kııldı ve çok yirleri ḡarḡ eyledi. Ve Şām Deñizi’nüñ sevāḡilinde ne ḡadar (50a/6) şehir varsa ḡarḡ oldu ve İskenderīyye’nüñ üç bahş ḡarḡ oldu. (50a/7) Ve eski Anṭalya’nuñ ba‘zısı ḡarḡ oldu. Ve bu iki dīvārdan (50a/8) daḥı aşdı, dīvār şu içinde kaldı. Ve ekşer bilād-ı (50a/9) Endülüsi daḥı aldı. Meger şehirler ki yücede idi, bes ḡarār

tutdı. (50a/10) Ve Sūs-i Akṣā'dan ve Berber'den yol kesildi ayrıḡ. Ol ḡalk Endülüs'e (50a/11) hücüm kılmadı.

Ve Őimdiki ḡâlde ba'zı yıllarda ol dīvār açılır ki Endülüs'den (50a/12) yañadır. Ve Endülüs ḡalk aña “Ḳaṭre” dirler. Ve bu iki dīvār arasına (50a/13) ḡaçan ki nā-gāh bilmezlikle gimī vāḡi' olsa ayrıḡ taşra ḡıkmaḡa mümkün (50a/14) olmaz ve anda helāk olur; ammā ol dīvār ki Ṭanca'dan (50a/15) yañadır. Bu uğurda Őuda ḡaldı ve Őu hücüm eyledi tā aña (50b/1) deḡin ki, Derb Ṭaḡı'na iriŐdü. Ve anda yidi yüz pāre Őehr ve kūy (50b/2) ḡarḡ oldu.

Ve bu Endülüs Ovası'nun uzunluḡı toḡsan mīldür (50b/3) ve ini seksen mīldür. Bu ṫarafına ki Őarḡdur. Cezīre'-i Ḥazrā vāḡi' (50b/4) olmuŐdur. Ve bir ṫarafına 'Adve Yazısı ve Sebte Őehri ve Ayūd'da (50b/5) ḡoḡ Őehr ve kūy var, ma' mūr memleketdür.

Eyidürler ki: “Bunda yigirmi dört (50b/6) Őehr var, kūylardan ve ḡaṫabalardan ḡayrı.” Ve deñiz üç ṫarafından (50b/7) ḡaplamıŐ. Ve cümlesine bir pādīŐāḡ ḡükm ider ve ḡal'aları ḡoḡdur ve bāḡ (50b/8) ve bōstānuñ nihāyet yoḡdur.

Ve bu Endülüs Memleketi'nde adalar vardur ki; (50b/9) ol adalarda ḡoḡ Şehrler var: Naḡīre Adası'dur ikinci Ṭarīf Adası'dur. (50b/10)

Ve Ṭarīf Şehri Cezīre'tü'l Ḥazrā: Ve Cezīre'tü'l Ḥazrā bir Şehr adıdır ki (50b/11) evvel Endülüs'den fetḡ olundu. İslām zamānında oldur ve aña Cebel-i (50b/12) Kārīḡ'dan geldiler ve Endülüs'ün ulu Őehrlereñdür.

Esleniyye (50b/13) dür ve bu bir mu'azzam Şehrdür ki ulu ırmaḡ üzerine vāḡi' olmuş ki aña (50b/14) “Ḳurṫuba Irmaḡı” dirler. Ve bu ırmaḡ üzerine bir köpri baḡlamıŐlar gimilerden CiŐr-i (50b/15) Baḡdād gibi.

Ve bu Őehrde mu'azzam bāzārlar var ve ḡoḡ fā'ide ḡāŐıl olur. (51a/1) Envā'-i ṫavāif, Memleket-i Sūs-i Akṣā(ya) bunda gimiyile ḡelürler. Ve ḡalkı (51a/2) ḡāyet bay ve

tenna^çum ehlidür. Ve üzüm şol kadar olur ki kurudurlar. Ve ne kadar (51a/3) kârbân gelürse alurlar, giderler. Henüz bir aqçe narh artmaz.

Ve bir şehri (51a/4) bir kızıl qum dibinde vâki^ç olmuş, kırk mîl ini ve uzunudur ki; cemi^ç incir (51a/5) ve zeytün ve üzüm ağaçdur ve çevresinde sekiz biñ küy vardır. (51a/6) Cem^ç i âbādān ve her birisinde bāzārlar ve hāmmāmlar ve mescidler var.

Qurtuba: (51a/7) Endülüs Memleketi'nün tahtıdır ve İslām pâdişāhlarınıñ dār-ül-hilāfetidür. (51a/8) Ve bu şehri mu^ç azzam şehridür ve bununñ halkı cemi^ç Mağrib içinde ma^ç ruf (51a/9) ve muhteremdür. Yimekleri ve içmekleri ve giymekleri ve binmekleri cemi^ç Mağrib'den (51a/10) yegdür.

Ve bu aşlda biş şehridür ki her birisininñ ayru bārusu var; ammā (51a/11) cemi^ç muttaşıl olmuş ve her şehride şol kadar hāmmām ve mescid ve medrese (51a/12) ve kârbân-sarāy var ki kendülere ve ğarīblere kâfidür. Ve üç mîl uzunluğı (51a/13) var ve bir mîl inidür.

Ve bir mu^ç azzam tağ bu şehriñ bir tarafına vâki^ç olmuş ki aña (51a/14) “Cebel-i Firdevs” dirler.

Ve orta şehrideki anda Bāb-ül-^ç Anṭar var. Anda bir mescid (51a/15) var ki cemi^ç bilād-ı İslām'da anuñ gibi mescid yoqdur. Uzunluğı yüz arşun (51b/1) dur ve ini seksen arşundur. Ve ol mescid ucunda biñ direk var, cemi^ç si (51b/2) mermer ve ruḥām ve dehne ve yeraqān ve summāķi taşdandır.

Ba^ç zı büyük ve ba^ç zı (51b/3) kiçi ve on üç çerāk kandil var birinçden ki her birinde biñ çerāk yanar. (51b/4) Ve kiçi kandilleruñ nihāyet yoqdur ve naqşlar ve füsüsler itmişler ki kimsenün (51b/5) ^ç aql aña irişmez. Ve mihrābında yidi tāk bağlamışlar direkler üzerine ki (51b/6) cemi^ç dünyānın üstāzları ol tāklerde ^ç aciz qalmışlar. Ve mihrābuñ iki (51b/7) tarafında dört direk var; ikisi lājiverdī ve ikisi yeşil ki hiç kimesne (51b/8) aña kıymet bitürmez.

Ve bir minber var ‘ūd ağacından ve şandāl ve ābnūs ve sāk ve (51b/9) şadef gergedān boynuzundan ki cemī‘ bilād-ı ‘ālemde kimesne anuñ gibi (51b/10) görmemişdür. Ve tevārīh-i benī Ümeyye’de gelmişdür ki yidi yılda naqş olundu (51b/11) ve zīnet tıtdı bu resm üzerine. Ve sekiz üstād işlerdi bu minberde ki her birisi (51b/12) bir günde buçuk mişkāl altun alurdi. Pes dest-i ferd-i minber on biñ (51b/13) mişkāl altun oldı. Ve bu mescidde bir hazine var ki anda evkāfından artan (51b/14) altunı ve gümüşü şaklarlar ki nā-gāh ‘imāret gerek ola.

Ve yüz buhūr yaķacak (51b/15) var; ellisi altundan ve ellisi gümüşden ki Cum‘a gün bunlarda ‘ūd ve ‘anber (52a/1) ve misk yaķarlar. Tā Cum‘a gün tamām olunca ve bir Cum‘a’ya degin ķoķusı (52a/2) bitmez.

Ve bu mescidde bir muşhaf var kufī hattıla ki dört varaķ, Osmān Rađıyallāhu (52a/3) ‘anh muşhafından ki ķan anda tamlaşur. Ve bu mescidüñ yigirmi ķapusı (52a/4) var ki her ķapusunda şan‘atlar işlemişler ki diller anı vaşf idemez. Ve bir (52a/5) maķşüresi var ki yüz arşun yüceligi ve çevre mihları ‘ūd ağacından (52a/6) ve şandāl ağacındandır.

Ve bu maķşürede üç direk var kıızıl ki (52a/7) kimse bilmez ki ne taşdur. Birisinde “Muhammed Muşafā” adı yazılmışdur ve biri (52a/8) sinde Eşhāb-ı kehf şüreti ve Mūsā ‘aşası yerleşmişdür ve birisinde (52a/9) Nüh Peyğāmbere’üñ gimisinüñ şüret yazılmışdur ve kimse bilmez ki ne vaķt (52a/10) yazmışlar.

Ve bu şehirde bir köpri var ki cemī‘ dünyāda anuñ gibi köpri (52a/11) yoķdur. Ve on yidi tākıdır. Her bir tākıñ ini elli ķarışdur, uzunluğı (52a/12) elli ķarışdur ve her tarafında üç degirmen var ve her evde dört degirmen (52a/13) döner ve bu şehriñ vaşf andan artuķdur ki bu muhtaşarāt içinde şıga.

(52a/14) **Eşriķa:** Ve bu şehir Talantala Irmağı’nuñ şimālinde vāķi‘ olmuş beğāyet (52a/15) hūb şehrdür. Bu ırmađıñ uzunluğuna vāķi‘ olmuşdur ve bir tarafına Baħr-i (52b/1) Muħi‘’dür.

Ve Һammāmları ve bāzārları ve mescidleri begāyet müzeyyendür ve (52b/2) evleri kārġirdür ve mu‘azzam burcları var. Karşusunda “Huşaynü’l Ma‘den” (52b/3) dirler, bir Һal‘a var ki kaçan ki deñiz mevc ursa ol Һal‘a dibinde (52b/4) toprakla altun çıkar ve kaçan ki deñiz sākin olsa Һalāyık varurlar anda (52b/5) altun isterler ve ol toprakdan alurlar, virürler. Çok altun Һaşıl olur. (52b/6) Ve bu şehrden bir tã’ife Zılmāt Deñizi’ne girdiler.

Һikāyet: Sekiz kiři (52b/7) bu şehr ehlerinden ki cemī‘ birbirinün ‘ammū oġlanları idi. İttifāk kıldılar ki: (52b/8) Bir gimiyeye şuaruġ alalar, birkaç aylık Zılmāt Deñizi’ne gideler. Tã aña deġin ki aşrı (52b/9) Һarañına varalar, tã bileler ki bu deñizden hiç kimesne sefer idemez ve hiç gimiyeyi (52b/10) ortasına girmez; anuñçün ki şuyı ġalīz ve Һaradur ve mevcleri begāyet (52b/11) uludur ve Һayvānāt heybetlüdür ve hiç taraftan mesleki ma‘lūm deġüldür (52b/12) ve bunuñ miġdārını ve aşırısını Allāh’dan ġayrı kimse bilmez ve her gimiyeyi ki (52b/13) bu deñize sefer itse; Һara gice gider, Һarudan ırak varmaz.

Pes bunlar anda cūd ki, (52b/14) tã Һattā şıġhatini bilmeyince dönmeýalar. Pes deñiz ortasına gimiyeyi yürütdüler, on (52b/15) bir ġün gitdiler. Pes bir deñiz gördü ki mevc-i ‘azīm ve şuyı Һara dirler ve heybet. (53a/1) Һatı aydınlıġı az pes gördüler ki helāk olurlar, döndüler ve cenūbdan (53a/2) yaña yürütdüler. On iki ġün daġı gitdiler, pes Cezīre’-i ġanem’e irişdüler. (53a/3) Ve bu cezīre’ gördüler ki Һoyunla toptolu ki nihāyet yok, hiç ādemi yok; çıkdılar, (53a/4) bu Һoyunlardan birkaç boġazladılar; etleri acıydı. Pes derisini de aldılar, (53a/5) gimiyeyi girdiler ve bu adada buldular. Şu aldılar ve gimiyeyi Һodılar.

Gitdiler cenūbdan yaña (53a/6) on iki ġün daġı. Pes bir adada gördüler ma‘mūr, pes bu cezīre’ye (53a/7) Һaşd eylediler ki varalar birkaç kiři bu adadan bunları Һarşuladılar ve döndüler (53a/8) cezīreye ve Һalkına nażar eylediler.

Uzun boylu ādemler ve eşkar sūretlü (53a/9) ve Һātunları begāyet cemīle pes üç ġün bunları şaġladılar. Pes (53a/10) bunları pādiřāhlarına getürdüler. Pādiřāh tercümānına

eyitdi ki: (53a/11) “Şoruñ: Bunlar bu deñizde ne isterler?” Tercümān şordı, hikāyetlerin(i) (53a/12) eyitdiler. Pādişāh güldi eyitdi: “Ben bir gimi ve bir cemā‘at gönderdim, bu haberi (53a/13) bilmege ki siz istersüz.”

Pes vardılar iki yıl gezdiler tā aña degin ki (53a/14) aydınlık münkaṭı’ oldı ve gördüler ki gitmek mümkin degül, gerü döndüler bunca (53a/15) zaḥmetlerle. Pes ol pādişāh anlara eyü söyledi ve ḥayr va‘de virdi (53b/1) ve şabr itdiler aña degin ki muḥālif yıl sākın oldı.

Pes bunlara bir cemā‘at (53b/2) koşdı ve bunlaruñ gözlerin(i) bağladılar ve gimiye koḍılar ve yelken aldılar. (53b/3) Bir mevzi‘de sāhile çıkdılar ve koḍılar gitdiler ḥalāyık ki (53b/4) sevāhilde idi. Ve bunlaruñ elin(i) ve gözün(ü) şeşdiler ve aḥvā (53b/5) lin(i) şordılar. Eyitdiler: “Bundan tā sizüñ şehre degin bir aylık (53b/6) yoldur.” Pes sāhilce tırdular, evlerine geldiler ve anlaruñ (53b/7) meclisine yitmediler. Anlara daḥı maḥalle-i ? dirler.

Sālika: (53b/8) Bir büyük şehrdür. Eṭrāfi keyik ve ‘imāret çok ve her tarafından (53b/9) on fersaḥ incīr ağacı muttaşıl ki “Dete” dirler. Ve bu incīrden (53b/10) büyük hiç vilāyetde olmaz. Ve bundan cemi‘ Vilāyet-i Ğarb’a gider (53b/11) ḥattā Hind İḳlīmi’ne ve Cīn İḳlīmi’ne gider.

Ve bu şehruñ bārusı (53b/12) ḡāyet yüce ve muḥkemdür ve kapuları birbirine muḥālif ve bunlaruñ (53b/13) suyu kapıdandır. Bu şehirle Ğurṭuba ortasında çok ḳal‘alar (53b/14) vardır.

Aḡarnat: Ve bu vilāyete “Şānāt” dirler. Yeñi şehrdür (53b/15) mu‘azzam. Ve bunıñ yaḳınında bir şehir vardı ki aña “Bīre” dirlerdi, (54a/1) daḡıldı. Ve ḥalkḡ geldiler ve bu mevzi‘de “Aḡarnāt” yaptı.

Ve Hasan Żahācī (54a/2) ki Vilāyet-i Ğarb’a ḡalebe ḳıldı, geldi ve bu şehri tıtdı. Ve çok ‘imāret (54a/3) ler yaptı, pes kendüden soñra oḡul Bādīs.

Pes bu şehriñ ortasında bir ırmağ (54a/4) var ki, şehir iki pāre kılmışdır ki aña “Nehri’n-Nelc” dirler. Ve bu ırmağ Cebel-i (54a/5) Kebir’den gelür ve bu tağdan qar gitmez, ne yaz ve ne kış.

Ceyşān: Büyük, (54a/6) mu‘azzam şehrdür. Gāyet ucuzluğ olur. Ni‘met ve yimiş çoğdur ve et ve bal (54a/7) bi-ğadd olur. Ve bārusı beğāyet muhkemdür ve aqar çeşmeler ve buñarlar çoğdur (54a/8) ve gökçek bōstān ve bāğlar ve bāğçeler var ki şanasın cemī‘si bir bāğçe (54a/9) dūr. Ve bārusı beğāyet yücedür.

Bu şehriñ üç biñ pāre kūyı var, (54a/10) cümlesinde ibrişim kırdı tutarlar. Ve bu şehir Cebel-i Yekür muttaşıldır. Ve bu tağda (54a/11) bāğlar ve bāğçeler qadīmü’z-zamāndan qalmış ki şimdiki hālde ma‘mūr ābādān (54a/12) dur. Ve hiç kimse māliki yoğdur.

Ve bu şehriñ bir mīl yirinde billür (54a/13) ırmağ aqar ve ol ırmağ üzerine çoğ degirmenler yürür ve ol ırmağdan (54a/14) bu şehriñ bāğları ve bōstānları yirince ırmağlar aqar.

Bāğa: Ve bu bir (54a/15) gökçek yirdür ve güzel şehrdür. Çoğ ırmağları var ki şehir ortasında (54b/1) aqar ve cemī‘si üzerine degirmenler kırmuşlar. Ve şol qadar zeytūn ağacı (54b/2) ve üzüm çubuğı bu vilāyetde var ki kimesne haddin(i) ve hesābın(i) kılmaz.

Ve yanında (54b/3) ‘Aydāğ Qal‘ası var ki tamām Vilāyet-i Endülüs’de anuñ gibi berk qal‘a yoğdur. (54b/4) Ve bu şehir halk beğāyet qarīb dōst ve eyü hulqlu olur ve ekşer hōş- (54b/5) āvāz olur.

Mesrūka: Ve bu şehre “Vilāyet-i Tedmir” dirler ve bu mu‘azzam (54b/6) şehrdür. Beğāyet berk ve bārusı yücedür ve evleri ve sarāyları gökçek (54b/7) ve hammāmları ve mescidleri ve medreseleri revnaqlu bir tağ eteginde.

(54b/8) Ve bu şehirde ma' denler var kızıl topraklı. Andan bakır hâsıl olur ve ba' zı (54b/9) şaru topraklı ki andan şaru birinç hâsıl olur.

Ḳarnevir: Ve bu şehir (54b/10) evvel-i İslâm'da beğâyet ma' mürdı ve cemî' ğarîb şan' atlar bu şehirde işlenürdi. (54b/11) Demirler ki bu şehirde yüz kemhâ kâr-ḥânesi vardı ki altunlu bezlerdi ve süfelâ' (54b/12) tonlar toḳurlardı ve cemî' âlât bakırdan ve birinçden ve tucdan bu şehirde (54b/13) işlenürdi ki hiç iklimde işlenmezdi; ammâ şimdiki hâlde şol kadar ma' mür (54b/14) degüldür. Ammâ yimişleri çoḳdur ve bâzârları ârâstedür ve Endülüs Vilâyeti'nde (54b/15) bundan eyü ve bay yir yoḳdur ve cemî' ḥalk bâzergândur.

Ve yanında bir miş de var ki (55a/1) aña "necâne" dirler. Şol kadar yimiş ve ni' met ol mişeden gelür ki nihâyet (55a/2) yoḳdur. Ve bu mişenüñ kırk mîl uzun ve kırk mîl ini vardur ve cemî' si yimiş (55a/3) ağaçdur. Ve biñ bāğçe var ve şehir içindeki her bāğçenüñ dört biş biñ ağacı (55a/4) var.

Ve bu şehir iki tağ ortasında vâḳi' olmuşdur ve bir bārusı var ve dört (55a/5) ḥandaḳ var ki yirden şu çıkmış ve ḥandaḳı tutmuş. Ve bir tağ altında daḥı (55a/6) şehir var bārusuz ki aña "Ḥazâne" dirler. Ve her tarafında bu şehriñ ḳal' alar var (55a/7) ve çoḳ ḳasabalar var çevresinde. Ve beğâyet tâze ve ḥurrem şehrdür ve ḥammâmları ve bâ (55a/8) zârları ve kârbân-sarâyları çoḳdur ve ḥalk mâl-dârdur.

Mülk: Bu şehir daḥı (55a/9) beğâyet ulu ve mu' azzam şehrdür ve ortasında bir minâre yapmışlar Benî Âdem (55a/10) şüretinde. Ve bir ulu şu gelür tağdan ve bu şüretüñ bir ayağınüñ altında (55a/11) girer bu şürete, çıkar depesine. Ve depesinde bir mesûre ḳomuşlar gümüşden. (55a/12) Ḳavâze andan atılır pes yine anda iner ve bir ayağından aḳar ve bunca degirmenler (55a/13) döndürür.

Ve gelür ol şu şehir içinde bir mu' azzam göl var anda ṭurur. Envâ' (55a/14) balıklar ol gölde bulunur. Pes gölde aḳar bāğlara ve bōstânlara ve bāğçelere (55a/15) şu varur, biş günlük yola gider ve cümle bāğ ve bōstândur ve bu şudan (55b/1) bir ḳatre zâyi' olmaz.

Ve bu şehirde ‘ālī ‘ imâretler varmış yıkılmış. Āşār bākīdür; (55b/2) ammâ yolları keyik ve bāzârları çokdur.

Necâne: Ve bu şehir kadimde begâyet mu‘azzam (55b/3) şehrmış; kaçan ki Ağarnâţ yapılmış ba‘zısı bu şehir halkından anda varmışlar. (55b/4) Ol sebeble yıkılmış ve bu harâbelerde çok māl bulunur.

Ve bunun çevresinde (55b/5) bir taş olmuş ki aña “Meysûn Tağ” dirler ve anda envâ‘ -i edviye hâşiyetlü (55b/6) otlar bulunur. Bu şehirde ‘akreb çok olur; ammâ ziyânkâr degüldür.

Ve gün (55b/7) batusunda bir taş dağı var; andan degirmen taşın keserler ve içini oyarlar, (55b/8) ‘ömlerce тұrur ve hiç deşmek hâcet degül.

Ve bunun vilâyetinde ma‘âdin (55b/9) çokdur. Demir ve zift ve kaţrân ma‘denleri ve mu‘azzam ağaçlar var. Keserler, içini (55b/10) oyarlar ve kırk yidi med buğday alır.

Ve bu şehirde za‘ferân ekilür ve şağında (55b/11) bu şehriñ Hama Qal‘asu’dur. Bu kal‘a eteginde bir Tañrı’dan şu var ki etrâf-ı (55b/12) Mağrib’de meşhûrdur. Her kim bir rence mübtelâ olsa; anda gelür, yidi gün (55b/13) ol şuya girer ve şihhat bulur. Ve ilk yaz günlerinde bu şehir halk ‘avret ve oğlan (55b/14) larıyla anda varurlar ve çadırlar dikerler ve bāzâr тұrur ve yimek ve içmek ve şöhetler olur (55b/15) tâ aña degin ki ayruq vaqt.

Bu şehirde bir batmân şeker ki sekiz yüz dirhemdür, (56a/1) bucuq mişkâl altuna virürler ve bu vaktde iki mişkâle çıkaracak halk gelmekden. (56a/2) Ve bu şunun çevresi kireç taşdur. Yıl, on iki ay bundan Mertiye ve Ağarnâţ (56a/3) çekilür.

Qartahasna: Bu bir kadim şehrdür ki kimse bilmez ki ne vakt yapılmışdur. (56a/4) Begâyet ucuzluk ve ni‘met çok olur ve bir vilâyetdür ki aña “Fidon” dirler, (56a/5) bereketlü yirdür. Ve cemī‘ Mağrib’de anuñ gibi yir ve hevâsı ve şuyı gökçek (56a/6) yir yokdur. Yılda bir kez yağmur yağsa cemī‘ hâsil irişür, ayruk yağmur istemez.

(56a/7) Ve bu şehirde ‘imâretler var ki dünyānuñ ‘acā’ibdür. Çehâr tâklar bağlamışlar ki (56a/8) anuñ hūbluğuna ve yüceligine ‘aql irişmez. Ve bu ‘imâretlerde taşdan şüretler (56a/9) dizmişler ve yırtıcı cânverler ve kuşlar ve sâ’ir hayvânât gibi ki şanasın (56a/10) müteharrikdür cânver.

Ve şehir ortasında yigirmi dört tâk bağlamışlar ki her tâkuñ (56a/11) yüz otuz adım uzunı ve altmış adım inidür ve yirden yüceligi yüz kırk arşundur (56a/12) ve her tâk ortasında havzlar ve çeşmeler eylemişler ki şu gelür ve bu tâklar (56a/13) içinde yürür ve havzlara çeşmelere çıkar ve yine gider ve cemî‘ bu tâkları (56a/14) seyr ider.

Pes şehriñ bâğlarına ve bâğçelerine kısmet olur, yine müctemi‘ olur (56a/15) ve bir mu‘azzam şu olur ve diger degirmenler dönderür ve yazıda ekinlere gider ve andan (56b/1) artan yazıda bir göl olur. Ve ruḥām taş olur ve her nev‘ ki ruḥām isteseler (56b/2) ol miqdârca kâlib iderler ve şuya korlar ruḥām olur, taş düzerler. Bu şudan (56b/3) ki kırk arşun ini ve uzunı olur.

Teberrüt: Ve bu bir muḥkem ve mu‘azzam şehrdür. (56b/4) Ve yakınında bir göl var ki on altı mîl uzun ve üç mil ini vardır ve bu (56b/5) dünyānuñ ‘acā’ibleridür ki her bir ayda bu gölde bir dürlü balık olur. Tâ on (56b/6) iki ayda, on iki dürlü balık bulunur ve bir ayda bulunan ayruḳ ayda bulunmaz ve ol (56b/7) balıklarunñ adı bunlardır; Yavrî ve fâcüh ve muḥal ve îşâr (56b/8) ve şebebe ve kârüş ve lâc ve hūce ve kehlâ ve tağlu ve ğalâ.

(56b/9) Ve bu göl yanında bir göl dağı var ki uzunluğı dört mîldür ve ol göl (56b/10) tuzludur ve bu göl tatlıdur. Ve altı ay ol göl taşar, bu göle akar ve altı (56b/11) ay bu göl taşar, ol göle. Ne o tatlı olur ve ne bu acı olur.

Şâtiyye: (56b/12) Gökçek şehrdür begâyet ârî ve temîz ve bu şehirde bir kâğad düzerler ki (56b/13) dünyâda olmaz meger. Hıttây’da ve bu şehir Mağrib’ün gelinidür. Ğâyet hūbluğundan (56b/14) ve teferrücgâh ve bâğ ve bahçeleri çok olmağdan.

Üss: Bu bir mu‘azzam şehrdür. (56b/15) Begāyet berk bārusı vardır ve düz yirde vāki‘ olmuşdur ve bir ulu (57a/1) ırmağ gelür ve bāru altından gider şehre ve şehri ortasından geçer. (57a/2) Ve degirmenler ve toläblar düzmüşler ve yine bāru altında çıkar ve ekinlere (57a/3) ve bağlara gider ve cemi‘ olur yine ve sarāylarına bahş olur.

Nuvye: Ve bu begāyet (57a/4) ‘imāret şehrdür. Ve Endülüs’de bundan ‘imāret şehri yoktur ki içinde (57a/5) bir hārābe yir bulunmaz. Ve yimiş azdur; ammā et ve bal ve yağ şol kadardur ki (57a/6) nihāyet yoktur. Ve bu şehirde ‘acā’ib ince ve nāzik kālīçeler toqurlar (57a/7) cemi‘ Mağrib’e armağan gider.

Belne: Ve bu şehre “Marnāta Vilāyet” dirler (57a/8) Endülüs’ün bir bucağıdır. Düz yirdedir ve çok bōstānları ve bağları ve (57a/9) teferrüçgāhları var. Ve yimiş ve bādem ve koz ve finduğ begāyet ucuz olur ve bu (57a/10) şehirde haşīrlar düzerler ki Bağdād haşīrina muqābildür ve halk gāyet (57a/11) māl-dār ve bāzergāndur.

Sist: Buña “Qarāṭım Vilāyet” dirler. Bu dağı mu‘azzam (57a/12) şehrdür. Qadīm ki yapısı ma‘lūm degüldür. Bağları ve bahçeleri çokdur (57a/13) ve şuları vāfirdür ve şehri ortasında havzlar ve göller var ve ekser (57a/14) halk yüzgüç olur ve ekseri bihārdur bu şehirden. Köprü narhları (57a/15) üçüzdür.

Tā hattā bir ev ki cemā‘at çok ola. Yüz direm gümüş bir yıldan bir (57b/1) yıla degin yiter. Ne kadar tenna‘um iderse ve bir faḫīr kişiye biş direm gümüş yiter.

(57b/2) **Qalmeriše:** Ve bu şehir tağ üzerine düşmüşdür. Begāyet yüce ve degirmi (57b/3) hişārdur ve bārusı berkdür ve ortasında bir ırmağ akar ve çevre bārusı (57b/4) dört günlük yoldur. Bağlar ve bōstānlar ve ekindür ve cemi‘ si şehirden görünür. (57b/5) Ve ni‘met ve yimiş çok olur.

Quziyye: Bu dağı ezeli şehrdür. Eyidürler ki, Hūşenk (57b/6) bin Ṭahmūreş yapmışdur. Ve bārusı begāyet muhkemdür ve her taş ki bārusunda (57b/7) işlemişlerdür. On adım ve on iki adım uzundur.

Ve bu şehirde incir (57b/8) ve üzüm bî-nihâyet olur; ammâ üzüm kurumaz. Lâ-cerem beğâyet ucuz olur (57b/9) ve hiç kimse yokdur ki on pâre, yigirmi pâre bâğı yokdur. Ve yimiş etrafında ki (57b/10) şehrlülere kervâsiyye şatarlar ve bu şehirde seccâdeler, hâliçeler toqurlar (57b/11) ve halk derviştir.

Masârde: Bu mu'azzam kadim şehrdür ve buña "Hureybe (57b/12) Vilâyet" dirler. Bu dağı Endülüs Vilâyeti'nde bir tahtdur. Her Sûs mülükunuñ (57b/13) kız(ı) bu şehirde olurdu ve bu şehirde mu'azzam imâretler ve acâ'ib kuyular (57b/14) ve şehir ortasında bir mu'azzam ırmağ Üss'den gelür. Ve bu ırmağ üzerine (57b/15) bir köprü yapmışlar, on sekiz gözi var. Beğâyet mu'azzam ve üsti örtülüdür. (58a/1) Geçen kişi bilmez ki köprü deryâ yirdür ve iki tarafı dükkânlardur, yapılmış bazar (58a/2) gibidür.

Ve köprünüñ ortasında her Sûs kızınıñ sarâyıdır ki anuñ azamet (58a/3) vaşfa gelmez. Ve bir tarafda maţbağdur ve kazanlaruñ içine dört biş deve (58a/4) şıgar ve bu maţbağ ortasında bir ırmağ akar ve pâdişâh tahtınıñ katına varur (58a/5) ve maţbağdan ne kadar yiyecek bişerse gümüş ve altun şahanlarla havanlar üzerine (58a/6) qorlardı; pâdişâh katına varurdu ve yidükleri vaqt yine ırmağ üzerine (58a/7) qorlardı ki tahtdan maţbağa akardı ve maţbağa gelürdi.

Ve bu sarây ortasında (58a/8) bir tāk bağlamışlar ki, bir atlu elinde alem birle altından geçer. Ve bu yücelikle (58a/9) on bir taşdandır üç bir tarafda. Ve üç bir tarafda ve dört tākda. Ve birisi (58a/10) kufıl ve taht(uñ) sağında bir âyine divârda, bir gümüşler ki degirmiligi yigirmi (58a/11) qarışdur ki ve pâdişâh kıızı aña bakarmış ve ol âyine döner.

(58a/12) **Tuleştüliyye:** Ve bu bir qaşaradır Endülüs'üñ Vilâyeti'nde. Berk, mu'azzam şehrdür. (58a/13) Bu şehirde bir mu'azzam köprü var. Qırq gözdür ki cemi' dünyâda kimesne (58a/14) bu gökçeklükde ve hüblükda köprü görmemişdür.

Nazarü's Seyf: Ve bu Şārāt (58a/15) İklīmler'dür ve Endülüs Vilāyeti'nde bu şehir beğāyet mu'azzam şehrdür. Qadīmü'l-bennā (58b/1) 'Amālika yapmışlar ve bāruları beğāyet muhkem ve yücedür ve burcları (58b/2) beğāyet 'azīmdür.

Ve bir tarafında bir ırmağ akar ki aña "Nāce" dirler. Ve bu (58b/3) ırmağ üzerine bir köprü var bir gözden şu, bu gözle toptoludur ve yirden (58b/4) toksan arşun yüceligidür. Ve köprü altında bir tolab eylemişler toksan (58b/5) arşun kadar şuyı alır ve köprü üzerine. Ve gerü köpriden şehre girer.

Ve bu (58b/6) Endülüs Memleketi'nde tahtdı küffār zamānında ve bu şehirde bir ev vardı. (58b/7) Kilidü qapusunda yazılmış ki hīç kimesne bu qapuyu açmasun. Her pādīşāh (58b/8) ki bu tahta gelse bir qıfl dahı ururdı. Aña degin ki yigirmi dört qıfl (58b/9) cem' oldı, pes bir kişi beg oldı bu şehre ki aşl pādīşāh-zāde (58b/10) degüldi. Ve men' itdiler men' olmadı. "Cem' i elimizdeki māl saña virelüm, (58b/11) qapuyı açma!" didiler. Eslemedi, açdı. Gördi bir kuş ve ol ev dīvār (58b/12) larında gārīb şüretler yazılmış. Develer üzerine binmiş ve atlar eşekler üzerine (58b/13) binmişler ve başlarında 'imāmeler ve ellerinde seküler ve yazılmış ki kaçan ki (58b/14) bu qapuyı açalar ve bu şüretler şehir halkına galebe eyleyeler ve bu şehri (58b/15) alalar.

Pes ol yıl Tāriğ bin Ziyāde ve 'Abdümelik bin Mervān tarafından (59a/1) ağır cebrile Mısr ve Rebi' a 'Arabı'ndan vardılar ve ol şehir fetğ eylediler. (59a/2) Ve cem' i halkını esir eylediler. Ve pādīşāhlarınuñ hazinesini açıldılar, bī-hadd (59a/3) ve bī-qıyās māl buldılar. Cümlesinden gayrı yüz yitmiş tād buldılar. Bir (59a/4) uğurda cevāhirle ve la' ile muraşsa' ki her biri bir iklīmüñ harācıydı (59a/5) ve altun gümüş tepsiler ve çini çanaklar şol kadar buldılar ki Hadik (59a/6) ve Süleymān Peyğāmbere'üñ Şallallahu 'aleyhi ve selem havānını bunda buldılar yeşil zümrüden muraşsa' (59a/7) yāqūtla. Ve bu havān şimdiki hālde Dume Şehri'ndedür.

Ve Zebūr-ı Dāvūd (59a/8) Peyğāmbere buldılar, altun varağ üzerine cevāhirle yazılmış. Ve kitāblar buldılar (59a/9) cem' muraşsa' buldılar içinde menāfi' -i aħcār ve nebātāt ve tılısmāt yazılmış (59a/10) ve bir kitāb buldılar ki anda san' at-ı kimyā ve cevāhir ve incü

dizmek. (59a/11) Ve bir āyine buldılar ki Cemşīd'den almıřdı. Eālīm-i seb' a pes cemi' si Velīd (59a/12) bin ' Abdūlmelik'e viribidi ve Mūslūmān řehri oldu.

Ve bu řehrde yimiř (59a/13) odur ve bā ve bōstān ve degirmen ve ammām ve umařlar kār-ānesi bī-addur. (59a/14) Ve her arafında al' alar ve řehrlere ve kūylar ve ařabalar vāi' olmuř.

řimāl (59a/15) arafında Cebel-i řārāt dūřmūř ki begāyet yūce ve mu' azzam adur ve yaz (59b/1) ıř arı eksūk olmaz. Ve bu a almaran'dan alanula'ya degin gelmiřdir. (59b/2) Bir buu aylık yoldur ve bu ada envā' -i ' acā'ib cānverler vardur ve demūr (59b/3) ma' denleri var ve alar ' acā'ibiyyātında bunun ' acā'ibin(i) daı beyān eyidūr.

(59b/4) **aleysan:** Bu řehr Nāce Irmaı'nun araında vāi' olmuřdur ve ok degirmenler (59b/5) bu řu üzerine urulmuřdur. Ve bu řehrūn bāzārları begāyet hūbdur ve cūmle kirele (59b/6) yapılıř, kiremidle ařın(1) mūnaař ılımlar bir arī üzerine.

Ortasında bir al' a (59b/7) var; mukemliginde ve gūzelliginde anūn gibi al' a olmya ve anda derindedir ve anda (59b/8) oūne bir dīvār daı ekmiřler yūce.

Damām: Bu begāyet gōkek ve ārāste (59b/9) řehrdūr. Ve bunun toprak atlu toprakdur ki řeker gibi yenūr ve cemi' Marib (59b/10) řehrlere bundan toprak gider ve ok nesnelere gider.

Mekāsiyye: Bu bira (59b/11) řehrdūr birisine "Arazet" dirler ve birine "Arcūr" dirler ve birine "Māhūr" ve birine (59b/12) "Arān".

Ve řarında bir mu' azzam ırma aar ve degirmenler bu řu üzerine bī-addur (59b/13) urulmuřdur ve cemi' bu řudan bař olunmuřdur. Ve bā ve bāe ve ammām (59b/14) ve kārban-sarāy bu řehrde odur. Ve cūmle evlerinde řu aar ū dōrt (59b/15)

yirde. Ve zamān-ı küffārda bundan büyük şehir yoğmuş Endülüs Vilāyeti’nde; ammā (60a/1) şimdiki hâlde Talaṅtula’dan kiçidür.

Turşūşa: Bir şehrdür tağ eteginde ki (60a/2) bu tağda çam ağacı var ki dünyāda ol uzunluğa ve büyüklüğe ve yoğunluğa (60a/3) ağaç kimse görmemişdür. Ve cümle bu şehir ağaçdan düzölmüşdür ki cemī’inde (60a/4) bir pāre balcık ve kireç yokdur. Ve cemī’ evlerde kablari ağaçdandır ve kazarları (60a/5) toprakdandır. Bu ağaçlardan gimii düzerler ki eṭrāf-ı ‘ālemde olmaz.

Tarkūyye: (60a/6) Tarkūyye ve bir gökçek şehrdür. Hām taşdan yapmışlar ve cemī’ bārusı aḳ ruḥāmdan (60a/7) dur ve evleri renk renk ruḥāmdan. Ve bu şehir görenler: “Yidi dürlü renkten (60a/8) dür.” dir. Ve dünyāda bu şüretlü şehir yokdur ve cemī’ si Cehūdlardur meger pādişāhdur (60a/9) ve cemā’ at-i hāsslarından ki Müslümānlardur.

Tulūse: Bu daḫı bir gökçek (60a/10) şehrdür. Yimiş ve ni’ meti çok beğāyet ucuzluḳdur ____ ve ittifaḳları budur: (60a/11) Fāsıḳı ve ‘āşī sevmesler ve kāfiri iḳerü şehre kōmazlar.

Burğas: Bu bir (60a/12) şehrdür. Beğāyet büyük ve envā’ me’kūlāt bu şehirde çok ve ucuzluḳ (60a/13) ve bu şehirde bal olur ki cemī’ Vilāyet-i Mağrib’de meşhūrdur ve şöyle (60a/14) ucuz olur ki hiç olmaz.

Lest: Ve bu gökçek şehrdür. Çok bāḡı ve bāḡçeleri; (60a/15) ammā ucuz olmaz. Ve ḫalk yavuz ḫalkdur; ammā dīndārlardur.

Seleb: (60b/1) Ve bu bir mu’azzam şehrdür. Düz yirde, çok bāḡ ve bāḡçeleri vardur ve bunun (60b/2) taḡında ‘ūd ağaç var beğāyet ucuz olur; ammā eyü ‘ūd degüldür.

Su (60b/3) fayta: Bu daḫı Endülüs taḫtlarındandır. Kaçan ki yılan bu şehre girse (60b/4) dest-be-dest olur ve bu nevāḫide kimse yılan görmemişdür.

Çok degir (60b/5) menler ve bāḡlar ve bāḡçeler ve ḫammāmlu şehrdür. Ve anda bāḡ ve bāḡçe ve ḫammām (60b/6) ve degirmen çokdur. Ve gāyet ıssıdır ki kışın daḫı ziyāde

ton giymez. Ve bāğ (60b/7) ve bōstān çokdur ve za‘ferān ekilür ve nevāh̄isinde çubuk çokdur ve şarāb (60b/8) çok olur ve halk ğāyet fāsikdur.

Vādiyü’l Hacāra: Büyük ‘azīm şehrdür ve dağı (60b/9) Endülüs tahtlarından ve düz yirde bir ak ırmağda vāki‘ olmuşdur ki (60b/10) suyu beğāyet nāfi‘ ve tatlu ve yinidür. Ve bu şehriñ havāsı beğāyet (60b/11) hūbdur ve bārusı berk ve bāğı ve bōstānı çokdur. Ve degirmenleri bi-ḥad (60b/12) dur ve şu içinden geçer ve ortada bir köpri var beğāyet ‘ālī ve üç gözdür.

(60b/13) Ve bilād-ı Endülüs’de şehir çokdur; ammā evvelki büyük mu‘azzam meşhūrlarından, (60b/14) bāk̄isi kaşabāt ve küylardur.

El-Mağribü’l-Ednā: Bu memlekete “El-Vāḥāt” dirler (60b/15) ve İskenderiyye bu vilāyetdür ammā.

El-Vāḥāt-ül-Ḳadīm: Şimdiki hālde (61a/1) iken büyük şehrdür harāb ve bunlarıñ tağına “Cebel-i (61a/2) Cālūt” dirler ve bu tağıñ şarkında ‘Arz-ı Mısr vāki‘ (61a/3) olmuşdur. Ve bu El-Vāḥāt bu küllī yazılardur.

Ḳuru ağaç (61a/4) ve ırmağ ve suyu yoğdur. Ammā ḥurmā ağacı var. Ammā bir vaqt (61a/5) bu küllisi ābādān ve ‘imāret imiş ve yimiş ağaçları çoğımış.

(61a/6) Ve bundan tā Nevbe İkl̄imi’ne degin üç günlük yoldur. (61a/7) Ve bu El-Vāḥāt ‘arzında bir tağ dağı var ki aña (61a/8) “Bīstānī Tağı” dirler. Ve bu tağda lāciverd ma‘den (61a/9) var andan çıkarurlar ve Mısr’a iledürler ve bu ikl̄imde ejde (61a/10) hālar olur; ‘azīm ki koyunu ve öküzü ve atı yuḥarlar (61a/11) ve ammā.

El-Vāḥātü’d-Dāḥile: Bu memlekette kavmi vardır (61a/12) ‘Arab’dan ve küyları var ve ‘imāret var ve şu ve ḥurmā (61a/13) ağaç ve yimiş çokdur. Bir ulu tağıñ ileyinde düşmüş ki (61a/14) ‘Arz-ı Mısr’la şahrā ortasında ḥayāldür.

Ve bu El-Vāḥāt'da (61a/15) ve Asvān' arzında cemīz biter. Ulu bir yimişdür ki (61b/1) ağacūñ āzād günde biter. Tatlu olur incīr bigi ve ağaç süst olur, kimesne (61b/2) çıksa şanur. Ve bu el-Vāḥāt'da īlān çok olur ve kaçan ki bir cānveri (61b/3) ışırsalar ölürler.

Ve bu ' arzdan aşığa "Arzū'l-Ḥuffād" dirler ve bu boş yirdür (61b/4) ve ilerü zamānda 'ummān 'imāretde idi. Çok bereketlü yirdür ve ekşer za' ferān ekerler ve Nīl'e (61b/5) ve 'aşfer çiçegi çok ekerler ve şeker kamış çok olur ve şimdiki hâlde anda (61b/6) şehir ve kūy yokdur meger. İki şehir(üñ) birisine "Ḥafā" dirler ve birisine "Ḥarīz" (61b/7) dirler. Ve ḥurmāstānı çokdur ve şuları kuyudandır ve ikisünün ertesi (61b/8) iki günlük yoldur ve ammā.

Senteriyye: Bu daḥi büyük yirdür. Şahrā ve kumdur ve ḥurmā (61b/9) ağacı çokdur. Ve kuyılardan içler. Ve halk göçkücü 'Arab'dur.

Ve bir tarafına bir tağ (61b/10) var ki demirgāndur ve bu şehirle o hille ortasında bir tağ var kızıl (61b/11) taşdan; anda daḥi demirgānı var.

Ve Senteriyye ve İskenderiyye ortasında (61b/12) bir yazı var ḥarāb ki hīç 'imāret yokdur. Ve tılsımāt var. Eyidürler ki: Ol (61b/13) zamān ki bu külli şehrmış. Ve ba'zı eyidürler ki: "Şimdiki hâlde daḥi anda şehirler (61b/14) var; ammā halk nazarından mestürdur tılsımla."

Hikāyet: Şahz-ı 'Arab (61b/15) Senteriyye'den bu şahrāda deve yavu kılmış. Esterken bir ağaç gördi ki ne kadar (62a/1) dünyāda yimiş varsa ol ağaçda bitmiş, her budağında bir dürlü. Ve her (62a/2) yimişden yidi ve ol ağaçdan yimiş dirdi bile götürdi.

Ve bir şahş gördi (62a/3) anda su'āl eyledi bu ağacūñ aḥvālinden. Eyitdi: "Bunda görünmez şehirler (62a/4) vardur, çok mällar bu maḳāmda medfündür." Pes geldi 'Abdümelik bin Mervān'a (62a/5) bu hāli Dımışk'da 'arz kıldı. Yüz kişi koşdı. Bir aylık azığla vardılar. (62a/6) Bir ay tamām ol yazı içinde esetdiler. Hīç ol eşerden bulmadılar ve (62a/7) hīç kimseye uğramadılar şoralar.

Hikāyet: Senteriyye pādīshāh vilāyet (62a/8) ‘ Arabı’na zulm eyledi. Tā’ife’-i ‘ Arab’dan kaçdılar ve bu yazıya gitdiler ve gül-cemal (62a/9) ehl ve ‘ iyālleriyle giderken bir tağ tarafına düşdiler. Giderken bir (62a/10) oğlak gördiler ki kayadan kayaya şıçrar ve ardına düşdiler. Bir şahrāya çıkdılar (62a/11) ki cemī’ si çayırklar ve bāğlar ve bāğçeler var ırmağklar.

Ve bir cemā’ at halk gördiler ki (62a/12) anda ekinler eker ve harman dökerler ve yimiş devşürürler. Pes su’āl eylediler (62a/13) bu gelen cemā’ ate ki: “Siz ne cemā’ atsüz?” Eyitdiler ki: “Biz Senteriyye’den kaçdık.” (62a/14) Ta’ accüb eylediler ve eyitdiler ki: “Bu güne degin dünyāda Senteriyye adın işitmedik (62a/15) ve biz dünyāda bu mekāndan gayrı bilmezüz.”

Pes bu cemā’ at anlaruñ tavarından (62b/1) ve ālātında ba’zı uğurladılar. Ol tağa çıkdılar. Müddet-i medīd ol (62b/2) tağlarda gezdiler. Yol bulmadılar ki hīç tarafa gideler ve ne ol yirleri görebildiler. (62b/3) Pes ol tavar ve ālāt kodılar ve gittiler ve yol buldılar ve İskenderiyye’ye çıkdılar.

(62b/4) **Hikāyet:** Mūsā bin Naşīr kaçan ki Senteriyye’ye melīk oldı Velīd bin ‘ Abdü (62b/5) lmelik tarafından pes usturlāb tutdı ve beğāyet ‘ ilm-i nücüm bilürdi. (62b/6) Pes bu yazuya girdi ve bir müddet gezdi ve her bir yirde usturlāb (62b/7) ve remille isterdi. Tā bir mu’ azzam şehri irişdü ki bāruları muhkem ve yüce (62b/8) ve kapuları demirden ve kum kapıların yarusuna degin örtmüştü. Ne kadar (62b/9) cehd eyledi; açmadı. Pes nerd-bānlar düzdürdi ve bir kişi varıbdı nerd-bān (62b/10) üzerine. Hemān ki aşırısına bağıdı. Kendüyi aşırı itdi. Pes bir dağı öyle (62b/11) kaldı tā pes on kişiye degin zencīr ve ipele bağıladı ve nerd-bāna çıkardı. (62b/12) Hemān ki aşırısına bağıdı. Bārudan zencīrle çekdiler ve kendü içre (62b/13) düşmega kuvvet eyledi. İki pāre oldı. Gördi ki hīç çāre edemez. (62b/14) Döndi gitdi ve ayruğ ol şehri bulmadı.

Hikāyet: Bir kişi Şa’ īd-i (62b/15) Mışır’da konağ oldı ve söz arasında eyitdi: “Biz El-Vāhāt yazusunda (63a/1) bir şehri gördüm ki anda, bisyār māl ve gençler var.” Pes azıçkıldılar çıkdılar (63a/2) anuñ talebine. Tā yigirmi günden soñra irişdüler. Bir

mu'azzam şehirde envā' (63a/3) ağaçlar ve yemişler ve kuşlar ve havzlar ve ırmağlar ve bir mu'azzam ırmağ bu şehri (63a/4) kuşatmışdur. Ve bu ırmağ kenārında bir ağaç bitmiş. Bu Mağribī ol ağacūn yapra (63a/5) ğından aldı ve döndi ayağına sürdi ve yoldaşınıñ ayağına sürdi. (63a/6) Pes ol ırmağ üzerine geçdiler ve ayakları şuya batmadı.

Pes girdiler ol şehre (63a/7) ve çok altun ve cevher ve misk ve 'anber aldılar ve Mağribī, Mağrib'e gitdi (63a/8) ve Şa'īdī, Şa'īd'e gitdi ve Hükām-ı Şa'īd'e bunu hikāyet itdi. Çok ādem (63a/9) ve azıq bile virdiler ve gönderdiler. Ne kadar ki ol yazuyı esetdi ve gezdi. Ne (63a/10) şehri gördi ve ne ırmağ ve ne ağaç ammā.

Arz-ı Burqa : Kadīmü'z-zamānda (63a/11) çok şehirlerimiş; ammā şimdiki hālde hārāb ve 'atıldur. Meger bir tarafına (63a/12) ki cenūbdan yañadur. Bir cemā'at var anda Benī İshāğ'dan ve kūylar vardur. (63a/13) Za'ferān ekerler ammā.

İskenderiyye : Mağrib'ūñ āhir şehridür. Şām Deñizi'nūñ (63a/14) karañındadur ve bu şehriñ çok kuyuları var ve çok sārniçlar vardur ki (63a/15) gören kişi bilür ki anı yapan kişi ne ulu pādīşāhmiş. Ve bārusı (63b/1) begāyet berk ve memleket ma'mūr ve içi ve yemiş çok ve hūrmā ve üzüm ve sā'ir (63b/2) fevākihden şol kadar var ki nihāyet yokdur ve begāyet ucuz olur.

Bu şehirde (63b/3) envā'-ı kumāş tokunur ki hiç memleketde olmaz. Ve cemī' 'ālemde bāzergānlar (63b/4) gelürler kumāş alurlar. Ve Nīl Şuyı gelür ve cemī' evlerinūñ altına girer ve yıldan (63b/5) yıla degin ol şudan içerler; begāyet şāfī ve rūşen ve ten-dürüst şudur. (63b/6) Ve bu şehriñ evleri ve bāzārları 'acā'ib hendeseyle yapmışdur İskender (63b/7) dağka'-i satranc mişāl üzerine.

Pes iki yirden Nīl Irmağı şehre girer ve cemī' evlere (63b/8) ve bāzārlara bağş olur ve bu şehirde mināre yapmış İskender ki anūñ mişl (63b/9) āfāğ-ı arzda bulunmaz ve şehrdan bir mīl irāğdur ve yüceliği üç yüz arşun (63b/10) dur; arş arşunıyla ki yüz yitmiş altı kāmēt olur. Ve bu mināre üzerine bir kubbē (63b/11) yapmış; on arşundur.

Ve onda bir gözgü tezâyüf itmiş ki bir aylık yolda, deñizde (63b/12) ne kadar gimî yürürse görünürdi. Ve bir ‘amel iderlerdi ki gözgüde görünen deñizdeki (63b/13) gimî batardı.

Pes Efrenc pâdişâhları Mısr pâdişâhın(1) aldadı ve ilçî varıbdı. Eyitdi: (63b/14) “Tevârih-i İskender’de buldum ki ne kadar ki cevâhir ki İskender Zülmât’dan (63b/15) çıkardı, ol minâre depesinde gizlemiştir.” Pes Mısr pâdişâh emr eyledi ki: (64a/1) “Ol minâre kubbesi yaqalar.” Hemân ki biraz yaqdılar ol tılsım bâtıl oldı (64a/2) ve hiç nesne bulmadılar ve eyidürler ki bu minâre İskender (64a/3) zamânında şehriñ ortasında imiş ve İskenderiyye yidi (64a/4) başı idi. İskender zamânında altısını şu aldı.

Ve birisi (64a/5) dür ki şimdiki hâlde şehrdür ve mescidlerin(i) bir vâkıdta şaydılar (64a/6) yigirmi biñ mescid çıktı ve Taberî rahmetullâhi ‘aleyh tâ (64a/7) riñinde getürmüş ki kaçan ‘Amr bin ‘Âş İskenderiyye fetih (64a/8) eyledi Emîr-ül-mü’minîn ‘Ömer Rağıyallâhu ‘anh bitiyazdı. Eyitdi: “Senüñçün (64a/9) bir şehir fetih eyledim ki içinde on iki biñ dükkân (64a/10) var ki her nesneden şatarlar.”

Ve bir minâre dañi vardı (64a/11) bu şehirde ki anuñ dışında dâ’im gice ve gündüz od yanardı. Üç mîl (64a/12) yol deñizde giceyle aydın olurdu anuñ şavkında ve ol dañi tılsım (64a/13) idi ve eyidürler ki İskenderiyye’yi aşılda yapan kişi Mısr ehrâmın(1) yapan kişi (64a/14) dür ammâ harâb olmuşıdı. İskender ‘imâret eyledi.

Ve bu şehirde (64a/15) iki taş var ki aña ‘Arab-ı Milân dirler. Her birinüñ uzunı on iki (64b/1) boydur; ini kırk boydur. İnsân kârışıyla yukarusu aşağıdan ahîr (64b/2) gider.

Orta Süryân dilince yazılmışdır ki: “Ben ki Yu‘ammir bin Şeddâd’ım. Bu şehir (64b/3) yaptım ol vâkıdta ki âdem kocalmazdı ve ölüm çok degüldi ve taş (64b/4) halk elinde balçık gibi idi ve halk Tañrı bilmezdi. ‘İmâretlerini yaptım (64b/5) ve ırmaqlarını kazdım ve ağaçların(1) dikdim ve diledim ki bu şehirde bir nişân (64b/6) koyam ki halk benden soñra bileler ki benim leşkerim ve çerim ne kadar kuvvet (64b/7) vardur.”

Pes bitüp ibn Murra' ve Mukaddem bin Leyān Du' ā el Temvī varıbdım. Cebel-i (64b/8) Meryem ki bundan bir aylık yoldur ve bu iki taş kesdiler ve omuzlarıyla (64b/9) getürdiler. Birinün ? şandı. Böyle cerāhatle bu şehre getürdi. (64b/10) Ve Kaṭf bin Hālīd ve Mü'tefekki bu ikisi iki eliyle getürdi ve yirinde (64b/11) kodı. Ve bu taşların birisini şimdiki hālede yüz kişi envā' -i hīle birle (64b/12) yirinden depremez.

Anda bir mu'azzam dīvār var ki eyidürler ki, ol şehir ba (64b/13) rusı andan imiş. Anı Süleymān bin Dāvūd yapmış. Ve eyidürler ki, Yu'ammir (64b/14) bin Şeddād yapmış. Ve kapusunun iki çārcevi bakırdur. On altı arşundur (64b/15) bakırdandır ve iki tarafında direkler var. Cenūb tarafında yigirmi iki direkdür (65a/1) ve şimāl tarafında altmış yidi direkdür. Ve bir mu'azzam direk var bu tarafda (65a/2) ki tamām dünyāda ol kadar direk kimesne görmemişdür.

Ve İskenderiyye'de bir (65a/3) taş var ruḥām ki kırk arşundur. Anda ve bu şehirde bir direk var ki (65a/4) aña " 'Amr" dirler. Üstünde bir kuş itmişler ki her tarafına güneş yürür; (65a/5) ol kuş şanasın bile uçar.

Arz-ı Mısr: Cālūt Tağı'nun ğarbında (65a/6) vāki' olmuş ve bu iklim 'acā'ib ve ma' den-i ğarā'ibdür.

Dā'im bu memleket (65a/7) pādişāhları mu'azzam şevketlü pādişāh imişler. Ve bu memleketde lā-yezāl (65a/8) 'ulemā ve hükemā ve feylesof ve mühendisler eksük olmaz.

Ve bu Arz-ı Mısr (65a/9) seksen biş kürredür. Mısr'dan aşığa kırk biş kürredür ve cemī' bu kürre (65a/10) ler Nīl kenārında vāki' olmuş. Ve iki tarafında kaşabalar ve kūylar ve şehirler (65a/11) var. Yanında ve cemī' manzarda eḳālīimde gökçekdür ve ibtidāsı Asvār'dur ki (65a/12) Akşā-yı Memleket-i Şa' id'dür ve intihāsı İskenderiyye ve Dimyāt (65a/13) dur.

Ve bu arsada iki biñ pāre kūy vardur ki her birisinde ḥamāmlar (65a/14) ve mescidler ve bezestān ve kārvān-sarāylar. Ve eyidürler ki: Bu memleket (65a/15) cemī̄si altundur; anuñçün ki hīç yir yoǵdur ki anda māl gömülmez.

Ve Mısr’uñ (65b/1) şarķında Cebel-i ‘Azīm vāķī olmuş ki Mısr’dan tā Asvār’a degin çekilmiş (65b/2) dür. Gāh yüce olur, gāh alçaķ. Ve ol alçaķ yirlere “tuḥāmīm” dirler. Ve bu (65b/3) taǵda maǵara ve kilise çoķdur. Ve bu taǵda çoķ māl gizlenmiş ve (65b/4) topraǵı kaçan ki ‘ilāc itseler arıdsalar altun çıķar.

Ve Nīl’den aşıǵı (65b/5) bir taǵ var, yonulmuş, degirmi ki hīç kimse aña çıķmaz; anuñçün ki yücedür (65b/6) ve seyr-i necā kadar ve anuñ içinde māl mu‘azzam vardur. Mu‘azzam kāhinüñ ki (65b/7) bu taǵı yonmuşdur ve ehrāmlar ki Mısr’da ḥazā’ındür.

Mülük-ı muḥaddem ki (65b/8) cemī̄ ālāt-ı cevāhir-i nefīse ve altun ve kimyā toprak ve kütüb-i ḥikmet (65b/9) ve tılısmāt ve nücüm anda ḥazā’in kılmışlar ve bunuñ ‘acā’ibini eyidevüz (65b/10) İnşallāhu te‘ālā.

El-Fustāt: Buna “Fustāt-ı ‘Amr bin ‘Āş” dirler. (65b/11) Ve şimdiki ḥâlde “Eski Mısr” dirler. Bir büyük mu‘azzam şehrdür. ‘Amr bin ‘Āş’uñ (65b/12) cāmī andadur. Evvelde bir mu‘azzam kilise idi. ‘Amr bin ‘Āş anı yıķdı, (65b/13) mescid yaptı. Ve rivāyet-i şaḥīḥde yigirmi sekiz kişi eşḥābdan ol (65b/14) bünyāda ḥāzır idi, cemī̄ ol mescid yapmaǵa yardım kıldılar.

Ve bu Fustāt’uñ (65b/15) şarķında bir şehir daḥı vardı ki şimdiki ḥâlde ḥarābdur; mu‘azzam şehirmiş. (66a/1) Çoķ bāzārları ḥamāmları ve mescidleri.

Eyidürler ki: “Anda dört (66a/2) yüz ḥammām vardı. Şārid anı ḥarāb eyledi.” Korkudan ki nā-gāh Frenk (66a/3) gālebe eyleye ve anı ala ve bu Eski Mısr’a anuñçün “Fustāt” dirler ki (66a/4) ‘Amr bin ‘Āş Mısr feth eyledi. Anda bir ḥayme dikdi ve anda sākin (66a/5) idi. Kaçan ki gitmek istedi, ḥaber virdiler ki çadıruñ üstünde gögercin (66a/6) yumurta kıomuş idi. Eyitdi: “Çadırı yıķmañuz, tā ol gögercin yavrusun çıķarmayınca.”

(66a/7) Pes ol kadar şabr eylediler ki gögercin yavrusun çıkardı. Andan sonra çadırı (66a/8) bozdılar.

Ve bu Fustât'ın karşusunda bir cezire' var ki ana "Ravza" (66a/9) dirler. Ve ol bir adadur Nîl ortasında. Cemî'si bağlar ve bağçeler ve seyrâ (66a/10) nları şu üzerinedür.

Ve bu adada bir 'acâ'ib 'imâret yapılmış ki ana (66a/11) "Dârü'l Miqyâs" dirler. Ve evvelde anda bir köpri bağlamışlarmış otuz gimiden ki (66a/12) geçerek. Ve ol adada bir mu'azzam kal'a varmış; şimdiki hâlde harâb (66a/13) olmuşdur.

Ve bu Dâr-ül-Miqyâs bu adada direkler üzerine yapılmış ve (66a/14) ortasında bir sârnıç gibi kuyı var, 'azîm büyük ki ruḥâm nerd-bânlarla (66a/15) inerler. Ve ortasında bir direk komuşlar ruḥâmdan ve ol direkde (66b/1) arşun ve barmağ nişanları kılmışlar. Ve her gün ki Nîl artar, anda bir nişâna (66b/2) irişür. Şehrde haber iderler ve şâdî kılurlar. Tâ ana degin on altı (66b/3) arşuna irişür. Pes ol gün "yevmü'z-zeyne"dür. Cemî' şehr halk şâdî (66b/4) iderler ve ol yıl bilürler ki beğâyet ucuzluk olsa gerek. Ve eger eksük (66b/5) olsa kaḥt olur ve eger artuk olsa zarar-ı 'azîmdür. Ve ekşer (66b/6) memleket garḫ olur.

Ve bu Mışr şehr cemî'si ḫabaḫâtdür. Bir ve ikidür tâ ona (66b/7) degin. Ve her ḫabaḫada bir kişi sâkindür. Ehl-i 'ıyâliyle altında ve üstünde (66b/8) kim var ve yol ne yirdendür bilmez.

Ve Havaḫlu târihinden getürmişdür ki Mışr'da bir (66b/9) ev var ki ana "Ḳâ'a-i 'îdi'l 'Azîz" dirler. Müştemildür, dört yüz ev var üzerine (66b/10) ki her gün dört yüz deve saḫa şuyı anda ḫarc olur. Ve içinde biş yirde mescid (66b/11) var ve iki ḫammâm. Ve iki firûn ki itmegini bu ḫalkdan ḡayrı kimesne almaz.

Ḳâhire: (66b/12) Bu Mışr-ı Cedîd'dür ve cemî' musafirlerin ittifaḫdür ki bahr ü berr 'âlemde bunuñ (66b/13) gibi şehr yokdur.

Ve her dürlü kıumâş ki ‘acâ’ib ve ğarâ’ib var anda bulunur. (66b/14) Ve ğatûnları beğâyet ehl-i cemâl ve ehl-i isti‘dâd ve zarîfe olur. Ve ‘imâret (66b/15) leri ‘âlî ve pâdişâhları ‘azîmetlü ve çerisi çok ve zînetlü ve bâzârları (67a/1) gökçek ve arz-ı Mısr’ın tahtdur.

Ve kıal‘ası bundadır ki içinde dört biñ (67a/2) sekiz yüz tabakadır ki her birinde pâdişâhuñ bir müşteri bir kıul sâkindür. (67a/3)

Ve Câmî‘-i Ezher bu kıapudadır ki biñ kışi fuķarâ-i İslâm’dan anda mücâvir (67a/4) dür. Gice de ve gündüzde hiçbir sâ‘at yokdur ki zıkr ü tesbîĥ ve kıırâ’at-ı Kıur’ân (67a/5) olmya.

Ĝayr-i Tems : Ya‘nî Metriyye, Kıāhire’nüñ şarkında vâkı‘ olmuş (67a/6) ve Fir‘avn-ı lâ‘în sarâyları bunda imiş. Ve şimdi (67a/7) henüz dîvârları bâķî kıalmış ve gören kışi bilür ki anı yapan kışi ne miķdârlu (67a/8) kışiyimiş.

Ve belesân bunda biter ki cemî‘ dünyâda hiç yirde bitmez. Ve bu bir (67a/9) bâğdur ki uzunluğı bir mil yoldur ve ini bir mil ve içinde bir kıuyı var. “ ‘Aynü’ (67a/10) Ş Şems” aña dirler. Ve ğâşiyyet şudadır; anuñcün ki ‘İsâ ‘ilm ol şuda (67a/11) ğasl eylemişdür ve kıuyılar yanında bunu beyân idevüz.

Ve bu ‘Aynü’ş Şems’üñ (67a/12) ğarbîsinde **Kıalbüt** şehridür. Bu dağı mu‘azzam şehrdür ki bağları (67a/13) ve böstânları çokdur ve Ğavaķlu eydür. Biñ altı yüz böstân vardur bu (67a/14) maķâmda ve şimdiki ğâlde ba‘zı ğarâb olmuşdur ve envâ‘-ı yimişler bu (67a/15) bâğlarda biter. Ve Serdüs Irmağı bu bâğlar ortasında geķer. İki taraf bir ğünlük (67b/1) yol bâğ ve ağaçdan birbirine üleşmiş.

Ve bu ırmaķ Fir‘avn vezîr hemân kıazdı (67b/2) ve ol vilâyet ğalk her tarafdan geldiler ve eyitdiler: “Bu ırmağı bizim tarafumuza yürüt (67b/3) saña mâl virelüm pes ırmağı her tarafa yürütüdi yüz biñ mişķâl altun (67b/4) ğâşıl oldu. Vaķti ki fir‘avn mâl ‘arz eyledi. Fir‘avn eyitdi. Eyü (67b/5) kıılmadıñ efendi gerek ki kıullarına şefķat ve

merhamet eyleye ve kulların itdüğine (67b/6) iltifât eylemiye. Mâl yine ıssılarına vir.”
Pes hemân cemî[̄] mâl ıssılarına virdi.

(67b/7) **Cîze:** Bu bir şehrdür, Nîl Şuyı’nuñ ğarbında. Çok küylar var ve bâğ ve bōstānlar (67b/8) ve ağaçlar ve ‘acā’ib ‘imāretler var ve bu maķāmda ve cümlesinden kırk tākđur ki (67b/9) yığılmışlar bir saır-ı vāhid üzerine. Şanasın ki şimdiki hâlde yapılmışdur (67b/10) ve ehrāmlar ki ‘acā’ib-i dünyādandur.

Bu mevzi[̄] dedür ki bunuñ gibi ‘imāret (67b/11) muķkemlikde ve mu‘azzamlıkda dünyāda yoķdur. Büyük taşlar birle yapılmışdur ki (67b/12) ve her taş iki taraıdan delmişler ve üstündeki sūrı kılmışlar ve aña (67b/13) geçer ve içinden bir demir mihla berkitmişler ve kırşun dökmüşler ve evvelinden (67b/14) tā āhirinde deĝin bu resm yapılmışdur.

Ve bu üç ehrāmdur, her bir ehrāmuñ (67b/15) yüceligi yüz arşundur mâlikî arşunla; ol biş yüz arşun olur (68a/1) şer‘î arşunla ve her bir dalı yine yüz arşundur mâlikîyle. Ve cemî[̄] (68a/2) etrāıdan münhedimdür. Ve bir ehrāmuñ içinde “hūm” dirler otuz hücre (68a/3) var ki taşdan yonmuşlar ki içi ol vaķt toptoluymuş. Cevāhir-i nefîsden (68a/4) ve emvāl-i hāzîne ve kütüb-i feylesof ve birinüñ içinde hoķķa-i edviyye ki (68a/5) ‘ālemdede hāşşiyetlü ve ‘azîz bir nev[̄] sırça var ki anuñ içindeki şınmaz.

Ve envā[̄] (68a/6) tiryākılar ve ma‘cūnlar ve her dürlü çiçekler ve otuñ şuyı ve yağ ve hūm (68a/7) şarķında ‘ulūm-ı felekiyye ve envā[̄] hücreler ve uşurlāb ve kūrreler ve tılısmāt-ı (68a/8) ‘acîbe ve her kâhinüñ kitābları ve ‘ilmleri ve envā[̄] sihrinüñ her birinde (68a/9) düzerlermiş. Ve her heķim ve kâhin ki dünyāya gelmişdür, anuñ şuret ve ‘amel (68a/10) ve ‘ilm ve kitāblar dizerlermiş ve anda hāzır kıılurlarmış.

Me’mūn Hālîfe (68a/11) kaçan ki Mışır’a girdi, diledi ki: “Bu hiremüñ birisin yıķaydı.” Ne kaçadar ki ceıd itdiyse (68a/12) başarmadı. ‘Azîm zaķmetle ve çok mâl ğarc itmekle bir tākın(ı) yıķdılar. Ol (68a/13) miķdār mâl ki ğarc anı yıķmaķda itdiler. Anda buldılar ne ziyāde ve ne eksük (68a/14) pes terk eylediler.

Kayyūm: Bu bir şehrdür ki Yūsuf Peygāmbere'i 'alīm (68a/15) yaptı. Ve ortasında bir ırmağ ağıar Bağıdād gibi ve bu ırmağ Nīl'den alınmış (68b/1) dur. Ve güz faşlından tā yine ol güne degin řu kesilür. Nīl'den bu ırmağa (68b/2) ve bu ırmağ şehre řarār üzerine ağıar, eksülmez.

Ve bu řehrūñ üç yüz altmış (68b/3) pāre kūyı var her birisi bir řehr gibi bāğlu ve bāğçelü ve ekinlü. Ve Yūsuf (68b/4) Peygāmbere bunu bu řarīğ üzerine yapmış ki eger Mıř kuzluğ ve řağğ ola, bu kūylar (68b/5) ola. Bu kūylar her birisi Mıř'a erzāğ vire.

Ve bu řayyūm yirinde Allāh Te'ālā (68b/6) bir bereket virmiş ki nihāyet yoğdur. Eger bir kiři bir müddet haylī ekse cemī' (68b/7) güz ve kıř anuñ řarmanın getürmez. Ve ni'metler ve yimiřler ve řeker řamıř bī- haddur (68b/8) ve řeker çoğ olur ve bu řayyūm'da.

Sehā: Bu dağı mu'azzam şehrdür. (68b/9) Ve ortasında bir cum'a mescid var, içinde bir řara řař. Mescidden şaşra (68b/10) şıkaralar, mescid serçeyle şolar ve řačan ki içeri gireler mescide hergiz, (68b/11) serçe görünmez. Ve bu şehrede řurmā ağıacı ve şeker şamışından ayruğ yimiş olmaz.

(68b/12) **ve Eřmūmīn ve Ebū řanīr:** řadīm řehrlerdür. Evā'ilde büyük mu'azzam yirler (68b/13) imiř; řimdiki hāilde az řalmıř.

Ve Ebū řanīr'de řatrān-gān var ve Musiveğ (68b/14) ve Ağımīm ve Dert'dür. Dağı řadīm şehrdür. şimdiki hāilde az şalmışdur. Ve her (68b/15) birisinde bunca 'imāretler ve direkler ve bünyādlar var ki hiç memleketde (69a/1) yoğdur; ammā çün şimdiki hāilde Mış'ın köyları ekşer bu şehrlere beraberdür (69a/2) büyüklükde ve 'imāretde ve galebelikde. Pes bunlar beyān oldu.

Deyhīn: (69a/3) Gökçek şehrdür. Yimişi ve bāğı ve bāğçesi çoğ. Ve envā' kumaşlar ki Arz-ı Mış'da (69a/4) ve ayruğ yirde olmaz.

Ve Tālīmūn Tağı bu şehre yakındır. Ve ol bir tağdur ki (69a/5) Mağrib'den gelür tã Nîl Irmağı'na degin ve Nîl bu tağdan ki heybetle uçar. (69a/6) Bundan aşra Asvân'a varmaz şu kuvvetinden. Ve köhne sâhire bir kıyemiş. Bu şu (69a/7) uçduğı yerde tağda sâkin olur imiş ve gimilerden ki bunda gelse māl alur imiş. (69a/8) Ve sihr kıalür imiş ki bundan geçer imiş, ğarķ olmaz imiş; ammâ şimdiki hâlde (69a/9) anda gimî varmaz.

Asvāk: Ve bu şehir Şa'îd-i A'âlâ'nın âhîr şehrdür. Küçürek şehir (69a/10) dür; ammâ nî' met ve yağı ve balı ve et çokdur. Ve balık ve keklik bu vilâyetde (69a/11) çokdur. Ve bu Asvân'dan aşra ayrıķ şehir yokdur Nîl üzerine tã (69a/12) ' Alâ Tağı'na ırince.

Bu bir tağdadur ki Nîl bu tağın derinden geçer; ammâ (69a/13) hîçbir yerde şuya inmek mümkün degüldür. Uçrum kayalardur: İki biñ, (69a/14) üç biñ arşundur. Şuya Hakk Te'âlâ bu tağı beğâyet yüce (69a/15) ve derlerini beğâyet derin yaratmışdur ki Nîl Şuyı'nı bükmeyeler; (69b/1) ammâ bu tağda kıat' â şu yokdur. Ve bu tağda hîç kimesne dürlü cânver (69b/2) bulmaz.

Ve bu tağda altun ve gümüş ma'deni vardur ve aşağıda zümrüd ma'deni (69b/3) vardur. Dünyâda bundan ğayrı zümrüd ma'deni yokdur ve hîç kimesne (69b/4) bu tağda ma'denlerinden fâ'ide düşmez. Anuñcün ki şehirlerden ırakdur ve anda şu (69b/5) yokdur ki kimesne sâkin ola. Ve Asvâr ğarbından El-Vâhât Yazıları'na üleşür. (69b/6)

Ve bunda kıatrân ve tuzğân var ki hîç memleketde yokdur. Ve Asvâra'nuñ (69b/7) şarkında rimâl-ı hamîm vâķi' olmuşlar ve bu kıumlu yazılardur. Kıaçan ki her (69b/8) cânverüñ süñüğini bu kıavmde gömeler ve birinüñ taş olur.

(69b/9) Ve bu kıarafda bir tağ var ki aña "Ħaytu'l 'Acün" dirler. Cem'î vilâyetler ve kıal'alar (69b/10) imiş; şimdiki hâlde hîç âbâdân degül. Ve eyidürler ki: "Şemüd vilâyet oldur."

(69b/11) **Arz-ı Kıalzüm:** Bu yazı Mışr'la Şâm ortasında vâķi' olmuşdur ve bu (69b/12) aşda deñiz imiş. Ve tağlar deñiz içinde imiş. Şimdiki hâlde deñiz (69b/13) bir kıarafına dağı kıol eylemiş.

Ve bunda iki şehir var ḥarāb ki ‘ Arab ḥarāb (69b/14) eylemiş. Ve şu yokdur meger. Bu iki şehirde kuyular var şuyı gören ve Ḳalzūm Deñizi’yle (69b/15) Şām ve Mıṣr ortasında bir yazı var ki aña “Tīr” dirler. Bir düz yirden biş (70a/1) günlük yoldur her tarafına dere depe yokdur. Ve Benī İsrā’īl bunda (70a/2) sergerdān kıldılar kırk yıl.

Eylān: Bu bir şehrdür ki küçürek. Bir yüksek (70a/3) üzerine yapılmış ki çıkmak ve inmek beğāyet müşkildür. Tamām bir gün iniş ve (70a/4) yoğuşdur. Ve yol şöyledür ki bir kişiden artuḳ bir taraf yoluñ uçrumdur, (70a/5) kayadur ve bir taraf gāyet derin derelerdür.

Ḥasverā: Küçürek şehrdür. Anda çömlek (70a/6) ler düzerler. Cem‘ī Şām’a ve Mıṣr’a andan gider. Ve şuları tatludur; ammā kuyı (70a/7) şuyudur.

Ve bunuñ yanında bir ḥarāb şehir var ki Şu‘ ayb Peygāmbere Şallallahu ‘aleyhi ve sellem (70a/8) kuyusu ki Mūsā, koyunlarını şularurdı andadur şimdiki hālde. Anda (70a/9) şu yokdur.

Arzü’l-Bāriyye: Bu Bāriyye ‘ Arab’dur; Şām’la Hicāz ortasında ḥarāb (70a/10) dur. ‘ İmāret yokdur ve buna “Arzü’l-Ḥacer” dirler.

Arzü’s-Şām: Bu iklīm mu‘azzam (70a/11) memleketdür. Otuz pāre ḳal‘ a var. Bu küllīsinden berk ḳal‘ adur.

Bu Şām (70a/12) İklīmi bunca kūrrelerdür. Her vilāyetine bir “kūrre” dirler. Evvel kūrre Filisṭīn (70a/13) ve ikinci Ġamades ve üçüncü kūrre Ledv’dür. Ve dördüncü Beytā ve bişinci Bākā (70a/14) ve altıncı Ḳabbāriye ve yidinci Nāblus ve sekizinci Teberiyye ve toḳuzuncü ‘ Asḳalān (70a/15) ve onıncı kūrre Ġurbe ve on birinci Şebt-i Cebrā’īl ve cenüb tarafında Ḳahşu’ (70b/1) t-Tiyye ve Kūrre-i Şerīk ve Kūrre-i Erden ve Kūrre-i ‘ Āne ve Kūrre-i Ḳāşıra ve Kūrre-i (70b/2) Şūr.

Ve Arz-ı Dımaşḳ : Ve bu daḫi müstemildür. Bunca kūrre üzerine ki (70b/3) birisi ‘ Avṭa Kūrresi’dür. Ve Kūrre-i El-Beḳā‘ ve Kūrre-i Ba‘albek ve Kūrre-i Leyanāt ve Del

(70b/4) ve Beyrūt ve Şaydā, Menyese ve Ḥavl ve Ḥavlān ve Ṭāhire ve Cevle ve Ṭablūs (70b/5) ve Bilkā ve Ḥarīn ve Ṭāb ve ‘Ammān ve Sirāh ve meşhūr şehirlerinden birisi Dımışk (70b/6) dur. Cem‘ī Memleket-i Şām’ın tahtdur.

Evleri ve ‘imāretleri ve sarāyları (70b/7) begāyet müzeyyen ve hūbdur. Ve Mısr gibi ṭabaḳātdur. Ve havāsı gökçek ve şuyı (70b/8) bol. Hıç ev yoğdur ki anuñ bir iki yirde şuyı ağmaz. Ve ḥammāmları çođ ve (70b/9) buñarları ve ırmağları ve ağaçları ve bāđ ve bōstānları (70b/10) bī-nihāyet ve kūyları bol. Her bir kūyı bir şehir gibidür.

Ve Cāmi‘-i Benī Ümeyye ki (70b/11) meşhūr-ı ‘ālemdür, bu şehirdeür ki Velīd bin ‘Abdümelik yapmışdur ki; (70b/12) cemī‘ etrāfında anuñ gibi cāmi‘ yoğdur meger. Cāmi‘-i Ḳurtubiyye, Vilāyet-i Mađrib’de (70b/13) Endülüs Şehri’nde ki bu mescide ḥarc olunmuş dört yüz şandığ mālđı ki (70b/14) her birisinde on dört biñ filori vardı. Ve on iki biñ üstāđ (70b/15) bennādan ve neccārdan ve demirciden ve füsüs-ı ceybden ve taşçıdan ve altun

BÖLÜM 3 : SES BİLGİSİ İNCELEMESİ

3.1. Ünlüler

3.1.1. Ünlü Değişmeleri

‘Acā’ibü’l-Maḥlūkāt’ın elimizdeki tek nüshasının istinsahı 17. yy rastlaması ve elimizde yazara ait nüshasının bulunmaması, metnin harekeli olmaması nedeniyle ünlü değişmelerini tespit etmekte güçlük çekilmişse de gerek kelime köklerinde gerek eklerde yer alan ünlülerde çeşitli sebeplerle meydana gelen değişiklikler tespit edilmiştir.

Metinde aynı kelime köklerinin ve eklerinin farklı ünlülerle yazılmasıyla ilgili ünlü değişmeleri şunlardır:

3.1.1.1. i / e Değişmesi

Bütün eski metinlerde olduğu gibi i/e meselesi ‘Acā’ibü’l-Maḥlūkāt’ta da karışıktır. Eskiden beri ilk hecede görülen değişmeler (i>e, e>i, i>è, e>è, è>e) bu meselenin kesin ispatını zorlaştırmıştır. i’ler İstanbul Türkçesinde açık e’ye, buna karşılık ağızlarda tamamıyla kapalı e’ye dönüşmüştür. Bu değişiklikler sadece eski devrelere ait değildir. Günümüzde de Türk lehçelerinde aynı şekilde ikilik gösteren ünlülerin varlığı bilinmektedir.(Arat, 1992: 119)

i/e değişikliği Osmanlıcanın sonlarına yakın zamanlarda ortaya çıkmıştır; bu nedenle günümüzde bile henüz tamamlanmamıştır.

Ancak şunu belirtmek gerekir ki Batı Türkçesinin ilk devreleri i tarafındadır. Bu meseleyle ilgili bazı araştırmacılar (Banguoğlu, Mansuroğlu, Çağatay) Eski Anadolu Türkçesinde yazılışları i olan sesi kapalı e olarak okuma yolunu seçmişler; bazı araştırmacılar (Korkmaz, Timurtaş) ise metinlerde bu şekilde olan kelimeleri imlalarına bağlı kalarak okumayı tercih etmişlerdir. (Kırbaç,1999:58) Ben de bu görüşlerin doğrultusunda kelimeleri, imlalarına bağlı kalarak okumayı tercih ettim.

yil yil beğāyet ziyāde olur (38a/3)

on birinde bu üç yil eser (38b/6)

Metinde i yazılıp günümüzde e telaffuz edilen kelimeler vardır.

gice *gice* beğāyet kışa olur. (44a/9)

yimek *yimek* ve içmek ve şöhetler olur (55b/14)

Eski Türkçede e ünlüsü taşıyıp metinde de e'li olan, fakat bu gün i ünlüsü taşıyan kelimeler vardır:

eyü bundan *eyü* ve bay yir yokdur (54b/15)

3.1.1.2. ü / i Değişmesi

Bu değişim Eski Anadolu Türkçesinden sonra ortaya çıkmıştır ve bazı ağızlarda bugün bile eski şekillerini korumaktadır. Metinde bu değişime kelime ortasında ve sonunda rastlamaktayız.

getür- Ve şehre *getürürler* yükini bir kırāta şatarlar (46a/2)

yapu Bu günde *yapu* yapmağ ve her işe bünyād eylemek eyüdür (41a/3)

3.1.2. Ünlü Düşmesi

Metinde ünlü düşmesi hadisesine orta hecede rastlamaktayız. Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi eski devrelerden beri var olagelmıştır.

Oğlan bu şehir halkı avret ve *oğlanlarıyla* anda varurlar (55b/13)

ağzındadır ve bu şehir yedi taş *ağzındadır* (49a/6)

ayruğ ve bu şehirde hurmā ağacı ve şeker kamışından *ayruğ* yemiş olmaz (68b/11)

3.1.3. Ünlü Birleşmesi

Türkçede kelime köklerinde yan yana iki ünlü bulunmaz. Bu nedenle çeşitli sebeplerle yan yana gelen vokaller birleşerek tek bir vokal meydana getirirler. Bu olaya ünlü birleşmesi adı verilir.

Bu ses olayı geçici ya da kalıcı olabilmektedir. Geçici düşme aruz vezni mecburiyetinden ileri gelmektedir. Kalıcı düşme sonunda ise kalıplaşmış sözler ortaya çıkmıştır. Bunların çoğu günümüzde de kullanılmaktadır. Metindeki örnekler kalıcı düşmeye aittir:

böyle < bu+eyle	<i>böyle</i> cerâhatle bu şehre getürdi (64b/9)
nesne < ne+ise+ne	balık yirler, ğayrı <i>nesne</i> yemezler (49a/3)
şöyle < şu+eyle	<i>şöyle</i> ki gören bilür ki bu şehri yapan ne kadar pâdişâhmış (48b/5)

3.1.4. Ünlü Uyumu

3.1.4.1. İncelik-Kalınlık Bakımından

Kalınlık incelik bakımından ünlü uyumu Türkçe'nin her devresinde olduğu gibi bu dönemde de sağlam bir şekilde uygulanmıştır.

- i- fiilinin gerundium eki olan –ken, zaman ifade eden bir ektir. Günümüzde bazı ağızlarda ünlü uyumuna uydurulan bu ek, –i kökü düşüp gerundium eklediği zaman bile ünlü uyumu dışında kalarak –ken şeklini korur.

esterken *Esterken* bir ağaç gördi (61b/15)

raṭbken *Raṭbken* yeşil olur ve baldan ve şekerden ṭatludur (46b/13)

3.1.4.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından

Türkçede dudak ve dudak-diş konsonantları ile yuvarlak vokaller birbirlerini çeker. Yani dudak ve dudak-diş konsonantları bazı kelimelerde düz vokalleri yuvarlaklaştırır. Dilimizde düzlük-yuvarlaklık uyumu, incelik-kalınlık uyumu kadar sağlam değildir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde, Eski Türkçede ve günümüzde düz ünlülü olan bazı kelimelerin ünlülerinde, herhangi bir sebebe bağlanamayan bir yuvarlaklaşma tespit edilir.

Yuvarlaklaşma hadisesini kelimelerde ve eklerde olmak üzere iki başlıkta ele alabiliriz.

3.1.4.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma

3.1.4.2.1.1. Sızıcılaşma Sebebiyle:

ayru < adrığ her birisinüñ *ayru* bārusu var (51a/10)

eyü < edgü ammā *eyü* ‘ūd degüldür (60b/2)

3.1.4.2.1.2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle:

yavuz < yabız ve halk *yavuz* halkdur (60a/15)

3.1.4.2.1.3. Yapım Eklerindeki Yuvarlak Ünlü Sebebiyle:

-(I)K

ayruğ bir ayda bulunan *ayruğ* ayda bulunmaz (56b/6)

ıatluluk yoğunluğuna ve *ıatluluğuna* hiç vilāyetde bitmez (45b/8)

+GARU

İlerü ve *ilerü* zamānda ‘ummān ‘imāretde idi (61b/4)

3.1.4.2.1.4. Bir Sebebe Bağlanamayan:

aru	Allah Te'ālā <i>aruya</i> ki bal eyleye (35a/06)
kendü	pes çün kırk yaşına irişse <i>kendü</i> nefsi şadağa ider (46a/10)
şayru	Allāh kudretiyle <i>şayrū</i> oldı (41b/14)

3.1.4.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

3.1.4.2.2.1. Ünlüsü Aslında Yuvarlak Olan Ekler:

-Up	toğuzunda Yehūd sünnetü'l-ğaym <i>diyüp</i> ta' zīm iderler (38b/11)
-dUK	İskender-i Zū'l-ğarneyn saltanat <i>dutduğı</i> gündür. (36a/3)
+dUr	şimdiki hâlde ma' mūr <i>ābādāndur</i> (54a/11)
-Ur	bu şehrde envā' -ı ğumāş <i>toğunur</i> (63b/3)
-sUn	oğlancuğunu şabāğ vağtinde evden çıkarırdı, <i>yatmasun</i> deyü (42a/11)
-dUr	ve çok degirmenler ol şu üzerine <i>ğurulmuşdur</i> (48a/10)

3.1.4.2.2.2. Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşan Ekler:

+Um , +UmUz	Bu ırmağı bizim <i>ğarafumuza</i> yürüt (67b/2)
+Uñ, +UñUz	İlāhī, filān <i>ğuluñ</i> Cum' a'ya gelmedi (40b/5)
+Uñ	<i>Yehūd'uñ</i> bayramdur (40b/10)
+IU	bu şehrde yüz kemhā kār-hānesi vardı ki <i>altunlu</i> bezlerdi (54b/11)
+sUz	şehr var, <i>bārusuz</i> ki aña “Ğazāne” dirler (55a/6)

-Uz	eyidürdü ki: “İstinşâk <i>ķılıñuz</i> bu hevā-yı laṭīf.” (42a/11)
-AlUm	cemī‘ i elimizdeki māl saña <i>virelüm</i> (58b/10)
-Ur	on sekizinde Nīl Irmağı <i>ķekülür</i> (36a/10)
+cUk	aña <i>ķarcık</i> şovuğı dirler (35a/11)

3.1.4.2.2.3. Düz Ünlü Taşıyan Ekler:

+(s)I	On <i>altısında</i> Fārs İklīmi’nde şovuk gider. (37a/8)
+I	ķış <i>ķarı</i> eksük olmaz (59b/1)
-mI	sen daħi dervişlikden ķorķar <i>mısm?</i> (40b/2)
+cI	ğāyet <i>şavaşçı</i> ve bahadur olur (49a/5)
+IIK	<i>yüceligi</i> üç yüz arşundur (63b/9)
+(U)ncI	<i>onıncı</i> gün yevmü’l ğadirdür (35b/10)
-dI	pes üç gün bunları <i>şakladılar</i> (53a/9)
-mİş	yeşil tāze <i>bitmiş</i> ola (39a/9)
-sIn	<i>sanasm</i> ki şimdiki hāde yapılmışdur (67b/9)
-sIz	<i>sanasız</i> ki ikisi bir günde dikdi (43b/9)

3.2. Ünsüzler

3.2.1. Sızıcılaşma

3.2.1.1. $\text{ḳ} > \text{ḥ}$

Türkçe kelime başlarında **h** sesi bulunmaz. Bugün kelime başında **h** sesi bulunan kelimeler Eski Türkçe **ḳ** sesi ile başlamaktaydı. Eski Anadolu Türkçesinde birkaç kelimedede Batı Türkçesinde kelime başında **h** sesi kullanılmıştır.

Kelime içindeki seslerde ise Eski Anadolu Türkçesinde karışık bir durum göstermektedir. Kelimelerin hem **ḥ**'lı hem **ḳ**'lı şekli karşımıza çıkmaktadır. Zamanla **ḳ**'lı şekiller Osmanlı sahasında, **ḥ**'lı şekiller ise Azeri şivesinde umumileşmiştir. Dilimizde $\text{ḳ} > \text{ḥ}$ değişikliği kelime içinde, kelime ve hece sonunda görülen bir değişikliktir.

Metinde de **ḳ** ve **ḥ**'lı şekiller bir arada kullanılmıştır.

3.2.1.1.1. $\text{ḳ}/, \# > \text{ḥ}/, \#$

aḥşam şabāḥdan *aḥsama* degin balıḳ duta itmek bahāsına vire (49a/9)

3.2.1.2. $\text{ḡ} > \text{v}$

3.2.1.2.1. $\text{ḡ}/, \# > \text{v}/, \#$

şovuk < şoḡuk Pes günden güne *şovuk* artar (45a/2)

3.2.1.3. **b > v**

b-v değişikliği bazı b'lerin v olması hadisesidir. Türkçede v olan b'ler, kelimedeki yerleri bakımından, kelime başındaki b'ler ve kelime içindeki b'ler olmak üzere ikiye ayrılır.

3.2.1.3.1. **#b > #v**

Eski Türkçede kelime başında v sesi yoktur. Eski Türkçede kelime başındaki b'ler sonradan Batı Türkçesinde v olmuştur.

var < bar bu şehirde mu'azzam bazarlar *var* (50b/15)

3.2.1.3.2. **b/,# > v/, #**

Kelime içindeki b-v değişikliği Eski Türkçe döneminde başlamıştır. Batı Türkçesinde kelime içinde ve sonunda gördüğümüz v'lerin çoğu bu şekilde ortaya çıkmıştır.

ev < eb ol *ev* divarlarında ğarib şüretler yazılmış (58b/11)

yavuz < yabız halk *yavuz* halkdur (60a/15)

3.2.2. **Ötümlüleşme**

3.2.2.1. **k > g**

3.2.2.1.1 **#k > #g**

Kelime başında k > g değişimi Eski Türkçeden Batı Türkçesine geçişte ortaya çıkmıştır. Bu değişme farklı şivelerde ayrı seyirler göstermiştir. Osmanlı sahasında g olan kelimeler bazı şivelerde k olarak devam etmiştir. Kef ile yazılan kelimelerin k'li mi

yoksa g'li mi olduklarını ayırt etme imkanı olmadığı için k / g ayrımı, bu günkü yazı dili esas alınarak yapıldı.

kırk yaşına irişse *kendü* nefsi şadağa ider (46a/10)

yigirmi *kişi* kulacına şıgmaz (46a/15)

hiç *gimi* ortasına girmez (52b/9)

On sekizinde *gice* ve *gündüz* berāber olur (38a/10)

3.2.2.1.2. V_kV > V_gV

Metinde, iki ünlü arasında kalan k'ler yumuşayarak g'ye dönüşmüştür.

itdük+ine kullaruñ *itdügine* iltifat eylemiye (67b/5)

dutduk+ı İskender-i Zū'l-ğarneyn salţanat *dutduğı* gündür (36a/3)

3.2.2.2. k̄ > ğ

Türkiye Türkçesi'nde, -k̄ ile biten iki ya da daha çok heceli kelimeler, ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında çoğunlukla tonlularak ğ'ye dönüşür. Kök hecesi sonundaki k̄ ise, birkaç istisna dışında, sadece aslî uzunluk bulunduran kelimelerde, ünlüler arasında tonlulaşmıştır. Aynı şekilde k̄ ile biten uzun ünlülü kelime kökleri üzerine, ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde k̄ > ğ değişmesi meydana gelir.

Metinde de kelime ortasında iki ünlü arasında kalan k̄'lerin ötümlüleştiği görülmüştür.

3.2.2.2.1. k̄ / > ğ /

tırnağ+ın > tırnağın cum'a gün oturmuşdı, *tırnağın* keserdi (40b/1)

toğdıq-ı > toğduğı İsa Peygamber ‘aleyhi’s-selām *toğduğı* gündür (37a/1)

3.2.2.3. t > d

Türkiye Türkçesi’nde en çok görülen tonlulaşma hadisesidir. Daha çok kelime başında rastlanan t>d değişmesi, kelime içinde ve birkaç örnekte de kelime sonunda görülür.

3.2.2.3.1. #t > #d

Oğuz grubu lehçelerinde sıkça görülen kelime başı t>d değişmesine Türkiye Türkçesi’nde de rastlanır.

Eski Türkçede, bütün kelimelerin başında hep t’li şekiller bulunmaktadır. t’nin d olarak gelişmesi, Eski Türkçenin sonunda başlamıştır. Bu durum farklı eserlerde aykırılıklar göstermekle beraber aynı eserde de kelimenin iki şekline rastlanabilmektedir. Bu gün bile Anadolu ağızları yazıya aktarılırken yazı dilinde bu farklılık görülür.

Düzensiz olarak meydana gelen t>d değişmesinin bazı istisnalar dışında, aslî uzun ünlülü kelimelerin başında görülmesi, bu değişmenin uzunluktan kaynaklandığını gösterir.

Metinde ince ünlü taşıyan kelimelerde d’li şekillere rastlanmaktayken, kalın ünlü taşıyan kelimelerde hem d’li hem de t’li şekiller görülmektedir.

depe her tarafına dere depe yoğdur (70a/1)

depele- Kābil, Hābil(i) bu günde depeledi (41a/11)

demir içinden bir *demir* mihla berkitmişler (67b/13)

dürlü dünyānuñ ‘acā’ibleridür ki her bir ayda bu gölde bir *dürlü* balığ olur (56b/5)

dāne gelesi yıl yine ol şap yeşil olur ve *dāne* biter evvelki gibi (47a/1)

dut arınca ininde arar *dutar* (36a/12)

at ne adar acı ve tuzlu Şu varsa *atlu* olur (37a/7)

Metinde hem 'li hem de d'li Şekli bulunan kelimelere aşağıdaki rneği verebiliriz:

dut- arınca ininde arar *dutar* (36a/12)

ut- bu Őehrn u bi pre kyı var, cümlesinde ibrişim urdu *utarlar* (54a/10)

3.2.2.3.2. VtV > VdV

İlk hecesinde aslı uzun ünlü bulunan kelimelerdeki tonsuz patlayıcı kök nsz t, iki ünlü arasında ya da akıcı kök nszleri

(n, r) ile ünlü arasında kaldığında, uzunluğun etkisiyle tonlulaŐarak d'ye dönüşmüştür.

it-er > ider uŐlar ıssı vilyetlere sefer *ider* (44b/12)

git-er > gider on altısında Frs İqlimi'nde Şovuk *gider* (37a/8)

3.2.3. nsz Türemesi

3.2.3.1. İvizleŐme

Bir sözcükte, bir konsonantın iki defa söylenmesi olayına “konsonant ikizleŐmesi” adı verilir.

ammm her birisinde bzrlar ve *ammmlar* ve mescidler var (51a/6)

3.2.4. GcŐme

Bir söz birliği içindeki seslerin yer değiştirmesi olayına “göçüşme” denir. İki şekilde gerçekleşir. Yer değiştirme olayı, komşu iki ses arasında meydana geliyorsa “yakın göçüşme”, uzak sesler arasında meydana geliyorsa “uzak göçüşme” adını alır. Metinde her iki şekilde de örneklerimiz vardır.

bigi Tamām ‘ömri kemāline irişmiş ādem *bigi* revnağ ve nizāret
eksülür (44a/14)

çömlük Kışın *çölmegi* kaynaman, pes günden güne ıssı ziyāde olur
(44b/4)

Dilimizde bir ünlü ile bir ünsüzün yer değiştirmesi olayına daha az rastlanır. Metinde geçen aşağıdaki sözcük de bu duruma örnektir.

tılısmāt içinde menāfi‘ -i aħcār ve nebātāt ve *tılısmāt* yazılmış (59a/9)

BÖLÜM 4 : DİZİN-SÖZLÜK

DİZİNİN KULLANILMASIYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Metnimize ait bu dizinde:

1. Tüm sözcükler alfabetik sıraya göre dizilmiştir.
2. Sözcükler, satır numaraları belirtilerek verilmiştir.
3. Sözcüğümüz eylemse, sözcük ile aldığı ek arasına - ; sözcüğümüz adsa sözcük ile aldığı ek arasına + işareti getirilmiştir. Örneğin, “bulmaz“ eylemi (b.-maz) şeklinde; “şekerden” adı ise (ş.+den) şeklinde gösterilmiştir.
4. Tamlamalar ilk harfleri esas alınarak sıralanmıştır.
5. Kişi ve yer adları alfabetik sırayla, ayrı başlıklar altında verilmiştir.
6. Dizinde sözcüklerin kökenini belirtmeye gerek görülmemiştir.

DİZİN-SÖZLÜK

A

āb : Su.

a. (39b/6)

a.-ı revān : Akarsu.

a.+dur (43b/7)

ābādan : Şen, māmur, bayındır.

a. (41a/14), (46b/7), (51a/6),
(61a/5), (69b/10)

a.+dur (54a/11)

‘abdū’s-şalīb :

‘a.+dür (39b/9)

‘ābid : İbādet (kulluk) eden, tapınan.

‘a. (49b/2)

ābnūs : Abanoz denilen sert ve siyah
bir ağaç.

a. (51b/8)

‘acā’ib : Sağduyuya, göreneğe, olağana
aykırı, şaşılacak, şaşmaya değer, garip,
tuhaf, yadırganan, yabansı.

‘a. (57a/6), (57b/13), (63b/6),
(65a/6), (66a/10), (66b/13), (67b/8)

‘a.+dür (56a/7)

‘a.+in (59b/3)

‘a.+ini (65b/9)

‘a.+leridür (56b/5)

‘a.-i dūnyā: Dünyanın şaşılacak
şeyi.

‘a.+dandur (67b/10)

‘a.i’l-aḳṭār : Tarafların
tuhaflikları.

‘a. (45a/5), (45a/7)

‘acā’ibiyāt : Acayıplikler.

‘a.+ında (59b/3)

‘Acem : İranlılar.

‘A. (39b/11), (42a/15), (43a/4)

‘A.+de (37a/4), (38b/14)

acı : Tat alma organında bazı
maddelerin bıraktığı yakıcı durum, tatlı
karşıtı.

a. (37a/7), (56b/11)

a.+ydı (53a/4)	a.+ın (62a/14)
‘ âciz : Gücü bir işe yetmez olanın durumu, güçsüzlük. ‘ a. (51b/6)	ada : Her yanı su ile çevrilmiş kara parçası. a.+da (53a/5), (53a/6), (66a/10), (66a/12), (66a/13)
aç- : Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek. a.-alar (58b/14) a.-arlar (38a/8) a.-dı (58b/11) a.-ma (58b/11) a.-madı (62b/9) a.-masun (58b/7)	a.+dadur (66a/9) a.+dan (53a/7) a.+lar (50b/8) a.+larda (50b/9)
açık : Açılmış, kapalı olmayan, kapalı karşıtı. a. (43b/14), (46a/12), (47b/4)	âdem : İnsan, insanoğlu, adam. a. (44a/14), (47b/7), (48b/9), (53a/3), (63a/8), (64b/3) a.+ler (53a/8)
açıl- : Açma işine konu olmak. a.-dılar (59a/2) a.-ur (42a/1), (50a/11)	adım : Bir adımda alınan yol (bu uzunluk 75 cm sayılır). a. (56a/11), (56a/11), (57b/7), (57b/7)
ad : Bir kimseyi bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim. a.+ı (46a/4), (52a/7), (56b/7) a.+ıdur (50b/10)	âfâk a.-ı arz : Dünyanın ufukları. a.+da (63b/9)
	‘ âfiyet : Hasta olmama durumu, sağlık, esenlik. ‘ a. (44a/8)

ağaç : Gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

a. (35b/3), (36a/8), (36b/1), (36b/15), (43b/6), (46a/1), (46a/15), (60a/3), (60b/2), (61a/13), (61a/3), (61b/1), (61b/15), (63a/10), (63a/4)

a.+a (36a/8), (37a/12)

a.+da (62a/1)

a.+dan (60a/3), (62a/2), (67b/1)

a.+dandır (60a/4)

a.+dur (43b/8), (43b/9)

a.+dur (51a/5), (55a/3)

a.+ı (37b/1), (41a/1), (49a/10), (53b/9), (54b/1), (55a/3), (61a/4), (61b/9), (68b/11)

a.+ın (36b/7), (39b/13), (61b/1), (62a/3), (63a/4)

a.+ından (52a/5)

a.+ındandır (52a/6)

a.+ıydı (44a/1)

a.+lar (37a/10), (38a/13), (41a/14), (42b/15), (42b/9), (44b/9), (45a/1), (46b/10), (46b/12), (55b/9), (63a/3), (67b/8)

a.+lardan (60a/5)

a.+lardur (43b/12)

a.+ları (37b/11), (45b/15), (48a/4), (61a/5), (70b/9)

a.+larıñ (42b/9), (64b/5)

ağır : Zahmetli, çetin.

a. (41a/11), (59a/1)

ağma : Akmak işi.

a.+sı (39a/14)

ağrı : Vücutun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı.

a.+sı (39b/5)

ağız : Birkaç yolun birbirine kavuştuğu yer, kavşak.

a.+ındadır (49a/6)

âhır

1. Son, sonraki.

a. (35a/3), (41a/13), (63a/13), (64b/1), (69a/9)

a.+dür (39a/3)

a.+idür (39b/4)

a.-i eyyâm-ı ‘acüz: Kocakarı soğuklarının sonu.

a.+dur (38a/6)

2. Sonra, en sonunda sonunda.	(57b/3), (58a/4), (58b/2), (59b/12),
a.+inde (37b/15), (38a/4),	(59b/14), (68a/15), (68b/2)
(38a/5), (40a/7), (67b/14)	a.-ardı (58a/7)
a.+ine (35a/4), (35a/10)	a.-maz (70b/8)
āhīret : Dini inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Tanrı'ya hesap vereceği yer, öbür dünya.	aķar Şu : Yeryüzünde ve yeraltında belirli bir yatak içinde, eğim boyunca sürekli veya zaman zaman akan su.
a.+de (40a/8)	a.+suz (43b/4)
	a.+yı (47b/8)
aķŐam : AkŐam.	aķĉe : Kūĉuk gūmūŐ para.
a.+a (49a/9)	a. (51a/3)
aķvāl : Durumlar, haller, vaziyetler.	‘aķīl : DūŐünme, anlama ve kavrama gücü, us.
a.+in (53b/4)	a. (51b/5), (56a/8)
a.+inden (62a/3)	
aķ : Kar, sūt gibi Őeylerin rengi, beyaz. Kara ve siyah karŐıtı.	aķıt- : Akmasını sağlamak, akmasına yol aĉmak, dökme.
a. (60a/6), (60b/9)	a.-dı (35b/2)
aķ- : Sıvı maddeler veya ĉok ince taneli katı maddeler bir yerden başka bir yere doğru gitmek.	‘aķīl : Akıllı
a.-ar (45b/13), (48a/13), (48a/6),	‘ a. (40a/7)
(48a/9), (54a/13), (54a/14), (54a/7),	‘ ā.e-i ‘ Arab: Arap'ın akıllısı.
(54b/1), (55a/12), (55a/14), (56b/10),	‘ a. e-i +dur (42a/10)

‘**akreb** : Akreplerden, sıcak ve nemli yerlerde yaşayan, kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli bir iğnesi olan böcek.

‘ a. (44a/4), (55b/6)

‘ a.+ler (47a/13)

akşā : Son, en son, uzak.

a.+sına (50a/2)

al- : Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak.

a.-a (66a/3)

a.-alar (52b/8), (58b/15)

a.-cak (49b/12)

a.-dı (50a/9), (63a/5), (64a/4)

a.-dılar (53a/4), (53a/5), (53b/2), (63a/7)

a.-maz (66b/11)

a.-mazlar (49a/4)

a.-ur (55b/10), (58b/5), (69a/7)

a.-urdu (51b/12)

a.-urlar (51a/3), (52b/5), (63b/4)

‘**alāmet** : Belirti, işaret, iz, nişan.

‘ a. (47a/15)

ālāt : Vasıtalar, aygıtlar.

a. (54b/12), (62b/3)

a.+ında (62b/1)

ālāt

a.-ı cevāhir-i nefīse : Güzel mücevherli elbise.

a. (65b/8)

alçak : Yerden uzaklığı olan.

a. (65b/2), (65b/2)

alda- : Aldatmak, kandırmak, oyun etmek.

a.-dı (63b/13)

‘**alem** : Minare, kubbe, sancak direği gibi yüksek şeylerin tepesinde bulunan, madenden yapılmış ay yıldız veya lale biçiminde süs.

‘ a. (58a/8)

ālem : Dünya, cihan.

a.+de (63b/3), (66b/12), (68a/5)

‘**Aleyhisselām** : “Ona selam olsun!” anlamında peygamberin adı anılırken kullanılan bir söz.

‘ A. (42a/2)

alın- : Alma işi yapılmak.

a.-mişdur (68a/15)

‘**ālī** : Yüce, ulu.

‘a. (46a/14), (48b/3), (55b/1),
(60b/12), (66b/15)

‘**alīm** : Bilen, bilgin.

‘a. (68a/14)

Allāh : Kainatta var olan her şeyin yaratıcısı , koruyucusu olduğuna ve tek olduğuna inanılan yüce ve üstün varlık., Yaradan, tanrı, Rab, Mevlâ

A. (35b/6), (41b/13), (48a/6)

A.+dan (52b/12)

A. Te‘ālā : Yüce Tanrı, ulu Allah.

A. (35a/10), (35a/13), (35a/4),
(35a/6), (35b/1), (35b/9), (37b/13),
(40a/13), (40b/11), (40b/11), (40b/13),
(41a/10), (41a/3), (41b/4), (42a/9),
(42b/12), (44a/7), (68b/5)

A.+dan (45a/8)

alt : Bir şeyin yere bakan yanı, üst karşıtı.

a.+ına (63b/4)

a.+ında (36a/13), (39a/8),
(43b/8), (48a/15), (55a/10), (55a/5),
(57a/2), (58b/4), (66b/7)

a.+ından (57a/1), (58a/8)

altı : Beşten sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren rakam.

a. (44a/1), (56b/10), (56b/10),
(63b/10)

a.+sında (37a/6), (39b/1),
(39b/5)

a.+sını (64a/4)

altıncı : Altı sayısının sıra sıfatı, sırada beşinciden sonra gelen.

a. (70a/14)

altmış : Elli dokuzdan sonra gelen sayının adı ve bu sayıyı gösteren rakam.

a. (42a/15), (56a/11), (65a/1)

altun : Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan 1064 santigrat derecede eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli paslanmaz element, kısaltması Au.

a. (51b/12), (51b/13), (52b/4),
(52b/5), (52b/5), (58a/5), (59a/5),
(59a/8), (63a/7), (65b/4), (65b/8),
(67b/3), (69b/2), (70b/15)

a.+a (56a/1)

a.+dan (43a/6), (51b/15)

a.+dur (65a/15)

a.+ı (51b/14)

altunlu : İçinde altın bulunan.

a. (54b/11)

a‘māl : İşler, işlemler.

a. (41a/6)

a‘.-ı ‘ibād mürtefi‘ : Yüksek
kulların işleri.

a. (41a/5)

‘amel : Yapılan iş, edim, fiil.

‘a. (63b/12), (68a/9)

‘a.+im (41a/7)

ammā : Ama, fakat.

a. (43a/13), (43b/1), (43b/11),
(43b/4), (43b/7), (44b/13), (47b/7),
(48b/2), (48b/7), (49b/3), (50a/14),
(51a/10), (54b/13), (54b/14), (55b/2),
(55b/6), (57a/5), (57b/8), (59b/15),
(60a/15), (60a/15), (60b/13), (60b/15),
(60b/2), (61a/11), (61a/4), (61a/4),
(61b/14), (61b/8), (63a/10), (63a/11),

(63a/13), (64a/14), (69a/1), (69a/10),

(69a/12), (69a/8), (69b/1), (70a/6)

‘ammū : Amca.

‘a. (52b/7)

aña : Teklik üçüncü şahsın yönelme
hali.

a.(35a/11), (35a/5), (41a/8),
(45b/11), (45b/2), (46b/13), (46b/6),
(46b/6), (47a/15), (48a/11), (50a/12),
(50a/15), (50b/11), (50b/13), (51a/13),
(51b/5), (51b/8), (52b/8), (53a/13),
(53b/1), (53b/15), (54a/4), (55a/1),
(55a/6), (55b/15), (55b/5), (56a/4),
(58a/11), (58b/2), (58b/8), (61a/7),
(64a/15), (65a/4), (65b/5), (66a/10),
(66a/8), (66b/2), (66b/9), (67a/10),
(67b/12), (69b/15), (69b/9)

‘anber : Amber balığından çıkarılan
güzel kokulu, kül renginde bir madde.

‘a. (51b/15), (63a/7)

anda : Teklik üçüncü şahsın bulunma
hali.

a.(37b/4), (40a/9), (42a/6),
(43a/4), (43b/4), (45a/15), (48b/8),

(50a/14), (50b/1), (51a/14), (51a/14),
(51b/13), (52a/3), (52b/13), (52b/4),
(55a/12), (55a/13), (55b/12), (55b/14),
(55b/3), (55b/5), (59a/10), (60b/5),
(61b/11), (61b/13), (61b/5), (62a/12),
(62a/3), (63a/1), (63a/12), (64b/12),
(65a/15), (65a/3), (65b/9), (66a/1),
(66a/11), (66a/4), (66a/4), (66b/1),
(66b/10), (66b/13), (67a/3), (68a/10),
(68a/13), (69a/9), (69b/4), (70a/5),
(70a/8)

a.+dur (65b/12), (70a/8)

andan : Teklik üçüncü şahsın ayrılma hali.

a.(36b/11), (37b/5), (42a/12),
(45a/13), (48a/10), (49a/11), (52a/13),
(54b/8), (54b/9), (55a/12), (55b/7),
(56a/15), (61a/9), (64b/13), (66a/7),
(70a/6)

a.+dur (49a/11)

anı : Teklik üçüncü şahsın belirtme hali.

a. (40b/6), (46a/5), (46a/11),
(46b/4), (52a/4), (63a/15), (64b/13),
(65b/12), (66a/2), (66a/3), (67a/7),
(68a/13)

a.+nuñ (37b/7), (38a/2), (39a/5),
(43a/2), (45a/14), (45a/8), (46a/4),
(47a/15), (49a/3), (49a/6), (50a/1),
(51a/15), (51b/9), (52a/10), (54b/3),
(56a/5), (56a/8), (58a/2), (59b/7),
(63a/2), (63b/8), (64a/11), (64a/12),
(65b/6), (68a/5), (68a/9), (68b/7),
(70b/12), (70b/8)

anuñcün : Onun için.

a. (37b/12), (38a/9), (42a/1),
(44b/2), (45a/11), (45a/5), (47b/1),
(49b/5), (52b/10), (65a/15), (65b/5),
(66a/3), (67a/10), (69b/4)

anlar : O şahıs zamirinin çokluk biçimi.

a. (37b/13)

a.+a (40b/14), (46a/10),
(53a/15), (53b/7)

anlar. +uñ (37a/9), (53b/6) ,
(62a/15)

ara : İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe.

a.+sına (50a/12)

a.+sında (62b/15)

‘**Arab** : Orta Doğu ile Kuzey Afrika'nın büyük bir bölümünde yaşayan halk ve bu halkın soyundan olan (kimse).

‘A. (42a/13), (69b/13)

‘A.+dan (61a/12)

‘A.+dur (61b/9), (70a/9)

‘A.+uñ (37b/3)

‘A.+ına (62a/8)

‘A.+ından (59a/1)

ārāste : Çarşılarda veya alış veriş bölgelerinde aynı işi yapan esnafın bir arada bulunduğu bölüm.

a. (46a/12), (47b/5), (59b/8)

a.+dür (54b/14)

arid- : Katışksız duruma getirmek, tasfiye etmek.

a.-salar (65b/4)

ārī : Yabancı şeylerden arınmış, katışksız, saf, halis.

a. (47a/4), (56b/12)

‘**arife** : Belirli bir günün, olayın bir önceki günü veya ona yakın günler, ön gün.

‘a.+dür (35b/8)

armağan : Birini sevindirmek, mutlu etmek için verilen şey, hediye.

a. (57a/7)

‘**arrās-ı hevvās** : Şimşekli havalar.

‘a. (39b/3)

arsa : Üzerine yapı yapılmak için ayrılmış yer.

a. (65a/13)

arşlan : Kedigillerden, erkekleri yeveli, yırtıcı, Afrika'da yaşayan, uzunluğu 160 cm, kuyruğu 70 cm ve ucu püsküllü, çok koyu sarı renkli güçlü bir memeli türü.

a. (49a/1), (49a/2)

‘**arş**

‘**a.-ı ilāhī** : En yüksek gök tabakası, Tanrı'nın katı.

‘a. (42a/4)

arş arşunu : Yaklaşık olarak 68 cm.ye eşit olan uzunluk ölçüsü.

a. (63b/10)

arşun : bk. arş arşunu.

a. (45b/3), (52a/5), (56b/3),
(58b/4), (58b/5), (66b/1), (67b/15)

a.+a (66b/3)

a.+dur (51a/15), (51b/1),
(56a/11), (63b/11), (63b/9), (64b/14),
(65a/3), (67b/15), (68a/1), (69a/14)

a.+la (67b/15), (68a/1)

art : Arka, geri.

a.+ına (62a/10)

art- : Harcandıktan sonra bir miktar
geri kalmak.

a.-an (51b/13), (56b/1)

a.-ar (39a/1), (43a/4), (45a/2),
(46b/12), (66b/1)

a.-maz (51a/3)

artuğ : Daha çok, daha fazla.

a. (36b/1), (40b/3), (46a/3),
(66b/5), (70a/4)

a.+dur (52a/13)

artma : Artmak işi.

a.+đa (38b/9)

aru : Zar kanatlılardan, bal veya bal
mumu yapan, iğnesiyle sokan böcek.

a.+ya (35a/6)

arđ : Toprak.

a.+dan (61b/3)

a.+ında (37a/11), (61a/15),
(61a/7)

‘**arđ**

‘**a. eyle-** : Sunma, gösterme.

‘a.-di (67b/4)

‘**a. kıl-** : Sunma, gösterme.

‘a.-dı (62a/5)

‘**ađā** : Bazı ülkelerde, hükümdarların,
mareşallerin, din adamlarının güç
sembolü olarak, törenlerde taşıdıkları
bir tür ağaç veya metalden değnek.

‘a.+sı (52a/8)

āđār : Yapılar, eserler.

a. (55b/1)

āđāyiđ : Bir yerin düzen ve güvenlik
içinde bulunması durumu, düzenlilik,
güvenlik.

a. (44b/1)

‘**ağfer** : Sarı.

‘ a. (61b/5)	a.+sına (62b/10), (62b/10), (62b/12)
‘ āṣī : Günahkār. ‘ ā. (60a/11)	a.+sını (52b/12)
aşl : Gerçeklik, esas, hakikat. a. (58b/9) a.+da (48a/8), (51a/10), (64a/13), (69b/12)	āṣikār : Açık, apaçık, belli, meydanda olan. a. (37a/13)
aşma : Asmagillerden, dalları çardak üzerine yayılan üzüm vb. bitkiler. a.+sıdur (48a/15)	āṣikāre : Açıkça, belli ederek, saklamadan. a. (38a/8)
aş- : Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek. a.-dı (50a/8)	aşra : Sonra. a. (69a/11)
aşağa : Bir şeyin alt bölümü, zir, yukarı karşıtı. a. (61b/3), (65a/9)	aşrı : Gereğinden fazla, çok. a. (52b/8)
aşağı : bk. aşağı. a. (65b/4) a.+da (69b/2) a.+dan (64b/1)	at : Atgillerden, binme, yük çekme veya taşıma gibi hizmetlerde kullanılan memeli hayvan. a.+ı (61a/10) a.+lar (36b/7), (58b/12) a.+ları (37b/4)
aşırı : Ötede, ötesinde	‘ āṭıl : Etkisiz, işe yaramaz. ‘ a.+dur (63a/11)

atıl- : Atma işine konu olmak.

a.-ur (55a/12)

atlu : Ata binmiş kimse, süvari.

a. (58a/8)

āvāze

a. **eyle-** : Var gücüyle bağırarak.

a. (37a/15)

avlulan- : Çitle çevrilmek.

a.+mış (43b/6)

‘avret : Kadın; zevce, avrat.

‘a. (55b/13)

‘a.+leri (46a/9)

ay : Yılın on iki bölümünden biri.

a. (36a/3), (38a/5), (39a/12),
(42a/14), (42a/14), (56a/2), (56b/10),
(56b/11), (62a/6)

a.+da (56b/5), (56b/6), (56b/6),
(56b/6)

a.+uñ (40a/4), (41a/13)

a.+ınuñ (36a/3), (40a/3)

a.+lık (44a/1)

ayaq

1. Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a.+ına (63a/5), (63a/5)

a.+ları (63a/6)

2. Birtakım şeylerin yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri.

a.+ından (55a/12)

a.+ınuñ (55a/10)

āyet-i innemā ve leytukumullāh :

İnnemā ve leytukumullāh āyeti.

a. (35b/13)

aydın : Işık alanı ışıklı, aydınlık.

a. (64a/12)

aydınlık : Işık alan.

a. (53a/14)

a.+ı (53a/1)

āyine : Işığın yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam.

a. (58a/10), (58a/11), (59a/11)

aylık : ay süren.

a. (46a/1), (52b/8), (53b/5),
(59b/2), (62a/5), (63b/11), (64b/8)

‘ayn

‘a.e’l-yakīn : Gözüyle görmüş gibi, kat’f.

‘ a. (45a/10)

‘aynü’ş şems : Kahire’de bulunan bir kuyunun adı.

‘ a. (67a/9)

‘ a.+in (67a/11)

ayru : Başka.

a. (37b/5), (51a/10)

ayruk : Başka, diğer, ayrı.

a. (37b/10), (45b/7), (50a/10), (50a/13), (55b/15), (56a/6), (56b/6), (62b/14), (68b/11), (69a/11), (69a/4)

āyyār : Mayıs ayı.

a. (38b/5)

az : Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik, çok karşıtı.

a. (53a/1), (68b/13), (68b/14)

a.+dur (41a/13), (47b/8), (57a/5)

‘azāb : (Müslümanlık'ta) Dünyada günah işlemiş olanlara ahirette verilecek ceza.

‘ a. (40a/8)

‘ a.-ı riḥ : Rüzgar azabı.

‘ a. (41a/15)

āzād : Kurtulmuş, serbest olan, kimsenin kölesi olmayıp istediği gibi hareket eden, hür.

a. (35a/3), (35a/5), (61b/1)

āzāde : Başıboş, erkin, serbest.

a. (42b/8)

‘azamet : Ululuk, büyüklük.

‘ a.(58a/2)

azer : Güneş yılı esasına dayanan takvimi kullanan kavimlerde (Nabatî, Keldanî, İbranî, Süryanî) mart; Eski iran ve Celâlîlerde kasım ayı. (1740'tan sonra Osmanlı imparatorluğunda resmî malî yıl kabul edilen güneş yılında ilk ayın [mart] ikinci adı olarak da kullanıldı.)

a. (38a/5)

a.+den (37b/12)

azığ : Yiyecek, yol yiyeceği, erzak.

a.+la (62a/5)

azık : bk. azığ.

a. (63a/9)

azıklan- : Erzak edinmek.

a.-dılar (63a/1)

‘**azīm** : Büyük, ulu.

‘a. (60b/8), (61a/10), (66a/14),
(68a/12)

‘a.+dür (58b/2)

‘**azīmetlū** : Çalımlı, kurumlu.

‘a. (66b/15)

āzine : Cuma günü.

a.+dür (40a/9)

‘**azīz** : Muhterem, sayın.

‘a. (68a/5)

B

bāb : Kapı.

b.+da (45a/11)

b.ū’l-‘Anṭar: ‘Anṭar Kapısı.

b. (51a/14)

bādem : Gülgillerden yurdumuzun her yerinde yetişen ağaç.

b. (38b/4), (57a/9)

bāğ : Meyve bahçesi

b. (37a/11), (37b/1), (38a/13),
(43a/1), (43a/5), (43b/3), (43b/6),
(44a/1), (46b/9), (47a/11), (48a/4),
(50b/7), (55a/15), (56b/14), (59a/13),
(59b/13), (60b/1), (60b/5), (60b/6),
(67b/1), (67b/7), (70b/9)

b.+da (48a/13)

b.+dur (67a/9)

b.+ı (47b/12), (57b/9), (60a/14),
(60b/11), (69a/3)

b.+ına (44a/2)

b.+ında (46b/11)

b.+lar (43b/12), (44a/2),
(54a/11), (54a/8), (57b/4), (60b/5),
(62a/11), (66a/9), (67a/15)

b.+lara (55a/14), (57a/3)

b.+larda (43b/2), (44b/3),
(67a/15)

b.+ları (46b/7), (54a/14),
(57a/12), (57a/8), (67a/12)

b.+larına (56a/14)

b.-mişlarmış (66a/11)

b.-r (47a/12)

bāğçe : Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.

b. (47a/11), (48a/4), (55a/3), (59b/13), (60b/5)

b.+de (48a/13)

b.+dür (54a/8)

b.+ler (54a/11), (54a/8), (60b/5), (62a/11), (66a/9)

b.+lere (55a/14)

b.+leri (46b/7), (48b/4), (60a/14), (60b/1)

b.+lerine (56a/14)

b.+nüñ (55a/3)

b.+si (47b/12), (69a/3)

bāğçelü : Bahçesi olan

b. (49b/2), (68b/3)

bāğistan : Bağlık yer.

b.+dur (43b/11), (43b/2)

bağla- : Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak

b.-dı (62b/11)

b.-dılar (53b/2)

b.-mişlar (50b/14), (51b/5), (56a/10), (56a/7), (58a/8)

bağlu : Bağlı olan.

b. (49b/2), (68b/3)

bahā : Kıymet, bedel, değer.

b.+dur (49a/5)

b.+sına (49a/9)

bahār : İlkbahar.

b. (42b/6)

b.+da (44b/8)

bağçe : bk. bāğçe

b.+de (43a/5)

b.+leri (56b/14), (57a/12)

baħr : Deniz.

(49b/11)

b.-i a'zam: Büyük deniz.

b. (49b/11)

b.-i muħīṭ : Okyanus.

b.+dür (45a/14), (52a/15)

b.-i şāmūye:

b.+den (49b/11)

b. ü berr : Deniz ve kara.

b. (66b/12)

bağış : Bağış, ihsan.

b. (43b/2), (50a/6), (63b/8),

(64a/4)

b. ol- : Bağış olma, ihsan olma.

b.-ur (57a/3)

b. olun- : Bağış olunma, ihsan

olunma.

b.-muşdur (59b/13)

bāhūr

b.-ı evvel : Baharın öncesi.

b. dür (39a/11)

bak- : Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

b.-armış (58a/11)

b.-dı (62b/10), (62b/12)

bakır : Atom numarası 29, yoğunluğu 8,95 olan, 1084 °C'ye doğru eriyen, doğada serbest veya birleşik olarak bulunan, ısı ve elektriği iyi ileten, kolay dövülür ve işlenir olduğundan eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kırmızı renkli element

b. (48a/6), (54b/8)

b.+dan (45b/3), (54b/12)

b.+dur (64b/14)

b.+dandır (64b/15)

bākī : Sürekli.

b. (67a/7)

b.+dür (55b/1)

b.+si (60b/14)

bakla : Baklagillerden, yurdumuzun her yerinde yetiştirilen, yeşil kabuklu ve taneli bir bitki.

b. (38a/12)

bal : Bal arılarının bitki ve çiçeklerden topladıkları bal özünden yapıp kovanlarındaki petek gözlerine doldurdukları, rengi beyazdan esmere kadar değişen tatlı, koyu, sıvı madde.

b. (35a/6), (54a/6), (57a/5), (60a/13)

b.+dan (46b/14)

b.+ı (69a/10)

balçık : İçinde çeşitli organik maddeler bulunan, genellikle killi, koyu, yapışkan çamur, mil

b. (60a/4), (64b/4)

balık : Omurgalılardan, suda yaşayan, solungaçla nefes alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı

b. (35b/3), (49a/3), (49a/8), (49a/9), (56b/5), (56b/6), (69a/10)

b.+çı (49a/8)

b.+lar (55a/14)

b.+ların (56b/7)

barmağ : Parmak.

b. (66b/1)

barsama : Güzel kokulu yaprakları yemeklere konulan, nane ve yaban kekiğinin ortak adı.

b. (36b/7)

bāru : Kale duvarı, hisar burcu, sur; sığınak, siper.

b. (48b/11), (57a/1), (57a/2)

b.+dan (62b/12)

b.+ları (58b/1), (62b/7)

b.+sı (48b/1), (48b/6), (48b/7), (53b/11), (54a/7), (54a/9), (54b/6), (55a/4), (56b/15), (57b/3), (57b/3), (57b/6), (60a/6), (60b/11), (63a/15), (64b/12)

b.+su (51a/10)

b.+sunda (57b/6)

b.+suz (55a/6)

baş : İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

b.+ın (46b/15)

b.+larında (58b/13)

başar- : Bir işi istenilen biçimde bitirmek, muvaffak olmak.

b.-madı (68a/12)

başla- : Bir işe girişmek, harekete geçmek.

b.-dılar (35b/1), (44a/7)

b.-nur (39b/3)

b.-r (36a/4), (36b/12), (36b/12), (37b/1), (38b/7), (38b/9), (39a/2), (39b/2), (39b/7), (44a/11), (44a/9), (44b/8), (45a/2)

b.-rlar (36a/10), (36b/13)

başlama : Başlamak işi.

b.+ga (41b/2)

başlan- :

1. Başlama işine konu olmak.

b.-sa (40b/15)

2. Başlı olmak.

b.-ur (38a/12)

bat- : Bir sıvının üstündeyken içine gömülmek.

b.-ardı (63b/13)

b.-madı (63a/6)

bâtil : Geçersiz

a. (64a/1)

batmân : 7,692 kilogram olan ağırlık ölçü birimi.

b. (55b/15)

bay : Parası, malı çok olan, zengin (kimse).

b. (47a/14), (48b/6), (51a/2), (54b/15)

bayram : Millî veya dinî bakımdan önemi olan ve kutlanan gün veya günler.

b.+dan (35b/9)

b.+dur (40b/10), (41a/2)

ba' z : Bir kaç, bir miktar, bir kısım, bir takım.

b. (35a/2)

bâzâr : Belli bir günde her türlü malın satıcı ve alıcılarının toplanıp alışveriş ettikleri yer, pazar.

b. (38b/2), (38b/3), (39a/10), (39b/2), (39b/7), (49a/12), (55b/14), (58a/1)

b.+dur (36b/6), (36b/8)

b.+ından (46b/8)

b.+lar (50b/15), (51a/6)

b.+lara (63b/8)

b.+ları (47b/5), (52b/1), (54b/14), (55a/7), (55b/2), (59b/5), (63b/6), (66a/1), (66b/15)

bâzergân : Bezirgân, tâcir.

b.+dur (54b/15), (57a/11)

b.+lar (63b/3)

ba' zı : bk. ba' z.

b. (38a/4), (45b/1), (45b/1), (46b/4), (46b/5), (46b/5), (50a/11), (51b/2), (51b/2), (54b/8), (61b/13), (62b/1), (67a/14)

b.+sı (50a/7), (55b/3)

beden : Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut.

b.+inüñ (44a/12)

b.-i Benî Ādem:

Ademoğullarının vücudu.

(42b/7)

beg : Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı, bey.

b. (58b/9)

beğāyet : Son derece, pek çok, aşırı.

b. (38a/3), (38a/5), (39a/13), (39a/4), (41b/11), (43a/13), (44a/10), (44a/9), (44a/9), (44b/14), (45b/12), (46a/11), (46b/6), (47a/14), (47a/3), (47b/11), (47b/14), (47b/6), (48a/8), (48b/15), (52a/14), (52b/1), (52b/10), (53a/9), (54a/7), (54a/9), (54b/10), (54b/4), (54b/6), (55a/7), (55a/9), (55b/2), (56a/4), (56b/12), (56b/15), (57a/3), (57a/9), (57b/15), (57b/2), (57b/6), (57b/8), (58a/15), (58b/1), (58b/2), (59a/15), (59b/5), (59b/8), (60a/10), (60a/12), (60b/10), (60b/10), (60b/12), (60b/2), (62b/5), (63b/1), (63b/2), (63b/5), (66b/14), (66b/4), (69a/14), (69a/15), (70a/3), (70b/7)

belesān : Pelesenk ağacı, balsama.

b. (67a/8)

belī : Evet.

b. (41b/12), (42a/7)

belki : Olabilir ki, muhtemel olarak.

b. (44a/3), (45a/15), (45a/3), (45a/7), (46b/9)

ben : Teklik birinci kişiyi gösteren söz

b. (41a/7), (41a/7), (41b/12), (53a/12), (64b/2)

b.+a (41b/7)

b.+den (40b/3), (64b/6)

b.+im (41a/7), (45b/4), (64b/6)

Benī

B. Adem: Ademoğulları, insanlar.

b. (36b/12), (38b/4), (40a/6), (44a/12), (55a/9)

b.+de (42b/7)

B. İshak : İshak oğulları..

b.+dan (63a/12)

B. İsrā'īl: İsrail oğulları, Yahudiler.

b. (35b/2), (70a/1)

b.+e (40b/10)

bennā : Yapı yapan, mimar, kalfa, dülger.

b.+dan (70b/15)

benzet- : Bir şeyde başka şeye benzeyen yönler bulmak.

b.-ür (45a/3), (45a/3)

berāber : Birlikte, bir arada.

b. (38a/10), (39b/10), (40a/1), (42b/5), (42b/5), (44a/8), (44b/6)

b.+dür (69a/1)

bereket : Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz, feyezan.

b. (41b/3), (68b/6)

bereketlü : Bol, verimli.

b. (56a/5), (61b/4)

berk : Sert, katı, sağlam, kuvvetli.

b. (39b/12), (48b/15), (54b/3), (54b/6), (56b/15), (58a/12), (60b/11), (63b/1), (70a/11)

b.+dür (57b/3)

berkit- : Sağlamaştırmak, tahkim etmek, takviye etmek.

b.-mişler (67b/13)

berr

b. ü bahr : Kara ve deniz.

b. (43a/14)

bes : Yeter, yetişir, tamam, kâfi.

b. (50a/9)

bislen- : Kendini beslemek.

b.-miş (35b/9)

biş : Dörtten sonra gelen sayının adı.

b. (42b/1), (43b/11), (51a/10), (55a/15), (55a/3), (57b/1), (58a/3), (65a/9), (65a/9), (66b/10), (69b/15)

b.+inde (36a/13), (36b/7), (37a/10), (39a/4)

bişinci : Beş sayısının sıra sıfatı, sırada dördüncüden sonra gelen.

b. (36a/4), (70a/13)

biş yüz : Dört yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayı.

b. (48a/12), (67b/15)

bevārih

b. yili: Samyeli denilen sıcaklar
ve şiddetli rüzgarlar.

b.+(39a/3)

b. yılleri : bk. bevārih yeli.

b. (39b/4)

beyān : Bildirme.

b. (59b/3)

b. it- : Bildirmek, söylemek,
ileri sürmek, anlatmak.

b.-evüz (45a/10), (45a/12),
(67a/11)

b. ol- : Bildirilmek.

b.-dı (69a/2)

b. kıl- : Bildirmek.

b.-avuz (45a/13)

bez : Pamuk veya keten ipliğinden
yapılan dokuma, çaput.

b.+lerdi (54b/11)

bezeštān : Değerli eşyaların satıldığı
kapalı çarşı.

b. (65a/14)

bıçak : Bir sap ve çelik bölümden
oluşan kesici araç.

b.+ıyla (43a/11)

biç- : Ekin, ot vb.ni orakla, tırpanla,
makine ile kesmek.

b.-erler (46b/15)

bigi : Gibi.

b. (44a/14), (55a/12), (61b/1)

bī-ḥadd : Sınırsız.

b.(45b/13),(45b/6),(49a/8),
(54a/7), (59a/2), (59b/12)

b.+dur(59a/13),(68b/7),(60b/11)

biḥār : Denizler.

b.+dur (57a/14)

bī-ḳiyās : Mukayesesiz.

b. (59a/3)

bil- : Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş
bulunmak.

b. (38a/10), (39b/14)

b.-diler (35a/8)

b.-eler (52b/9), (64b/6)

b.-in (36a/1)

b.-inüz (42b/14)

b.-meyince (52b/14)

b.-mez (45a/9), (47a/6), (48a/3),
(48b/14), (48b/14), (52a/7), (52a/9),
(52b/12), (56a/3), (58a/1), (66b/8)

b.-mezdi (64b/4)

b.-mezüz (62a/15)

b.-ür (47a/15), (48a/6), (48b/5),
(63a/15), (67a/7)

b.-ürdi (62b/5)

b.-ürler (46b/2), (66b/4)

b.-ürüm (42a/4)

bilād

b.-ı 'ālem: Dünya şehirleri.

b.+de (51b/9)

bile : Birlikte

b. (62a/2), (63a/9), (65a/5)

billūr : Duru, temiz ve akıcı.

b. (54a/12)

bilmek : Bir şeyi anlamış veya
öğrenmiş bulunmak.

b.+e (53a/13)

bilmezlik : Bilememe durumu, cehalet.

b.+le (50a/13)

biñ : Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra
gelen sayının adı.

b. (35a/4), (35a/4), (43a/12),
(48a/11), (51a/5), (51b/1), (51b/12),
(51b/3), (54a/9), (55a/3), (55a/3),
(64a/6), (64a/9), (65a/13), (67a/3)

bin- : Yüksek bir şeyin veya bir
hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını
sallandırarak oturmak.

b.-miş (58b/12)

b.-mişler (58b/13)

biñ altı yüz : Bin beş yüz doksan
dokuzdan sonraki sayı.

b. (67a/13)

bī-nihāyet : Sonsuz

b. (57b/8), (70b/10)

binmek : Binek hayvanı.

b.+leri (51a/9)

bir :

1. Sayıların ilki.

b. (35a/11), , (35b/3), (37a/3),
(37a/6), (37b/13), (37b/14), (37b/15),
(37b/5), (37b/8), (37b/9), (40a/12),

(40b/4), (40b/8), (42a/14), (43a/12), (57a/15), (57a/15), (57a/5), (57b/1),
 (43a/5), (43a/6), (43b/1), (43b/10), (57b/14), (57b/15), (57b/3), (58a/10),
 (43b/15), (43b/15), (43b/2), (43b/7), (58a/10), (58a/12), (58a/13), (58a/4),
 (43b/9), (43b/9), (45a/3), (45a/3), (58a/8), (58a/8), (58a/9), (58a/9),
 (45b/15), (45b/2), (45b/3), (46a/1), (58b/11), (58b/2), (58b/2), (58b/3),
 (46a/2), (46a/3), (46a/15), (46b/13), (58b/3), (58b/4), (58b/6), (58b/8),
 (46b/5), (47a/1), (47a/10), (47a/10), (58b/9), (59a/10), (59a/11), (59a/4),
 (47a/13), (47a/15), (47a/3), (47a/7), (59b/12), (59b/6), (59b/6), (59b/8),
 (47b/11), (47b/3), (47b/6), (47b/8), (60a/1), (60a/11), (60a/4), (60a/6),
 (48a/1), (48a/13), (48a/2), (48a/8), (60a/9), (60b/1), (60b/12), (60b/9),
 (48a/9), (48b/10), (48b/15), (48b/2), (61a/13), (61a/15), (61a/7), (61b/10),
 (49a/12), (49b/14), (49b/14), (49b/6), (61b/12), (61b/15), (61b/9), (61b/9),
 (50a/2), (50b/10), (50b/13), (50b/14), (62a/1), (62a/10), (62a/11), (62a/2),
 (50b/4), (50b/7), (51a/13), (51a/13), (62a/5), (62a/6), (62a/9), (62a/9),
 (51a/14), (51a/3), (51b/12), (51b/13), (62b/10), (62b/14), (62b/6), (62b/7),
 (51b/8), (52a/1), (52a/10), (52a/11), (63a/1), (63a/11), (63a/12), (63a/2),
 (52a/2), (52a/4), (52b/15), (52b/3), (63a/3), (63a/4), (63b/10), (63b/11),
 (52b/8), (52b/8), (53a/12), (53a/12), (63b/11), (63b/12), (63b/9), (64a/10),
 (53a/6), (53b/1), (53b/15), (53b/3), (64a/9), (64b/12), (64b/5), (64b/8),
 (53b/5), (53b/8), (54a/12), (54a/14), (65a/1), (65a/2), (65a/3), (65a/4),
 (54a/3), (54a/8), (54b/15), (54b/7), (65b/11), (65b/12), (65b/15), (65b/5),
 (55a/10), (55a/10), (55a/11), (55a/12), (66a/10), (66a/11), (66a/12), (66a/14),
 (55a/13), (55a/4), (55a/5), (55a/9), (66a/15), (66a/4), (66a/8), (66a/9),
 (55b/1), (55b/11), (55b/15), (55b/5), (66b/6), (66b/7), (66b/8), (67a/15),
 (55b/7), (56a/15), (56a/3), (56a/4), (67a/2), (67a/2), (67a/8), (67a/9),
 (56a/6), (56b/1), (56b/12), (56b/14), (67a/9), (67a/9), (67b/13), (67b/14),
 (56b/15), (56b/3), (56b/4), (56b/5), (67b/7), (67b/9), (68a/1), (68a/12),
 (56b/5), (56b/6), (56b/9), (57a/15), (68a/14), (68a/15), (68a/2), (68b/3),

(68b/6), (68b/9), (68b/9), (69a/12),
(69a/4), (69a/6), (69b/13), (69b/15),
(69b/9), (70a/12), (70a/2), (70a/2),
(70a/3), (70a/4), (70a/4), (70a/5),
(70a/7), (70b/10), (70b/10), (70b/8)

2.(Herhangi) bir

b. (35a/12)(38a/9), (39a/7),
(40b/7), (41a/15), (41b/10), (41b/7),
(42a/5), (42a/9), (43b/14), (44a/2),
(44a/5), (47b/15), (51a/13), (51a/3),
(51a/4), (52a/15), (52b/6), (55b/12),
(57a/8), (57b/12), (58a/3), (59a/3),
(61a/4), (61b/2), (62b/6), (62b/9),
(64a/5), (66b/1), (68a/5), (68b/6),
(68b/6), (69b/15)

biri : Bir tanesi.

b. (37b/3)

b.+nde (51b/3), (67a/2)

b.+ne (59b/11), (59b/11),
(59b/11)

b.+nüñ (64b/9), (68a/4), (69b/8)

birisi : Herhangi bir kimse.

b. (43a/15), (51b/11), (58a/9),
(68b/3),(37b/4), (37b/4), (37b/7),

(45b/12), (46a/4), (68b/5), (70b/3),
(70b/5)

b.+dür (64a/4)

b.+n (68a/11)

b.+nde (45b/2), (51a/6), (52a/7),
(52a/7), (52a/8), (65a/13), (68b/14),
(70b/14)

b.+ne (59b/11), (61b/6), (61b/6)

b.+ni (64b/11)

b.+nüñ (51a/10)

biraz : Bir parça, azıcık.

b. (64a/1)

birbiri : Karşılıklı olarak bir diğeri.

b.+ne (46b/10), (49b/1),
(53b/12), (67b/1)

b.+nün (52b/7)

b.+si (37b/3)

bir buçuk : Bir tam bir bölü iki.

b. (48a/3), (59b/2)

bire : Pire.

b. (44a/4), (44a/6), (53b/15)

birinç

1. Buğdaygillerden,
kökleri bol su içinde yetişen
bir bitki
b. (36b/9)
2. Bakıra çinko katılarak elde
edilen sarı renkte bir alaşım.
b. (54b/9)
b.+den (51b/3), (54b/12)
- birkaç** : Çok olmayan, az sayıda, az.
b. (52b/8), (53a/4), (53a/7),
(59b/10)
- birle** : ile, beraber.
b. (58a/8), (64b/11), (67b/11)
- bisât** : Kilim, minder, döşeme, keçe,
yaygı.
b. (43a/11)
b.+ları (43a/6)
b.-ı Kisrâ nūşīn-i revān ḥazīnesi:
b.+nden (43a/9)
- bisyār** : Çok.
b. (63a/1)
- biş-** : Ateşte, fırında, kaynar suda
veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir
duruma gelmek.
b.-erse (58a/5)
- bit** : Yarım kanatlılar alt takımına
giren, insan ve memeli hayvanların
vücudunda asalak olarak yaşayan
böcek, kehle .
b. (44a/4), (44a/6)
- bit-** : Bitki, tüy, saç vb. şeyler çıkıp
yetişmek.
b.-di (35b/4)
b.-er (36a/7), (37a/10), (42b/10),
(43b/4), (45b/7), (46a/13), (46b/12),
(47a/1), (47b/12), (48a/5), (49a/10),
(61a/15), (61b/1), (67a/8), (67a/15)
b.-mez (45b/8), (52a/2), (67a/8)
b.-miş (39a/9), (62a/1), (63a/4)
- bitiyaz-** : Bitmeye yaklaşmak,
neredeysse bitmek.
b.-dı (64a/8)
- biz** : Çokluk birinci kişiyi gösteren
söz.
b. (62a/13), (62a/15), (62b/15)

- b.+im (67b/2)
- boğazla-** : Hayvan veya insanı boğazından keserek öldürmek.
- b.-dılar (53a/4)
- bol** : Nicelik bakımından olağandan veya alışıldandan çok, kıt karşıtı.
- b. (47b/12), (47b/5), (70b/10), (70b/8)
- bolluk** : Her şeyin bol olduğu yer.
- b. (47a/3)
- borç** : Birine karşı bir şeyi yerine getirme yükümlülüğü, vecibe.
- b.+ını (40b/6)
- b.+unda (40b/6)
- bōstān** : Gül ve çiçek kokularının çok olduğu yer, bahçe.
- b. (37a/10), (43a/1), (43b/3), (43b/6), (44a/1), (54a/8), (59a/13), (60b/7), (67a/13)
- b.+dur (46b/9), (55a/15)
- b.+ı (60b/11)
- b.+ın (50b/8)
- b.+lar (57b/4), (67b/7)
- b.+lara (55a/14)
- b.+larda (43b/13), (44b/3)
- b.+ları (46b/8), (48b/4), (54a/14), (57a/8), (67a/13), (70b/9)
- boş** : İçinde, üstünde hiç kimse veya hiçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı.
- b. (61b/3)
- boy**
1. Eski bir uzunluk ölçüsü.
- b.+dur (64b/1), (64b/1)
2. Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.
- b.+unda (45b/3)
- boylu** : Boyu olan.
- b. (53a/8)
- boynuz** : Bazı hayvanların başında bulunan, tırnağı bir maddeden, uzun, kıvrık veya çatallı korunma organı.
- b.+undan (51b/9)
- boz-** : Bozmak, yıkmak.
- b.-dılar (66a/8)
- böyle** : Bunun gibi, buna benzer.

b. (64b/9)	(47a/13), (47a/13), (47a/3), (47a/5),
b.+dür (36a/6), (47b/7)	(47a/7), (47b/12), (47b/14), (47b/6),
	(47b/8), (47b/9), (48a/10), (48a/11),
bu : Bu, işaret zamiri ve sıfatı.	(48a/12), (48a/13), (48a/15), (48a/3),
b. (35a/11), (35a/12), (35a/13),	(48a/6), (48b/1), (48b/10), (48b/10),
(35b/4), (36a/8), (36b/1), (36b/10),	(48b/13), (48b/3), (48b/5), (48b/6),
(36b/11), (37a/4), (37a/6), (37b/14),	(49a/1), (49a/10), (49a/11), (49a/15),
(38a/10), (38a/11), (38a/3), (38a/4),	(49a/2), (49a/2), (49a/5), (49a/6),
(38b/6), (39a/11), (39b/12), (40a/10),	(49a/7), (49b/1), (49b/2), (49b/4),
(40a/10), (40a/11), (40a/11), (40a/12),	(49b/7), (50a/12), (50a/15), (50a/3),
(40a/12), (40a/14), (40a/4), (40a/5),	(50a/7), (50b/13), (50b/14), (50b/15),
(40a/6), (40b/1), (40b/12), (40b/4),	(50b/2), (50b/3), (50b/8), (51a/10),
(40b/8), (41a/1), (41a/10), (41a/10),	(51a/13), (51a/8), (51b/11), (51b/11),
(41a/11), (41a/11), (41a/13), (41a/13),	(51b/13), (52a/10), (52a/13), (52a/13),
(41a/14), (41a/15), (41a/15), (41a/2),	(52a/14), (52a/15), (52a/2), (52a/3),
(41a/3), (41a/3), (41a/6), (41a/8),	(52a/6), (52b/13), (52b/6), (52b/7),
(41a/9), (41b/2), (41b/5), (41b/6),	(52b/9), (53a/11), (53a/12), (53a/3),
(42a/11), (42a/3), (43a/12), (43a/14),	(53a/4), (53a/5), (53a/6), (53a/7),
(43a/3), (43b/2), (43b/8), (44a/10),	(53b/11), (53b/13), (53b/14), (53b/9),
(44a/14), (44b/15), (44b/7), (45a/11),	(54a/1), (54a/10), (54a/10), (54a/12),
(45a/12), (45a/13), (45a/3), (45a/4),	(54a/14), (54a/14), (54a/2), (54a/3),
(45a/9), (45a/9), (45b/1), (45b/12),	(54a/4), (54a/5), (54a/9), (54b/10),
(45b/14), (45b/14), (45b/4), (45b/6),	(54b/11), (54b/12), (54b/2), (54b/4),
(45b/6), (45b/7), (45b/8), (46a/3),	(54b/5), (54b/5), (54b/8), (54b/9),
(46a/6), (46a/6), (46a/7), (46a/7),	(55a/10), (55a/11), (55a/15), (55a/2),
(46a/9), (46a/13), (46a/14), (46a/15),	(55a/4), (55a/6), (55a/8), (55b/1),
(46b/1), (46b/13), (46b/15), (46b/3),	(55b/10), (55b/11), (55b/11), (55b/13),
(46b/4), (46b/6), (47a/1), (47a/12),	(55b/15), (55b/2), (55b/3), (55b/4),

(55b/6), (56a/1), (56a/12), (56a/13), (56a/2), (56a/3), (56a/7), (56a/8), (56b/10), (56b/10), (56b/11), (56b/11), (56b/12), (56b/13), (56b/14), (56b/2), (56b/3), (56b/4), (56b/5), (56b/9), (57a/11), (57a/14), (57a/3), (57a/6), (57a/7), (57a/9), (57b/10), (57b/11), (57b/12), (57b/13), (57b/13), (57b/14), (57b/2), (57b/5), (57b/7), (58a/12), (58a/13), (58a/14), (58a/14), (58a/15), (58a/4), (58a/7), (58a/8), (58b/14), (58b/14), (58b/14), (58b/2), (58b/3), (58b/5), (58b/6), (58b/7), (58b/8), (58b/9), (59a/12), (59a/7), (59b/1), (59b/10), (59b/12), (59b/13), (59b/14), (59b/2), (59b/4), (59b/5), (59b/5), (59b/8), (60a/11), (60a/12), (60a/13), (60a/14), (60a/2), (60a/3), (60a/5), (60a/7), (60a/8), (60a/9), (60b/1), (60b/10), (60b/14), (60b/15), (60b/3), (60b/3), (60b/4), (61a/11), (61a/14), (61a/2), (61a/3), (61a/3), (61a/5), (61a/7), (61a/8), (61a/9), (61b/10), (61b/13), (61b/15), (61b/2), (61b/3), (61b/3), (61b/8), (62a/13), (62a/14), (62a/15), (62a/15), (62a/3), (62a/4), (62a/5), (62a/8), (62b/6), (63a/14), (63a/3), (63a/4), (63a/4), (63b/10), (63b/2), (63b/6), (63b/8), (64a/11), (64a/14), (64a/2), (64b/10), (64b/11), (64b/2), (64b/5), (64b/8), (64b/9), (65a/1), (65a/13), (65a/14), (65a/3), (65a/6), (65a/6), (65a/7), (65a/8), (65a/9), (65b/14), (65b/2), (65b/3), (65b/7), (66a/10), (66a/13), (66a/13), (66a/3), (66a/8), (66b/11), (66b/12), (66b/6), (67a/11), (67a/12), (67a/13), (67a/14), (67a/15), (67a/3), (67a/8), (67b/1), (67b/10), (67b/14), (67b/14), (67b/2), (67b/7), (67b/8), (68a/11), (68a/14), (68a/15), (68b/1), (68b/11), (68b/2), (68b/2), (68b/4), (68b/4), (68b/5), (68b/5), (68b/8), (68b/8), (69a/1), (69a/10), (69a/11), (69a/12), (69a/12), (69a/14), (69a/4), (69a/5), (69a/6), (69a/9), (69b/1), (69b/1), (69b/11), (69b/11), (69b/14), (69b/2), (69b/4), (69b/7), (69b/8), (69b/9), (70a/10), (70a/11), (70a/11), (70a/2), (70a/9), (70b/11), (70b/13), (70b/2)

b.+dur (60a/10)

b.+na (38b/14), (44b/6), (49b/5), (57a/11), (57b/11), (65b/10), (70a/10)

b.+ndan (35a/2), (45b/5), (47b/10), (47b/11), (47b/2), (48a/7), (48a/7), (53b/10), (53b/5), (54b/15),

(56a/2), (57a/4), (59b/10), (59b/15),
(61a/6), (64b/8), (69a/8), (69b/3)

b.+nı (63a/8), (68b/4)

b.+nlar (52b/13), (53a/11),
(69a/2)

b.+nlara (53b/1)

b.+nlarda (49b/3), (51b/15)

b.+nlardan (45b/1)

b.+nlardur (56b/7)

b.+nları (53a/10), (53a/7),
(53a/9)

b.+nların (53b/12), (53b/2)

b.+nlarıñ (53b/4), (61a/1)

b.+nu (67a/11)

b.+nuñ (39a/6), (48b/3), (51a/8),
(52b/12), (53b/15), (55b/4), (55b/8),
(59b/3), (59b/9), (60b/1), (65b/9),
(66b/12), (67b/10), (70a/7)

bucağ : İlçelerin, bir müdürle yönetilen
bölümlerinden her biri, nahiye.

b.+ıdur (57a/8)

b.+lu (49b/6)

buçuk : Yarım, yarı.

b. (51b/12), (56a/1)

budağ : Ağacın dal olacak sürgünü.

b.+ında (62a/1)

budan- : Budama işine konu olmak.

b.-sa (41a/1)

buğday : Buğdaygillerin örnek bitkisi.

b. (38a/12), (55b/10)

bugün : İçinde bulunulan gün.

b. (41b/13)

buğür : Dinî törenlerde yakılan kokulu
ağaç vb. maddeler.

b. (51b/14)

bul- : Arayarak veya aramadan bir
şeyle, bir kimse ile karşılaşmak.

b.-dılar (59a/10), (59a/11),
(59a/3), (59a/3), (59a/5), (59a/6),
(59a/8), (59a/8), (59a/9), (62b/3),
(68a/13)

b.-dular (53a/5)

b.-dum (63b/14)

b.-ımaz (69b/2)

b.-madı (62b/14)

b.-madılar (62a/6), (62b/2),
(64a/2)

b.-maz (48b/7)

b.-muşdı (44b/9)

b.-ur (42b/11), (55b/13)

bulun- : Bulma işine konu olmak.

b.-an (56b/6)

b.-maz (56b/6), (57a/5), (63b/9)

b.-ur (55a/14), (55b/4), (55b/6),
(56b/6), (66b/13)

bulut : Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın.

b.+lar (36a/14)

buñar : Çeşme, pınar.

b.+lar (43b/12), (54a/7)

b.+ları (70b/9)

bunca : Epey, çok.

b.(53a/14),(55a/12), (68b/15),
(70a/12), (70b/2)

bunda : Burada.

b. (42b/8)(44b/10), (44b/9),
(47b/2), (48a/15), (50b/5), (51a/1),

(59a/6), (62a/3), (67a/6), (67a/8),

(69a/7), (69b/13), (69b/6), (70a/1)

b.+dur (67a/1)

bundan aşra : Bundan sonra.

b. (69a/6)

burc : Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli kale çıkıntısı.

b. (48b/11)

b.+ları (52b/2), (58b/1)

buyur- : Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek.

b.-dı (47b/2), (49b/13)

b.-muşdur (41b/7)

b.-ur (35a/15), (35a/6), (40a/2),
(40a/9), (40b/12), (42a/4), (42b/12),
(42b/13)

buz : Donarak katı duruma gelmiş su.

b. (47a/12), (47a/12)

bük- : durdurmak, hareketine mani olmak; kapanmak, sed çekilmek, toplanmak; bükülmek.

b.-meyeler (69a/15)

bünyād : Bina, yapı.

b. (41a/4), (49b/14)

b.+a (65b/14)

b.+lar (68b/15)

büyük : Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne), makro, küçük karşıtı.

b. (37b/3), (37b/6), (45b/13), (46a), (48b/7), (49a/2), (49b/3), (51b/2), (53b/8), (53b/10), (54a/5), (59b/15), (60a/12), (60b/13), (60b/8), (61a/1), (61b/8), (65b/11), (66a/14), (67b/11), (68b/12)

b.+dür (47b/13)

büyüklik : Büyük olma durumu.

b.+e (60a/2)

b. +de (69a/2)

C

cāhiliyet : Araplarda Müslümanlıktan önceki çağ.

c.+de (35b/7)

cāmi' : Müslümanların namaz kılmak için toplandıkları yer.

c. (47b/6), (47b/7), (65b/12), (70b/12)

cānver : Masalarda sözü geçen yabani, yırtıcı hayvan.

c. (36b/3), (56a/10), (69b/1)

c.+i (61b/2)

c.+ün (69b/8)

c.+ler (36a/13), (37a/15), (44a/5), (56a/9), (59b/2)

c.+leri (41b/5), (41b/5)

cebr : Zorlama.

c.+ile (59a/1)

Cebrā'îl : Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.

C. (35b/4)

C.+den (42a/3)

c. (37b/10)

cehd

c. **eyle-**: Çabalamak.

c. (62b/9)

c. **it-** :Çabalamak.

c.-diyse (68a/11)

cehūd : Yahudi, cıfit.

c.+dur (47b/1)

c.+lardur (60a/8)

cem^ç : Toplama, bir araya getirme.

c. (49b/10), (58b/9), (59a/9)

cemā^ç at : İnsan kalabalığı, topluluk.

c. (53a/12), (53b/1), (57a/15),
(62a/11), (62a/15), (63a/12)

c.+e (62a/13)

c.-i **hāss**: Özel topluluk.

c.+larından (60a/9)

cemā^ç atsüz : Cemaati olmayan.

c. (62a/13)

cemāl : Yüz güzelliği.

c.+de (45b/9)

cemerāt : Cemreler.

cemī^ç : Cümle, hep, bütün.

c. (38a/2), (40a/6), (42a/1),

(42b/6), (43a/13), (43a/14), (43b/3),

(44a/7), (47a/7), (47b/10), (48a/14),

(48a/4), (48a/7), (49a/10), (49a/11),

(51a/11), (51a/15), (51a/4), (51a/8),

(51a/9), (51b/6), (51b/9), (52a/10),

(52b/7), (53b/10), (54b/10), (54b/12),

(54b/15), (56a/13), (56a/5), (56a/6),

(57a/3), (57a/7), (58a/13), (59b/13),

(59b/9), (60a/13), (60a/4), (60a/6),

(63b/3), (63b/4), (63b/7), (65a/11),

(65a/9), (65b/14), (65b/8), (66b/12),

(66b/3), (67a/8), (67b/6), (68a/1),

(68b/6), (70b/12)

c.+si (49b/1), (51b/1), (54a/8),

(54b/1), (55a/2), (57b/4), (59a/11),

(60a/8), (62a/11), (65a/15), (66a/9),

(66b/6)

c.+sinde (60a/3)

cem^ç ī : Ortaklaşa.

c. (43b/6), (43b/9), (44a/1),

(44b/9), (46a/14), (46b/9), (48a/11),

(51a/6), (58b/10), (59a/2), (69b/9),

(70a/6), (70b/6)

cemil: Güzel (erkek).

c. (62a/8)

cemīle: Güzel (kadın).

c. (53a/9)

cemīz: Ceviz.

c. (61a/15)

cemre: Şubat ayında birer hafta arayla havada, suda ve toprakta oluştuğu sanılan sıcaklık yükselişi.

c. (37a/12), (37a/14), (37b/2)

c.+nin (37b/2)

c.-i sāni: İkinci cemre [suya]

c.(37b/9)

cemnet: Dinî inanışlara göre dünyada iyilik yapanların, günahsızların, öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak, behişt.

c. (42a/1)

cenūb: Güney.

c. (45a/12), (64b/15), (70a/15)

c.+dan (53a/1), (53a/5), (63a/12)

c. yili : Güney rüzgarı, lodos.

c. (36a/12), (38b/2)

cerāhat: Yara.

c.+le (64b/9)

cevāb: Bir soruya, bir isteğe, bir söz veya yazıya verilen karşılık, yanıt.

c.+ın (40a/7)

cevāhir: Elmas, yakut vb. değerli taşlar, mücevher.

c. (59a/10), (63b/14)

c.+den (43a/7)

c.+le (59a/4), (59a/8)

c.-i nefīs: Çok güzel değerli taşlar.

c.+den (68a/3)

cevher: Değerli süs taşı, mücevher.

c. (63a/7)

cezīre: Ada.

c. (45b/2), (53a/3), (66a/8)

c.+ye (53a/6), (53a/8)

cihān: Evren.

c.+uñ (43a/3)

cimā: İnsanlarda çiftleşme, cinsel ilişki.

c. dan (39a/14)

cinnī : Cin, şeytan.

c.+ler (36b/13), (37a/2)

cūd : Cömertlik, elaçıklığı.

c. (52b/13)

cum'a : Perşembe ile cumartesi arasındaki gün.

c. (40a/15), (51b/15), (52a/1), (68b/9)

c.+ya (40b/5), (52a/1)

cūş et- : Coşma, kaynama.

c.+er (38a/14)

cümle : Bütün, hep.

c. (55a/15), (59b/14), (59b/5), (60a/3)

c.+sidür (47a/2)

c.+sinde (54a/10)

c.+sinden (59a/3), (67b/8)

c.+sine (50b/7)

Ç

çadır : Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik

maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak, çerçe, oba, otağ.

ç.+ı (66a/6), (66a/7)

ç.+ın (66a/5)

ç.+lar (55b/14)

çalgısuz : Çalgısı olmayan.

ç. (47a/6)

çam ağacı : Çamgillerin örnek bitkisi olan, dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı, yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı (Pinus).

ç. (60a/2)

çanak : Toprak, metal vb. bir maddeden yapılmış yayvan, çukurca kap.

ç.+lar (59a/5)

çârcev : Kapı, pencere ile bunların cam veya tablalarının yerleştirilmiş olduğu kenarlık.

ç.+i (64b/14)

çâre

ç. it- : Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için

tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu bulmak.

ç.emez (62b/13)

çārṭāk : Kameriye.

ç.+ları (47b/4)

çayır : Üzerinde gür ot biten düz ve nemli yer.

ç.+lar (62a/11)

çehār : Dört.

ç. (41a/13), (48b/4), (56a/7)

çeharşenbe : Dördüncü gün, çarşamba.

ç.+ye (41b/1)

çek- : Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

ç.-diler (62b/12)

ç.-mişler (59b/8)

çekil- : Çekme işi yapılmak.

ç.-mişdür (42a/5)

ç.-mişdür (65b/1)

ç.-ür (36a/9), (56a/3)

çekirdek : Etlı meyvelerin içinde bir veya birden çok bulunan, çoğu sert bir kabukla kaplı tohum.

ç.+i (46b/14)

çekirge : Düz kanatlılardan, uzun olan art bacaklarına dayanarak uzağa sıçrayabilen, birçok türü olan bir böcek.

ç. (38a/6), (39a/10)

çerāk : Fıtil, mum.

ç. (51b/3), (51b/3)

çeri : Asker.

ç.+m (64b/6)

ç.+si (66b/15)

çeşme : Genellikle yol kenarlarında herkesin yararlanması için yapılan, borularla gelen suyun bir oluktan veya musluktan aktığı, yalıklı su hazinesi veya yapısı, pınar.

ç. (45b/13)

ç.+ler (43b/13), (44a/13), (54a/7), (56a/12)

ç.+lere (56a/13)

ç.+lerinden (48a/9)

ç.+lerü (42b/10)

çevre : Bir şeyin yakını, dolayı, etraf, periferi.

ç. (43a/8), (52a/5), (57b/3)

ç.+si (56a/2), (46b/7)

ç.+sinde (51a/5), (55a/7), (55b/4)

çık- : İçeriden dışarıya varmak, gitmek.

ç.-alar (42a/12)

ç.-ar (38a/6), (38b/4), (45b/10), (52b/4), (55a/11), (56a/13), (57a/2), (65b/4)

ç.-arlar (36b/7)

ç.-dı (64a/6)

ç.-dılar (53b/3), (62a/10), (62b/1), (62b/3), (63a/1)

ç.-ılar (53a/3)

ç.-maz (46b/8), (65b/5)

ç.-miş (55a/5)

ç.-sa (43a/5), (61b/2)

ç.-tı (35b/3)

çıkır- : Birinin veya bir şeyin çıkmasını sağlamak, çıkmasına sebep olmak.

ç.-alar (68b/10)

ç.-cak (56a/1)

ç.-dı (62b/11), (63b/15), (66a/7)

ç.-ur (37b/6), (37b/8), (38b/1)

ç.-urdu (42a/11)

ç.-urlar (39a/8), (61a/9)

ç.-mayınca (66a/6)

çıkılmak : İçeriden dışarıya varmak, gitmek.

ç. (70a/3)

ç.+a (50a/13)

çipuk : Körpe dal.

c. (48a/15)

çiçek : Bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü.

ç.+den (38b/4)

ç.+i (61b/5)

ç.+ler (42b/9), (43a/7), (43b/4), (68a/6)

çini : Sırlı ve süslü, pişmiş balçıktan yapılan.

ç. (59a/5)

çiy : Havada buğu durumundayken akşamın ve gecenin serinliğiyle yerde

veya bitkilerde toplanan küçük su damlaları, şebnem.

ç.+ler (36b/15)

çöbân : Koyun ve keçi sürülerini otlatan kimse.

c.+ları (38a/3)

çok : Sayı, nicelik, değer, güç, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

ç. (36a/14), (36a/8), (37b/2), (39a/14), (39b/6), (45b/13), (45b/6), (46a/1), (46a/11), (46a/1), (46b/7), (46b/7), (47b/12), (47b/7), (48a/9), (49a/1), (49a/14), (49a/4), (49b/3), (50a/5), (50b/15), (50b/5), (50b/9), (52b/5), (53b/13), (53b/8), (54a/13), (54a/15), (54a/2), (55a/7), (55b/4), (55b/6), (56a/4), (56b/14), (57a/15), (57a/8), (57b/5), (59b/10), (59b/4), (60a/10), (60a/12), (60a/14), (60b/1), (60b/4), (60b/8), (61b/2), (61b/4), (61b/5), (61b/5), (62a/4), (63a/11), (63a/14), (63a/14), (63a/7), (63a/8), (63b/1), (64b/3), (65b/3), (66a/1), (66b/15), (67b/7), (68a/12), (68b/8), (69a/3), (70b/8)

ç.+dur (45a/8), (45b/1), (46a/8), (46b/11), (48a/13), (50b/7), (54a/6), (54a/7), (54b/14), (55a/8), (55b/2), (55b/9), (57a/12), (59a/13), (59b/14), (60b/11), (60b/13), (60b/6), (60b/7), (60b/7), (61a/13), (61b/7), (61b/9), (65b/3), (67a/13), (69a/10), (69a/11)

ç.+ımış (61a/5)

çokluk : Sayı veya ölçü yönünden çok olma durumu, çoğul, kesret, ekseriyet, teklik karşıtı.

ç.+undan (48b/9)

çölmek : Bir çeşit bakır kap.

c.+i (44b/4)

çömlek : Toprak tencere.

ç.+ler (70a/5)

çubuğ : bk. çıpuğ.

ç. (38a/13), (60b/7)

c.+unı (37a/11)

çün : İçin.

ç. (46a/9), (69a/1)

çürü-: Genellikle mikroorganizmaların etkisiyle, kimyasal değişikliğe uğrayarak bozulup dağılmak.

ç.-mez (36b/2), (36a/9)

D

da : Bağlama ve kuvvetlendirme edatı

d. (47b/10)

dağıl- : Birliği, beraberliği bozulmak.

d.-dı (54a/1)

dağı : Bağlama ve kuvvetlendirme edatı.

d. (35a/13), (35b/4), (37b/8), (37b/8), (37b/8), (37b/9), (40b/2), (42b/4), (44a/3), (47a/3), (48a/7), (48b/1), (48b/9), (49a/15), (49b/1), (49b/3), (50a/8), (50a/9), (53a/2), (53a/6), (53b/7), (55a/5), (55a/8), (55b/7), (56b/9), (57a/11), (57b/12), (57b/5), (58b/8), (59b/3), (59b/8), (60a/9), (60b/3), (60b/6), (60b/8), (61a/7), (61b/11), (61b/13), (61b/8), (62b/10), (64a/10), (64a/12), (65b/15),

(67a/12), (68b/14), (68b/8), (69b/13), (70b/2)

dağka'

d.-i satranc : Satrancın ince düşüncesi.

d. (63b/7)

dal : Kol, bölüm.

d.+ı (68a/1)

dāne : Tane, tohum.

d. (39a/8), (39a/9), (47a/1)

d.+si (47b/13)

dā'im : Daima.

d. (40b/4), (47a/5), (64a/11), (65a/6)

de : Bağlama ve kuvvetlendirme edatı.

d. (37b/14), (46a/8), (46b/14), (49a/11), (53a/4), (54b/15)

debür : Batı rüzgarı, batı tarafından esen yel.

d. (38b/10)

defn

d. it- : Ölüyü gömmek, toprağa vermek.

d.+diler(46a/6)

deg- : Aralık kalmayınca kadar birbirine yaklaşmak, dokunmak, temas etmek.

d.-di (43a/12)

degin : Dek.

d. (35a/10), (39a/3), (41b/1), (43a/4), (45a/7), (45b/14), (46a/9), (46b/8), (48a/11), (49a/4), (49a/8), (49a/9), (49b/8), (50b/1), (52a/1), (52b/8), (53a/13), (53b/1), (53b/5), (55b/15), (57b/1), (58b/8), (59b/1), (61a/6), (62a/14), (62b/11), (62b/8), (63b/5), (65b/1), (66b/2), (66b/7), (67b/14), (68b/1), (69a/5)

degirmen : İçinde öğütme işi yapılan yer.

d. (47a/10), (48a/11), (52a/12), (52a/12), (55b/7), (59a/13), (60b/6)

d.+ler (48a/9), (54a/13), (54b/1), (55a/12), (56a/15), (57a/2), (59b/12), (59b/4), (60b/4)

d.+leri (60b/11)

degirmi : Yuvarlak.

d. (57b/2), (65b/5)

degirmilik : Değirmi olma durumu, yuvarlaklık.

d.+i (58a/10)

degme : Her, herhangi bir, gelişigüzel, rastgele.

d. (46a/14)

degül : Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime.

d. (53a/14), (55b/8), (69b/10)

d.+di (58b/10),(64b/3)

d.+dür (54b/14)

d.+dür (47a/8), (49b/3), (52b/11), (55b/6), (57a/12), (60b/2), (69a/13)

dehne : Değerli bir taş.	d. (48b/12), (55b/9), (59b/2), (67b/13)
d. (51b/2)	d.+den (48b/11), (62b/8)
dek : Bir işin, bir durumun sona erdiği zaman veya yer, kadar, değin.	d.+ler (54b/11)
d. (35a/4), (40b/15)	deñiz : Yer kabuğunun çukur bölümlerini kaplayan, birbiriyle bağlantılı, tuzlu su kütlesi.
del- : Delik açmak, delik duruma getirmek.	d. (36a/14), (36a/15), (36b/1), (36b/5), (38a/11), (38a/14), (38b/7), (50b/6), (52b/14), (52b/15), (52b/3), (52b/4), (69b/12), (69b/12)
d.-mişler (67b/12)	d.+de (38a/12), (45b/1), (49a/10), (49a/2), (53a/11), (63b/11), (64a/12)
delâlet : Kılavuzluk, aracılık.	d.+deki (63b/12)
d. (39a/12)	d.+den (52b/9)
demirci : Demir satan, demir eşya yapan veya onaran kimse.	d.+dendür (45b/6)
d.+den (70b/15)	d.+dür (45a/14)
demirgân : Demiri bol.	d.+e (38b/8), (48a/11), (49a/7), (52b/13)
d.+dur (61b/10)	d.+i (50a/4)
d.+ı (61b/11)	d.+imiş (69b/12)
demür : Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,847, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 °C'de eriyen, mavimtırak esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element.	d.+ler (36a/7)
	depe : Tepe, baş, uç.
	d. (70a/1)

d.+sinde (55a/11), (63b/15)

d.+sine (55a/11)

d.-miş (48b/8)

d.-ür (36b/5)

depele- : Ezmek, hakkından gelmek.

d.-di (41a/11), (46b/4)

depre- : Tepremek, kıvıldamak.

d.-mez (64b/12)

depren- : Nüksetmek, tepreşmek, tekrarlamak.

d.-ür (39b/5)

der : Kapı.

d.+inden (69a/12)

d.+lerini (69a/15)

dere : Genellikle yazın kuruyan küçük akarsu.

d. (70a/1)

d.+lerde (42b/10)

d.+lerdür (70a/5)

deri : İnsan ve hayvan vücudunu kaplayan tüy, kıl veya pulla kaplı tabaka, cilt, ten.

d.+sini (53a/4)

deril- : Toplanmak, tecemmu etmek.

derilmek : Derli toplu olmak.

d. (44a/15)

derin : Dibi yüzeyinden veya ağzından uzak olan.

d. (69a/15), (70a/5)

d.+dür (59b/7)

der-kadim : Eskide.

(38b/10)

derme : Dermek işi.

d.+ge (44a/2), (49a/12)

dervîş : Yoksulluğu, çilekeşliği benimsemiş kimse.

d.+dür (57b/11)

dervîşlik : Dervîş olma durumu.

d.(40b/1)

d.+den (40b/2), (40b/5)

deryâ : Bir şeyin bol olduğu yer.

d. (58a/1)

dest-be-dest : elele, elden ele.

d. (60b/4)	dış : Herhangi bir cisim veya alanın sınırları içinde bulunmayan yer, hariç, iç karşıtı.
dest	d.+ında (64a/11)
d.-i ferd-i minber : Eşsiz tarzda minber.	di- : Söylemek, söz söylemek.
d. (51b/12)	d.-diler (58b/11)
deşmek : Oymak, delmek, yara açmak, içini açmak, karıştırmak, kazmak.	d.-mişler (43a/15)
d. (55b/8)	d.-r (60a/8)
deve : Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan .	d.-rler (35a/11), (35a/6), (35b/10), (36b/11), (37a/6), (37b/10), (37b/12), (37b/9), (37b/9), (38a/11), (38a/4), (38b/14), (42b/6), (44b/15), (44b/6), (45b/12), (45b/2), (46b/13), (46b/6), (46b/6), (48b/3), (49a/13), (49b/5), (50a/12), (50b/14), (51a/14), (52b/3), (52b/15), (53b/14), (53b/7), (53b/9), (54a/4), (54b/5), (55a/1), (55a/6), (55b/5), (56a/4), (57a/11), (57a/7), (57b/12), (58b/2), (59b/11), (59b/11), (60b/14), (61a/2), (61a/8), (61b/3), (61b/6), (61b/7), (64a/15), (65a/4), (65b/10), (65b/11), (65b/2), (66a/11), (66a/3), (66a/9), (66b/9), (67a/10), (68a/2), (69b/15), (69b/9), (70a/10), (70a/12)
d. (37a/11), (58a/3), (61b/15), (66b/10)	d.-rlerdi (53b/15)
d.+ler (58b/12)	d.-yü (42a/11), (45b/5)
d.+si (37b/4)	
devlügeç : Çaylak cinsinden bir alıcı kuş.	
d. (36a/11)	
d. (38a/7)	
devşür- : Bir araya getirmek, derlemek, toplamak.	
d.-ürler (62a/12)	

- d.-yüp (38b/11)
- dip** : Son, sonuç: Dibsiz iş.
d.+inde (46b/12), (51a/4),
(52b/3)
d.+inden (46b/15)
- diger** : Diğer, öbür.
d. (56a/15)
- dik-** : Bir cismi dik olarak
durdurmak.
d.-di (66a/4)
d.-erler (55b/14)
- dik-** : Yetiştirmek için bir bitkiyi
toprağa yerleştirmek.
d.-di (43b/10)
d.-dim (64b/5)
d.-erler (37a/10),
- dikil-** : Dikme işi yapılmak.
d.-ür (37b/1), (38a/13)
- dil** : İnsanların düşündüklerini ve
duydıklarını bildirmek için kelimelerle
- veya işaretlerle yaptıkları anlaşma,
lisan, zeban.
d.+ler (52a/4)
d.+leri (48b/8)
- dile-** : Birinden bir şeyin yapılmasını
istemek, rica etmek, arzu etmek.
d.-di (68a/11)
d.-dim (64b/5)
d.-rim (41a/7)
d.-se (40a/13), (46a/10), (47a/8)
- dilek** : Bir kimsenin dilediği şey, istek,
talep, temenni, rica, murat.
d. (40a/13)
- dimāğ** : Bilinç, zihin.
d.+ı (44b/2)
d.+ını (43a/1)
- dīn** : Tanrı'ya, doğaüstü güçlere,
çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve
tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir
kurum, diyanet.
d.+de (49b/2)
d.+leri (48b/8)

dīndār : Din inancı güçlü, din kurallarına bağlı (kimse), mütedeyyin.

d.+lardur (60a/15)

dir- : Ekini biçip toplamak.

d.-di (62a/2)

d.-mişdür (43b/5)

d.-ürler (36a/14)

direk : Ağaçtan veya demirden yapılan uzun ve kalın destek.

d. (51b/1), (51b/7), (52a/6), (65a/1), (65a/2), (65a/3), (66a/15)

d.+de (66a/15)

d.+dür (64b/15), (65a/1)

d.+ler (51b/5), (64b/15), (66a/13), (68b/15)

dirēm : Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü.

d. (57a/15), (57b/1)

dirhem : bk. direm.

d. (43a/12)

d.+dür (46a/2), (55b/15)

diri

1. Solmamış, pörsümemiş.

d. (42b/15)

2. Güçlü, zinde.

d. (45a/3)

diriş- : Dayanmak, sebat etmek.

d.-megi (44b/1)

div : Dev, korkunç, çok iri ve olağanüstü güçlü masal yaratığı.

d.+le (36b/13)

dīvār : Bir yapının yanlarını dışa karşı koruyan, iç bölümlerini birbirinden ayıran, taş, tuğla vb. gereçlerden yapılan veya örülen dikey düzlem.

d. (49b/15), (50a/11), (50a/12), (50a/14), (50a/2), (50a/3), (50a/8), (59b/8), (64b/12)

d.+da (58a/10)

d.+dan (50a/7)

d.+ları (67a/7)

d.+larında (58b/11)

diz- : Yan yana veya üst üste sıralamak.

d.-er (49a/14)

d.-erler (46b/1)
d.-erlermiş (68a/10)
d.-mişler (45b/3), (45b/5),
(56a/9)

dizil- : Yan yana veya üst üste sıralanmak.

d.-miş (43a/6)

dizmek : Yan yana veya üst üste sıralama işi.

d. (59a/10)

dōst : Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen kimse, düşman karşıtı.

d. (54b/4)

dök- : Üstünde bulunan bir şeyi düşürmek

d.-er (44b/10)

d.-erler (62a/12)

d.-ili (39a/7)

d.-müşler (67b/13)

dökül- : Dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak.

d.-di (50a/4)

d.-ür (36b/15), (36b/7), (46b/12),
(48a/11)

dökülme : Dökülmek işi.

d.+ge (49a/7)

dökün- : bk.dökül-

d.-ür (48a/3)

dön- :Geri gelmek, geri gitmek.

d.-di (62b/14), (63a/5)

d.-düler (53a/1), (53a/14),

(53a/7)

d.-er (52a/13), (58a/11)

d.-meyalar (52b/14)

dönder- : Döndürmek, çevirmek.

d.-ür (56a/15)

döndür- : bk. dönder-.

d.-ür (55a/13)

dördinci : Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen.

d. (38a/6), (43b/1), (70a/13)

dört : Üçten bir artı.

d. (43a/13), (43a/14), (43b/10),
(46a/1), (46a/5), (51b/7), (52a/12),
(52a/2), (55a/3), (55a/4), (56b/9),
(57b/4), (58a/3), (58a/9), (59b/14)

d.+i (37b/12)

d.+inci

d.+inde (35a/8)

d.+ünde (37a/13), (37a/9),
(39b/13), (39b/9)

dört bin sekiz yüz : Dört bin yedi yüz
doksan dokuzdan sonra gelen sayı.

d. (67a/1)

dört yüz : Üç yüz doksan dokuzdan
sonra gelen sayı.

d. (49a/13), (66a/1), (66b/10),
(66b/9), (70b/13)

du'ā : Yakarış.

d. (40b/5), (42a/6)

dur- : Hareketsiz durumda olmak.

d.-ur (36b/6)

dut- : Tutmak, yakalamak.

d.-a (49a/9)

d.-ar (36a/12)

d.-duğı (36a/3)

dükkān : Esnafın perakende satış
yaptığı, küçük zanaat sahiplerinin
çalıştıkları yer.

d. (49a/13), (64a/9)

d.+lardur (58a/1)

d.+ları (46a/12)

dünyā : Üzerinde yaşadığımız toprak ve
denizler, yeryüzü.

d. (42b/11), (43a/13), (44a/13),
(44b/12)

d.+da (45b/15), (52a/10),
(56b/13), (58a/13), (60a/2), (60a/8),
(62a/1), (62a/14), (62a/15), (65a/2),
(67a/8), (67b/11), (69b/3)

d.+dan (41a/9), (45b/10)

d.+nuñ (43a/15), (51b/6),
(56a/7), (56b/5)

d.+ya (49a/11), (68a/9)

d.+yı (43a/14), (45a/3)

dürlü : Çok çeşitli özellikleri olan,
çeşit çeşit, muhtelif.

d. (46a/13), (46b/1), (48a/5),
(48a/5), (56b/5), (56b/6), (60a/7),
(62a/1), (66b/13), (68a/6), (69b/1)

düş- : İnmek.

d.-di (41b/11)
d.-diler (62a/10), (62a/9)
d.-er (36a/7), (36b/15), (37a/12),
(37a/14), (37a/14), (37b/2)
d.-medi (41b/13)
d.-mez (36a/9), (43b/7), (48a/5),
(69b/4)
d.-müş (49b/6), (59a/15),
(61a/13)
d.-müşdür (48a/1), (57b/2)
d.-üp (44b/3)

düşenbe : Pazartesi günü.

d. (41a/4), (41a/5), (41a/8),
(41a/8), (41b/4)

düşme : Düşmek işi.

d.+ga (62b/13)

düz : Yatay durumda olan, eğik ve dik olmayan.

d. (56b/15), (57a/8), (60b/1),
(60b/9), (69b/15)

düz- : Bir şeyi hazırlamak, eksikleri tamamlayıp yapmak.

d.-erler (56b/12), (56b/2),
(57a/10), (60a/5), (70a/6)

d.-erlermiş (68a/9)

d.-müşler (57a/2)

düzdür- : Düzme işini yaptırmak.

d.-di (62b/9)

düzül- : Düzme işine konu olmak veya düzme işi yapılmak.

d.-müşdür (60a/3)

E

ebedî : Sonsuz, ölümsüz, bengi.

e. (40b/9)

ebleh : Akılsız, budala, alık.

e. (37a/3)

efdâl : Yeğ tutulan, tercih edilen.

e.+dür (42a/3)

efendi : Buyruğu yürüyen, sözü geçen kimse.

e. (67b/5)

Efrenc

E. pādīshāhları : Frenk padişahları.

e. (63b/13)

eger : Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.

e. (39a/4), (40b/5), (40b/6), (40b/7), (40b/7), (44a/2), (44a/5), (45a/15), (46a/5), (46a/11), (49a/3), (66b/4), (66b/5), (68b/4), (68b/6)

ehl :

1. Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbab.

e.+i (42a/5)

e.+idür (47b/14), (51a/2)

2. Topluluk, cemaat, halk.

e. (62a/9)

e.+inden (52b/7)

e.-i Berber: Berber halkı.

e. (46b/6)

e.-i Cemāl : Güzel yüzlüler .

e. (66b/14)

e.-i Cīn : Cin halkı.

e. (39b/11)

e.-i Cum'a: Cum'a halkı.

e.+ya (40b/4)

e.-i Endülüs: Endülüs halkı.

e. (49b/9)

e.-i felāhat : Çiftçi olanlar, ikinci olanlar.

e. (41a/1)

e.-i 'ıyāl : Aile, çoluk çocuk.

e.+iyle (66b/7)

e.-i isti'dād : Akıllılar.

e. (66b/14)

e.-i Sūs-i Akşā : Sūs-i Akşā halkı.

e. (49b/7)

e.-i tabāyi' : Tabiatların sahipleri.

e. (47a/5)

ehrām : Mısır'da eski zamandan kalma, huni biçimindeki büyük binalar, piramit.

e.+dur (67b/14)

e.+ın (64a/13), (68a/2)

e.+lar (65b/7), (67b/10)

e.+un (67b/14)

ejdehā : Büyük yılan.

e.+lar (61a/9)

ek- : Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak veya gömmek.

e.-er (62a/12)
e.-erler (39a/7), (46b/15),
(61b/4), (61b/5), (63a/13)
e.-se (68b/6)

eḳālīm : İklim.

e.+de (42b/6), (65a/11)
e.-i seb'a: Yedi iklim.
e. (59a/11)

ekil- : Ekme işi yapılmak.

e.-ür (37a/10), (37a/14), (37b/1),
(39a/13), (39a/13), (47b/10), (55b/10),
(60b/7)

ekin : Tahılın tarlaya atıldığı andan
harman oluncaya kadar aldığı durum.

e. (36a/10), (38b/9), (39a/6),
(46b/15)

e.+dür (57b/4)
e.+e (38b/15)
e.+ler (62a/12)
e.+here (56a/15), (57a/2)

ekinlü : Ekini olan.

e. (68b/3)

ekme : Ekmek işi.

e.+ge (36a/10)

ekşer : Arasına, ekseri, çoğunlukla.

e. (38a/3), (45a/11), (45b/9),
(46b/12), (47a/15), (47a/2), (47b/8),
(48b/2), (49a/1), (50a/8), (54b/4),
(57a/13), (61b/4), (66b/5), (69a/1)

ekşeri : Genellikle.

e. (57a/14)

eksül- : Azalmak, az duruma gelmek.

e.-mez (68b/2)
e.-ür (38b/13), (40a/1),
(44a/13), (44a/14), (44b/10), (44b/13),
(44b/7)

eksülme : Eksilmek işi, azalma, tenakus.

e.+ge (44a/10)

eksük : İhtiyaç duyulan şey.

e. (59b/1), (65a/8), (66b/4),
(68a/13)

ekşī : Sirke veya limon tadında olan.

e.+ler (36b/9)

el

1. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü.

e.+in (53b/4)

e.+inde (58a/8), (64b/4)

e.+iyle (45b/3), (64b/10)

e.+lerinde (58b/13)

2. Sahiplik, mülkiyet

e.+ümüzdeki (58b/10)

el bāb

e.-ı evvel : Bölümden önce.

e. (45a/5)

el cum'a : Cuma günü.

e. (40a/8)

el eḥad : Pazar günü.

e. (41a/2)

el erbaā' : Çarşamba günü.

e. (41a/13)

el ḥamīs : Haftanın beşinci günü, perşembe.

e. (41b/1)

el işneyn : Pazartesi.

e. (41a/4)

elli : Kırk dokuzdan sonra gelen sayının adı.

e. (52a/11), (52a/12)

e.+si (51b/15), (51b/15)

elli bir : Elliden sonra gelen sayının adı.

e. (39a/2)

elli dört : Elli üçten sonra gelen sayının adı.

e. (42a/14)

el maḳāletü's şāliš : Üçüncü söz.

e. (45a/7)

el rebī' : Bahar.

e. (42b/5)

emīn : Sakıncasız, emniyetli, tehlikesiz.

e. (38b/7)

e. ol- : İnanmak, güvenmek.

e.-dum (48b/13)

emr

e. eyle- : Emretmek.

e.-di (49b/12), (63b/15)

emvāl

e.-i ḥazāne : Hazine malları.

e. (68a/4)

endāze : 1. 65 santimetrelik uzunluk ölçüsü.

e. (43b/9)

Endülüsī: Endülüslü olanlar, Endülüs halkı.

e. (49a/13)

envāʿ : Türler, çeşitler.

e. (43a/7), (43b/12), (43b/3), (47a/9), (48a/5), (55a/13),(60a/12), (63a/2),(63b/3), (67a/14), (68a/5), (68a/7), (68a/8), (69a/3)

e.+ile (48b/8)

e.-i ʿacāyib: Çeşitli acayıplar.

e. (59b/2)

e.-i edviye: Çeşitli ilaçlar.

e. (55b/5)

e.-i ḥīle: Çeşitli hileler.

e. (64b/11)

e.-i ṭavāif: Çeşitli tayfalar.

e. (51a/1)

er : Erkek.

e. (46a/10)

e.+e (46a/9)

erbaʿ ĩn : Karakış, [rûmî Kānûn-ı evvel'in (Aralık) dokuzundan (Efrencî 22), Kānûn-ı sâni'nin (Ocak) on yedisine (Efrencî 31) kadar süren ve kışın en soğuk zamanı sayılan 40 gün].

e. (37a/9)

e.-i evvel: Karakışın öncesi.

e.+dür (36b/8)

erden : Erkenden

e. (36b/8)

erte : Ertesi, gelecek, sabah, şafak sökme zamanı, yarın.

e. (42a/7)

ertesi : Bir günün, bir haftanın, bir ayın, bir yılın ardından gelen (gün, hafta, ay, mevsim, yıl), ferdası.

e. (42a/8), (61b/7)

erzāk : Uzun süre saklanabilen yiyeceklerin genel adı.

e. (68b/5)

es- : Hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak.

e.-er (36a/8), (36a/12), (37b/11), (38a/12), (38a/7), (38b/10), (38b/2), (38b/6), (38b/9), (39b/13), (39b/4)

e.-mege (36a/4)

e.-terken (61b/15)

esbāb

e.-ı müheyyā : Hazırlayıcı sebepler.

e. (45a/4)

eşer : İz, işaret, im

e.+den (62a/6)

eset- : Bakmak, görmek, seyretmek, izlemek.

e.-di (63a/9)

e.-diler (62a/6)

eşhāb : Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kimseler.

a.+dan (65b/13)

E.-ı Kehf : Kuran'da kendilerinden bahsedilen ve bir mağarada uzun müddet uyumuş kişiler. [Yemlîha, Mekselînā, Mislînā, Mernûş, Debernûş, Sāzenûş, Kefeştatayyuş, Kıtımîr (köpekleri)].

a. (42b/3), (52a/8)

E.ü'r rey : Bir emre veya bir maddeye bağlanmaksızın, kendi görüşüne ve ölçüsüne göre hükmedenler.

a. (35a/3)

esîr

e. eyle- : Tutsak etmek.

e.-diler (59a/2)

eski : Çoktan beri var olan, üzerinden çok zaman geçmiş bulunan, yeni karşıtı.

e. (50a/7), (65b/11), (66a/3)

esle- : Önem vermek, aldırış etmek.

e.-medi (58b/11)

esme : Esmek işi.

e.+ge (38b/7), (39a/2), (39b/2), (44a/11), (44b/7)

es sebt : Cumartesi.
e. (40b/9)

e.+inde (48a/1), (54b/7),
(55b/11), (60a/1)

es şülāsā : Salı
e. (41a/10)

eṭrāf : Çevre.
e.+dan (68a/2)
e.+ı (53b/8)

eşek : Atgillerden, uzun kulaklı binek
ve hizmet hayvanı, merkep, karakaçan,
uzun kulaklı.
e.+ler (58b/12)

e.+ında (57b/9), (70b/12)

e.-ı 'ālem: Dünya'nın çevresi.
e.+de (60a/5)

eşkar : Kırmızı yüzlü.
e. (53a/8)

ev : Bir kimsenin veya ailenin
içinde yaşadığı yer, konut, hane.
e. (57a/15), (58b/11), (58b/6),
(66b/9), (66b/9), (70b/8)

et : İnsanlarda, hayvanlarda deri ile
kemik arasındaki kas ve yağdan oluşan
tabaka.

e.+de (40b/7), (48a/13),
(48a/13), (52a/12)

e. (54a/6), (57a/5), (69a/10)
e.+in (36b/9)
e.+inden (49a/3)
e.+ini (47a/2)
e.+leri (53a/4)

e.+den (42a/10)
e.+lerde (60a/4)
e.+lere (63b/7)
e.+leri (46b/9), (48b/8), (52b/2),
(54b/6), (60a/7), (63b/6), (70b/6)

eṭe : Öte, uzak.
a.+lar (45b/1)

e.+lerinde (59b/14)
e.+lerinden (42a/12)
e.+lerine (53b/6)
e.+lerinin (63b/4)

etek : Dağ, tepe, yığın vb. yamaçlı
şeylerin alt bölümü.

evā'il : İlk vakitler, evvel zamanlar, eski geçmiş zamanlar, iptidālar, önceler, başlangıçlar.

e.+de (68b/12)

evkāf : Vakıflar.

e.+ından (51b/13)

evlād

e.-1 Fāṭima : Hz. Fāṭima'nın çocukları.

e. (48b/13)

e.-1 Ṭahmūreş : Ṭahmūreş'in çocukları.

e. (45b/5)

evvel : İlk, önceki, geçmiş.

e. (35a/5), (36a/3), (36a/4), (38a/5), (39b/1), (39b/11), (44b/14), (45a/14), (46a/7), (50b/11), (70a/12)

e.+de (65b/12), (66a/11)

e.+dür (40a/5)

e.+dür (36a/13), (36a/15), (44b/5)

e.+i (39b/6)

e.+idür (40a/4)

e.+inde (36a/12), (36b/6), (37a/5), (38a/14)

e.+inden (67b/13)

e.+ki (35b/5), (37a/12)

e.-i tābistān: Yazın öncesi, ilkbahar.

t. (43a/4)

e.-i Bilād-ı Mağrib: Mağrib şehrinde önce.

e. (45b/5)

e.-i erba'īn: Kışın öncesi, sonbahar.

e.+dür (44b/15)

e.-i eyyām-ı 'acūze: Kocakarı soğuklarının öncesi.

e.+ de (35a/11)

e.+dür (37b/11)

e.-i İslām: İslām'dan önce.

e.+da (54b/10)

e.-i Ramazān: Ramazan'ın öncesi.

e.+dan (35a/4)

evvelki : Önce olan, önceki

e. (47a/1), (60b/13)

ey : İyi, üstün.

e.+dür (40a/14), (49a/13), (67a/13)

eyit- : bk. eyt- .

e.-di (40b/1), (40b/10), (40b/3),
(41b/11), (41b/12), (41b/12), (41b/7),
(42a/3), (42a/7), (42a/9), (48b/12),
(53a/10), (53a/12), (62a/3), (62b/15),
(63b/13), (64a/8), (66a/6), (67b/4)

e.-diler (40b/12), (42a/7),
(53a/12), (53b/5), (62a/13), (62a/14),
(67b/2)

e.-evüz (65b/9)

e.-dim (40b/2)

e.-mişlerdür (44b/2)

e.-ür (41a/6), (41b/6), (59b/3)

e.-ürdü (42a/11)

e.-ürler (36b/11), (37a/2),
(37a/3), (40b/8), (40b/14), (41a/1),
(41a/11), (41b/15), (42b/15), (46a/9),
(46b/14), (50b/5), (57b/5), (61b/12),
(61b/13), (64a/13), (64a/2), (64b/12),
(64b/13), (65a/14), (66a/1), (69b/10)

eyle- : Etmek, yapmak.

e.-di (35a/6), (43a/11), (47b/1),
(48b/11), (48b/12), (48b/12), (49b/12),
(50a/15), (62a/3), (62b/13), (64a/14)

e.-diler (49b/14), (53a/8),
(62a/12)

e.-mek (41a/4)

e.-meyince (41b/13)

e.-miş (41b/10), (69b/13)

e.-mişler (56a/12), (58b/4)

e.-miye (43a/2)

e.-r (35a/3)

e.-se (40b/9), (41b/9)

e.-ye (35a/6)

eylemek : Etmek, yapmak.

e. (41a/12)

eylül : Yılın dokuzuncu ayı.

e. (39b/1)

eyü : İstenilen, beğenilen nitelikleri taşıyan, beğenilecek biçimde olan, kötü karşıtı.

e. (39a/6), (39a/9), (39b/6),
(53a/15), (54b/15), (54b/4), (60b/2),
(67b/4)

e.+dür (38b/8), (39b/8),
(40a/14), (41a/13), (41a/4), (41b/1)

eyyām

e.-ı 'acüz : Kocakarı soğukları.

e. (37b/12)

e.-ı ma' dūdāt: Kurban bayramının ilk üç günü.

e. (35b/10)
e.-1 ma' lūmāt: Zilhicce'nin ilk on günü.

e.+dur (35b/5)
e.-1 nuḥūsāt: Uğursuzluk günleri.

e.+dur (35a/10)
e.-1 şerīf: Mübarek günler.

e.+dür (35b/10)

ezelī : Öncesiz.

e. (57b/5)

F

fācūḥ : Bir balık türü.

f. (56b/7)

faḳīr : Geçimini güçlkle sağlayan, yoksul, fakara, zengin karşıtı.

f. (57b/1)

falcı : Fala bakmayı kendine geçim yolu yapan kimse.

f. (37b/15)

fāriḡ : Vazgeçmiş, çekilmiş.

f. (40b/13)

Fars : İran'ın güneybatısında yaşayan halk veya bu halkın soyundan olan kimse.

f. (36b/1), (37a/8)

faşd : Kan alma.

f. (36b/10), (41b/5)

fāsiḳ : Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın, günah işleyen.

f.+dur (60b/8)

f.+ı (60a/11)

fāsid : Kötü, fena; yanlış, bozuk.

f.+dür (43a/2)

faşl :

1. Bölüm, kısım, devre.

f. (36a/1), (39b/14),
(41b/15), (42a/13), (43a/12)

2. Dört mevsimden her biri.

f. (43a/5), (44b/7)

f.+da (45a/3)

f.+dan (45a/5)

f.+ından (68b/1)

f.+ınuñ (44b/7)

f.-1 efdāl: En üstün mevsim.

f.+dür (45a/4)

f. u fī'1 Ĥarīf: Güz mevsimi.

f. (44b/4)

f. u fī'ş Şayf: Yaz mevsimi.

f. (44a/8)

f. u fī'ş Şitā: Kış mevsimi.

f. (44b/13)

fā'ide :Yarar

f. (50b/15), (69b/4)

fedā

f. eyle- : kıymak, gözden çıkarmak.

f. (35b/8)

felek : Dünya, âlem

f. (42a/15)

fersah : Yaklaşık 5 kilometrelik bir uzaklık ölçüsü.

f. (43b/10), (43b/11), (43b/11), (43b/15), (43b/2), (43b/6), (43b/6), (53b/9)

fesād : Karışıklık, kargaşalık, ara bozuculuk.

f. (44a/6)

feth

f. eyle-: Bir yeri veya ülkeyi savaşıarak almak, ülke açmak.

f.-di (64a/7), (66a/4)

f.-diler (59a/1)

f.-dim (64a/9)

f. olun-: Fetih işine konu olmak.

f. (43a/8), (50b/11)

f.-dı (43a/9), (50b/11)

fevākīh : Meyvalar, yemişler.

f. (43b/12)

f.+den (63b/2)

feylesof : Felsefe ile uğraşan ve felsefenin gelişmesine katkıda bulunan kimse, felsefeci, filozof.

f. (65a/8)

fınduk : Kayıngillerden, kuzey yarım kürenin ılık yerlerinde ve yurdumuzun genellikle Doğu Karadeniz bölgesinde yetişen, boyu 6-7 metre, yaygın tepeli bir ağaççık.

f. (57a/9)

firūn : İçinde genellikle odun yanan, her yanda aynı derecede ısı oluşturarak

ekmek, pasta vb. pişirmeye yarayan,
tavanı tonoz biçiminde, önünde tek
açıklık bulunan ocak.

f. (66b/11)

Fī : İçinde, -de.

f. (41b/15), (45a/5), (45a/7)

filān : Söylenmesi istenmeyen veya
gerekli görülmeyen bir özel adın yerini
tutan kelime, falan.

f. (40b/5)

Fī'l-eyyāmi ve'l-leyālī : Günler ve
geceler.

f. (39b/14)

filori : Altın para

f. (70b/14)

fir'avn : Eski Mısır hükümdarlarına
verilen unvan.

f. (67b/1),(67b/4), (67b/4)

f.-ı lā'īn : Allah'ın rahmetinden
mahrum olan firavun.

f. (67a/6)

firişte : Melek.

f.+leri (41b/4)

Frenk : Anglosakson, Cermen veya
Latin ırklarının birinden olan kimse.

f. (66a/2)

fukarā

f.-i İslām : İslām'ın fakirleri.

f.+dan (67a/3)

fuşūl

f.-i erba'a : (dört fasıl): bahar;
yaz; güz; kış.

f.+da (47b/15)

fūsūs : Yazık, eyvah!

f.+lar (51b/4)

f.-ı ceyb:

f.+den (70b/15)

G

gāh : Bazen, kimi vakit, bazı bazı,
kâh.

g. (40a/1), (65b/2), (65b/2)

galā : Bir balık türü.

ğ. (56b/8)

ğalebe

ğ. **eyle-**: Üstünlük sağlamak.

ğ.-ye (66a/3)

ğ.-yeler (58b/14)

ğ. **kı1-**:Üstünlük sağlamak.

ğ.-dı (54a/2)

ğalebelik :Topluluk, kalabalık.

ğ.+de (69a/2)

ğaleyān : Kaynama.

ğ. (36a/15), (50a/4)

ğalīz : Zayıf, cılız.

ğ. (38a/11), (52b/10)

ğ. **-i lezc** : Uzamış zayıflık.

ğ. (42b/8)

ğani : Zengin, varlıklı.

ğ. (40b/6)

ğanīmet : Savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal.

ğ. (42b/14)

ğarā'ib : Görülmemiş, şaşılacak şeyler, işitilmemiş olaylar.

ğ. (66b/13)

ğ. **i'l-bihār** : Denizlerin garībesi.

ğ. (45a/6)

ğarb : Batı.

ğ.+ında (65a/5), (67b/7)

ğ.+ından (69b/5)

ğarben : Batı tarafından, batıdan.

ğ. (43a/14)

ğarbi : Batı ile ilgili, Batı'ya özgü olan.

ğ.+sinde (67a/12)

ğarīb : Acayip.

ğ. (44a/5), (46a/10), (54b/10), (54b/4), (58b/12)

ğ.+lere (51a/12)

ğ. **-i akṣā** : Uzakların tuhafı.

ğ.+da (47b/2)

ğarḳ

ğ. **eyle-**: Gömme, batırma.

ğ. (50a/5)

ğ. **ol-**:Gömülme, batma.

ğ. (50a/6), (50a/6), (50a/7),
(50b/2), (66b/6), (69a/8)

ğasl

ğ. eyle- : Yıkanma.

ğ.-mişdür (67a/11)

ğāyet : Pek, çok, pek çok, aşırı bir
biçimde.

ğ. (36b/13), (36b/14), (37a/4),
(37b/15), (37b/3), (38a/2), (38b/13),
(39a/1), (39a/14), (40a/3), (40a/3),
(40a/4), (40a/4), (44b/1), (44b/14),
(45b/14), (45b/9), (46a/8), (46b/14),
(48b/11), (49a/11), (49a/5), (51a/2),
(53b/12), (54a/6), (56b/13), (57a/10),
(60b/6), (60b/8), (70a/5)

ğayrı : Başka, diğer.

ğ. (45a/9), (46b/11), (47b/10),
(49a/3), (50b/6), (52b/12), (59a/3),
(62a/15), (66b/11), (69b/3)

ğazā

Ğ.-i Uḥud : Uhud Savaşı.

ğ.+dur (35a/9)

gice : Genellikle saat 22'den itibaren
gün ağarınca kadar geçen süre, tün,
şeb.

g. (39b/10), (44b/14), (44b/6),
(52b/13)

g.+de (35a/4), (67a/4)

g.+nüñ (40a/3), (41b/15), (42a/3)

g.+yle (64a/12)

geç- : Bir yerden başka bir yere
gitmek.

g.-di (49b/14)

g.-diler (49b/12), (63a/6)

g.-en (58a/1)

g.-er (57a/1), (58a/8), (60b/12),
(67a/15), (67b/13), (69a/12)

g.-erek (66a/12)

g.-erimiş (69a/8)

g.-erler (47a/12)

geçir- : Geçme işini yaptırmak,
geçmesini sağlamak.

g.-ürler (37b/7)

gedā : Dilenci, yoksul.

g. (37b/9)

gel- :Ulaşmak, varmak.
g.-di (41a/15), (41a/8), (50a/4),
(54a/2), (62a/4)
g.-diler (50b/12), (53b/6),
(54a/1), (67b/2)
g.-e (42b/5)
g.-en (62a/13)
g.-medi (40b/4), (40b/5)
g.-mez (58a/3)
g.-mişdür (40b/3)
g.-mişdür (51b/10), (59b/1),
(68a/9)
g.-se (44a/5), (58b/8), (69a/7)
g.-ür (36a/14), (36a/7), (38b/1),
(38b/4), (39b/14), (42a/4), (42b/7),
(42b/9), (43b/2), (47a/10), (48b/14),
(49a/7), (54a/5), (55a/1), (55a/10),
(55a/13), (55b/12), (56a/12), (57a/1),
(57b/14), (63b/4), (69a/5)
g.-ürdi (40b/4), (58a/7)
g.-ürler (51a/1), (63b/4)
g.-ürse (51a/3)

gelesi : Gelecek zaman, istikbal.

g. (39a/5), (39a/9), (40b/15),
(41a/1), (47a/1)

gelin : Evlenmek için hazırlanmış,
süslenmiş kız veya yeni evlenmiş kadın.
g.+idür (56b/13)

gelmek : Ulaşmak, varmak.
g.+den (56a/1)

genç : Yaşı ilerlememiş olan, ihtiyar
karşıtı.
g.+ler (63a/1)

gene : Yine.
g. (50a/2)

gerek : Gerçekleşmesi zorunlu olarak
beklenen, lazım.
g. (38a/1), (40a/12), (40a/7),
(40b/15), (40b/15), (41a/2), (41b/10),
(51b/14), (67b/5)

gerek- : Bir şeyin yapılabilmesi veya
gerçekleşmesi bazı nesne, fiil vb.ne
bağlı olmak, gerek olmak, lazım olmak,
icap etmek, iktiza etmek.

g.-mez (44a/15)
g.-se (47a/9)

gergedān : Gergedangillerden, sıcak
ülkelerde yaşayan, burnunun üstünde
bir veya iki boynuzu bulunan, kalın
derili, saldırgan bir hayvan.

g. (51b/9)

gerü

1. Arka, bir şeyin sonra gelen
bölümü, art, alt taraf,ileri karşıtı.

g. (53a/14), (58b/5)

2. Bundan başkası.

g. (45a/3)

getür- : Gelmesini sağlamak.

g.-di (64b/10), (64b/9)

g.-diler (64b/9)

g.-düler (46a/6), (47b/2),
(53a/10)

g.-en (49a/4)

g.-mez (68b/7)

g.-mişdür (66b/8)

g.-müş (64a/7)

g.-se (44a/2)

g.-seler (49a/4)

g.-ür (40a/6), (40b/2), (47a/9)

g.-ürler (46a/2)

gez- : Hava alma, hoş vakit geçirme
vb. amaçlarla bir yere gitmek, seyran
etmek.

g.-di (62b/6), (63a/9)

g.-diler (53a/13), (62b/2)

gezmek : Bir yerde dolaşmak, yürümek.

g.+e (36b/13)

gibi : -e benzer.

g. (45b/15), (47a/1), (50b/15),
(51a/15), (51b/9), (52a/10), (54b/3),
(56a/5), (56a/9), (59b/7), (59b/9),
(64b/4), (66a/14), (66b/13), (67b/10),
(68a/15), (68b/3), (70b/12), (70b/7)

g.+dür (58a/2), (70b/10)

gice : Gece.

g. (37a/3), (38a/10), (39a/7),
(39b/15), (42b/5), (44a/9), (44a/9),
(44b/6), (64a/11)

g.+nün (36b/13), (38b/13),
(40a/4)

g.+si (44b/15)

g.+ye (44b/15)

gimi : Su üstünde yüzen, insan ve yük
taşımaya yarayan büyük taşıt, sefine.

g. (50a/13), (52b/12), (52b/14),
(52b/9), (53a/12), (53a/5), (60a/5),
(63b/12), (63b/13), (69a/9)

g.+den (66a/11)

g.+ler (36a/14), (36b/1), (36b/5)

g.+lerden (50b/14), (69a/7)

g.+sinün (52a/9)

g.+ye (52b/8), (53a/5), (53b/2)

g.+yle (51a/1)

gir-

1. Dışarıdan içeriye geçmek.

g.-di (40a/10), (62b/6)

g.-diler (52b/6), (53a/5)

g.-dim (41b/10)

g.-eler (68b/10)

g.-er (38b/15), (48b/13),
(55a/11), (55b/13), (58b/5), (63b/4),
(63b/7)

g.-erdi (44a/5)

g.-mez (52b/10)

g.-mezler (48a/14)

g.-miş (46b/10), (48a/3)

g.-se (60b/3)

g.-ür (48a/10)

2. Almak, fethetmek

g.-di (68a/11)

g.-diler (63a/6)

girmek : Dışarıdan içeriye geçmek.

g. (38b/8), (41b/1)

git- : Bir yere doğru yönelmek.

g.-di (62b/14), (63a/7), (63a/8)

g.-diler (46b/5), (52b/15),
(53a/2), (53a/5), (53b/3), (62a/8)

g.-eler (52b/8), (62b/2)

g.-er (36a/11), (37a/8), (39b/13),
(47a/9), (47b/11), (48a/7), (49a/11),
(49b/6), (52b/13), (53b/10), (53b/11),
(55a/15), (56a/13), (56a/15), (57a/1),
(57a/3), (57a/7), (59b/10), (59b/10),
(64b/2), (70a/6)

g.-erdi (41b/3)

g.-erken (44a/3), (62a/9), (62a/9)

g.-erler (51a/3)

g.-mez (54a/5)

g.-tiler (62b/3)

gitmek : Bir yerden veya bir işten ayrılmak.

g. (53a/14), (66a/5)

giy- : Örtünüp korunmak için bir şeyi vücuduna geçirmek.

g.-mez (60b/6)

giymek : Her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba.

g.+leri (51a/9)

gizle- : Saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak.

g.-mişdür (63b/15)

gizlen- : Kendi kendini gizlemek, saklanmak.

g.-miş (65b/3)

g.-ür (36a/13), (44b/11), (45a/2)

göç- : Yerleşmek amacıyla mahalle, köy, şehir veya ülke değiştirmek.

g.-düler (46b/4)

göçkücü : Göçer, göçebe.

g. (61b/9)

göğercin : Güvercingillerden, hızlı ve uzun zaman uçabilen, kısa vücutlu, sık tüylü, evcilleşmiş birçok türü bulunan, yemle beslenen bir tür kuş.

g. (66a/5), (66a/6), (66a/7)

gök : İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman, feza.

g.+den (36a/6), (37a/4)

g.+leri (40b/13), (41b/4)

g.+üne (35a/1)

gökçek : Güzel, sevimli, hoş.

g. (46a/14), (46b/8), (47b/11), (47b/9), (49b/1), (54a/15), (54a/8), (54b/6), (56a/5), (56b/12), (59b/8), (60a/14), (60a/6), (60a/9), (67a/1), (69a/3), (70b/7)

g.+dür (47b/4), (65a/11)

gökçeklik : Güzellik.

g.+de (58a/14)

göl : Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb. olaylara bağlı olan, toprakla çevrili, derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü.

g. (47a/11), (55a/13), (56b/1), (56b/10), (56b/10), (56b/11), (56b/4), (56b/9), (56b/9), (56b/9)

g.+de (55a/14), (55a/14), (56b/5)

g.+e (56b/10), (56b/11)

g.+ler (57a/13)

gölge : Saydam olmayan bir cisim tarafından ışığın engellenmesiyle ışıklı yerde oluşan karanlık.

g.+lerdür (43b/13)

gölgesiz : Gölgesi olmayan

g. (43b/4)

göm- : Toprağın içine koymak, toprakla örtmek.

g.-eler (69b/8)

gömül- : Gömme işi yapılmak veya gömme işine konu olmak.

g.-mez (65a/15)

gönder- : Bir yere doğru yola çıkarmak, yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak, irsal etmek.

g.-di (43a/10)

g.-diler (63a/9)

g.-dim (53a/12)

göñül : Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı.

g.+ü (47a/8)

g.+üne (40b/8)

gör- : Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek.

g.-di (42a/8), (58b/11), (61b/15), (62a/2), (62b/13), (63a/10)

g.-diler (62a/10), (62a/11)

g.-dü (52b/15)

g.-düler (49b/11), (53a/1), (53a/14), (53a/3), (53a/6)

g.-düm (41b/10), (63a/1)

g.-en (47a/15), (48b/5), (63a/15), (67a/7), (69b/14)

g.-enler (60a/7)

g.-mekledür (42a/13)

g.-memişdür (51b/10), (58a/14), (60a/3), (60b/4), (65a/2)

g.-müşüz (45a/10)

göre : Bir şeye uygun olarak, bir şey uyarınca, gereğince.

g. (47a/15)

görebil- : Görme imkânı veya olasılığı bulunmak.

g.-diler (62b/2)

görün- : Görülür duruma gelmek, görülür olmak, gözükmek.

g.-en (63b/12)

g.-mez (62a/3), (68b/11)

g.-ür (57b/4)

g.-ürdi (63b/12)

götür- : Taşımak, ulaştırmak veya koymak.

g.-di (62a/2)

göz : Görme organı.

g. (39a/14), (39b/5)

g.+den (58b/3)

g.+dür (58a/13), (60b/12)

g.+i (57b/15)

g.+le (58b/3)

g.+leri (38a/9)

g.+lerin (38a/8), (53b/2)

g.+ün (39a/12), (53b/4)

gözü : Ayna.

g. (63b/11)

g.+de (63b/12)

gül : Gülgillerin örnek bitkisi.

g. (37b/1), (43b/6)

g.+ler (42b/10), (43a/5), (43a/7),

(43b/13), (43b/3)

g.+lerin (42a/1)

gül- : İnsan, hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurmak.

g.-di (53a/12)

g.-er (47a/5)

gül-cemāl : Gül yüzlü, yüzü gül gibi güzel olan.

g. (62a/8)

gülistān : Gül bahçesi.

g. (43a/6)

g.+dur (43a/7)

g.+dur (48a/4)

gümüş : Atom numarası 47, atom ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5 olan, 960 °C'ye doğru sıvı durumuna geçen, parlak beyaz renkte, kolay işlenir ve tel durumuna gelebilen element

g. (57a/15), (57b/1), (58a/5),

(59a/5), (69b/2)

g.+den (43a/6), (46a/2),

(51b/15), (55a/11)

g.+e (43a/12)

g.+i (51b/14)

g.+ler (58a/10)

gün : Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre.

g. (35a/14), (35b/10), (35b/12), (35b/13), (35b/5), (35b/6), (35b/7), (35b/8), (36a/4), (36a/6), (36b/12), (38a/10), (38a/6), (38b/5), (39a/7), (40a/14), (40a/15), (40a/9), (40b/14), (40b/15), (41a/10), (41a/11), (41a/14), (41a/15), (41a/6), (41a/8), (41a/8), (41b/10), (41b/14), (41b/2), (41b/3), (41b/7), (41b/8), (47b/15), (51b/15), (52a/1), (52b/15), (53a/2), (53a/6), (53a/9), (55b/12), (66b/1), (66b/10), (66b/3), (70a/3)

g.+de (35a/3), (36a/8), (36b/1), (36b/11), (37a/6), (39b/12), (40a/10), (40a/10), (40a/11), (40a/11), (40a/12), (40a/12), (40b/1), (40b/8), (41a/1), (41a/10), (41a/11), (41a/13), (41a/13), (41a/15), (41a/3), (41a/3), (41a/6), (41a/9), (41a/9), (41b/5), (41b/6), (42b/1), (42b/1), (43b/10), (51b/12)

g.+den (43a/4), (44b/13), (44b/4), (45a/2), (63a/2)

g.+di (35a/13)

g.+dür (36a/12), (36a/3), (36a/3), (36a/3), (36b/2), (36b/6),

(37a/1), (37a/12), (37a/5), (37a/5), (38a/14), (38a/5), (38b/11), (38b/14), (38b/5), (39a/11), (39a/4), (39b/1), (39b/6), (40b/13), (41a/11), (41a/2), (41a/4), (42a/14)

g.+e (36b/10), (39a/2), (43a/4), (44b/13), (44b/4), (45a/2), (62a/14), (68b/1)

g.+i (35a/5), (36a/4), (36a/4), (38a/5)

g.+ler (38a/3)

g.+lerde (35a/12), (37b/14), (38a/9)

g.+lerdür (35b/5)

g.+lerinde (55b/13)

g.+ün (40a/3)

g.+üne (40b/12), (40b/15)

g. batusu : Güneşin battığı taraf.

g.+nda (55b/6)

gündüz : Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü.

g. (38a/10), (39b/10), (39b/14), (39b/15), (42b/5), (44a/10), (44a/9), (44b/14), (44b/6), (44b/7), (64a/11)

g.+de (67a/4)

g.+ün (36b/14), (38b/13), (40a/4)

güneş : Gezegenele ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

g. (39b/15), (40a/9), (42a/15), (42a/15), (42a/8), (42b/5), (43b/7), (44a/8), (44b/14), (44b/5), (48a/5), (65a/4)

günlük : Üzerinden gün geçmiş veya geçecek.

g. (48a/4), (55a/15), (57b/4), (61a/6), (61b/8), (67a/15), (70a/1)

güve : Kurtçuğu yapağı, yünlü kumaş ve dokuma yiyen pul kanatlılardan bir böcek .

g. (36a/9), (36b/1)

güz : Sonbahar.

g. (68b/1), (68b/7)

güzel : Göze ve kulağa hoş gelen, hayranlık uyandıran, çirkin karşıtı.

g. (54a/15)

güzellik : Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsün.

g.+inde (59b/7)

güz : Güz mevsimi, sonbahar.

g.+ üñ (44b/5)

H

haber : Bir olay, bir olgu üzerine edinilen bilgi, salık.

h. (37b/15), (42a/5)

h.+i (53a/12)

h. et-: Bilgilendirme.

h.-erler (66b/2)

h. vir-: Bilgi verme.

h.-diler (66a/5)

hacâmet : Vücutun herhangi bir yerini hafifçe çizip üzerine boynuz, bardak veya şişe oturtarak kan alma.

h. (36b/10), (40b/9), (41a/12), (41b/5), (41b/10), (41b/13), (41b/9)

hâcet : Herhangi bir şey için gerekli olma, gereklilik, lüzum.

h. (44a/3), (55b/8)

h.+ler (41b/2)

ḥācī : Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman.

ḥ.+lar (35b/7)

ḥadd : Ölçü, derece.

ḥ.+in (54b/2)

ḥadīş : Hz. Muhammed'in söz ve davranışları.

ḥ. (41b/11)

ḥ.+de (40b/3)

Ḥakk : Allah, Tanrı.

Ḥ. (69a/14)

Ḥ.+a (41a/7)

ḥāl : Oluş, bulunuş, sūret, keyfiyet, durum.

ḥ.+de (48a/8), (48b/12), (48b/2), (50a/11), (54a/11), (54b/13), (59a/7), (60a/1), (60b/15), (61b/13), (61b/5), (63a/11), (64a/5), (64b/11), (65b/11), (65b/15), (66a/12), (67a/14), (67b/9), (68b/13), (68b/14), (69a/1), (69a/8), (69b/10), (69b/12), (70a/8)

ḥ +i (62a/5)

ḥ.+in (41a/12)

ḥalāvet : Tatlılık.

ḥ.+de (49a/15)

ḥ.-i 'ibādet: 'İbādet zevki.

ḥ. (40b/8)

ḥalāyık : Kadın köle, cariye

ḥ. (46b/1), (52b/4), (53b/3)

ḥālīçe : Küçük ipek halı.

ḥ.+ler (57b/10)

ḥalīfe : Hükümdar.

h. (38b/12)

ḥalk : Belli bir bölgede veya çevrede yaşayanların bütünü, ahali

ḥ. (42a/12), (44b/12), (47a/12), (47a/13), (47a/2), (47b/1), (47b/14), (48b/6), (48b/8), (49a/3), (49b/2), (49b/7), (50a/10), (50a/12), (54a/1), (54b/15), (54b/4), (55a/8), (55b/13), (56a/1), (57a/10), (57a/14), (57b/11), (60a/15), (60b/8), (61b/14), (61b/9), (62a/11), (64b/4), (64b/4), (64b/6), (66b/3), (67b/2)

h.+dan (66b/11)

h.+dur (60a/15)

h.+ı (49a/4), (51a/1), (51a/8)

- h.+ın (49a/11)
- h.+ına (53a/8), (58b/14)
- h.+ından (49b/9), (49b/9), (55b/3)
- h.+ını (49a/1), (59a/2)
- hām** : İşlenmemiş, üzerinde çalışılmamış.
- h. (60a/6)
- hamām** : Yıkanılacak yer, yunak, ısıdam.
- h.+a (41b/1)
- h.+lar (65a/13)
- h.+ları (66a/1)
- hammām** : bk. hamām.
- h. (48a/13), (51a/11), (59a/13), (59b/13), (60b/5), (66a/2), (66b/11)
- h.+a (48a/14)
- h.+lar (51a/6)
- h.+ları (46a/12), (52b/1), (54b/7), (55a/7), (70b/8)
- hammāmāt** : Yıkanılacak yerler.
- h. (48a/13)
- hammāmlu** : Yıkanılacak yeri olan.
- h. (60b/5)
- handak** : Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur.
- h. (49b/14), (50a/2), (50a/3), (55a/5), (59b/7), (59b/7)
- h.+ı (55a/5)
- harāb** : Yıkık, virān.
- h. (41a/15), (44a/7), (45b/1), (46b/12), (61a/1), (61b/12), (63a/11), (66a/12), (67a/14), (69b/13), (70a/7)
- h.+dur (65b/15), (70a/9)
- h. eyle-**: Yıkma.
- h.-di (66a/2)
- h.-miş (69b/13)
- h. ol-**: Harap duruma gelmek, haraplaşmak, perişan olmak.
- h.-mışdı (64a/14)
- harābe** : Yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş yapı, yıkı.
- h. (57a/5)
- h.+lerde (55b/4)

ḥarāc : Vaktiyle Müslüman olmayan teb'adan alınan vergi.

ḥ.+ıydı (59a/4)

ḥarām : Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı.

ḥ. (40b/14)

ḥ. aylar: İslamdan önceki zamanda, Arapların, birbirleriyle savaşı yasak olan ay, Muharrem ayı.

ḥ.+dandur (35a/13), (35b/4)

ḥarāret : Sıcaklık.

ḥ. (44b/13)

ḥ.+inden (44b/3)

ḥarc : Sarf, gider, bir iş için kullanılan madde.

ḥ. (68a/13)

ḥ. it-: Harcama yapmak.

ḥ.-mekle (68a/12)

ḥ. eyle-: bk. harc et-

ḥ.+di (48b/12)

ḥ. ol- : bk. harc et-

ḥ.-ur (66b/10)

ḥ. olun-: Harc işine konu olmak.

ḥ.-muş (70b/13)

ḥareket : Bir cismin durumunun ve yerinin değişmesi, devinim, aksiyon.

ḥ.+e (38b/1), (38b/4), (42a/4), (42b/7), (42b/8)

ḥarman : Biçildikten sonra tahıl demetlerinin üzerinden düven geçirilerek tanelerin başaklarından ayrılması işi.

ḥ. (62a/12)

ḥ.+ın (68b/7)

ḥarḍama : ?

ḥ. (36b/10)

ḥāşıl : Husûle gelen, husûl bilen, peydâ olan, olan, çıkan, üreyen, türeyen, biten.

ḥ. (56a/6)

ḥ. it- : Peyda olmak, bitmek.

ḥ.-er (47a/8)

ḥ.-erlerdi (43a/8)

ḥ. ol- : Ortaya çıkmak, görünmek.

ḥ.-dı (67b/4)

ḥ.-ur (42b/6), (48a/7), (49a/8), (50b/15), (52b/5), (54b/8), (54b/9)

ḥ.-muşdur (43a/3)

ḥ.-maz (45b/10)	ḥatūn : Kadın.
ḥaṣīr : Hasır.	ḥ.+lar (45b/9)
ḥ.+ına (57a/10)	ḥ.+ları (48a/14), (53a/9),
ḥ.+lar (57a/10)	(66b/14)
hassa : Özellik, hasiyet.	havā : Meteoroloji ile ilgili olayların
h. (41a/13)	bütünü.
ḥāṣiyyet : Değer.	ḥ.+sı (60b/10), (70b/7)
ḥ. (67a/10)	ḥavān : İçinde bir şey dövüp ufalamaya
ḥāṣiyyetlü : Değerli.	yarayan, tahta, taş, maden veya
ḥ. (48a/5), (55b/5), (68a/5)	plâstikten yapılan kap.
ḥaṣerāt : Örümcek, karınca, akrep; fare;	ḥ. (59a/7)
yılan vb. hayvanlar.	ḥ.+ını (59a/6)
ḥ. (44b/11), (45a/2)	ḥ.+lar (58a/5)
ḥātır : Zihin, fikir.	ḥavāric : Asiler, zorbalar.
ḥ.+ı (43a/1)	ḥ. (35b/15)
ḥatt : Çizgi.	ḥavz : Havuz.
ḥ.+la (43b/10)	ḥ. (47a/11)
ḥattā : Bundan başka, fazla olarak,	ḥ.+lar (43b/13), (56a/12),
dahī, bile, hem de, üstelik de.	(57a/13), (63a/3)
ḥ. (52b/14), (53b/11), (57a/15)	ḥ.+lara (56a/13)
	ḥ.+lardur (48a/15)
	ḥayāt : Dirilik, canlılık.
	ḥ. (42b/11), (44b/9)

ḥayāl : İnsanın kafasında tasarlayıp canlandırdığı şey.

ḥ.+dür (61a/14)

ḥaylī : Epeyce, çokça.

ḥ. (68b/6)

ḥayme : Çadır.

ḥ. (66a/4)

ḥ.+de (37b/5)

ḥ.+si (37b/3)

ḥayr : İyi, fayda, hayır, yarar.

ḥ. (41a/13), (53a/15)

ḥayrlu : Faydalı, hayırlı, yararlı.

ḥ. (46a/12)

ḥayvānāt : Hayvanlar.

ḥ. (44a/12), (52b/11), (56a/9)

ḥazā'in : Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

ḥ. (65b/9)

ḥ.+dür (65b/7)

ḥāzır : Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, anık, amade, müheyya.

h. (65b/14)

ḥ. kı1- : Kullanılacak duruma getirmek.

ḥ.-urlarmış (68a/10)

ḥazīne : Altın, gümüş, mücevher vb. değerli eşya yığını, büyük servet.

ḥ. (51b/13)

ḥ.+sini (59a/2)

ḥazīrān : Yılın altıncı ayı.

ḥ. (38b/11), (40a/3)

ḥazret : Saygı saymak üzere büyüklere verilen ünvan.

ḥ.+inde (35b/6), (40a/13)

Ḥ.-i Emīrū'l-mū'minīn: Hazreti Muhammed'in halifesi (padişah).

Ḥ. (35b/11)

Ḥ.-i Risālet : Peygamber Hazretleri.

Ḥ. (41a/8), (42b/13)

Ḥ.+e (35a/8)

Ḥ.-i (41a/7)

hefte : Birbiri ardınca gelen yedi günlük dönem.

h. (40b/10)

h.+de (37b/8)

h.+den (37b/9)

h.+nüñ (41b/4)

hekīm : İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.

h. (68a/9)

helāk

h. ol-: Mahvolma, ölme.

h.+ur (50a/14)

h.+urlar (35a/9), (53a/1)

h.+mıya (38a/1)

h. et- : Mahvetme, öldürme.

h.+er(49a/2)

h. eyle-: Mahvetme, öldürme.

h. (35a/10), (37b/13),

helāl : Dinin kurallarına aykırı olmayan, dinî bakımdan yasaklanmamış olan, haram karşıtı.

h. (46b/2)

hem : Bir kimseyi uyarmak, bir şeyi açıklamak veya anlamı güçlendirmek için “özellikle, zaten, bir de, şurası da var ki” anlamlarında kullanılan bir söz.

h. (41b/13), (47b/7), (49a/14), (49a/15)

hemān : Çabucak.

h. (44a/5), (62b/10), (62b/12), (64a/1), (67b/1), (67b/6)

hendese : Geometri..

h.+yle (63b/6)

henüz : Az önce, daha şimdi, yeni.

h. (51a/3), (67a/7)

her : Önüne geldiği ismin benzerlerini “teker teker hepsi, birer birer hepsi, birer birer tamamı” anlamıyla kapsayacak biçimde genelleştiren söz.

h. (35a/12), (35a/4), (36b/3), (37a/3), (37b/14), (37b/5), (38b/15), (38b/8), (39a/8), (39a/9), (40b/15), (40b/9), (41a/1), (41a/10), (41a/4), (41b/8), (42b/1), (42b/15), (42b/7), (44b/2), (45b/14), (45b/2), (45b/3), (46a/10), (46a/13), (46b/1), (46b/11), (47a/5), (47a/8), (47b/12), (48a/12),

(48a/12), (48a/13), (48a/6), (48b/11),
(49b/2), (49b/7), (51a/10), (51a/11),
(51a/6), (51b/11), (51b/3), (52a/11),
(52a/12), (52a/12), (52a/4), (52b/12),
(53b/8), (55a/3), (55a/6), (55b/12),
(56a/10), (56a/12), (56b/1), (56b/5),
(57b/12), (57b/6), (58a/2), (58b/7),
(59a/14), (62a/1), (62a/1), (62b/6),
(64a/10), (65a/13), (65a/4), (66b/1),
(66b/10), (66b/13), (66b/7), (67a/2),
(67b/12), (67b/14), (67b/2), (67b/3),
(68a/1), (68a/6), (68a/8), (68a/8),
(68a/9), (68b/14), (68b/3), (68b/5),
(69b/7), (70a/1), (70a/12), (70b/10),
(70b/14)

h. bir : Sayılabilen şeylerin ayrı
ayrı hepsi, beher.

h.+i (59a/4)

h.+inde (68a/8)

h.+inden (49a/7)

h.+inin (64a/15)

hergiz : Hiçbir zaman, asla.

h. (44a/4), (48a/14), (68b/10)

hesâb : Matematiksel işlem.

h.+da (42a/14)

h.+ın (54b/2)

h.+ını (45a/8)

h.+ıyladur (42a/15)

hevâ : Meteoroloji ile ilgili olayların
bütünü.

h. (39b/8), (42b/7), (44b/8),
(45a/1)

h.+sı (56a/5)

h.-yî laţîf: Güzel hava.

h. (42a/11)

h.-yî nefis: Ruhun istekleri.

h. (42a/12)

hevâmm : Böcekler, haşereler.

h. (44b/11), (45a/2)

heybet : Büyüklük, ululuk, azamet.

h. (52b/15)

h.+le (69a/5)

heybetlü : Görünüşü korku ve saygı
uyandıran.

h.+dür (52b/11)

hille : Durak, istasyon.

h. (61b/10)

ḥinā : Kına ağacının kurutulmuş yapraklarından elde edilen, saç ve elleri boyamakta kullanılan toz.

ḥ. (47b/10), (47b/11)

ḥiryār : Kabakgillerden, uzun, iri meyveli, sürüngen, bir yıllık otsu bir bitki.

ḥ. (37a/14)

hicret : İslam takviminde tarih başı sayılan Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi.

h. (41a/9)

ḥicrī : Tarih başı olarak hicreti kabul eden: Hicri 1300 yılında.

ḥ. (36a/1)

ḥiç : Olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren bir söz.

h. (40a/12), (40b/3), (43b/14), (45a/14), (45b/11), (45b/8), (47a/6), (47a/6), (48a/3), (48b/14), (48b/14), (48b/7), (48b/9), (51b/7), (52b/11), (52b/9), (52b/9), (53a/3), (53b/10), (54a/12), (54b/13), (55b/8), (57b/9), (58b/7), (60a/14), (61b/12), (62a/6),

(62a/7), (62b/13), (62b/2), (63b/3), (64a/2), (65a/15), (65b/5), (67a/8), (68b/15), (69b/1), (69b/10), (69b/3), (69b/6), (70b/8)

h. bir : Bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.

h. (67a/4), (69a/13)

ḥikāyet : Anlatma.

ḥ. (41b/6), (52b/6), (61b/14), (62a/7), (62b/14), (62b/4)

ḥ.+lerin (53a/11)

ḥ. et- : Anlatmak.

ḥ.-di (63a/8)

ḥilāfet

ḥ.-i Emīr-ül-mü'minīn : Hz. Ömer'in halifeliği.

ḥ.+dür (35b/15)

hirem : bk. ehrām.

h.+üñ (68a/11)

ḥiṣār : Bir şehrin veya önemli bir yerin korunması için taştan yapılmış, yüksek

duvarlı ve kuleli, çevresinde hendekler
bulunan küçük kale, kermen, germen.

h.+dur (57b/3)

hiss : Duyu.

h. (43a/2)

h.-i mümtezic: Uysal duygu.

h.+dür (41a/14)

hoşça

h.-i edviyye : İlaç kutusu.

h. (68a/4)

hōş : Beğenilen, duyguları okşayan,
zevk veren.

h. (42b/7)

hōş-āvāz : Sesi güzel, güzel sesli.

h. (45b/9), (54b/4)

hūb : Güzel, hoş, iyi.

h. (46a/11), (47b/14), (52a/15)

h.+dur (59b/5), (60b/11), (70b/7)

hūbluḡ : Güzellik, hoşluk, iyilik.

h.+da (58a/14)

h.+una (56a/8)

h.+undan (56b/13)

hubūbāt : Tahıl.

h. (44a/11)

h.+dan (39a/7)

hūce : Bir balık türü.

h. (56b/8)

hulḡlu : Huylu, tabiatlı.

h. (54b/4)

hūm : Küp.

h. (68a/2), (68a/6)

hurmā : Palmiyegillerin eski çağlardan
beri Kuzey Afrika'da kültürü yapılan,
yemişlerinden yararlanan, gövdesi
uzun, yaprakları büyük ve dikenli bir
ağaç, palmiye.

h. (41a/1), (43b/8), (46b/13),
(61a/12), (61a/4), (61b/8), (63b/1),
(68b/11)

h.+y1 (36a/8)

hurmāstān : Hurmā bahçesi.

h.+1 (61b/7)

hurrem : Şen, sevinçli, güler yüzlü,
gönül açan;tāze.

h. (43a/13), (46b/9), (55a/7)

hücre : Göz, odacık.

h. (68a/2)

h.+ler (68a/7)

hücüm : Saldırı, saldırma.

h. (49b/7), (50a/11), (50a/15)

hükkām

h.-ı Şa'īd : Sa'īd'in hakimleri.

H.+e (63a/8)

hükemā : Hakimler, âlimler, bilginler.

h.(37a/3), (38a/4), (42b/15),
(44b/2), (65a/8)

hüküm

h. it- : Egemenliği altında
bulundurmak.

h.-er (50b/7)

I

ırak : Uzak.

1. (45a/1), (45b/4), (49a/4),
(52b/13)

1.+dur (63b/9), (69b/4)

ırmağ : Çoğunlukla denize dökülen,
özellikle genişliği ve taşıdığı su niceliği
bakımından en büyük akarsu, nehir.

1. (35b/2), (43b/2), (47a/12),
(48a/10), (48a/9), (50b/13), (50b/14),
(54a/13), (54a/13), (54a/3), (54a/4),
(57a/1), (57b/14), (57b/14), (57b/3),
(58a/4), (58a/6), (58b/2), (58b/3),
(59b/12), (61a/4), (63a/10), (63a/3),
(63a/4), (63a/6), (67b/1), (68a/15),
(68a/15), (68b/2)

1.+a (68b/1)

1.+da (60b/9)

1.+dan (54a/13)

1.+dur (43b/7)

1.+ı (36a/9), (63b/7), (67b/2),
(67b/3)

1.+ın (43b/8), (52a/15)

1.+lar (38b/3), (41a/14),
(42b/10), (43b/12), (44a/12), (44b/11),
(45b/13), (47a/10), (48a/6), (49a/7),
(54a/14), (62a/11), (63a/3)

1.+ları (46a/12), (54a/15),
(70b/9)

1.+larımı (64b/5)

ısınmak : Sıcak duruma gelmek.

1.+dan (37b/5)

İ

ıŝır- : Diŝleri arasına alıp sıkılmak.

1.-salar (61b/3)

ıŝlâh : Düzeltme, iyileŝtirme.

1. (41a/12)

ıŝsı : Bir cismin uzamasına, genişmesine, buharlaŝmasına, erimesine, sıcaklığının artmasına yol açan fiziksel enerji.

1. (38a/5), (39a/1), (39a/13), (44a/10), (44b/11), (44b/4)

1.+dan (39a/14)

1.+dur (60b/6)

1.+larda (44b/3)

1.+larına (67b/6), (67b/6)

‘ıyâl : Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler.

1. (37b/5)

i.+leriyle (62a/9)

ıztırâb : Acı, üzüntü, sıkıntı, keder

1.+a (36a/14)

i- : Cevheri fiil; i-sa, i-miş, i-di vb.

i.-di (35a/2), (35a/11), (41b/12), (43b/15), (46b/3), (50a/9), (52b/7), (53b/4), (61b/4), (64a/4), (64a/13), (64b/4), (65b/12), (65b/14), (66a/5), (66a/6)

i.-miş (61a/5), (64a/3), (64b/13), (67a/6), (69a/7)

i.-mişler (65a/7)

‘ibâdet : Bir dinin buyruklarını yerine getirme.

i.+inde (40b/11)

ıbrıŝım kurdı : İpek böceği.

i. (54a/10)

ıbtidâ : Önce; ilkönce.

i. (45a/10)

i.+sı (65a/11)

i.+sıdur (37a/9)

iç : Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan bir yer, dâhil, dış karşıtı.

i.+i (63b/1), (68a/3)

i.+inde (35b/12), (50a/8),
(51a/8), (52a/13), (55a/13), (56a/13),
(57a/4), (59a/9), (62a/6), (64a/9),
(65b/6), (66b/10), (67a/1), (67a/9),
(68a/2), (68a/4), (68b/9)

i.+inde imiş (69b/12)

i.+indeki (55a/3), (68a/5)

i.+inden (60b/12), (67b/13)

i.+ine (58a/3)

i.+ini (55b/7), (55b/9)

i.-se (37a/3)

iç- : Bir sıvıyı ağza alıp yutmak..

i.-erler (46b/1), (61b/9), (63b/5)

içerü : İç yüzeyde, iç bölümde olan.

i. (60a/11), (68b/10)

içmek : Bir sıvıyı ağza alıp yutmak.

i. (36b/10), (37a/2), (39b/8),
(41a/12), (41b/1), (55b/14)

i.+den (36b/4)

i.+leri (51a/9)

içre : de, içinde, içerisinde.

i. (62b/12)

içün : ... Diye, maksadıyla.

i. (37b/14)

‘**id** : Bayram.

1. (38b/10)

1.+dür (39b/9)

1.+dur (36a/5)

‘**ī.-i deyrü’l-hal:**

1.+dur (36a/4)

‘**ī.-i fitre** : Sadaka bayramı.

i.+dur (35a/5)

‘**ī.-i kalkandās** : ? bayramı.

1. (37a/5)

‘**ī.-i Naşārā:** Hristiyanlar'ın
bayramı.

‘i.+dur (38a/15)

‘**ī.-i tebāreke:** Mübārek bayram.

‘i.+dür (36a/6)

‘**ī.ü’l-verd:** Gülün bayramı.

‘i.+dür (38b/6)

‘**ī.ü’n-naḥlī:**

‘i.+dür (39b/1)

‘i.+nin (39b/3)

‘**ī.ü’r-rīḥ** : Rüzgārın bayramı.

‘i.+dür (37a/6)

‘**ī.ü’s-su‘ālāt:** Sualler bayramı.

‘i.+dür (38b/5)

‘**ī.ü’s-şalīb** : İnkār edenlerin
bayramı.

‘i.+dür (38b/6)

‘**ī.ü’s-Şu‘ālateyn:** bk. ‘**īdū’s-**
şu‘ ālāt.

‘i.+dür (38a/15)

‘**ī.ü’s-sünne:** Sünnet bayramı.

‘i.+dür (39b/6)

iki : Birden sonra gelen sayının adı.

i. (41a/6), (43b/15), (43b/15),

(43b/5), (43b/6), (43b/8), (45b/1),

(45b/4), (48a/1), (48a/12), (48a/3),

(48a/8), (48b/1), (48b/1), (49b/14),

(50a/12), (50a/2), (50a/3), (50a/3),

(50a/7), (51b/6), (53a/13), (54a/4),

(55a/4), (56a/1), (58a/1), (61b/6),

(61b/8), (62b/13), (63b/7), (64a/15),

(64b/10), (64b/14), (64b/15), (64b/8),

(65a/10), (65a/13), (66b/11), (66b/11),

(67a/15), (67b/12), (69b/13), (69b/14),

(70b/8)

i.+dür (66b/6)

i.+nci (43a/15)

i.+si (40a/1), (43b/10), (51b/7),

(51b/7), (64b/10)

i.+sinde (36a/12), (39b/8)

i.+sinin (42b/1)

i.+sünün (61b/7)

iki biñ : Bin dokuz yüz doksan
dokuzdan sonra gelen sayının adı.

i. (69a/13)

ikinci : İki sayısının sıra sıfatı.

i. (37a/14), (38b/5), (50b/9),
(70a/13)

iki yüz : Yüz doksan dokuzdan sonra
gelen sayının adı.

i.+e (47a/10)

iki yüz elli : İki yüz kırk dokuzdan
sonra gelenn sayının adı.

i. (47b/6)

iklīm : Ülke, diyar.

i. (65a/6), (70a/10)

i.+de (54b/13), (61a/9)

i.+i (70a/12)

i.+in (59a/4)

i.+inde (37a/8)

i.+ine (61a/6)

i.+lerdür (58a/15)

‘**ilaç :** Bir hastalığı iyi etmek veya
önlemek için türlü yollarla kullanılan
madde, em, deva.

- i. (43a/2), (65b/4)
- ilāh'** : ve başkaları, ve benzerleri,
(v.b.).
- i. (43b/7)
- İlāhī** : Allah'ım.
- i. (40b/5)
- İlān** : Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan.
- i. (61b/2)
- i.+lar (38a/8)
- ilçi** : Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kimse, sefir.
- i. (63b/13)
- ile** : Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bir söz.
- i. (42b/4), (43b/1)
- ilerü** : Önce, evvel, mukaddem.
- i. (61b/4)
- ilet-** : Götürmek, ulaştırmak, nakletmek, geçirmek.
- i.-ürler (61a/9)
- iley** : ön
- i.+inde (61a/13)
- ileynā** : Esenlik ve güzelliklere sahip, esenlik içinde olan.
- i.+dur (48b/2)
- ilk** : Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen, son karşıtı.
- i. (42b/15), (43a/5), (55b/13)
- ilka**
- i. **eyle-**: Telkin etme, ilhām etme.
- i. (40b/8)
- illā** : Ne olursa olsun, hangi şartta olursa olsun, her hâlde, ille, illaki.
- i. (40b/12)
- ilm** : Bilme, biliş, bir şeyin doğrusunu bilme.
- i. (67a/10), (68a/10)

i.+imiz (45a/9)

i.+leri (68a/8)

‘**i.-i nücüm**: Astroloji.

i. (62b/5)

i.+leri (66b/14), (70b/6)

i.+lerini (64b/4)

2. Umran, bayındırlık.

i. (44a/1), (64a/14)

iltifāt : İlgi gösterme, rağbet etme.

i. (38a/2)

i. **eyle-**: İlgi gösterme, rağbet etme.

i.-miye (67b/6)

‘**imāme** : Sarık.

i.+ler (58b/13)

‘**imāret**

1. Yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kurulmuş hayır evi.

i. (45b/1), (46b/7), (46b/9), (47a/4), (47b/1), (48a/12), (51b/14), (53b/8), (57a/4), (57a/4), (61a/12), (61a/5), (61b/12), (66a/10), (67b/10), (70a/10)

i.+de (61b/4), (69a/2)

i.+in (49b/6)

i.+ler (46a/14), (54a/2), (55b/1), (56a/7), (57b/13), (67b/8), (68b/15)

i.+lerde (56a/8)

imdi : Buna göre, şu hâlde, artık.

i. (45a/12)

imtilā’

i.-i ekber: En büyük gece.

i. (38b/14)

imtinā’ : Çekinme, geri durma.

i. (35a/8)

in : Bir yüzeyde boy sayılan iki kenar arasındaki uzaklık, genişlik, boy, uzunluk karşıtı.

i.+i (43b/6), (47b/3), (47b/7), (50b/3), (51a/4), (51b/1), (52a/11), (55a/2), (56b/3), (56b/4), (64b/1), (67a/9)

i.+idür (43b/12), (51a/13), (56a/11)

i.+iydi (43b/15)

2. Yuva.

i.+inde (36a/11)

in- : Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

i.-di (35a/1), (40a/11)

i.-er (36a/6), (55a/12)

i.-erler (66a/15)

i.-mek (69a/13)

ince : Aşırı özen gerektiren, kaba karşıtı.

i. (57a/6)

incir : Dutgillerden, asıl yurdu Akdeniz kıyıları olan, yaprakları geniş dilimli bir ağaç.

i. (51a/4), (53b/9), (57b/7), (61b/1)

i.+den (53b/9)

incü : İstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.

i. (59a/10)

iniş : Yukarıdan aşağıya gittikçe alçalan eğimli yer, yokuş karşıtı

i. (70a/3)

inķılāb : Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm.

i.-ı **mizācī**: Huy değişikliği.

i.+dür (39b/10)

i.-ı **şayfī**: 21 Haziran'da Arz'ın mahreki (yürünge) üzerinde Güneş'ten en uzak olduğu evic noktasında bulunması hali.

i.+dur (38b/14)

inmek : Yüksekten veya yukarıdan aşağıya doğru gelmek.

i. (70a/3)

insān : Toplum hâlinde bir kültür çevresinde yaşayan, düşünme ve konuşma yeteneği olan, evreni bütün olarak kavrayabilen, bulguları sonucunda değiştirebilen ve biçimlendirebilen canlı.

i. (64b/1)

İnşallāhu Te'ālā : Allah isterse.

İ. (65b/10)

intihā : Nihāyet, son.

i.+sı (65a/12)

inzāl : Tanrı buyruklarının
peygamberlere gökten inmesi.
i. (35a/15)

ip : Dokuma maddelerinin
bükülmüş liflerinden yapılan bağ.
i.+le (62b/11)

ir- : Erişmek, kavuşmak.
i.-cek (41a/7)
i.-ince (69a/12)

iriş- : Bitkiler veya bunların ürünleri
olgunlaşmak.
i.-cek (46b/15)
i.-dü (49b/9), (50b/1), (62b/7)
i.-düler (53a/2), (63a/2)
i.-ince (46b/1)
i.-mez (45a/9), (51b/5), (56a/8)
i.-miş (44a/14)
i.-se (44b/14), (44b/5), (46a/10)
i.-ür (38a/12), (38b/15), (38b/5),
(38b/9), (39a/1), (39b/4), (44a/11),
(44b/10), (56a/6), (66b/2), (66b/3)

irişme : Erişmek işi.
e.+si (44b/10)

irtesi : Ertesi gün.
i. (39a/8)

īṣār : Bir balık türü.
i. (56b/7)

İslām : Hz. Muhammed'in yaydığı din,
Müslümanlık

i. (50b/11), (51a/7)
i.+da (35b/7)

iste- : İstek duymak, arzulamak.

i.-di (66a/5)
i.-mez (56a/6)
i.-rdi (62b/7)
i.-rler (52b/5), (53a/11)
i.-rsüz (53a/13)
i.-seler (56b/1)

isteme : İstemek işi.
i.+ge (41b/2)

istinşāk : Şiddetli koklama, koklatma.
i. (42a/11)

‘iṣyān : Başkaldırı.
i. (44a/6)

iş : Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma.

i. (40b/14), (40b/15)

i.+e (41a/4), (44a/7)

i.+ler (44a/15)

işâret : El, yüz hareketleriyle gösterme.

i. (45b/4)

işit- : Kulakla algılamak, duymak

i.-medik (62a/14)

i.-üp (45a/10)

işle- : İnce ve süslü şeyler yapmak, nakışlamak.

i.-mişler (52a/4)

i.-mişlerdür (57b/7)

i.-rdi (51b/11)

işlen- : İşleme işi yapılmak.

i.-mezdi (54b/13)

i.-se (40b/15)

i.-ürdi (54b/10), (54b/13)

‘işret : İçki içme.

i. (47b/14)

it : Köpek.

i. (47a/2)

it- : Bir işi yapmak.

i.-dü (41a/9),(62b/10)

i.-düler (35a/8), (68a/13)

i.-dügine (67b/5)

i.-emez (48b/1)

i.-er (36a/15), (39b/12), (39a/12), (44b/12), (45b/4), (46a/10), (49a/2)

i.-erdi (35a/12)

i.-erler (38b/11), (40b/5), (66b/4)

i.-erlerdi (49b/7), (63b/12)

i.-erse (57b/1)

i.-evüz (45a/10), (45a/12)

i.-mediler (38a/2)

i.-miş (63b/11)

i.-mişler (36b/9), (51b/4), (65a/4)

i.-seler (65b/4)

i‘tidāl

i.-i ħarīfi: Arz'ın Güneş etrafında çevirdiği yürünge üzerinde ve i‘tidāl-i rebī̄ noktasını karşısında, mihver-i sagīr'in bir ucunda 20 Martta işgal ettiği yer olup (rūmī̄ 10 Eylül) bu târihte gece

ile gündüz süresi birbirine eşit ve bu tarihten sonra gündüz süresi gittikçe uzamaya başlar.

i. (44b/6)

i.-i rebī'ī : Arz'ın Güneş etrafındaki mahreki üzerinde 20 Martta bulunduğu nokta (rūmī 9 Mart).

i. (42b/6)

i' tikkād : İnanma.

i. (36a/5)

itmek

1. Bir işi yapmak.

i. (41a/12), (49a/9)

2. Tahıl unundan yapılmış hamurun fırında, sacda veya tandırda pişirilmesiyle yapılan yiyecek, nan, nanıaziz.

i.+ini (66b/11)

ittifāk : Anlaşma, uyuşma, bağlaşma.

i. (52b/7)

i.+dur (66b/12)

i.+ları (60a/10)

K

ķab : Kap kacak.

ķ.+ları (60a/4)

ķabāk : Kabakgillerden, sürüngen gövdeli, sarı çiçekli, birçok türü olan bir bitki (Cucurbita).

ķ. (35b/3)

ķabūl

ķ. ķıl-: Razı olmak.

ķ -dı (35b/11)

ķ. ol- : Razı olmak.

ķ.-dı (35b/14), (40a/11)

ķ.-a (40a/13)

ķaç- : Kimseye bildirmeden bulunduğu yerden ayrılmak, firar etmek.

ķ.-dık (62a/13)

ķ.-dılar (62a/8)

ķaçan : Ne zaman, her ne zaman, nasıl, ne suretle, ne vakit.

ķ. (36a/8), (37b/13), (37b/6), (40b/4), (42b/5), (43a/5), (43a/8), (44a/8), (44b/14), (44b/5), (46a/6), (47a/13), (48b/12), (52b/3), (52b/4),

(55b/3), (58b/13), (60b/3), (61b/2),
(62b/4), (64a/7), (65b/4), (66a/5),
(68a/11), (68b/10), (69b/7)

kaçanki : Ne zaman ki, nasıl ki, ne
suretle ki, ne vakit ki.

ķ. (50a/13), (50a/3)

ķadar : Denli.

ķ. (35a/3), (39b/14), (42a/3),
(45b/10), (46b/10), (48a/15), (48b/6),
(51a/11), (51a/2), (54b/1), (54b/13),
(55a/1), (58b/5), (59a/5), (63b/2),
(65a/2), (65b/6), (66a/7),

ķ.+dur (57a/5)

ķadīm : Başlangıcı olmayan, eski, ezeli.

ķ. (48b/2), (56a/3), (57a/12),
(57b/11), (68b/12), (68b/14)

ķ.+de (55b/2)

ķ.ũ'l-bennā: Eski mimar.

ķ. (58a/15)

ķ.ũ'z-zamān: Eski zaman.

k.+da (63a/10)

k.+dan (54a/11)

ķadir Gicesi: Ramazan ayının kutsal
sayılan yirmi yedinci gecesı.

ķ.+dür (35a/1)

ķ.+dür (35a/3)

ķāfī : Yeterli, yetecek ölçüde olan.

k.+dür (51a/12)

ķāfir : Tanrı'nın varlığını ve birliğini
inkâr eden kimse.

k.+i (60a/11)

ķāğad : Kağıt.

k. (56b/12)

ķāhin : Tanrı'nın varlığını ve birliğini
inkâr eden kimse.

k. (68a/9)

k.+in (65b/6), (68a/8)

ķaht : Kıtlık, kuraklık; kuraklıktan
dolayı mahsulün yetişememesi.

ķ. (66b/5)

ķ. (68b/4)

ķal-

1. Olduğu yeri ve durumu
korumak, sürdürmek.

ķ.-dı (37b/13), (50a/15),
(62b/11)

ķ.-dıysa (40b/6), (40b/6), (40b/7)
ķ.-mış (54a/11), (67a/7)
ķ.-mışdı (59a/11)
ķ.-mışdur (47b/8)
ķ.-mışlar (51b/6)
ķ.-mıyana (43a/5)
ķ.-ur (37b/11), (42b/15), (45a/4),
(45a/4)

ķ.-urimiş (69a/8)

2. Zaman, uzaklık veya nicelik
belirtilen miktarda bulunmak.

ķ.-mış (68b/13)

ķ.-mışdur (68b/14)

3. Bir şeyle kaplanmak, bir şeye
bulanmak.

ķ.-dı (50a/8)

ķal'a : Düşmanın gelmesi beklenen
yollar üzerinde, askerî önem taşıyan
şehirlerde, geçit ve dar boğazlarda
güvenliği sağlamak için yapılan kalın
duvarlı, burçlu, mazgallı yapı, kermen.

ķ. (46a/5), (52b/3), (52b/3),
(54b/3), (55b/11), (59b/6), (59b/7),
(66a/12), (70a/11)

ķ.+dan (46a/3)

ķ.+dur (70a/11)

ķ.+lar (45a/8), (53b/13),
(55a/6), (59a/14)

ķ.+lardan (46a/4)

ķ.+ları (50b/7)

ķ.+lar imiş (69b/9)

ķ.+sı (46b/9), (67a/1)

ķ.+sıdur (46a/4)

ķ.+ya (46a/6)

ķāl'allāhü Te'ālā: Allah buyurdu ki.

K. (42b/2)

ķalan : Kalma işini yapan.

ķ.(38b/13)

ķaldur-: İyi etmek, iyileştirmek.

ķ.-dılar (35b/1)

ķālib

ķ. it- : Kalıp haline getirmek.

ķ.-erler (56b/2)

ķaliçe : bk. hāliçe.

ķ.+ler (57a/6)

ķamerī: Hem ay evreleri değişimi hem
de güneşin gökyüzündeki görünen

hareketi göz önüne alınarak
düzenlenmiş olan takvim yılı, ay yılı.
k.+dür (42a/13)

k. (51b/3)

k.+leri (36a/6)

k.+lerin (51b/4)

kāmet : Boy, endam.

k. (63b/10)

kānķı : Hangi

k. (42a/3)

k.+sınuñ (47a/14)

kāmīl : Yetkin, erişkin, eksiksiz,
ağırbaşlı, mükemmel.

k. (44a/12)

kānķār : Ağırlık sıfırken yatay duran bir
kaldıraç koluna dik olarak tutturulmuş
bir ibrenin sapmasıyla kütleleri tartan
araç.

k. (48b/12)

k.+a (36b/4)

kān : Atardamar ve toplardamarların
içinde dolaşarak hücrelerde özümleme,
yadımlama görevlerini sağlayan plazma
ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli
sıvı.

k. (38b/4), (52a/3)

k.+ı (40b/9)

k. almak: Damardan bir miktar
kan çekmek veya akıtmak.

k. (41a/12)

kānūn

k.-ı evvel: Aralık ayı.

k. (36b/6)

k.+in (40a/5)

k.-ı şānī: Ocak ayı.

k. (37a/4)

kāndan : Nereden.

k. (48b/14)

kāp- : Bulaşmış olmak, geçmek.

k.-maya (44b/3)

kāndīl : İçinde sıvı bir yağ ve fitil
bulunan kaptan oluşmuş aydınlatma
aracı.

kāpla- : Her yanını örtmek, istila
etmek.

k.-miş (50b/7)

kaplubağa : Kaplumbağalardan, çok sert ve kemiksi bir kabuk içinde yaşayan, ağır yürüyüşlü, dört ayaklı, sürüngen hayvan.

ķ.+lar (49a/2)

ķapu : Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı.

ķ.+dadur (67a/3)

ķ.+dandur (53b/13)

ķ.+lar (48b/11)

ķ.+ları (42a/1), (53b/12), (62b/8)

ķ.+ların (62b/8)

ķ.+sı (52a/3)

ķ.+suna (48b/11)

ķ.+sunda (46a/5), (47a/14), (52a/4), (58b/7)

ķ.+sunuñ (64b/14)

ķ.+yı (58b/11), (58b/14)

ķ.+yu (58b/7)

ķar : Havada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağın su buharı.

ķ. (35a/12), (54a/5)

ķ.+ı (59b/1)

ķara : En koyu renk, siyah; ak, beyaz karşıtı.

ķ. (52b/13), (52b/15), (68b/9)

ķ.+dur (52b/10)

ķarañ : Kenar.

ķ.+ına (52b/9)

ķ.+ında (47b/9), (59b/4)

ķ.+ındadur (63a/14)

ķarār : Akran, yaşıt.

ķ. (68b/2)

ķ. tut- : Birçok şeyi deneyip birini seçmek.

ķ.-ar (36a/12)

ķ.-muşdı (42b/8)

ķ.-dı (50a/9)

ķarar- : Rengi karaya dönmek, siyahlaşmak.

ķ.-ur (44b/8)

ķārbān : Kervan.

k. (51a/3)

ķārbān-sarāy : Ana yollarda kervanların konaklaması için yapılan büyük han.

k. (51a/12), (59b/14)

k.+ları (55a/8)

ķarbūz : Kabakgillerden, sūringen gövdeli parçalı sert yapraklı, sarı çiçekler açan bir bitki .

ķ. (39a/13)

ķardeřlik : Kardeş kadar yakın sayılan kimse, yakın dost.

ķ.+e (35b/11)

ķargā : Kargagillerden, kanatları geniř, tūyleri kara renkte, tarla ve bahçelere çok zarar veren kuř.

ķ. (39b/14)

ķārgīr : Taş veya tuğladan yapılan (yapı), kāgīr.

k.+dūr (52b/2)

ķārĥāne : İş yeri, iş işlenen yer.

k.+si (54b/11), (59a/13)

ķarı : Kadın.

ķ.+ya (45a/3)

ķ.+yđı (37b/15)

ķarıcuk : Kadıncık.

ķ.(37b/13)

ķ. řovuĥu: Kadıncık soĥuĥu.

ķ. (35a/11)

ķarın : İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.

ķ.+ında (35b/3)

ķarınca : Zar kanatlılardan, toplu olarak yařayan, yuvaları topraĥın altında olan ve birçok tūrū bulunan bōceklerin genel adı (Formica).

ķ. (36a/11)

ķāriř : Parmaklar birbirinden uzak duracak biçimde gergin duran elde, başparmak ile serçe parmaĥın uçları arasındaki açıklık.

ķ. (43a/12)

k.+dur (52a/11), (52a/12), (58a/11)

k.+ıyla (64b/1)

ķarıř- : Bulanmak, duruluĥunu yitirmek.

ķ.-ur (36b/1)

karşu : Bir şeyin, bir yerin, bir kimsenin, esas tutulan yüzünün ilerisi, karşı.

ķ. (49a/10)

ķ.+suna (50a/1)

ķ.+sunda (52b/2), (66a/8)

ķ.+sundadır (49a/6)

ķ.+sundadırlar (49b/4)

karşula- : Dışarıdan gelen bir kimseye karşılayıcı olarak çıkmak, istikbal etmek.

ķ.-dılar (53a/7)

kartal : Kartalgillerden, genellikle kızıl siyah tüylü, çok güçlü, yuvasını yüksek kayalıklar üzerinde kuran, iri, yırtıcı bir tür kuş .

ķ. (36a/11)

karu : "..... karşı, doğru" anlamına edat.

ķ.+dan (52b/13)

kārūş : Bir balık türü.

ķ. (56b/8)

kārvān-sarāy : bk. kārbān-sarāy.

k.+lar (65a/14)

ķarye : Köy.

ķ.+ miş (69a/6)

ķaş- : Baskısı altında tutmak.

ķ.-arlar (37a/3)

ķaşaba : Şhirden küçük, köyden büyük, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi, belde.

ķ.+lar (55a/7), (59a/14), (65a/10)

ķ.+lardan (50b/6)

ķaşabāt : Şhirden küçük, köyden büyük, henüz kırsal özelliklerini yitirmemiş olan yerleşim merkezi, beldeler.

ķ. (60b/14)

ķaşd

ķ. eyle-: Niyet etmek.

ķ.-diler (53a/7)

ķaşr : Köşk.

ķ.+ları (48b/3)

kaşara : Gemilerin baş ve kıç taraflarında, güverteden daha yüksek yapılan güverte.

kaş.+dur (58a/12)

kaş : Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar.

kaş.+uñ (39a/12)

kat : Huzur.

kaş.+ına (41b/10), (58a/4), (58a/6)

kaş.+ında (35a/2), (37b/10),

(37b/3), (39b/11), (39b/11), (39b/2), (40a/15)

kāt : Çok, aşırı derecede.

kaş. (36a/10)

kaṭā : Hiçbir vakit, asla.

kaş. (48a/5), (69b/1)

katı : Çok, aşırı derecede.

kaş. (36b/5), (38a/12), (44a/15),

(53a/1)

kaṭrān : Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ

kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde.

kaş. (55b/9), (69b/6)

kaṭrān-gān : Katran çıkarılan doğal kaynak, katran madeni.

kaş. (68b/13)

kaṭre : Damla.

kaş. (55b/1)

kaṭā'id

ka-i Ka'be : Kabe kaideleri.

kaş.+yi (35b/1)

kaṭl : Söz.

kaş. (37b/14)

kaş.+de (35a/11), (35b/3)

kaş.+inde (35a/3)

kaṭm : Aralarında töre, dil ve kültür ortaklığı bulunan, boy ve soy bakımından da birbirine bağlı insan topluluğu, budun.

kaş. (38a/2), (47a/1)

kaş.+de (69b/8)

kaş.+i (61a/11)

ķ.+in (38a/1)

ķ.+ine (37b/15)

ķ.-i ‘Ād: bk. ‘Ād avmi

ķ. (35a/12), (37b/14)

ķ.+a (41a/15)

ķazan : ok miktarda yemek pişirmeye veya bir Şey kaynatmaya yarayan bŧyŧk, derin kap.

ķ.+ları (60a/4)

ķ.+laruñ (58a/3)

ķavun : Kabakgillerden, sŧrŧngen gŧvdeli, iri meyveli bir bitki.

ķ. (37a/14), (39a/1)

ķeçi : Geviş getirenlerden, eti, sŧtŧ, derisi ve kılı iin yetiştirilen, memeli dişi hayvan.

k. (37a/15)

ķaya : Bŧyŧk ve sert taş kŧtlesini

ķ.+dan (62a/10)

ķ.+dur (70a/5)

ķ.+lardur (69a/13)

ķ.+ya (62a/10)

ķehlā : Bir balık tŧrŧ.

k. (56b/8)

ķayna- : Yiyecek, iecek pişmek, haşlanmak.

ķ.-man (44b/4)

ķeklik : Sŧlŧngillerden, gŧvercin bŧyŧklŧgŧnde, eti iin avlanan, tŧyŧ boz, ayakları ve gagası kırmızı renkte bir kuş.

k. (69a/10)

ķaz- : Herhangi bir arala toprağı amak, oymak.

ķ.-dı (50a/2), (67b/1)

ķ.-dılar (49b/13)

ķ.-dım (64b/5)

ķemāl : Bilgi ve erdem bakımından olgunluk, yetkinlik, erginlik, eksiksizlik.

k.+dŧr (43a/4)

k.+ine (44a/14)

ķemhā : Bir eşit ipek kumaş.

k. (54b/11)

k.+lar (45b/11)

ke-miṣl-i Ādem : Ādem gibi.

k. (44b/12)

kenār : Bir şeyin, bir yerin bitiş kısmı veya yakını, kıyı, yaka.

k.+ında (63a/4), (65a/10)

k.+ındadır (48b/15)

kenārsuz : Kenarı olmayan.

k. (45a/14)

kendi : İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat.

k.+ye (43a/2)

kendü : bk. kendi.

k. (37b/5), (40b/14), (46a/10),

(46b/11), (62b/12)

k.+den (54a/3)

k.+ler (37b/10)

k.+lere (51a/12)

k.+yi (62b/10)

kerre : Kez, defa, sefer.

k. (40b/4)

kervāsiyye : ?

k. (57b/10)

kes- : Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak.

k.-di (43a/11)

k.-diler (64b/8)

k.-erdi (40b/1)

k.-erler (36a/8), (37a/11),
(55b/7), (55b/9)

k.-seler (36b/1)

kesb : Çalışıp kazanma.

k. (49a/11)

kesil- : Kesme işi yapılmak

k.-ür (36a/8), (38b/8), (68b/1)

kesme : Kesmek işi

k.+ge (40a/14)

kesmek : Bıçak, makas vb. bir araçla bir şeyi ikiye ayırmak, parçalamak, doğramak

k. (40b/1)

kesül- : Kesme işi yapılmak.

k.-ür (39a/15)

keyfiyyet : Durum.

k. (39a/6)

keyik : Harab.

k. (53b/8), (55b/2)

kez : Bazı sayı sıfatlarıyla birlikte kullanılarak bir olayın ve olgunun her bir tekrarlanışını bildiren söz, defa, kere, sefer.

k. (35a/4), (56a/6)

kı1- : Etmek, yapmak.

ķ. (40b/6)

ķ.-a (43a/2)

ķ.-am (35a/15)

ķ.-dı (40b/11), (41b/14), (42a/3), (44a/8), (49b/10), (50a/5)

ķ.-dık (45a/11)

ķ.-dılar (49b/10), (52b/7), (65b/14), (70a/2)

ķ.-dım (41b/12)

ķ.-ınuz (42a/11)

ķ.-madı (50a/11)

ķ.-madın (67b/5)

ķ.-maya (40a/8)

ķ.-maz (54b/2)

ķ.-mışdur (54a/4)

ķ.-mışlar (45a/12), (45a/12), (59b/6), (65b/9), (66b/1), (67b/12)

ķ.-mıya (43a/1)

ķ.-sa (45a/15)

ķ.-ur (35a/5), (39b/12)

ķ.-urlardı (49b/8)

ķırā'at

ķ-1 Ķur'ān : Ķur'ān okuma.

ķ. (67a/4)

ķırāṭ : Dirhem in on altıda birini ifade eden eski bir ağırlık ölçüsü.

ķ. (46a/2)

ķ.+a (46a/2)

ķırķ : Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.

ķ. (36b/2), (46a/9), (46a/10), (51a/4), (55a/2), (55a/2), (55b/10), (56b/3), (58a/13), (64b/1), (65a/3), (65a/9), (67b/8), (70a/2)

kırlağuç : Kırlangıçgillerden, geniş gagalı, çatal kuyruklu, ince uzun kanatlı, küçük göçebe kuş.

ķ. (36a/11), (37a/15), (38a/8)

kısa : Az süren, uzun olmayan.

ķ. (40a/3), (40a/4), (44a/9), (44b/15)

kısalık : Kısa olma durumu.

ķ.+ıdur (36b/14), (38b/14)

kısmet : Nasip.

ķ. (43a/11)

ķ. ol- : Nasip olmak.

ķ.-ur (56a/14)

kış : Kuzey yarım kürede 22 Aralık-21 Mart tarihleri arasındaki zaman dilimi, sonbaharla ilkbahar arasındaki soğuk mevsim.

ķ. (36b/11), (38a/4), (39a/13), (44b/12), (44b/13), (45a/4), (54a/5), (59b/1), (68b/7)

ķ.+da (42b/8)

ķ.+ uñ (40a/5)

kışın : Kış mevsiminde, kış süresince.

ķ. (44b/4), (60b/6)

kıyāmet : Tek tanrılı dinlerin inancına göre dünyanın sonu ve bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

ķ. (40a/11)

kıymet

ķ. bitür-: Değer biçmek.

ķ.-mez (51b/8)

kız : Dişi çocuk.

ķ. (57b/12)

ķ.+ı (58a/11)

ķ.+ınuñ (58a/2)

kızıl : Parlak kırmızı renk.

ķ. (39a/15), (51a/4), (52a/6), (54b/8), (61b/10)

ki : Bağlama ve cümle başı edatı.

k. (35a/11), (35a/12), (35a/13), (35a/14), (35a/3), (35a/5), (35a/6), (35a/8), (35b/10), (35b/11), (35b/14), (35b/9), (35b/9), (36a/2), (36a/5), (36a/6), (36a/8), (36b/11), (36b/2), (36b/3), (37a/2), (37a/3), (37a/3), (37a/7), (37b/11), (37b/11), (37b/12),

(37b/13), (37b/14), (37b/15), (37b/15), (45b/15), (45b/2), (45b/3), (45b/5),
 (37b/2), (37b/4), (37b/4), (37b/5), (45b/7), (46a/1), (46a/3), (46a/6),
 (37b/6), (38a/1), (38a/10), (38a/11), (46a/9), (46a/10), (46a/14), (46a/15),
 (38a/4), (38a/4), (38a/9), (38b/8), (46a/4), (46b/11), (46b/12), (46b/13),
 (39a/11), (39a/5), (39a/7), (39a/8), (46b/14), (46b/3), (46b/3), (46b/5),
 (39b/14), (39b/15), (40a/12), (40a/15), (47a/10), (47a/13), (47a/13), (47a/15),
 (40a/6), (40a/7, (40a/8), (40a/9), (47a/15), (47a/2), (47a/5), (47a/7),
 (40a/9), (40b/11), (40b/12), (40b/13), (47b/1), (47b/1), (47b/13), (47b/14),
 (40b/14), (40b/15), (40b/3), (40b/3), (47b/6), (48a/1), (48a/10), (48a/11),
 (40b/4), (40b/5), (40b/8), (40b/8), (48a/15), (48a/2), (48a/3), (48a/5),
 (41a/1), (41a/1), (41a/10), (41a/11), (48a/6), (48a/9), (48b/10), (48b/11),
 (41a/2), (41a/6), (41a/7), (41b/10), (48b/12), (48b/13), (48b/14), (48b/3),
 (41b/11), (41b/12), (41b/13), (41b/15), (48b/5), (48b/5), (48b/7), (49a/1),
 (41b/6), (41b/7), (41b/7), (42a/10), (49a/14), (49a/4), (49a/8), (49a/8),
 (42a/11), (42a/12), (42a/3), (42a/4), (49b/11), (49b/11), (49b/12), (49b/12),
 (42a/4), (42a/5), (42a/8), (42a/9), (49b/13), (49b/13), (49b/15), (49b/3),
 (42b/13), (42b/14), (42b/15), (42b/15), (49b/5), (49b/7), (49b/8), (50a/11),
 (42b/4), (42b/5), (42b/7), (43a/13), (50a/14), (50a/4), (50a/9), (50b/1),
 (43a/14), (43a/2), (43a/2), (43a/3), (50b/10), (50b/13), (50b/13), (50b/3),
 (43a/5), (43a/7), (43a/8), (43b/10), (50b/5), (50b/8), (51a/10), (51a/12),
 (43b/11), (43b/13), (43b/13), (43b/14), (51a/13), (51a/15), (51a/2), (51a/4),
 (43b/14), (43b/15), (43b/2), (43b/3), (51b/10), (51b/11), (51b/13), (51b/14),
 (43b/5), (43b/7), (43b/7), (43b/9), (51b/15), (51b/3), (51b/4), (51b/5),
 (43b/9), (44a/2), (44a/5), (44a/8), (51b/7), (51b/9), (52a/10), (52a/13),
 (44b/14), (44b/2), (44b/2), (44b/2), (52a/2), (52a/3), (52a/4), (52a/4),
 (44b/5), (45a/10), (45a/11), (45a/11), (52a/5), (52a/6), (52a/7), (52a/9),
 (45a/14), (45a/14), (45a/4), (45a/5), (52b/10), (52b/12), (52b/13), (52b/15),
 (45a/8), (45b/10), (45b/11), (45b/11), (52b/3), (52b/3), (52b/4), (52b/7),

(52b/7), (52b/8), (52b/9), (53a/1), (62b/7), (63a/1), (63a/12), (63a/14),
(53a/10), (53a/13), (53a/13), (53a/14), (63a/15), (63a/9), (63b/10), (63b/11),
(53a/3), (53a/3), (53a/7), (53b/1), (63b/12), (63b/14), (63b/14), (63b/14),
(53b/15), (53b/3), (53b/9), (54a/11), (63b/15), (63b/2), (63b/3), (63b/8),
(54a/15), (54a/2), (54a/4), (54a/4), (64a/1), (64a/10), (64a/11), (64a/13),
(54a/8), (54b/11), (54b/11), (54b/13), (64a/15), (64a/2), (64a/5), (64a/7),
(54b/15), (54b/2), (54b/3), (54b/9), (64a/9), (64b/12), (64b/12), (64b/13),
(55a/1), (55a/5), (55a/6), (55b/11), (64b/2), (64b/2), (64b/3), (64b/5),
(55b/15), (55b/15), (55b/3), (55b/5), (64b/6), (64b/6), (64b/8), (65a/11),
(56a/10), (56a/12), (56a/3), (56a/3), (65a/13), (65a/14), (65a/15), (65a/15),
(56a/4), (56a/7), (56a/7), (56a/9), (65a/2), (65a/3), (65a/3), (65a/4),
(56b/1), (56b/12), (56b/3), (56b/4), (65b/1), (65b/15), (65b/4), (65b/5),
(56b/5), (56b/9), (57a/10), (57a/12), (65b/5), (65b/6), (65b/7), (65b/7),
(57a/15), (57a/4), (57a/5), (57b/5), (66a/1), (66a/10), (66a/11), (66a/14),
(57b/6), (57b/9), (57b/9), (58a/1), (66a/2), (66a/3), (66a/5), (66a/5),
(58a/10), (58a/11), (58a/12), (58a/13), (66a/7), (66a/8), (66b/1), (66b/10),
(58a/2), (58a/7), (58a/8), (58b/13), (66b/11), (66b/12), (66b/13), (66b/4),
(58b/13), (58b/2), (58b/7), (58b/8), (66b/8), (66b/9), (67a/1), (67a/10),
(58b/8), (58b/9), (59a/10), (59a/11), (67a/12), (67a/2), (67a/3), (67a/4),
(59a/15), (59a/4), (59a/5), (59b/9), (67a/7), (67a/8), (67a/9), (67b/10),
(60a/1), (60a/13), (60a/14), (60a/2), (67b/10), (67b/11), (67b/4), (67b/5),
(60a/3), (60a/5), (60a/9), (60b/3), (67b/8), (67b/9), (68a/11), (68a/11),
(60b/6), (60b/9), (61a/10), (61a/13), (68a/11), (68a/13), (68a/14), (68a/3),
(61a/15), (61a/7), (61b/10), (61b/12), (68a/3), (68a/4), (68a/5), (68a/9),
(61b/12), (61b/13), (61b/13), (61b/15), (68b/10), (68b/15), (68b/4), (68b/6),
(61b/2), (62a/10), (62a/11), (62a/11), (69a/12), (69a/15), (69a/3), (69a/4),
(62a/13), (62a/13), (62a/14), (62b/10), (69a/5), (69a/7), (69a/8), (69b/10),
(62b/12), (62b/13), (62b/2), (62b/4), (69b/13), (69b/15), (69b/4), (69b/5),

(69b/6), (69b/7), (69b/9), (70a/2),
(70a/3), (70a/4), (70a/7), (70a/8),
(70b/10), (70b/11), (70b/11), (70b/13),
(70b/13), (70b/2), (70b/8)

kiçi : Küçük, ufak.

k. (37b/5), (37b/6), (37b/8),
(51b/3), (51b/4)
k.+dür (46a/8), (60a/1)
k.+ile (36b/4)

kilid : Anahtar, düğme gibi takılıp
çıkarılabilen bir parça yardımıyla
çalışan kapatma aleti.

k.+ü (58b/7)

kilisā : Hristiyanların ibadet etmek için
toplandıkları yer.

k.+lardur (46b/10)

k.-yī kāmāme:

k. (36a/5)

kilise : bk. kilisā.

k. (65b/3), (65b/12)

kim : “Hangi kişi?” anlamında
cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem
görevinde kullanılan bir söz.

k. (37a/3), (40b/9), (41b/8),
(44b/13), (47a/5), (55b/12), (66b/8)

k.+ün (47a/8)

kimesne : Kimse.

k. (48b/1), (48b/7), (51b/7),
(51b/9), (52b/9), (54b/2), (58a/13),
(58b/7), (61b/1), (65a/2), (66b/11),
(69b/1), (69b/3), (69b/5)

kimse : Herhangi bir kişi, kim olduğu
bilinmeyen kişi.

k. (40b/3), (42b/15), (45a/14),
(45a/15), (45a/9), (46b/8), (47a/6),
(48a/3), (48b/14), (52a/7), (52a/9),
(52b/12), (54a/12), (56a/3), (57b/9),
(60a/3), (60b/4), (65b/5)

k.+nün (44b/2), (46b/11),
(47a/8), (51b/4)

k.+ye (62a/7)

kimyā : Üstün özellikler taşıyan çok
değerli şey.

k. (65b/8)

kireç : Mermer, tebeşir, kireç taşı, alçı
taşı gibi birçok taşın özünü oluşturan
kalsiyum oksit, (CaO).

k. (56a/2), (60a/4)

k.+le (59b/5)

kiremid : Çatıları örtmekte kullanılan, yan yana dizilerek suyu aşağıya geçirmeden dışarı akıtacak biçimde yapılmış, kızıl toprağın renginde, pişmiş balçık levha.

k.+le (59b/6)

kişi : Kadın veya erkeğe verilen genel ad, şahıs, zat, nefer.

k. (35a/5), (40b/4), (44a/2), (46a/5), (46a/15), (47a/13), (47a/15), (52b/6), (53a/7), (58a/1), (58b/9), (62a/5), (62b/14), (62b/9), (63a/15), (63a/15), (64a/13), (64b/11), (65b/13), (66b/7), (67a/3), (67a/7), (67a/7), (68b/6)

k.+den (70a/4)

k.+dür (64a/13)

k.+ye (57b/1), (62b/11)

k.+yimiş (67a/8)

kitâb : Herhangi bir konuda yazılmış eser.

k. (45a/11), (59a/10)

k.+da (45a/9)

k.+lar (59a/8), (68a/10)

k.+larda (45a/9)

k.+ları (68a/8)

ko- : Bırakmak

ķ.-dı (64b/11)

ķ.-dılar (53a/5), (53b/2), (53b/3), (62b/3)

ķ.-mak (36b/10)

ķ.-mazlar (60a/11)

ķ.-muş (66a/6)

ķ.-muşlar (55a/11), (66a/15)

ķ.-r (44b/9)

ķ.-rlar (39a/8), (46b/15), (56b/2)

ķ.-rlardı (58a/6), (58a/7)

koçal- : Yaşlanmak, kocamak.

ķ.-mazdı (64b/3)

koç : Damızlık erkek koyun.

ķ.+dı (35b/9)

koķu : Nesnelere yayılan küçücük zerrelere burun zarı üzerindeki özel sinirlerde uyandırdığı duyu.

ķ.+larıyla (42b/15)

ķ.+sı (52a/1)

ķ.+su (42a/2)

kol : Bir şeyin ayrıldığı bölümlerden her biri, dal.

ķ. (69b/13)

ķomŗu : Sınır ortaklığı bulunan, mŗcavir.

ķ.+lar (43b/8)

ķonak : Konuk, misafir.

ķ. (62b/15)

ķop- : Kopmak, gelmek.

ķ.-ar (48a/9), (48a/11)

ķ.-sa (40a/12)

ķork- : ekinmek, sakınmak, saygı duymak.

ķ.-ar (40b/2)

ķ.-ar mısın (40b/2)

ķ.-mıya (40b/3)

ķorku : Bir tehlike veya tehlike dŗŗuñcesi karŗısında duyulan kaygı, ŗzŗntŗ.

ķ. (38a/13)

ķ.+dan (66a/2)

ķoŗ-

1. Birlikte iŗ gŗrmesi için bir şeyi baŗka birinin yanına katmak, arkadaŗ olarak vermek.

ķ.-dı (53b/2)

2. Birini, bir iŗte gŗrevlendirmek.

ķ.-dı (62a/5)

ķoy- : Bırakmak.

ķ.-am (64b/6)

ķoyun : Geviŗ getirenlerden, eti, sŗtŗ, yapağısı ve derisi için yetiŗtirilen evcil hayvan.

ķ. (37b/4)

ķ.+ardan (53a/4)

ķ.+ı (61a/10)

ķ.+la (53a/3)

ķ.+larını (70a/8)

ķoz : Ceviz.

ķ. (57a/9)

ķŗpri : Herhangi bir engelle ayrılmıŗ iki yakayı birbirine bağlayan veya trafik akımının, baŗka bir trafik akımını

kesmeden üstten geçmesini sağlayan ahşap, kâgir, beton veya demir yapı.

k. (52a/10)

köhne : Eskiyip yıpranmış, bakımsız kalmış.

k. (69a/6)

kök : Bitkileri toprağa bağlayan ve onların, topraktaki besi maddelerini emmesine yarayan klorofilsiz bölüm.

k.+lerine (39b/13)

köprü : bk.köpri.

k. (50b/14), (52a/10), (57a/14), (57b/15), (58a/1), (58a/13), (58a/14), (58b/3), (58b/4), (58b/5), (60b/12), (66a/11)

k.+den (58b/5)

k.+nün (58a/2)

közsüzler köpegi : Köstebek.

k. (47a/2)

kübbe : Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.

ķ. (63b/10)

ķ.+si (64a/1)

ķudret : Tanrı'nın ezeli gücü.

ķ.+iyle (41b/14)

kūfī ḥattı : Mensubî adı da verilen bu yazı ile sikke, kitābe ve Kur'an yazılmıştır. IV.Halīfe Hz. Alī'nin bunu geliştirdiği ve ustaca kullandığı söylenir. Önceleri Mekkī, Medenī, Basrī adları verilmiş olan bu yazı, nesih yazısından sonra itibārını kaybederek yalnız kitabelerde ve süs yazısı olarak kullanılmıştır.

k.+la (52a/2)

ķufı : Kilit, sürgü.

ķ. (58a/10), (58b/8), (58b/8)

kūhriz : Dağ dökken, akarsu.

ķ.+ler (45b/13)

ķul : Tanrı'ya göre insan.

ķ. (35a/3), (67a/2)

ķ.+ların (67b/5)

ķ.+larına (42a/9), (67b/5)

ķ.+uñ (40b/5)

ķulaç : Gerilerek açılmış iki kolun parmak uçları arasındaki uzaklık.

k.+ına (46a/15)

Ꞑ. (35a/1)

Ꞑ.+da (43b/15)

ꞑum : Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb. yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler.

ꞑ. (51a/4), (62b/8)

ꞑ.+dur (61b/8)

ꞑ.+lara (69b/8)

ꞑurbağa : Kurbağalardan, yumurta ile üreyen, yavruları gelişimlerini durgun sularda tamamladıktan sonra kuyruğu ve solungacı körelerek karada yaşayabilen, sıçrayarak yürüyen ve suda iyi yüzen küçük hayvan.

ꞑ. (37a/13)

ꞑumâş : Pamuk, yün, ipek vb.nden makinede dokunmuş her türlü dokuma.

ꞑ. (63b/3), (63b/4), (66b/13)

ꞑ.+lar (59a/13), (69a/3)

ꞑurbân Bayram(ı) : Ay takvimine göre Zilhicce ayının onunda başlayıp dört gün süren ve kurban kesilen dinî bayram.

Ꞑ.+dur (35b/8)

ꞑumlu : İçinde kum bulunan, kumsal.

ꞑ. (69b/7)

ꞑur- : Yapmak, inşa etmek.

ꞑ.-dı (49b/10)

ꞑ.-muşlar (54b/1)

ꞑurşun : Atom numarası 82, atom ağırlığı 207,21, yoğunluğu 11,3 olan, 327,4 °C'de eriyen, yumuşak ve bükülgen, mavimtırak esmer renkte bir element.

ꞑ. (67b/13)

ꞑ.+la (49b/15)

ꞑurân : İslam dininin temel ilkelerini, Hz. Muhammed'e gönderilen Tanrı buyruklarını içeren, Müslümanlığın temel kitabı, Kur'an-ı Kerim, Kelam-ı Kadim, Mushaf, Mushaf-ı Şerif.

ꞑuru : Canlılığını yitirmiş (bitki).

ꞑ. (61a/3)

ķuru-

1. Islaklığını, nemini yitirerek kuru duruma gelmek.

ķ.-maz (57b/8)

ķ.-r (38b/9), (44a/12)

2. Akarsu, göl vb.nin suyu kalmamak.

ķ.-r (44b/11)

ķurut- :Bazı sebze ve meyvelerin buharlaştırılmasıyla kuru bir durum almasını sağlamak.

ķ.-urlar (51a/2)

ķurul- : İnşa edilmek.

ķ.-muşdur (48a/10), (59b/13), (59b/5)

ķuř : Yumurtlayan omurgalılardan, akciğerli, sıcakkanlı, vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı uçucu hayvanların ortak adı.

ķ. (58b/11), (65a/4), (65a/5)

ķ.+lar (37a/15), (38b/1), (44b/11), (56a/9), (63a/3)

ķuřat- : evresini sarmak, çevrelemek, çevirmek, abluka etmek, ablukaya almak, ihata etmek, muhasara etmek.

ķ.-mışdur (63a/4)

ķuvvet : Fiziksel güç, takat.

ķ. (44a/12), (62b/13), (64b/6)

ķ.+inden (69a/6)

ķy : Yönetim durumu, toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden řehirден ayırt edilen, genellikle tarımsal alanda çalışılan, konutları ve öteki yapıları bu hayata uygun yerleşim birimi, köylük yer, ky yeri.

k. (43b/3), (48a/12), (50b/1), (50b/5), (51a/5), (61b/6), (65a/13)

k.+ı (54a/9), (68b/3), (70b/10)

k.+lar (45b/6), (46b/7), (59a/14), (63a/12), (65a/10), (67b/7), (68b/4), (68b/5)

k.+lardan (50b/6)

k.+lardur (43b/13), (60b/14)

k.+ları (47a/4), (61a/12), (69a/1), (70b/10)

k.+larında (47b/10)

ķuyı : Su katmanına varıncaya kadar derinliğine kazılan, genellikle silindirik biçiminde, çevresine duvar örülen, suyundan yararlanılan çukur.

ķ. (66a/14), (67a/9), (70a/6)

ķ.+lar (57b/13), (67a/11),
(69b/14)

ķ.+lardan (61b/9)

ķuyu : bk. ķuyı.

ķ.+dur (47b/8)

ķ.+ları (63a/14)

ķ.+sı (70a/8)

ķ.+dandur (61b/7)

kuzluk : Güneş görmeyen, gölgelik yer.

ķ. (68b/4)

küçürek : Biraz küçük.

ķ. (46b/14), (69a/9), (70a/2),
(70a/5)

küffâr : Müslüman olmayanlar, kâfirler.

k. (58b/6)

külli : Tamamiyle.

k. (61a/3), (61b/13)

k.+si (61a/5)

k.+sinden (70a/11)

kün : Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre.

k.+dür (37b/12)

kürre : Yeryüzü, dünya.

k. (70a/12), (70a/12), (70a/13),
(70a/15), (70b/2)

k.+dür (65a/9), (65a/9)

k.+ler (65a/9), (68a/7)

k.+lerdür (70a/12)

kütüb

k.-i feylesof : Felsefe kitapları.

k. (68a/4)

k.-i hikmet : Hikmet kitapları.

k. (65b/8)

küz : Güz, güz mevsimi, sonbahar.

k. (38a/11)

L

lâc : Bir balık türü.

1. (56b/8)

lā-cerem : Şüphesiz, besbelli, elbette.

1. (44a/7), (57b/8)

lāciverd : Koyu mavi renk.

1. (61a/8)

lājiverdī : Lacivert renkli.

1. (51b/7)

la'1 : Parlak kırmızı renkte, billurlaşmış, saydam bir alüminyum oksidi olan değerli bir taş.

1.+le (59a/4)

lāle

1.-i zamīran : Bir çeşit lale.

1. (43b/7)

laṭīf : Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan

1. (46a/8)

lā-yezāl : Zevalsiz, bitimsiz.

1. (65a/7)

leşker : Asker

1.+im (64b/6)

levḥ : Yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne.

1.+lerin (35a/15)

1.-i mahfūz: Allah tarafından takdīr edilen şeylerin yazılı bulunduğu mānevī levha; ilm-i ilāhi.

1.+dan (35a/1)

levn : Nevi, çeşit.

1.+dedür (43b/9)

leyleten : Gece.

1. (35a/15)

limon : Turunçgillerden, 3-5 metre yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, beyaz çiçekli bir ağaç.

1. (43b/9)

M

ma'ādin : Madenler.

m. (55b/8)

ma'cūn : Baharlı, tarçınlı, yumuşak ve yapışkan şekerleme.

m.+lar (68a/6)

mādde : Boşlukta yer kaplayan, bir kütlesi olan her türlü varlık, özdek.

m. (42b/7)

ma'den : Yer kabuğunun bazı bölgelerinde çeşitli iç ve dış doğal etkenlerle oluşan, ekonomik yönden değer taşıyan mineral.

m. (61a/8)

m.+i (48a/6), (69b/2), (69b/2), (69b/3)

m.+ler (54b/8)

m.+leri (55b/9), (59b/3)

m.+lerinden (69b/4)

m.-i ğarā'ib: Tuhaf maden.

m.+dür (65a/6)

mağara : Bir yamaca veya kaya içine doğru uzanan, barınak olarak kullanılabilen yer kovuğu, in.

m. (65b/3)

m.+da (42b/3)

mağrib : Batı.

m. (49b/4), (51a/8), (59b/9)

m.+de (48a/7), (56a/5)

m.+den (45a/11), (45a/7), (51a/9), (69a/5)

m.+e (39b/15), (57a/7), (63a/7)

m.+i (63a/4)

m.+üñ (46a/7), (56b/13), (63a/13)

m.-i aqşā: Fas, Merakeş.

m.+ya (49b/6)

mağribī : Batılı.

m. (63a/7)

mağrūr : Kurumlu, gururlu, kibirli, kendini beğenmiş.

m. (44a/6)

mahlūkāt: Yaratıklar.

m. (41a/3), (45a/8)

maḳām : Mevki, kat, yer.

m. (43a/13)

m.+da (62a/4), (67a/14), (67b/8)

maḳsūm : Taksim edilmiş, ayrılmış, bölünmüş.

m. (42a/6)

maḳṣūre : Camilerde, parmaklıklarla çevrilmiş yer.

m.+de (52a/6)

m.+si (52a/5)

maḳtel

m.-i Ḥamza : Hamza (Hz.Muhammed'in amcası)'nın katledilmesi.

m.+dur (35a/9)

māl : Bir kimsenin tasarrufu altında bulunan değerli ve gerekli şey.

m. (47a/14), (47a/15), (55b/4), (58b/10), (59a/3), (63a/1), (65a/15), (65b/3), (65b/6), (67b/3), (67b/4), (67b/6), (67b/6), (68a/12), (68a/13), (69a/7)

m.+dı (70b/13)

m.+lar (62a/4)

māl-dār : Mallı, malı olan, zengin.

m. (57a/11)

m.+dur (55a/8)

mālīk : Sahip, iye.

m.+i (54a/12)

m.+iyle (68a/1)

mālīkī : İslamiyette dört Sünni mezhepten biri.

m. (67b/15)

ma'lūm : Bilinen, belli.

m. (52b/11), (57a/12)

m. ol- : Bir şeyin olacağını önceden sezen kimseler için söylenen bir söz.

m.-ur (39a/5)

ma'mūr : Bayındır.

m. (50b/5), (53a/6), (54a/11), (54b/13), (63b/1)

m.+dı (54b/10)

ma'nā : Zaman.

m. (37a/4)

manẓar : Görünüş.

m.+da (65a/11)

marāz : Hastalık.

m. (43a/3)

m.+da (41b/14)

ma'rūf : Herkesçe bilinen, tanınan, belli, sanlı.

m. (51a/8)	medrese : İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer.
mesûre : Rivayet yoluyla öğrenilmiş olan ünlü, önemli haberler.	m. (51a/11)
m. (55a/11)	m.+leri (54b/7)
maşrıķ : Doğu.	meger : Bilinmeyen, farkında olunmayan bir durum için kullanılan bir söz, meğerse, oysa, oysaki.
m.+a (45a/11), (45a/7)	m. (46b/11), (50a/9), (56b/13),
m.+dan (38b/1), (39b/15)	(60a/8), (61b/6), (63a/11), (69b/14),
maţbaĥ : Mutfak.	(70b/12)
m. (58a/4)	mekân : Ev, yurt.
m.+a (58a/7), (58a/7)	m.+dan (62a/15)
m.+dan (58a/5)	
m.+dur (58a/3)	
mübâhele : Birbirine beddua etme, ilenme.	me'kûlât : Yiyecekler.
m.+den (35a/8)	m. (60a/12)
meclis : Dostlar toplantısı.	melâ'ike : Melekler.
m.+ine (53b/7)	m. (40b/3)
med : Eski bir ölçü birimi.	melîk : Padişah, hükümdar, hakan.
m. (55b/10)	m. (62b/4)
medfün : Gömülmüş olan, gömülü.	melûl : Hüzünlü.
m.+dur (62a/4)	m. (41b/11)

memāt : Ölüm.

m.+e (44b/9)

memleket : Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer, şehir, yurt.

m. (49b/5), (63b/1), (65a/14), (65a/6), (66b/6)

m.+de (61a/11), (63b/3), (65a/7), (68b/15), (69b/6)

m.+deki (45b/7)

m.+dür (50b/5), (70a/11)

m.+e (60b/14)

m.+ün (45a/13)

menāfi

m.-i aḥcār: Taşların yararı.

m. (59a/9)

men

m. it- : Yasaklamak.

m.-diler (58b/10)

m.-mezler (46a/11)

m. ol- : Yasak olma.

m.-madı (58b/10)

mercān: Tropik ve ılık denizlerde yaşayan, geniş resifler oluşturan,

mercanlar sınıfının örneği olan, kırmızı kalker iskeletli hayvan, mercan balığı.

m. (49a/12), (49a/9), (49b/3)

m.+lardan (49a/10)

merḥamet

m. eyle- : Şefkat gösterme, acıma.

m.-ye (67b/5)

mer^ʿi : Gözle görülen.

m.+dür (37a/4)

mermer : Bileşiminde % 75'ten çok kalsiyum karbonat bulunan, genellikle beyaz, renkli ve damarlı da olan, cilalanabilen, billurlaşmış kireç taşı.

m. (51b/2)

mesāfet : Ara, aralık, uzaklık.

m.+dür (50a/1)

mescid : Genellikle minaresiz, küçük cami.

m. (46b/10), (47b/7), (51a/11), (51a/14), (51a/15), (51b/1), (64a/6), (65b/13), (65b/14), (66b/10), (68b/10), (68b/9)

m.+de (51b/13), (52a/2)

m.+den (68b/9)

m.+e (68b/10), (70b/13)

m.+in (52a/3)

m.+ler (51a/6), (65a/14)

m.+leri (52b/1), (54b/7), (66a/1)

m.+lerin (64a/5)

meslek : Sülük edilen yer, yol; gidiş.

m.+i (52b/11)

mestür : Örtülü, kapalı, gizli.

m.+dur (61b/14)

meşgûl : Bir işle uğraşan, iş görmekte olan.

m. (44b/12)

meşhür : Ünlü, tanınmış, herkesçe bilinen, angın.

m. (45b/12), (70b/5)

m.+dur (55b/12), (60a/13)

m.+larından (60b/13)

m.-ı 'âlem: Dünyaca ünlü..

m.+dür (70b/11)

mevc : Dalga.

m. (52b/3)

m.+e (36a/7)

m.+leri (36b/5), (52b/10)

m.-i 'azîm: Büyük dalga.

m. (52b/15)

mevsim

m. yılleri : Mevsim rüzgarları.

m. (44a/10)

mevzi' : Yer, mahal.

m.+de (43b/14), (53b/3), (54a/1)

m.+dedür (67b/10)

mevzün-tab' : Düzgün yaradılışlı, iyi huylu.

m. (45b/9)

meyl : Eğilim, temayül.

m. (43a/1)

m.-i nefis : Ruhun eğilimi.

m. (40a/6)

mezkûr : Adı geçen, anılan, sözü edilen, zikredilen, zikrolunan.

m.+dur (43b/15)

mezâri' : Ziraat olunacak, ekilecek tarla, yer.

m.+lerũñ (44b/1)

mih : Çivi.

m.+la (67b/13)

m.+ları (52a/5)

mış

m. nebātu : Buğdaygillerden, gövdesi boğumlu ve kalın, yaprakları şerit biçiminde, boyu yaklaşık 2 metre olabilen, erkek çiçekleri tepede salkım durumunda, dişi çiçekleri yaprakla gövde arasında koçan biçiminde olan bir kültür bitkisi (Zea mays).

m.+ndan (49a/14)

mihrāb: Cami, mescit vb. yerlerde Kâbe yönünü gösteren, duvarda bulunan ve imama ayrılmış olan oyuk veya girintili yer.

m.+ın (51b/6)

m.+ında (51b/5)

miqdār : Ölçü.

m. (68a/13)

m.+ca (56b/2)

m.+ını (52b/12)

miqdārlu : Ölçülü.

m. (67a/7)

mil : Karada 1609, denizde 1852 metre olarak kabul edilen bir uzaklık ölçü birimi.

m. (49b/15), (51a/12), (51a/13), (51a/4), (54a/12), (55a/2), (55a/2), (56b/4), (56b/4), (63b/9), (64a/11), (67a/9), (67a/9)

m.+dür (47b/3), (50b/2), (50b/3), (56b/9)

milād

m.-ı ekber : En büyük doğum günü.

m. (36b/11)

mināre : Camilerde müezzinin ezan okuduğu, sala verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı.

m. (45b/2), (45b/3), (55a/9), (63b/10), (63b/15), (63b/8), (64a/1), (64a/10), (64a/2)

M.-i Sūs-ı Ekber : Sūs-ı Ekber minaresi.

m. (45b/4)

minber : Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.

m. (51b/8)

m.+de (51b/11)

mişāl : Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek.

m. (43a/6), (63b/7)

misk : Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde.

m. (45b/10), (52a/1), (63a/7)

mişkāl : 4,810 gram olan bir ağırlık ölçü birimi.

m. (51b/12), (51b/13), (56a/1), (67b/3)

m.+e (56a/1)

mişl : Benzer, kat.

m. (63b/8)

mīşe : Ormanlık.

m. (45b/15), (45b/15), (45b/15), (47a/7), (48b/15), (54b/15)

m.+de (47a/9), (49a/1), (49a/1)

m.+den (47a/8), (55a/1)

m.+dür (46a/1)

m.+nüñ (55a/2)

mizāc : Huy, yaratılış, tabiat, karakter.

m.+ı (43a/2)

mu'atṭal : İşlemez, kullanılmaz duruma gelmiş.

m. (47b/8)

mu'aṭṭar : Itırlı, güzel kokulu.

m. (43a/1)

mu'azzam : Çok büyük, çok iri, koskoca, koskocaman.

m. (38b/14), (43b/15), (46a/11), (46b/3), (46b/6), (47a/3), (47b/11), (47b/2), (48a/8), (48b/10), (48b/11), (48b/15), (49a/12), (49b/14), (49b/14), (50a/2), (50b/13), (50b/15), (51a/13), (51a/8), (52b/2), (53b/15), (54a/6), (54b/5), (55a/13), (55a/9), (55b/2), (55b/9), (56a/15), (56b/14), (56b/3), (57a/11), (57b/11), (57b/13), (57b/14), (57b/15), (58a/12), (58a/13), (58a/15), (59a/15), (59b/12), (60b/1), (60b/13),

(62b/7), (63a/2), (63a/3), (64b/12),
(65a/1), (65a/7), (65b/11), (65b/12),
(65b/15), (65b/6), (65b/6), (66a/12),
(67a/12), (68b/12), (68b/8), (70a/10)

mu'azzamlık : Büyüklük, ululuk.

m.+da (67b/11)

muḥal : Bir balık türü.

m. (56b/7)

muḥālif : Aykırı.

m. (38a/6), (53b/1), (53b/12)

muḥīṭ : İhāta eden, etrāfını çeviren,
kuşatan.

m.+dur (49b/11)

muḥkem : Sağlam, sağlamlaştırılmış

m. (56b/3), (58b/1), (62b/7)

m.+dür (53b/12), (54a/7),

(57b/6)

muḥkemlik : Sağlamlık.

m.+de (67b/11)

m.+inde (59b/7)

muḥtaşarāt : Hasat edilmiş, biçilmiş
ekin.

m. (52a/13)

muḥtelif : Çeşit çeşit, çeşitli.

m. (48b/8)

m.+dür (48b/9)

muhterem : Saygıdeğer.

m.+dür (51a/9)

muḥābil : Bir şeye karşılık olarak
yapılan, bir şeyin karşılığı olan.

m.+dür (57a/10)

muraşşa' : Değerli taşlarla bezenmiş,
cevahirle süslenmiş.

m. (59a/4), (59a/6), (59a/9)

musafir : Konuk.

m.+leri (43a/14)

m.+lerin (66b/12)

muḥşaf : Kur'an.

m. (52a/2)

m.+ından (52a/3)

muṭṭali^ç

m.-i ḳalb : Arif insanlar.

m. (45a/9)

mutavassıt : Aracı.

m. (37b/4), (46a/7)

mu^ç tedil : İlık.

m. (39b/8), (42b/6)

muttaşıl : Bitişik, yan yana olan.

m. (43b/1), (43b/10), (43b/12),
(44a/1), (46a/1), (48a/4), (51a/11),
(53b/9)

m.+dur (48a/1), (54a/10)

mübârek : Kutlu, kutsal.

m. (41a/4)

m.+dür (41b/2)

mübtelâ : Tutulmuş.

m. (55b/12)

mücâvir : Yakın komşu olan.

m.+dür (67a/3)

müctemi^ç : İctimâ den, toplanan,
toplanmış, toplu; birikmiş, birleşmiş.

m. (56a/14)

müddet : Süre.

m. (62b/6), (68b/6)

m.-i medîd : Uzun zaman.

m. (62b/1)

mühendis : İnsanların her türlü
ihtiyacını karşılamaya dayalı yol, köprü,
bina gibi bayındırlık; tarım, beslenme
gibi gıda; fizik, kimya, biyoloji,
elektrik, elektronik gibi fen; uçak,
otomobil, motor, iş makineleri gibi
teknik ve sosyal alanlarda uzmanlaşmış,
belli bir eğitim görmüş kimse.

m.+ler (49b/10), (65a/8)

mükedder : Üzgün.

m. (42a/13)

mülk : Ev, dükkân, arazi gibi taşınmaz
ve gelir getiren mal.

m.+i (47a/8)

mülûk

m.-ı muḳaddem : Değerli
hükümdarlar.

m. (65b/7)

mümkin : Olabilir.

m. (50a/13), (53a/14), (69a/13)

mümtedd : İmtidadeden, uzayan, uzanan, süren; sürekli.

m. (48a/2)

münaqqaş : Nakşedilmiş, nakışlı, resimli, işlemeli.

m. (59b/6)

mühedim : İnhidâmede, yıkılan, yıkılmış, harâbolmuş.

m.+dür (68a/2)

münkaṭı' : İnkıtâ eden, kesilen, kesilmiş, kesik; aralıklı.

m. (53a/14)

müşhil : Bağırsakları çalıştırıp temizleyen, dışkının kolaylıkla dışarı atılmasını sağlayan ilaç.

m. (39b/8)

Müslümân : İslam dininden olan kimse, Muhammedî, Müslim, Müselman, mümin.

m. (40a/12), (59a/12)

m.+lardur (60a/9)

müstecâb : Dileği kabul edilmiş kimse.

m. (42a/7)

müşkil : Güç, zor, çetin.

m.+dür (70a/3)

müştemil : İştimal eden, kavrayan, saran, içine alan.

m.+dür (66b/9), (70b/2)

müşteri : İştirâ eden, satın alan, satıcı.

m. (67a/2)

müteğayyir: Tagayyür eden, değişen, başkalaşan.

m. (44b/8)

müteḥabbis : Kendini kaybeden, bir yere kapanan.

m. (45a/1)

müteḥarrik : Hareketli.

m.+dür (56a/10)

müzeyyen : Süslenmiş, bezenmiş.

m. (47b/4), (70b/7)

m.+dür (52b/1)

N

nā-cihet : Tarafsız.

n.-cihet (40b/7)

nāfi^c : Yararlı.

n. (60b/10)

nā-gāh : Ansızın, birdenbire.

n. (50a/13), (51b/14), (66a/2)

nağş : Özellikle duvar ve tavanları süslemek için yapılan resim.

n. (51b/10)

n.+lar (51b/4)

n. olun-: İşlenmek, süslenmek.

n.-dı (51b/10)

namāz : İslamın beş şartından biri olan ve Müslümanların günde beş vakit, dinî kurallara göre yapmak zorunda oldukları ibadet, salat.

n. (35b/12)

nār :

1. Nargillerden, yaprakları karşılıklı, çiçekleri büyük, koyu kırmızı renkte, küçük bir ağaç (Punica granatum).

n. (43b/9)

2. Bu ağacın kırmızımtırak sarı sert bir kabukla örtülü, içinde çok sayıda kırmızımtırak, sulu taneler bulunduran yuvarlak yemişi.

n. (39b/4)

nārenç : Turunç.

n. (43b/8)

narḥ : Tüketiciyi korumak amacıyla, özellikle temel ihtiyaç maddeleri için resmî makamlarca belirlenen ve her yerde geçerli olan fiyat.

n. (51a/3)

n.+ları (47b/5), (57a/14)

Naşārā : Hristiyanlar.

N. (35a/8), (36a/5)

N.+nuñ (41a/2)

naẓar : Bakış, bakma, göz atma.

n. (53a/8)

n.+ından (61b/14)

nāzik : Özen, dikkat gösterilmezse kırılabilen, bozulabilen, kötüleşebilen.

n. (57a/6)

nāzil : İnen, inmiş.

n. (35b/13), (35b/4), (37a/4)

Nāzil-i evvel: İnmeden önce.

n. (38a/11)

ne : Hangi şey.

n. (40a/1), (40a/1), (40a/13), (46a/8), (46a/8), (48a/3), (52a/7), (52a/9), (53a/11), (54a/5), (54a/5), (56a/3), (56b/11), (56b/11), (62a/13), (62b/2), (63a/10), (63a/10), (63a/15), (63a/9), (66b/8), (67a/7), (68a/13), (68a/13)

n.+dür (47a/6)

n. kadar : Nicelik bakımından miktar, ölçü, fiyat, zaman anlamlarıyla soru bildiren bir söz.

n. (37a/7), (44a/6), (47a/9), (47a/14), (47a/15), (48b/5), (50a/5), (51a/2), (57b/1), (58a/5), (61b/15), (62b/8), (63a/9), (63b/12), (63b/14), (64b/6), (68a/11)

nebāt : Bitki.

n. (49a/14)

nebātāt : Bitkiler.

n. (44a/11), (59a/9)

necāne : Bol yemişli bir meşe türüne verilen ad.

n. (55a/1)

neccār : Dülger.

n.+dan (70b/15)

nefs : Öz varlık, kişilik.

n. (41a/12)

n.+i (46a/10)

n.+lerin (40a/6)

nehy : Yasak etme.

n. (36b/9)

n.i (37a/2)

n.+idür (36b/4)

n.+dür (39a/14)

n.+dür (36b/10)

nerd-bān : Merdiven.

n. (62b/9)

n.+a (62b/11)

n.+lar (62b/9)

n.+larla (66a/14)

nergis :Nergisgillerden, bazı türlerinde beyaz, bazılarında sarı renkteolan çiçekleri ayrı veya bir kök sap üzerinde şemsiye durumunda, açılmadan önce bir yenle örtülü bulunan, 20-80 santimetre yüksekliğinde, soğanlı bir süs bitkisi .

n. (37b/1)

nesne : Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.

n. (49a/3), (64a/2)

n.+den (64a/10)

n.+ler (59b/10)

n.+ye (45a/9)

neşv

n. ü nemā : Yetişip büyüme, sürüp çıkma.

n.+ya (36b/12)

nev' : Çeşit, cins, tür.

n. (47b/12), (56b/1), (68a/5)

nevāhī : Yanlar, taraflar.

n.+de (60b/4)

n.+sinde (60b/7)

nevḥā : Ölüye sesle ağlama.

n. (35a/12)

nev'ī : Nevi ile, çeşitle, cinsle, sınıfla ilgili.

n.+yle (48b/7)

nevrūz

n.+ıdur (38b/12)

N-ı 'Acem : Oniki Hayvanlı Takvim ve Melikşah'ın Celali Takvimi'nde yılbaşı olarak belirlenen 21 mart, Divânü Lügati't-Türk'te de ilkbaharın gelişi olarak belirtilir. Buna "Nevruz" denir. Nevruz, Türkler başta olmak üzere tarihte pek çok devlet tarafından bayram ve gelenek olarak kutlanır.

n.+dür (38a/10)

nihāyet : Sonunda

n. (47a/11), (50b/8), (51b/4), (53a/3), (55a/1), (57a/6), (63b/2), (68b/6)

n.+ine (49b/6)

n.+ini (48a/6)

n. (44a/14)

ni' met : Yaşamak için gerekli her şey.

n. (47a/3), (47a/7), (48b/6),
(54a/6), (55a/1), (56a/4), (57b/5),
(69a/10)

n.+i (60a/10)

n.+ler (68b/7)

nīsā

n.-i 'Adviyye: Adviyye'nin kadınları.

n. (42a/10)

nīsān : Yılın dördüncü ayı.

n. (38a/14)

nişān : İşaret, iz, belirti, alamet.

n. (64b/5)

n.+a (66b/1)

n.+ları (66b/1)

nitekim : Nasıl ki.

n. (35a/15), (35a/6), (40a/1),
(42b/12), (42b/15), (44b/8)

nizāret : Korkutup, uygunsuz şeylerden vazgeçirmek için söylenen söz.

noḳṣān : Eksik.

n.+a (44a/13)

n.+dan (36b/12)

noḳṭa

n.-i cedy: Oğlak burcu noktası.

n.+i (44b/14)

n.-i ḥamel: Hamel (Semānın kuzey yarımküresinde Sevr burcu ile Süreyya manzumesinin yakınlarında bulunan bir burç ki, Güneş buraya Mart ayının dokuzunda dāhil olur.) noktası.

n.+e (42b/5)

n.-i evvel-i mizān: Mizān (Terāzi burcu, semānın kuzey yarımküresinde görülebilen ve Sünbüle (Başak) burcunun yanında bulunan bir yıldız kümesi olup belli başlı dört yıldızdan müteşekkil küçük bir burç) noktası

n.+a (44b/5)

n.-i seretān: Seretān (Güneş'in 22 Haziran'da girdiği Yengeç burcu ki "cevzā" burcu ile "esed" burcunun arasındadır.) noktası.

n.+a (44a/8)

nücüm : Yıldızlar.

n. (65b/9)

nüzül : Aşağı inme.

n. (40b/11)

n.-ı istigfâr: Tövbenin inmesi.

n.+dur (35b/13)

oğlak : Keçi yavrusu.

o. (62a/10)

oğlan : Erkek çocuk.

o.+ları (52b/7)

o.+larıyla (55b/13)

oğlancuk : Oğullara sevgiyle yaklaşıldığını belirten bir söz

o.+unu (42a/10)

O

o : Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz.

o. (56b/11), (61b/10)

o.+na (66b/6)

o.+nda (63b/11)

o.+nuñ (47a/14)

ocaklık : Ateş yakılan yer, ocak.

o.+dan (39a/12)

od : Ateş.

o. (36a/6), (37b/5), (37b/8), (37b/10), (39b/7), (64a/11)

o.+dan (35a/5)

o.+lar (37a/6)

o.+ın (37b/7)

oğul : bk. oğlan.

o. (54a/3)

o.+ını (42a/8)

ol : O gösterme sıfatı.

o. (35a/13), (35a/3), (35b/5), (35b/6), (36a/3), (36a/8), (37b/8), (38a/2), (39a/7), (39b/14), (40a/13), (40b/12), (40b/9), (41a/2), (41b/11), (41b/11), (41b/14), (41b/14), (41b/9), (42a/2), (42a/5), (42a/6), (42b/3), (42b/4), (43a/11), (43a/9), (45a/14), (45a/9), (45b/10), (45b/15), (46a/3), (46a/3), (46a/5), (46b/3), (47a/1), (47a/10), (47a/7), (47a/8), (47a/9), (47b/7), (48a/1), (48a/10), (48b/14), (49a/1), (49a/1), (49b/12), (49b/13),

(49b/5), (49b/8), (50a/10), (50a/11),
(50a/14), (50b/9), (51b/1), (51b/6),
(52b/3), (52b/5), (53a/15), (54a/13),
(54a/13), (55a/1), (55a/13), (55a/14),
(55b/13), (55b/4), (56b/10), (56b/11),
(56b/2), (56b/6), (56b/9), (58a/11),
(58b/11), (58b/15), (59a/1), (60a/2),
(61b/12), (62a/1), (62a/2), (62a/6),
(62a/6), (62b/1), (62b/1), (62b/14),
(62b/2), (62b/3), (63a/4), (63a/6),
(63a/6), (63a/9), (63b/15), (63b/5),
(64a/1), (64a/1), (64a/12), (64b/12),
(64b/3), (65a/2), (65a/5), (65b/13),
(65b/14), (65b/2), (66a/12), (66a/15),
(66a/6), (66a/7), (66a/9), (66b/3),
(66b/4), (67a/10), (67b/15), (67b/2),
(68a/12), (68a/3), (68b/1), (69a/4)

o.+dur (37b/14), (37b/2),
(39a/6), (40a/7, (43a/2), (43a/3),
(50b/11), (69b/10)

ol- : Meydana gelmek, varlık
kazanmak, vuku bulmak.

o.-a (37b/6), (39a/10), (39a/9),
(41a/14), (42a/13), (45a/4), (51b/14),
(57a/15), (68b/4), (68b/5)

o.-am (41a/7)

o.-an (36a/13)

o.-dı (35b/13), (35b/4), (37b/10),
(37b/9), (38a/2), (40b/13), (40b/14),
(41a/9), (41b/14), (41b/4), (50a/3),
(51b/13), (53a/14), (53b/1), (58b/9),
(58b/9), (59a/12), (62b/13), (62b/15),
(62b/4), (64a/1)

o.-dular (44a/6)

o.-dum (41b/11)

o.-madı (40b/12)

o.-makdan (56b/14)

o.-maz (45b/11), (47b/10),
(47b/13), (47b/15), (48b/9), (49a/3),
(50a/14), (53b/10), (55b/1), (56b/13),
(59b/1), (60a/14), (60a/15), (60a/5),
(63b/3), (65a/8), (68b/11), (69a/4)

o.-mazdı (44a/5)

o.-mıya (40a/8), (44a/3),
(59b/7), (67a/5)

o.-muş (43b/12), (48a/2),
(48a/8), (48b/2), (51a/11), (55b/5),
(59a/14)

o.-muşdı (42b/8)

o.-muşdur (66a/13), (67a/14)

o.-sa (38a/1), (38b/8), (41b/9),
(44a/9), (47a/5), (52b/4), (55b/12),
(66b/5), (66b/5)

o.-sa gerek (66b/4)

o.-salar (49b/3)

o.-unca (52a/1)
o.-ur (36a/14), (36a/1o), (36b/5),
(37a/13), (37a/3), (37a/4), (37a/7),
(37a/9), (37b/2), (37b/3), (37b/4),
(37b/4), (37b/5), (37b/7), (38a/10),
(38a/11), (38a/13), (38a/3), (38a/4),
(38a/5), (38a/5), (38a/8), (38b/10),
(38b/7), (39a/10), (39a/10), (39a/13),
(39a/14), (39a/15), (39a/5), (39a/6),
(39a/6), (39a/9), (39b/10), (39b/6),
(39b/6), (39b/8), (39b/8), (40a/1),
(40a/1), (40a/6), (41a/5), (41a/6),
(42a/6), (42a/6), (42a/7), (42b/10),
(42b/11), (42b/6), (42b/7), (42b/7),
(43a/13), (43b/2), (44a/10), (44a/12),
(44a/12), (44a/9), (44a/9), (44b/12),
(44b/13), (44b/14), (44b/15), (44b/4),
(44b/6), (44b/7), (44b/8), (45a/1),
(45a/1), (45a/1), (45b/14), (45b/9),
(46a/13), (46a/13), (46b/12), (46b/13),
(46b/14), (47a/1), (47a/3), (47b/13),
(48a/15), (49a/1), (49a/12), (49a/14),
(49a/2), (49a/5), (49b/2), (49b/3),
(51a/2), (54a/6), (54a/7), (54b/4),
(54b/5), (55b/14), (55b/6), (56a/14),
(56a/15), (56a/4), (56b/1), (56b/1),
(56b/11), (56b/11),

(56b/2), (56b/3), (56b/5), (57a/14),
(57a/3), (57a/9), (57b/5), (57b/8),
(57b/8), (60a/13), (60a/14), (60b/2),
(60b/4), (60b/8), (61a/10), (61b/1),
(61b/1), (61b/2), (61b/5), (63b/10),
(63b/2), (63b/8), (65b/2), (66b/14),
(66b/5), (67b/15), (68b/8), (69b/8)

o.-urdu (57b/13), (64a/12)

o.-urlar (45b/10), (47a/14)

olma : Olmak işi.

o.+ğa (36b/12), (44a/10), (45a/1)

olmak : Bulunmak.

o.+dan (47b/7)

omuz : Boynun iki yanında, kolların gövdeye bağlandığı bölüm.

o.+larıyla (64b/8)

on : Dokuzdan sonra gelen sayının adı.

o. (35b/5), (36a/15), (36b/13),
(37a/13), (39b/7), (39b/9), (51b/12),
(53b/9), (57b/7), (57b/9), (62b/11),
(63b/11)

o.+unda (37a/7), (39a/10),
(39b/2)

on altı : On beşten sonra gelen sayının adı.

o. (64b/14), (66b/2)

o.+sında (37a/8), (38a/7),
(38b/7), (56b/4)

on altıncı : On beş sayısının sıra sıfatı, sırada onbeşten sonra gelen.

o. (35b/13)

on beş : On dördten sonra gelen sayının adı.

o.+inde (35b/3), (36a/7),
(37a/14), (38b/6)

on bir : Ondan sonra gelen sayının adı.

o. (52b/14), (58a/9)

o.+inde (36b/7), (38a/15),
(38b/12), (38b/6)

on birinci : On sayısının sıra sıfatı, sırada dokuzdan sonra gelen.

o. (70a/15)

ondan başka : Ondan başka.

o. (48a/14)

on dördüncü : On dört sayısının sıra sıfatı, sırada on üçüncüden sonra gelen.

o. (35b/12)

on dört : On üçten sonra gelen sayının adı.

o.+ünde (35b/2)

on dört biñ : On üç bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

o. (70b/14)

onuncu : Onsayısının sıra sıfatı, sırada dokuzuncudan sonra gelen.

o. (70a/15)

on iki : On birden sonra gelen sayının adı.

o. (35b/2), (43b/2), (49b/15),
(53a/2), (53a/6), (56a/2), (56b/5),
(56b/6), (57b/7), (64a/15), (64a/9)

o.+sinde (38a/7), (39b/3)

on iki biñ : On bir bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

o. (70b/14)

on sekiz : On yediden sonra gelen sayının adı.

o. (57b/15)

o.+inde (36a/9), (38a/10), (38b/12), (38b/13), (39a/11), (39b/10), (39b/4)

onuncu : On sayısının sıra sıfatı, sırada dokuzuncudan sonra gelen.

o. (35b/10), (35b/8), (36a/4)

on üç : On ikiden sonra gelen sayının adı.

o. (51b/3)

o.+ünde (37a/12), (39b/8)

on üçüncü : On üç sayısının sıra sıfatı, sırada on ikinciden sonra gelen.

o. (36a/7)

on yedi : On altıdan sonra gelen sayının adı.

o. (52a/11)

o.+sinde (35a/9), (36b/2), (36b/8), (38a/8), (39b/3), (40a/5)

o.+sindedür (40a/3)

orak : Ekin biçme zamanı.

o. (38b/15)

ordu : Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü.

o.+ma (45b/4)

o.+na (45b/4)

orta : Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

o. (51a/14), (64b/2)

o.+da (49b/4), (60b/12)

o.+sı (48a/3)

o.+sına (45a/15), (49a/7), (52b/10), (52b/14)

o.+sında (35b/15), (42b/1), (42b/5), (43a/11), (43b/15), (44a/2), (47a/11), (48a/9), (53b/13), (54a/15), (54a/3), (55a/4), (55a/9), (56a/10), (56a/12), (57a/13), (57b/14), (57b/3), (58a/2), (58a/4), (58a/7), (59b/6), (61a/14), (61b/10), (61b/11), (64a/3), (66a/14), (66a/15), (66a/9), (67a/15), (68a/15), (68b/9), (69b/11), (69b/15), (70a/9)

o.+sındadır (49b/13)

o.+sından (57a/1)

oruç

o. tüt- : Oruç ibadetini yerine getirmek.

o. (35a/14)

o.-ardı (41a/6)

ot : Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda bitip bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkiler.

o. (37b/2), (41a/12), (41b/1), (48a/5)

o.+lar (42b/9), (44b/9), (55b/6)

o.+ların (42a/1)

o.+uñ (68a/6)

otur- : Bu biçimde yerleştiği yerde kalmak.

o.-dular (42b/4)

o.-mışdı (40a/15)

o.-up(43a/8)

oturuş- : Yatışmak, hızı azalmak.

o.-ur (36b/15)

otuz : Yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı.

o. (35a/14), (36a/12), (38a/14), (38b/11), (39b/6), (66a/11), (68a/2), (70a/11)

otuz bir : Otuzdan sonra gelen sayının adı.

o. (36a/3), (36b/6), (37a/5), (38a/5), (38b/5), (39a/4), (39b/1), (42a/14)

o.+inde (36a/11)

oy- : Keskin, sivri uçlu bir cisimle bir şeyi yontarak veya delerek çukur oluşturmak.

o.-arlar (55b/10), (55b/7)

oyna- : Müziğin gerektirdiği uyumlu hareketleri yapmak

o.-r (47a/6), (47a/6)

Ö

öd : Safra.

ö.+ü (40b/7)

öküz : Çift sürmekte, kağı çekmekte kullanılan, etinden yararlanan, iğdiş edilmiş erkek sığır.

ö.+i (61a/10)

öl- : Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

ö.-di (38a/3)

ö.-se (41b/9), (46a/5)

ö.-ür (36b/3), (47a/13)

ö.-ürdi (44a/6)

ö.-ürler (61b/3)

ölüm : Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu, ebedî uyku, emrihak, irtihal, memat, mevt, vefat.

ö. (64b/3)

ölünme : Ölünmek işi veya durumu.

ö.+ge (40a/14)

ömr : Yaşam.

ö.+i (44a/13)

ö.+ini (40a/7)

ö.+lerce (55b/8)

öñ

1. Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.

ö.+üme (41b/13)

ö.+üne (59b/8)

2. Önce, mukaddem, evvel.

ö.+den (36a/1), (39a/7)

ört- : Kapamak.

ö.-müşdi (62b/8)

örtülü : Örtülmüş, bir şey ile kaplanmış.

ö.+dür (57b/15)

ötrü : Dolayı, sebebiyle, nâşi.

ö. (35b/2), (37b/6), (39a/15), (40b/6), (40b/6), (47b/7), (48b/9)

öyle

1. Öğle vakti

ö.+ye (46b/8)

2. Onun gibi olan, ona benzer.

ö. (62b/10)

P

pādişāh : Osmanlı Devleti'nde devlet başkanına verilen unvan, hükümdar, sultan.

p. (50b/7), (53a/10), (53a/12), (53a/15), (58a/11), (58a/4), (58a/6), (58b/7), (62a/7), (63b/15), (65a/7)

p.+dur (60a/8)

p.+ın (63b/13), (67a/2)

p.+ları (43a/4), (65a/7), (66b/15)

p.+larına (53a/10)

p.+larının (47b/6), (51a/7), (59a/2)

p.+mı (48b/5), (63a/15)

pādişāh-zāde : Padişah oğlu.

p. (58b/9)

panbūḳ : Pamuk.

p. (37a/10)

pāre : Tane, adet.

p. (50b/1), (54a/4), (54a/9), (57b/9), (57b/9), (60a/4), (62b/13), (65a/13), (68b/3), (70a/11)

pencşenbih : "Beşinci gün", perşembe.

p. (41a/5), (41a/5), (41b/10), (41b/3), (41b/8)

p.+dür (41b/13)

p.+sine (41b/4)

perverde : Beslenmiş, terbiye edilip yetiştirilmiş, büyütülmüş.

p. (40a/6)

pes : Öyle ise, imdi, sonuç olarak.

p. (37b/7), (37b/7), (37b/9), (38a/2), (40a/7), (40b/13), (41b/10), (43a/3), (44a/14), (44a/6), (44a/9), (44b/4), (44b/6), (45a/12), (45a/2), (46a/9), (49b/10), (49b/11), (49b/13), (49b/14), (49b/5), (50a/3), (50a/4), (51b/12), (52b/13), (52b/14), (52b/15), (53a/1), (53a/13), (53a/15), (53a/2), (53a/4), (53a/6), (53a/6), (53a/9), (53a/9), (53b/1), (53b/6), (54a/3), (54a/3), (55a/12), (55a/14), (56a/14), (58b/15), (58b/9), (59a/11), (62a/12), (62a/15), (62a/4), (62b/10), (62b/11), (62b/3), (62b/5), (62b/6), (62b/9), (63a/1), (63a/6), (63a/6), (63b/13), (63b/15), (63b/7), (64b/7), (66a/7),

(66b/3), (67b/3), (67b/6), (68a/14),
(69a/2)

Peygamber : Allah tarafından haber
getiren, Allah'ın emirlerini insanlara
haber veren.

P. (41a/5)

pīr : Yaşlı, koca, ihtiyar kimse.
p. (40b/12)

R

Rađıyallāhu ‘anh : Allah ondan razı
olsun (sahabeler ve bazı büyük zatlar
için söylenir).

R. (42a/8), (52a/2), (64a/8)

rāhat : Üzüntü, sıkıntı ve tedirginliği
olmayan.

r. (44a/15), (45a/5)

rahmet : Birinin suçunu bağışlama,
yarlıgama, merhamet etme.

r. (42a/5), (42a/6)

rahmetullāhi ‘aleyh : Allah'ın rahmeti
-onun- üzerine olsun!

r. (41b/14), (43b/14), (64a/6)

raṭb : Taze, yeşil, yaş.
r.+ken (46b/13)

rāzī : Uygun bulan, benimseyen,
isteyen, kabul eden.

r. (40b/12)

r.+dur (49a/8)

rebī‘ : İlkbahar.
r.+dür (39b/11)

ref‘ : Kalkındırma, yüceltme.
r. (41a/6)

remil : Kumda birtakım çizgiler
çizerek fala bakma.
r.+le (62b/7)

renc : Ağrı, sızı.
r.+e (55b/12)

renk : Cisimler tarafından yansılanan
ışığın gözde oluşturduğu duyum.

r. (60a/7), (60a/7)

r.+de (49a/14)

r.+dendür (60a/7)

r.+dür (47b/14)

resm : Varlıkların, doğadaki görünüşlerinin kalem, fırça gibi araçlarla kâğıt, bez vb. üzerinde yapılan biçimleri.

r. (51b/11), (67b/14)

resûl : Elçi, peygamber.

r. (35b/11), (41b/7), (42a/4)

revnağ : Parlaklık, göz alıcılık.

r. (42b/11), (43a/3), (44a/14)

revnağlı : Revnakı olan, renkli, popüler, göz alıcı olan.

r. (54b/7)

reyhân : Fesleğen.

r. (43b/6)

r.+lar (42b/10), (43a/5), (43a/7),

(43b/3)

r.+ların (42a/2)

rızâ : Rızâ olma, isteme, istek.

r. (42a/9)

rimâl

r.-ı hamîm : Pek sıcak kumlar.

r. (69b/7)

rivâyet : Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.

r. (41b/12)

r.-i şahîh: Gerçek hikaye.

r.+de (65b/13)

riyâh

r.-ı levâkîh : Levâkîh rüzgarları.

r. (37b/11)

rub^c : Dörtte bir, çeyrek, bir şeyin dört kısımdan bir kısmı.

r. (42b/1)

rûh : Dinlerin ve dinci felsefelerin insanda vücuttan ayrı bir varlık olarak kabul ettiği öz, tin, can kuşu.

r.+ı (39b/12)

ruḥâm : Mermer.

r. (51b/2), (56b/1), (56b/1), (56b/2), (65a/3), (66a/14)

r.+dan (60a/7), (66a/15)

r.+dandur (60a/6)

rüşen : Aydın, parlak.

r. (63b/5)

ruṭab u 'ineb : Hurma ve üzüm.

r. (39b/6)

rüsta'î : Köylü.

r.+ lerüñ (44b/1)

S

sā' at : Vakit, zaman.

s. (37a/6), (40a/12), (40b/8),
(42a/3), (67a/4)

s.+da (40b/9)

s.+de (40a/13), (42a/5), (42a/6),
(42a/9)

s.+den (42a/5)

s.+dür (40a/1)

şabā yili : Sabah yeli.

ş. (36a/4), (38b/7)

şabāh : Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman.

ş. (42a/10)

ş.+dan (46b/8), (49a/9)

şabr

ş. **it-**: Sabır göstermek, sabırlı davranmak.

ş.-diler (53b/1)

ş.**eyle-**: bk. Sabretmek.

ş.-diler (66a/7)

sabt : İspât edilmiş, anlaşılmış.

s. (42a/6)

sāc : Hindistan'dan gelen, kerestesi makbul ve sert bir ağaç.

s. (51b/8)

şadaqa : Yardım amacıyla karşılıksız verilen şey.

ş. (35b/12), (46a/10)

şāfi : Katıksız, duru, temiz.

ş. (39b/12), (46a/8), (63b/5)

ş.+dür (47a/5)

sağ : Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı.

s. (49b/14)

s.+ında (55b/10), (58a/10)

s.+la (54b/11)

- saġu** : Aġıt. ş.+da (38a/1), (61b/15)
s. (37b/14)
- saġu-** : Aġıt yakmak. ş. (61a/14), (61b/8)
s.-rdı (37b/14) ş.+ya (37b/6), (37b/8), (62a/10)
- Şahābe** : Hz. Muhammed'i görmüş ve Şa'īdi : Şa'īdli olan, Şa'īd halkı.
onun sohbetinde bulunmuş Ş. (63a/8)
Müslümanlar, ashap. Ş. (42a/7), (43a/11)
- şahān** : Büyük geniş tabak, tepsi. şā'īm : Oruç tutan, oruçlu.
ş.+larla (58a/5) ş. (41a/7)
- sāhil** : Karanın deniz, göl, ırmak saka : Evlere, çeşmeden su taşımayı iş
boyunca uzanan bölümü, kıyı, yaka, edinmiş olan kimse.
yalı. s. (66b/10)
s.+e (53b/3)
- sāhilce** : Sahil boyunca. sākit : Hükümü kalmamış, eski
önemini yitirmiş.
s. (37b/10), (37b/7), (37b/9)
- sāhire** : Büyücü, büyüleyici güzel. sākin : Durgun, dingin.
s. (52b/4), (53b/1), (66a/4)
s. (69a/6) s.+dür (66b/7), (67a/2)
- şahrā** s. ol-: Sakin duruma gelmek.
s.-a (69b/5)
s.-urmuş (69a/7)
1. Kır.
ş. (43a/1)

şakla- : Kaybolmaması, görünmemesi için gizli bir yere koymak.

ş.-dılar (53a/9)

ş.-rlar (51b/14)

ş.-yalar (46a/5)

şal- : Sürmek.

ş.-miş (39a/9)

Şallallahu ʿaleyni ve selem : Allah onun sanını yüceltsin.

ş (40a/8), (41a/5), (41a/8), (41b/7), (42a/4), (59a/6)

salṭanat : Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması.

s. (36a/2)

şan- : Bir şeyin olma veya olmama ihtimalini kabul etmekle birlikte, olabileceğine daha çok inanmak, zannetmek, zanneylemek.

ş.-asın (43a/7), (54a/8), (56a/9), (65a/5), (67b/9)

ş.-asız (43b/9)

ş.-dı (64b/9)

ş.-ur (61b/2)

saña : Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

s. (35a/14), (58b/10), (67b/3)

sanʿat

s.-ı kimyā : Kimya sanatı.

s. (59a/10)

şandāl : Sandalgillerden, kerestesi sert ve kokulu bir ağaç.

ş. (51b/8), (52a/6)

şandık : İçine çeşitli şeyler konulan, tahtadan yapılmış, kapaklı ev eşyası.

ş. (70b/13)

şap : Bitkinin dal, yaprak, çiçek vb. bölümlerini taşıyan, ağaçlarda odunlaşarak gövde durumunu alan bölüm.

ş. (47a/1)

ş.+ını (46b/15)

şarar- : Sarı olmak, rengi sarıya dönmek.

ş.-ur (44b/9)

sarāy : Görkemli ve gösterişli yapı.

s. (58a/7)

s.+ıdur (58a/2)
s.+lar (46b/10)
s.+ları (47b/4), (48b/4), (54b/6),
(67a/6), (70b/6)
s.+larına (57a/3)

şarf

ş. kı1- : Harcamak.
s-iñuz (40b/11)

şārniç : Yağmur suyu biriktirmeye
yarayan yer altı su deposu.

s. (66a/14)
s.+lar (63a/14)

şaru : Yeşil ile turuncu arasında bir
renk, limon kabuğu rengi.

ş. (39a/9), (54b/9), (54b/9)

şarulan- : Sarı olmak, rengi sarıya
dönmek.

ş.-ur (39b/5)

şat- : Bir değer karşılığında bir malı
alıcıya vermek.

ş.-arlar (46a/2), (57b/10),
(64a/10)

ş.-dı (43a/12)

saṭr

s.-ı vāḥid : Tek sıra.
s. (67b/9)

şatun al- : Bir nesneyi belirlenen fiyatını
ödeyerek kendine mal etmek, mübayaa
etmek.

ş.-a (46b/11)

şavaşçı: İyi veya çok savaşan, savaşkan,
cengâver.

ş. (49a/5)

şavm

ş.-ı mīlād: Doğum günü orucu.

ş.+dur (36b/2)

ş.ü'1-ğadīrī: Kadîrîlerin orucu.

ş.+dür (37a/7)

ş.-ı naşāra: Hristiyanların orucu.

ş.+dür (37a/13)

şay- : Bir şeyin kaç tane olduğunu
anlamak için bunları birer birer elden
veya gözden geçirmek, sayısını bulmak.

ş.-dılar (64a/5)

şā'ir : Başka, öteki, diğer.

s. (45a/4), (47b/12), (56a/9),
(63b/1)

şayru : Hasta.

ş. (41b/14), (41b/9)

ş.+ysa (40b/7)

şayruluk : Hastalık.

ş.+dan (41b/9)

seb' āti : Sebatlık, sözünde, kararında
durma.

s. (45a/6)

sebeb : Bir şeyin olmasına veya belli
bir hâlde bulunmasına yol açan şey.

s. (37b/2), (47a/6)

s.+le (55b/4)

sebebsüz : Sebebi olmayan, nedensiz.

s. (47a/6)

sebt : İbrani dilindeki şabbat
kelimesinin Arapça karşılığı olup,
İsraillilerin dinlenme günü olan
"cumartesi" gününü ifade eder. aynı
zamanda Museviler için Tanrı ile

aralarındaki özel bir bağı temsil eder. bu
günde çalışılmaz.

s. (40b/12), (40b/14)

Şebt

Ş.-i Cebrā'îl : Cebrā'îl'in kaydı.

s. (70a/15)

seccāde : Bir kişinin üzerinde namaz
kılabilceği büyüklükte, halı, kilim, post
veya kumaştan yaygı, namazlık.

s.+ler (57b/10)

şadef : Midye, istiridye vb. deniz
hayvanlarının kabuğunda bulunan
sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz,
sert bir madde.

ş. (51b/9)

sefer : Yolculuk:

s.+e (41b/2), (41b/3)

s. it-: Gezmek, gezinti yapmak,
yolculuk etmek.

s.-emez (52b/9)

s.-er (44b/12), (45a/15)

s.-se (52b/13)

s. kııl-: Gezmek, gezinti yapmak,
yolculuk etmek.

s.-sa (45a/15)

seher vakti : Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

s. (42a/4)

sekiz : Yediden sonra gelen sayının adı.

s. (51b/11), (52b/6)

s.+inci (35b/6)

s.+inde (35b/1), (36a/15),
(38b/4)

sekiz biñ : Yedi bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

s. (51a/5)

sekizinci : Sekiz sayısının sıra sıfatı, sırada yedinciden sonra gelen.

s. (70a/14)

sekiz yüz : Yedi yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

s. (55b/15)

seksen : Yetmiş dokuzdan sonra gelen sayının adı.

s. (50b/3), (51b/1), (65a/9)

sekü : Palto.

s.+ler (58b/13)

sel : Sürekli yağın yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını.

s.+ini (42b/14)

s.+ler (42b/10)

semiz : Eti, yağı çok olan, tavlı.

s. (44a/12)

semüm yılleri : Sam yeli, sıcak rüzgâr.

s. (39a/2)

sen : Teklik ikinci kişiyi gösteren söz.

s. (40b/2), (40b/6), (40b/6),
(40b/7)

sene

s.-i kamer: Kamer yılı. (On iki kamer ayından ibâret zaman olup Muharrem'in birinde başlar, Zilhicce ile biter ve 354 veya 355 gün sürer.)

s.(42b/4)

s.-i ŧems : 22 Marttan, mŧteākip
21 Marta kadar sŧren yıl. (İranlılar'ın
milli takvimi)

s.(42b/4)

senŧñçŧn : Senin için.

s. (64a/8)

seped : Saz, kamış veya ince dallardan
örŧlerek yapılan, genellikle sapı olan,
yiyecek ve eŧya taŧımak için kullanılan
kap.

s. (44a/2)

serāy : Hŧkŧmet konağı.

s.+dur (43b/3)

serçe : Serçegillerden, insanlara yakın
yerlerde yaŧayan, kışın gŧçmeyen, koyu
boz renkli, ŧtŧcŧ kŧçŧk bir kuŧ.

s. (68b/11)

s.+yle (68b/10)

sergerdān : Perīŧan.

s. (70a/2)

sev- : Sevgi ve bağlılık duymak.

s.-mezler (60a/11)

ŧevāb : Hayırlı bir davranıŧ karŧısında
Tanrı tarafından verileceğine inanılan
ŧdŧl.

s. (40b/4)

ŧevāhil : Sıcak yerler.

s.+de (39a/1), (44a/11), (53b/4)

s.+e (36a/11)

s.+inde (50a/5)

s.+inden (45a/15)

ŧevgŧlŧrek : Gŧzel.

s. (35b/5)

seyl : Sel.

s.+lerŧn (36a/15)

s.-i 'arim: İnatçı sel.

s. (44a/7)

seyr

s. it : İlerlemek, yol almak.

s. er (42b/1), (56a/14)

s.-i necā:

s. (65b/6)

s. kıl-: Gezme, gezinme.

s.-mıŧlar (43a/14)

seyrān : Gezinme.

s.+ları (66a/9)

şıçra- : Ayaklarla, birdenbire ve kuvvetle yeri teperek hızla yukarıya veya ileriye atılmak.

ş.-r (62a/10)

şığ- : Bir kaba, bir yere bütünüyle girebilmek veya içinden geçebilmek..

ş.-a (52a/13)

ş.-ar (58a/4)

ş.-maz (46a/15)

şığır : Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı.

ş. (36b/9)

şıhhat : Sağlık, esenlik.

ş. (55b/13)

ş.+ini (52b/14)

şın- : Kırılmak, parçalanmak, bozulmak.

ş.-maz (68a/5)

sırça : Cam.

s. (68a/5)

sihir : Büyü.

s. (69a/8)

s.+inüñ (68a/8)

sinek : Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel adı.

s. (44a/4)

sivrisinek : Çift kanatlılardan, insan ve memeli hayvanların kanıyla beslenen, birçok türü bulunan ve bir türü sıtma mikrobu aşıl原因, sulak, bataklık yerlerde çok üreyen ve bulaşıcı hastalıkları yayan uçucu böcek.

s. (44a/4)

siz : Çokluk ikinci kişi zamiri.

s. (53a/13), (62a/13)

s.+e (42a/5)

s.+in (53b/5)

sohbet : Dostça, arkadaşça konuşarak hoş bir vakit geçirme, söyleşi, yârenlik, hasbihâl.

ş. (43a/8)

ş.+ler (55b/14)

ş.süz (47b/15)

ş. et-: Dostça, arkadaşıca konuşarak hoş bir vakit geçirmek, söyleşide bulunmak, yârenlik etmek, hasbihâl etmek.

s.-erlerdi (43a/8)

şok- : Böcek, zehirli hayvan iğnesini batırmak veya ısırarak, zehirlemek.

ş.-salar (47a/13)

şokak : İl, ilçe vb. yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol.

ş.+ları (47a/4), (48a/14)

şoñ : Şimdiki zamana en yakın zamandan beri olan veya bu zamanda yapılmış, olmuş olan, ilk karşıtı.

ş. (41b/15)

şoñra : Daha ileri bir zamanda, müteakiben, önce karşıtı.

ş. (35b/10), (37a/2), (37b/9), (42a/12), (48b/5), (54a/3), (63a/2), (64b/6), (66a/7)

şor- : Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

ş.-alar (62a/7)

ş.-dı (53a/11)

ş.-dılar (53b/5)

ş.-uñ (53a/11)

şovu- : Isısını hızla veya yavaş yavaş yitirerek soğuk duruma gelmek.

ş.-r (44b/8)

şovuk : Isının üşütecek kadar az veya düşük olması durumu.

ş. (36a/10), (36a/7), (36b/3), (36b/9), (37a/8), (38a/1), (38a/2), (38a/3), (38a/4), (38a/9), (39b/7), (44b/15), (45a/2)

söküñ : Hep birden, topluca, arkası kesilmeden, kitle hâlinde hareket.

s.+ini (69b/8)

söyle- : Düşündüğünü veya bildiğini sözle anlatmak.

s.-di (53a/15)

söz : Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelim, laf, kabil.

s. (62b/15)

s.+leriyle (40b/14)

s.+üne (38a/2)

şu

1. Hidrojenle oksijenden oluşan, sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab.

ş. (35b/7), (36b/10), (36b/3), (37a/13), (37a/2), (39b/13), (42b/9), (44b/8), (53a/5), (55a/10), (55a/13), (55a/15), (55a/5), (55b/11), (56a/12), (58b/3), (59b/14), (61a/12), (64a/4), (68b/1), (69a/6), (69a/6), (69b/1), (69b/14), (69b/4), (70a/9)

ş.+da (37a/2), (67a/10)

ş.+dadur (67a/10)

ş.+dan (55a/15), (63b/5)

ş.+dur (63b/5)

ş.+lar (36a/7), (39b/5), (44b/10), (48b/13)

ş.+ları (46a/8), (47a/4), (47b/8), (48b/14), (57a/13), (61b/7), (70a/6)

ş.+nuñ (56a/2)

ş.+ya (55b/13), (69a/14)

ş.+yı (53b/13), (56a/5), (58b/5), (60b/10), (61a/4), (63b/4), (66b/10), (68a/6), (69b/14), (70b/7), (70b/8)

ş.+yudur (70a/7)

2. Bu sınıdan oluşan kitle, deniz, akarsu.

ş. (37a/7), (48a/10), (50a/15), (50a/4), (50a/8), (56a/15), (59b/12), (59b/5), (60b/12), (66a/10)

ş.+da (48a/11), (50a/15)

ş.+dan (48a/13), (56b/2), (59b/13)

ş.+lar (38b/13)

ş.+nuñ (48a/12)

ş.+ya (56b/2), (63a/6), (69a/13)

ş.+yı (38a/11), (52b/10), (52b/15)

su'âl : Soru.

s. (42a/3), (62a/12), (62a/3)

şubh : Sabah, sabah vakti (sabah namazı vakti).

ş. (42a/8)

şuffe : Çimenlik, çimenli yer.

ş.+leri (48b/4)

şula- : Hayvana su vermek, suvarmak.
ş.-rurdı (70a/8)

şulan- : Sulu duruma gelmek.
ş.-ur (42b/11)

şulu : Suyu çok olan.
ş. (49b/1)
ş.+dur (47b/14)

sūr : Kale duvarı.
s.+ı (67b/12)

şūret :
1. Yazı veya resim kopyası,
nüsha.

ş. (45b/3), (52a/9), (68a/9)
ş.+i (52a/8)
ş.+ler (56a/8), (58b/12), (58b/14)

2. Görünüş, biçim.

ş.+e (55a/11)
ş.+in (55a/10)
ş.+inde (55a/10)

şūretlü : Biçimli, görünüşlü, kılıklı.
ş. (53a/8), (60a/8)

Sūs mülūku : Sūs hükümdarları.
s.+nuñ (57b/12)

şuvaruḵ : Toprakta yeni çıkmış ekin.
ş. (52b/8)

sūds : Altıda bir.
s. (46a/2)
s.+ünde (42a/1)

sūfelā' : Yıpranmış, eski, harap.
s. (54b/11)

sūkker : Şeker kamışı, şeker pancarı,
patates, havuç, mısır, buğday vb.
bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan
veya nişastasından çıkarılan,
birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen
bulunan, beyaz, suda eriyen,
mayalanabilen ve çoğu tatlı olan
maddelerin genel adı.

s. (46b/1)

şūlāšī : Üçlü, üç şeyden meydana
gelen.

ş.+ne (35a/15)

summākī : Gayet sert, değerli ve parlak olan bir taş.

s. (51b/2)

sünnet

s.-Kıyyum : Hz. Muhammed'in ezeli ve ebedi olan (değişmeyen) sözleri.

s. (38b/11)

sūñüg : Kemik.

s.+ini (69b/8)

sür- :Dokundurmak, değdirmek.

s.-di (63a/5), (63a/5)

Süryān

S. dili : Süryānice.

s.+nce (64b/2)

süst : Geç.

s. (61b/1)

Ş

şād : Sevimli, neşeli.

ş. (47a/5)

şādī : Memnunluk, sevinç, gönül ferahlığı.

ş. (66b/3)

ş. kı1- : Memnun etmek.

ş.-urlar (66b/2)

şahş : Kişi.

ş. (62a/2)

şahz

ş. -1 'Arab : Arap zataı.

ş. (61b/14)

şarāb : Üzüm veya başka meyve sularını türlü yöntemlerle mayalandırarak elde edilen alkollü içki, mey.

ş. (60b/7)

ş.+lardan (46b/1)

şarķ : Doğu.

ş.+dur (50b/3)

ş.+ında (46b/2), (59b/12),

(61a/2), (65b/1), (65b/15), (67a/5),

(68a/7), (69b/7)

şarķen : Doğu tarafından, doğudan.

ş. (43a/14)

şavk : Işık, aydınlık.

ş.+ında (64a/12)

şefkat : Sevecenlik, acıma ve sevgi duygusu.

ş. (67b/5)

şehir : Şehir, büyük belde, büyük belde, büyük kent, il.

ş. (46a/3), (46a/3), (46a/7), (46a/8), (46a/14), (46b/5), (46b/6), (47a/11), (47a/7), (47b/14), (47b/3), (48a/12), (48b/2), (48b/3), (48b/6), (48b/6), (49a/1), (49a/2), (49a/5), (49a/6), (50a/6), (50b/1), (50b/10), (50b/5), (50b/6), (51a/3), (51a/8), (52a/14), (52b/7), (53b/15), (54a/10), (54a/15), (54a/4), (54b/4), (54b/9), (55a/13), (55a/3), (55a/4), (55a/6), (55a/8), (55b/13), (55b/2), (55b/3), (56a/10), (56b/13), (57a/1), (57a/13), (57a/4), (57b/14), (57b/2), (58a/15), (58b/14), (59a/1), (59b/15), (59b/4), (60a/3), (60a/7), (60a/8), (60b/13), (61b/6), (61b/6), (62b/14), (62b/7), (63a/1), (64a/9), (64b/12), (64b/2), (65b/15), (66b/6), (66b/13), (66b/3),

(68b/3), (69a/11), (69a/9), (69b/13), (70a/7), (70b/10)

ş.+de (45b/11), (45b/14),

(46a/13), (46a/15), (46b/13), (47a/1), (47a/13), (47a/5), (47b/12), (47b/6), (50b/15), (51a/11), (52a/10), (54b/10), (54b/11), (54b/12), (54b/8), (55b/1), (55b/10), (55b/15), (55b/6), (56a/7), (56b/12), (57a/10), (57a/6), (57b/10), (57b/13), (57b/13), (57b/7), (58a/13), (58b/6), (59a/12), (59b/14), (60a/12), (60a/13), (63a/2), (63b/2), (63b/8), (64a/11), (64a/14), (64b/5), (65a/3), (66b/2), (68b/11), (69b/14)

ş.+dedür (70b/11)

ş.+deki (51a/14)

ş.+den (45b/14), (46b/4), (52b/6), (57a/14), (57b/4), (63b/9)

ş.+dür (45b/13), (46a/11), (46b/7), (47a/3), (47b/11), (47b/9), (48a/1), (48a/8), (48b/10), (48b/15), (48b/7), (50b/13), (51a/10), (51a/8), (52a/15), (53b/14), (53b/8), (54a/15), (54a/6), (54b/6), (55a/7), (55a/9), (56a/3), (56b/12), (56b/14), (56b/3), (57a/12), (57a/4), (57b/11), (57b/5), (58a/12), (58a/15), (59b/11), (59b/9), (60a/1), (60a/10), (60a/12), (60a/14),

(60a/6), (60b/1), (60b/5), (60b/8),
(61a/1), (64a/5), (65b/11), (67a/12),
(67b/7), (68a/14), (68b/14), (68b/8),
(69a/3), (69a/9), (69a/9), (70a/2),
(70a/5)

ş.+e (44a/5), (46a/2), (47a/9),
(48b/10), (48b/13), (49a/10), (53b/5),
(54b/5), (57a/1), (57a/7), (58b/5),
(58b/9), (60a/11), (60b/3), (63a/6),
(63b/7), (64b/9), (68b/2), (69a/4)

ş.+i (46b/3), (48b/5), (54a/2),
(58b/14), (59a/12), (63a/10), (63a/3)

ş.+idür (46a/7), (63a/13),
(67a/12)

ş.+in (46a/9), (46b/1), (47a/13),
(47b/9), (48a/3), (49a/7), (51a/13),
(52a/13), (53b/11), (54a/12), (54a/14),
(54a/3), (54a/9), (55a/6), (55b/11),
(56a/14), (59b/5), (60b/10), (63a/14),
(63b/6), (64a/3), (68b/2)

ş.+ini (47b/1)

ş.+le (53b/13), (61b/10)

ş.+ler (45a/7), (45b/6), (49b/12),
(49b/3), (50a/9), (50b/9), (59a/14),
(61b/13), (62a/3), (65a/10)

ş.+lerde (39b/7)

ş.+lerden (69b/4)

ş.+lerdür (49b/1), (68b/12)

ş.+lere (69a/1)

ş.+lerimiş (63a/11)

ş.+lerin (49b/2)

ş.+lerinde (44a/3)

ş.+lerinden (45b/12), (46a/14),
(70b/5)

ş.+lerindendir (50b/12)

ş.+lerine (59b/10)

ş.+lü (46a/11)

ş.+miş (48a/8), (48b/1), (55b/3),
(61b/13), (65b/15)

şehrlü : Şehir halkından olan, kentli

ş.+lere (57b/10)

şeker : bk. sükkar.

ş. (55b/15), (59b/9), (68b/8)

ş.+den (46b/14), (47b/13)

ş. kâmiş : Buğdaygillerden,
çiçekleri salkım durumunda başakçıklar
oluşturan, 10 metreye kadar uzayabilen,
öz suyundan şeker çıkarılan bir bitki.

k. (45b/7), (61b/5), (68b/7)

ş.+ı (39a/15), (49a/13)

ş.+ından (68b/11)

şelebe : Bir balık türü.

ş. (56b/8)

şemsi : Güneşle ilgili.
ş.+dür (42a/15)

şenbih : Cumartesi.
ş. (40b/15), (40b/15)
ş.+si (41a/14)

şer'î : İslam hukukuyla ilgili.
ş. (68a/1)

şes- : Çözmek.
ş.-diler (53b/4)

şevketlü : Büyüklük, güç sahibi”
anlamında padişahlara verilen bir san,
devletli.

ş. (65a/7)

şevki : Şevkli, neşeli, istekli.
ş. (46b/13)

şevvâl : Hicri takvime göre ramazandan
sonra gelen ay, bayram ayı.
ş. (35a/5)

şifâ : Bedensel veya ruhsal bir
hastalığın son bulması, hastalıktan
kurtulma, onma.

ş. (40b/7)

şikâyet : Hoşnutsuzluk belirten söz
veya yazı, sızlanma, sızıltı, yakınma.

ş. (49b/10)

şimâl : Kuzey.

ş. (38b/9), (45a/13), (59a/14),
(65a/1)

ş.+inde (52a/14)

ş. yili: Kuzey yeli.

ş. (44b/7)

şimdi : Şu anda, içinde bulunduğumuz
zamanda.

ş. (67a/6)

şimdiki : İçinde bulunulan anda olan
veya yapılan, bu andaki, bu zamandaki.

ş. (48a/8), (48b/12), (48b/2),
(50a/11), (54a/11), (54b/13), (59a/7),
(60a/1), (60b/15), (61b/13), (61b/5),
(63a/11), (64a/5), (64b/11), (65b/11),
(65b/15), (66a/12), (67a/14), (67b/9),

(68b/13), (68b/14), (69a/1), (69a/8),
(69b/10), (69b/12), (70a/8)

şî' rā : İki yıldızın adı.

ş. (39a/6), (39a/8), (39a/8)

Ş. Yıldız: bk. şî' rā.

ş.+ı (39a/5)

şol : Şu, o.

ş. (45b/10), (46b/10), (48b/6),
(51a/11), (51a/2), (54b/1), (54b/13),
(55a/1), (57a/5), (59a/5), (63b/2)

şöyle : Şunun gibi, şuna benzer
biçimde.

ş. (48b/5), (60a/13)

ş.+dür (70a/4)

şu : Şu (işaret sıfat ve zamiri).

ş.+ña (49a/8), (49a/4)

şubāt : Yılın ikinci ayı, gücük ay.

ş. (37a/11)

ş.+dan (37b/12)

ş.+ın (37b/15), (37b/6)

şu'be : Dal.

ş.+dür (48a/2)

T

tā : Doğrulama, gerçekleştirme,
kuvvetlendirme için kullanılır.

t. (35a/10), (35a/14), (39a/2),
(41a/15), (41b/12), (43a/4), (44b/13),
(46a/9), (46b/8), (48a/11), (49a/8),
(49b/14), (50a/1), (50a/1), (50a/15),
(52a/1), (52b/14), (52b/8), (52b/9),
(53a/13), (53b/5), (55b/15), (56b/5),
(57a/15), (61a/6), (62b/11), (62b/7),
(63a/2), (65b/1), (66a/6), (66b/2),
(66b/6), (67b/14), (68b/1), (69a/11),
(69a/5)

taaccüb

t. eyle- : Şaşakalmak.

t.-diler (62a/14)

ta'ām : Yemek, yiyecek.

ṭ. (45b/14)

ṭabaḳa : Katman.

ṭ.+da (66b/7)

<p>‡.+dur (67a/2)</p> <p>‡abakāt : Tabakalar, katmanlar.</p> <p>‡.+dur (66b/6), (70b/7)</p> <p>‡abāyi' : Tabiatler.</p> <p>‡. (42b/7)</p> <p>tāc : Soyluluk, iktidar, güç veya hükümdarlık sembolü olarak başa giyilen, değerli taşlarla süslü başlık.</p> <p>t. (59a/3)</p> <p>‡ağ : Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümü.</p> <p>‡. (43b/15), (46a/3), (47a/10), (48a/1), (48a/1), (49a/6), (51a/13), (54b/7), (55a/4), (55a/5), (55b/5), (55b/7), (57b/2), (59b/1), (60a/1), (61a/7), (61b/10), (61b/9), (62a/9), (65b/5), (69b/9)</p> <p>‡.+a (62b/1)</p> <p>‡.+da (46a/3), (48a/6), (54a/10), (59b/2), (60a/2), (61a/8), (65b/3), (65b/3), (69a/7), (69b/1), (69b/1), (69b/2), (69b/4)</p>	<p>‡.+dadur (69a/12)</p> <p>‡.+dan (47a/10), (54a/5), (55a/10), (69a/5)</p> <p>‡.+dur (59a/15), (69a/4)</p> <p>‡.+ı (65b/7), (69a/14)</p> <p>‡.+ın (61a/13), (61a/2), (69a/12)</p> <p>‡.+ına (61a/1)</p> <p>‡.+ında (60b/2)</p> <p>‡.+lar (59b/3), (69b/12)</p> <p>‡.+lara (46b/5)</p> <p>‡.+larda (62b/2)</p> <p>‡.+ları (41a/10)</p> <p>‡ağār : Çuval, dağarcık, içerisine buğday ve başka şeyler konan nesne, harar.</p> <p>t.+da (39a/7)</p> <p>‡ağıl- : Toplu durumdayken ayrılıp birbirinden uzaklaşmak.</p> <p>‡.-dılar (46b/4)</p> <p>‡ağlu : Bir balık türü.</p> <p>‡. (56b/8)</p> <p>‡aht : Hükümdarların oturduğu büyük, süslü koltuk.</p> <p>t. (58a/10)</p>
---	--

t.+a (58b/8)	tamām : Tamamlanmış, bitmiş.
t.+dan (58a/7)	t. (37a/9), (40b/10), (44a/13),
t.+dı (58b/6)	(45b/10), (45b/15), (48b/12), (50a/3),
t.+dur (57b/12), (67a/1), (70b/6)	(52a/1), (54b/3), (62a/6), (65a/2),
t.+ıdur (47b/6), (51a/7)	(70a/3)
t.+ınuñ (58a/4)	
t.+ıydı (46b/3)	tañlaş- : Eksiksiz duruma getirilmek,
t.+larından (60b/3), (60b/9)	tamam olmak, bütünlenmek,
	tamamlanmak.
ta'ife : Kavim, kabile.	ta.-ur (52a/3)
ta. (52b/6)	
	tañu : Cehennem.
tağ : Bina kemeri.	ta. (35a/5)
ta. (51b/5), (56a/10), (56a/12),	
(58a/8)	Tañrı : Kâinatta var olan her şeyi
ta.+da (58a/9)	yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık,
ta.+dur (52a/11), (67b/8)	Yaradan, Allah, Rab, İlah, Mevla,
ta.+ın (52a/11), (56a/10), (68a/12)	Halik, Hüda, Hu, Oğan.
ta.+lar (56a/12), (56a/7)	t.+dan (55b/11)
ta.+larda (51b/6)	
ta.+ları (48b/4), (56a/13)	tañraf : Yön, yan, doğrultu.
	ta. (49b/13), (67a/15), (70a/4),
tañeb : Bir kimseden bir şeyi	(70a/5)
yapmasını veya yapmamasını isteme,	ta.+a (62b/2), (67b/3)
dileme.	ta.+da (50a/3), (58a/3), (58a/9),
ta. (40b/11)	(58a/9), (65a/1), (69b/9)
t.+ine (63a/2)	ta.+dan (48a/6), (50a/3), (52b/11),
	(67b/12), (67b/2)

ṭ.+ı (43b/8), (58a/1)

ṭ.+umuza (67b/2)

ṭ.+ına (46a/7), (49b/14), (50a/2),
(50b/3), (50b/4), (51a/13), (52a/15),
(61b/9), (62a/9), (63a/11), (65a/4),
(69b/13), (70a/1)

ṭ.+ında (48a/12), (51b/7),
(52a/12), (55a/6), (58b/2), (59a/14),
(59a/15), (64b/15), (64b/15), (65a/1),
(65a/10), (70a/15)

ṭ.+ından (50b/6), (53b/8),
(58b/15), (62b/5)

tārīḥ : Bir olayın gününü, ayını ve yılını bildiren söz veya gün.

t.+inde (64a/6)

t.+inden (36a/1), (66b/8)

t.-i meṣhūr-ı ‘ālem: Dünyanın meşhurlarının tarihi.

t.+de (36a/1)

t.-i Rūm: Rum tarihi.

t.+dur (36a/2)

ṭarīḥ : Yol.

ṭ. (59b/6), (68b/4)

ṭaru : Darı.

t. (39a/13)

taṣnīf : Bölümleme.

t. (45a/11)

taş : Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

ṭ. (56b/1), (56b/2), (57b/6),
(64a/15), (64b/3), (65a/3), (67b/12),
(68b/9), (69b/8)

ṭ.+dan (35b/2), (56a/8), (60a/6),
(61b/11), (68a/3)

ṭ.+dandur (51b/2)

ṭ.+dur (52a/7), (56a/2)

ṭ.+ı (64b/8)

ṭ.+uñ (55b/7), (59b/6)

ṭ.+la (49b/15)

ṭ.+lar (67b/11)

ṭ.+laruñ (64b/11)

taş- : Akarsu, yatağından çıkarak çevresini kaplamak.

ṭ.-ar (38b/12), (38b/3), (39a/3),
(39a/4), (42b/10), (56b/10), (56b/11)

ṭ.+dandur (58a/9)

ṭ.-dı (50a/4)

taşçı : Taş yontan, satan veya taş ocağından taş çıkaran kimse.

‡.+dan (70b/15)

taşra : Dışarı.

‡. (39a/8), (50a/13), (68b/9)

tatlı : Şeker tadında olan.

‡. (37a/7), (56b/11), (59b/9),

(60b/10), (61b/1)

‡.+dur (46b/14), (47b/13),

(56b/10), (70a/6)

tatluluk : Tatlı olma durumu.

‡.+una (45b/8)

tā'ūn : Veba.

‡. (38b/8)

tavar : Koyun.

‡. (45a/1), (62b/3)

‡.+ından (62a/15)

‡.+ını (37b/6)

‡.+lar (46b/12)

‡.+ları (38a/1), (38a/2)

‡.+ların (37b/7)

‡.+larını (37b/8)

tāze

1. Kuru olmayan, körpe, kuru karşıtı.

t. (39a/9)

2. Yeni.

t. (42b/11), (43a/13), (55a/7)

ta'zīm : Saygı gösterme, ululama.

t. (38b/11)

Te'ālā : "Yüksek olsun!" manasına gelen bir söz olup Allah adıyla beraber kullanılır.

t. (69a/14)

tebāşir

t.ū's-şabāh : Sabahın ilk aydınlığında.

f. (41b/15)

tefāvüt : Ayırıcı özellik, farklılık.

t. (42b/1)

t.+dür (42b/4)

teferrüc : Gezinti.

t.+üne (43a/1)

t.+süz (47b/15)

teferrücgāh : Eğlence, gezinti yeri.

t. (47b/12), (56b/14)

t.+ın (47a/11)

t.+ları (46a/12), (57a/9)

tefsīr : Kur'an'ın surelerini açıklayarak görüşler ileri sürme ve bunları yazma, yorumlama.

t.+inde (40a/5)

telef : Boş yere harcama, yıpratma.

t. (40a/8)

temīz : Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan, arı.

t. (47a/4), (56b/12)

temmūz : Yılın yedinci ayı, orak ayı.

t. (39a/4)

ten : Vücut.

t.+i (39b/12)

t.+inde (43a/3)

tena'um : Nimet içinde, bolluk içinde bulunarak rahat etme.

t. (44b/1), (51a/2), (57b/1)

t.+lar (45a/4)

ten-dürüst : Dinç, sağlam.

t. (63b/5)

Ta'fīrī : Kâinatta var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık, Yaradan, Allah, Rab, İlah, Mevla, Halik, Hüda, Hu, Oğan.

T. (64b/4)

tepsi : Fincan, tabak, bardak vb. şeyleri taşımaya yarayan, derinliği olmayan, türlü büyüklükte düz kap.

t.+ler (59a/5)

terāzū : Birbirini razı etme, uyuşma.

t. (49b/10)

tercümān : Çevirmen.

t. (53a/11)

t.+ına (53a/10)

terk

t. eyle- : Bırakmak, ayrılmak.

t.-diler (68a/14)

Teşrīn

T.-i şānī: Kasım ayı.

t.- (36a/12)

T.-i evvel: Ekim ayı.

t. (36a/3)

tevārīḥ : Tarihler.

t.+leri (48b/3)

t.-i benī Ümeyye: Emevîler'in tarihleri.

t.+de (51b/10)

t.-i İskender: İskender'in tarihleri.

t.+de (63b/14)

tevbe : İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme.

t.+si (35b/14), (40a/11)

Tevrāt : Hz. Musa'ya indirilen ve Tanrı buyruklarını kapsayan, Musevilerin din kitabı, Ahd-i Atik.

t. (35a/14), (40b/11)

tezāyüf : İki şeyden biri düşünülünce diğerinin akla gelmesidir.

t. (63b/11)

tezvīc

t.-i Fāṭīma : Fatma'nın eşi.

t.+dur (35b/6)

tılsım : Doğaüstü işler yapabileceğine inanılan güç.

t. (64a/1), (64a/12)

t.+la (61b/14)

tılsımāt : Sihirler, büyüler.

t. (59a/9), (61b/12), (65b/9)

t-1 'acībe: Tuhaf büyüler.

t. (68a/7)

tırnaḳ : İnsanda ve birçok omurgalı hayvanda parmak uçlarının dış bölümünü örten boynuzsu tabaka:

t. (40a/14), (40b/1)

t.+ın (40b/1)

timsāḥ : Sürüngenlerden, sıcak bölgelerin akarsularında yaşayan, kalın derili, uzun kuyruklu, iri bir hayvan (Crocodylus).

t.+dan (38a/13)

tiryāk : Bitkisel, hayvansal ve madensel maddelerin karışımından yapılan macun, panzehir.

t.+lar (68a/6)

toğ-

1. Dünyaya gelmek.

t.-dı (41a/8)

t.-duğı (37a/1)

2. Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

t.-ar (39a/5), (39a/8), (40a/9)

t.+duğunda (39a/5)

t.+madan (39a/6)

3. Ortaya çıkmak, sonucu olmak.

t.-ar (36b/11)

toğır- : Yavru dünyaya getirmek, doğum yapmak.

t.-ur (37a/15), (37a/15)

toğma : Doğmak işi.

t.+ğla (42a/7)

toğmak : Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek.

t. (42a/8)

toğru : Bir ucundan öbür ucuna kadar yönü değişmeyen, eğri ve çarpık karşıtı.

t. (43b/10)

toğsan : Seksen dokuzdan sonra gelen sayının adı.

t. (50b/2), (58b/4), (58b/4)

toğu- : Tezgâhta ipliği, çözü ve atkı durumunda kullanarak kumaş yapmak.

t.-rlar (45b/11), (57a/6),

(57b/10)

t.-rlardı (54b/12)

toğun- : Dokuma işi yapılmak.

t.-ur (63b/3)

toğuz : Sekizden sonra gelen sayının adı.

t. (42b/4)

t.+ında (36a/15)

t.+unda (36b/13), (38b/11),

(39b/2)

toğuzuncı : Dokuz sayısının sıra sıfatı, sırada sekizinciden sonra gelen.

<p> ol- : Dolu duruma gelmek. .-ar (68b/10) .-ardı (44a/3) </p>	<p> . (35b/8), (70a/14) </p>	<p> . (59b/10), (59b/9), (65b/8) .+dan (52b/5) .+dandur (60a/5) .+dur (59b/9) .+ı (65b/4) .+la (52b/4) </p>
<p> olb : Dönerek alıan ve özellikle su çeken düzen. . (58b/4) .+lar (57a/2) </p>	<p> opraklu : Toprakçı olan. . (54b/8), (54b/9) </p>	<p> optolu: Büsbütün dolu. t.+dur (58b/3) . (53a/3) .+ymu (68a/3) </p>
<p> oldur- : Dolu duruma getirmek. .-maa (44a/3) </p>	<p> on : Giysi. . (60b/6) .+lar (45b/11), (54b/12) .+unda (44a/5) </p>	<p> tb : Güzellik, iyilik, holuk. t. (36b/6) </p>
<p> on- : Sıvı, souun etkisiyle katı duruma gelmek, buz tutmak. .-ar (47a/12) </p>	<p> tuc : Koyu kıvıl renkte olan, bakır, çinko ve kalay alaşımı, bronz. t.+dan (54b/12) </p>	<p> tumm : Alçak yerler. t. (65b/2) </p>
<p> oprak : Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, rm organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü. </p>	<p> ur- 1. Hareketsiz durumda olmak, beklemek, kalmak. </p>	

.-dular (53b/6)

.-ur (55a/13), (55b/8)

2. Dinmek, kesilmek

 -mıya (40b/9)

3. Toplanmak.

.-ur (38b/2), (38b/3), (39a/10),
(39b/3), (39b/7), (55b/14)

turunç

1. Turungillerden, bütün Akdeniz lkelerinde yetişen, kışın yaprağını dökmeyen bir ağaç, naren (Citrus aurantium amara).

t. (43b/9)

2. Bu ağacın portakala benzeyen, suyu acımtırak meyvesi.

t. (39b/4)

ut-

1. Sarmak, brmek

.-ar (42b/12), (43a/13)

.-dı (50a/9)

.-mu (55a/5)

. -mudı (42b/8)

2. Ele geçirmek, yakalamak.

.-arlar (54a/10)

.-dı (48b/10), (51b/11),
(54a/2), (62b/5)

utul- :Tutuk duruma gelmek.

.-mudı (38a/9)

uzgn : Tuz ıkarılan doğal kaynak.

. (69b/6)

uzlu : Tuzu olan.

. (37a/7)

.+dur (56b/10)

U

u : Bir Şeyin ba veya son noktası.

u.+ı (49b/6)

u.+unda (45b/13), (46a/15),
(47b/3), (51b/1)

ucuz : Fiyatı yksek olmayan, pahası az, dk fiyatlı, pahalı karıtı.

u. (45b/14), (46a/13), (47b/5),
(49a/12), (57a/9), (57b/8), (60a/14),
(60a/15), (60b/2), (63b/2)

ucuzluk : Ucuz olma durumu

‘ū.+ından (51b/8) , (52a/5)

u. (47a/3), (48b/9), (54a/6),

(56a/4), (60a/12), (66b/4)

u.+dur (60a/10)

uç- : Kuş, kanatlı böcek vb. hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak.

u.-ar (65a/5), (69a/5)

u.+ duğı (69a/7)

uçma : Uçmak işi.

u.+ğa (37a/15), (40a/10)

uçmak : Cennet.

u.+da (35b/9)

u.+ıdur (43a/15)

uçrum : Deniz, göl, ırmak vb. su kıyılarında veya karada dik yer, yar, uçurum.

u. (69a/13)

u.+dur (70a/4)

‘ūd : Öd ağacı.

‘ū. (51b/15), (60b/2)

‘u. ağaç : bk. ‘ūd.

‘ū. (60b/2)

uğra- : Bir yerin yanından, yakınından, içinden geçmek.

u.-madılar (62a/7)

u.-r (49a/8)

uğurla- : Hırsızlıkla ele geçirmek, çalmak, sirket etmek.

u.-dılar (62b/1)

uğur : Hedef, amaç, erek, gaye, yol.

u.+da (50a/15), (59a/4)

‘ulemā : Sarıklı din bilginleri.

‘u. (35a/2), (41b/15), (65a/8)

ulu : Çok yüksek, çok büyük olan.

u. (43b/1), (47b/6), (48a/9), (49a/7), (50b/12), (50b/13), (55a/10), (55a/9), (56b/15), (61a/13), (61a/15), (63a/15)

u.+dur (52b/11)

u.+ya (45a/3)

‘ulūm

‘u.-ı felekiyye : Gökyüzü bilgisi.

‘u. (68a/7)

‘**ummān** : Okyanus.

‘u. (39b/2), (61b/4)

umūr

u.-ı tabī‘at : Tabiatın hususları.

u.+dandur (38a/4)

ur- : Vurmak.

u.-sa (52b/3)

u.-urdu (58b/8)

ušturlāb : Güneş ve yıldızların gözerimi yüksekliklerini ölçüp buradan zaman hesabı yapmayı sağlayan eski bir gözlem aracı.

u. (62b/5), (62b/6), (68a/7)

uyku : Dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yitdiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğin büyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu.

u.+dan (37a/2)

uyu- : Uyku durumunda olmak.

u.-muş (42a/9)

u.-rmusun (42a/9)

uyuş- : Soğuk, basınç vb. yüzünden vücudun bir yerinde, duygu ve hareket geçici olarak azalmak.

u.-muşlardı (38a/9)

uzun

1. İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı.

u. (40a/3), (40a/4), (44a/1), (44a/9), (44b/14), (47b/5), (53a/8)

2. Uzunluk.

u. (43b/11), (55a/2), (56b/4)

u.+dur (57b/7)

u.+ı (47b/7), (49b/15), (56a/11), (56b/3), (64a/15)

u.+ıdur (43b/6), (51a/4)

uzunluk : Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı.

u.+a (60a/2)

u.+ı (36b/13), (38b/13), (47b/3), (50b/2), (51a/12), (51a/15), (52a/11), (56b/9), (67a/9)

u.+ıdur (43b/10)

u.+una (45b/7), (52a/15)

Ü

ü : Ve.

ü. (43a/1), (43a/13), (43a/14),
(43b/3), (44b/11), (45a/2)

üç : İkidenden sonra gelen sayının adı.

ü. (37b/3), (37b/7), (38b/6),
(42a/15), (42b/2), (43b/11), (49b/6),
(50a/6), (50b/6), (51a/12), (52a/12),
(52a/6), (53a/9), (54a/9), (56b/4),
(58a/9), (58a/9), (59b/14), (60b/12),
(61a/6), (64a/11), (67b/14)

ü.+i (37b/12)

ü.+ünde (36b/1), (39b/7)

üç bin : İki bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

ü. (69a/14)

üçüncü : Üç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen.

ü. (37b/2), (43a/15), (70a/13)

üçüz : Üçlü, üç yanlı, üç kollu, üç parçalı.

ü.+dür (57a/15)

üç yüz: İki yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

ü. (42b/3), (63b/9)

üç yüz altmış: Üç yüz elli dokuzdan sonra gelen sayının adı.

ü. (68b/2)

üç yüz elli beş: Üç yüz elli dörtten sonra gelen sayının adı.

ü. (42b/1)

üç yüz elli dört: Üç yüz elli üçten sonra gelen sayının adı.

ü. (42a/14)

üleş- : Bölüşmek, paylaşmak.

ü.-miş (48b/2), (67b/1)

ü.-ür (69b/5)

üleştür- : Pay ederek dağıtmak, bölüştürmek.

ü.-ür (35b/7), (42a/9)

ümid : Umut.

ü.+i (38a/15)

ümmet : Hz. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü.

ü.+ler (45a/8)

üst : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı, fevk, alt karşıtı.

ü.+i (57b/15)

ü.+ünde (65a/4), (66a/5), (66b/7)

ü.+ündeki (67b/12)

üstâd : Bilim veya sanat alanında üstün bilgisi ve yeteneği olan kimse.

ü. (51b/11), (70b/14)

ü.+lar (45a/11)

ü.+lardan (45a/10)

üstâz : bk. üstâd.

ü.+ları (51b/6)

ütür- : İtmek, iteklemek, itip kakmak.

ü.-ürler (37a/11)

üzeri : Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.

ü.+nde (48b/3)

ü.+nden (47a/12)

ü.+ne (35a/12), (35b/3), (36a/10), (37b/3), (39a/12), (43a/6), (45a/12), (45b/3), (46a/3), (48a/10), (48b/13), (50b/13), (50b/14), (51b/5), (51b/11), (54a/13), (54b/1), (57b/14), (57b/2), (58a/5), (58a/6), (58b/12), (58b/12), (58b/3), (58b/5), (59a/8), (59b/12), (59b/5), (59b/6), (62b/10), (63a/6), (63b/10), (63b/7), (66a/13), (66b/9), (67b/9), (68b/2), (68b/4), (69a/11), (70a/3), (70b/2)

ü.+nedür (66a/10)

üzüm : Asmanın taze veya kuru olarak yenilen ve salkım durumunda bulunan meyvesi.

ü. (38b/9), (39a/1), (39a/15), (47b/13), (51a/2), (51a/5), (57b/8), (57b/8), (63b/1)

ü.+den (47b/12)

ü. çubuğu: Asma.

ç.(54b/2)

V

va' de : Söz verme.

v. (35a/14), (53a/15)

- vāfir** : Çok, bol.
v. (42b/10), (46a/13), (47a/4), (48b/6)
v.+dür (57a/13)
- vahşî** : Yabani.
v. (37a/14), (41b/5)
- vahy** : Bir buyruk veya düşüncenin Tanrı tarafından peygamberlere bildirilmesi.
v. (35a/6), (41a/8)
- vāk' a**
V.-i Bedr-i Kübrā: Büyük Bedir Vakası.
v. (35a/2)
V.tü'l Cerre: Cerre Vakası.
v.+dür (35b/14)
- vāki'**
v. ol- : Vuku bulan, olan, düşen; olagelen, rastlayan.
v.-dı (35b/15)
v.-muş (50b/13), (51a/4), (51a/13), (52a/14), (59a/14), (65a/10), (65a/6), (65b/1), (67a/5)
- v.-muşdur (46a/7), (46b/2), (47b/9), (52a/15), (55a/4), (56b/15), (59b/4), (60b/9), (61a/2), (69b/11),
v.-muşlar (69b/7)
v.-sa (50a/13)
- vakt** : Zaman.
v. (42a/2), (46b/3), (52a/9), (55b/15), (56a/3), (58a/6), (61a/4), (68a/3)
v.+a (49b/8)
v.+da (44a/10), (44a/14), (49b/7), (56a/1), (64a/5), (64b/3)
v.+dur (44b/2)
v.+i (67b/4)
v.+inde (42a/10), (42a/8)
v.-ı faşd u hacāmet: Kan alma zamanı.
v.+dur (38a/7)
- Vallāhi** : Tanrı'yı tanık tutarım, Tanrı hakkı için" anlamında kullanılan bir yemin sözü, billahi, tallahi.
v. (41b/12)
- var** : Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı.

v. (37a/7), (40a/12), (40b/8),
(45b/13), (45b/15), (45b/2), (45b/6),
(45b/6), (46a/14), (46a/15), (46a/3),
(46b/13), (47a/10), (47a/11), (47a/13),
(47a/15), (47a/2), (47a/7), (47b/6),
(48a/12), (48a/6), (48b/1), (49a/1),
(50b/15), (50b/5), (50b/6), (50b/9),
(51a/10), (51a/12), (51a/13), (51a/14),
(51a/15), (51a/6), (51b/1), (51b/13),
(51b/15), (51b/3), (51b/7), (51b/8),
(52a/10), (52a/12), (52a/2), (52a/4),
(52a/5), (52a/6), (52b/2), (52b/3),
(54a/15), (54a/4), (54a/8), (54a/9),
(54b/15), (54b/2), (54b/3), (54b/8),
(55a/13), (55a/3), (55a/4), (55a/4),
(55a/5), (55a/6), (55a/6), (55a/7),
(55b/11), (55b/7), (55b/9), (56a/10),
(56a/7), (56b/4), (56b/9), (57a/13),
(57a/9), (57b/15), (58a/13), (58b/3),
(59b/3), (59b/7), (60a/2), (60b/12),
(60b/2), (61a/12), (61a/12), (61a/4),
(61a/7), (61a/9), (61b/10), (61b/10),
(61b/11), (61b/12), (61b/12), (61b/14),
(62a/11), (63a/1), (63a/12), (63a/14),
(63b/2), (64a/10), (64a/15), (64b/12),
(64b/15), (65a/1), (65a/11), (65a/3),
(65a/3), (65b/5), (66a/14), (66a/8),
(66b/11), (66b/13), (66b/8), (66b/9),

(66b/9), (67a/9), (67b/7), (67b/8),
(68a/3), (68a/5), (68b/13), (68b/15),
(68b/3), (68b/9), (69b/13), (69b/14),
(69b/15), (69b/6), (69b/9), (70a/11),
(70a/7)

v.+dı (43a/6), (53b/15),
(54b/11), (58b/6), (64a/10), (65b/15),
(66a/2), (70b/14)

v.+dur (37a/3), (38a/15)

v.+dur (37a/2), (46a/3),
(47a/15), (48a/11), (48a/14), (49a/12),
(49a/13), (50b/8), (51a/5), (53b/14),
(55a/2), (56b/15), (56b/4), (59b/2),
(60b/1), (61a/11), (62a/4), (63a/12),
(63a/14), (64b/7), (65a/13), (65b/6),
(67a/13), (69b/2), (69b/3)

v.+mış (55b/1), (66a/12)

v.+sa (37a/7), (44a/6), (47a/14),
(50a/6), (62a/1)

var- : Erişilmek istenen yere ayak
basmak, ulaşmak, vasıl olmak.

v.-a (39b/15)

v.-alar (52b/9), (53a/7)

v.-amaz (45a/15)

v.-dılar (53a/13), (59a/1),
(62a/5)

v.-ıbdı (62b/9), (63b/13)

v.-ıbdım (64b/7)	(36a/8), (36a/8), (36a/9), (36b/10),
v.-maz (52b/13), (69a/6), (69a/9)	(36b/10), (36b/10), (36b/11), (36b/12),
v.-mazlar (46a/9)	(36b/13), (36b/14), (36b/15), (36b/15),
v.-mışlar (55b/3)	(36b/2), (36b/5), (36b/7), (36b/8),
v.-ur (55a/15), (58a/4)	(36b/9), (36b/9), (36b/9), (37a/10),
v.-urdu (58a/6)	(37a/10), (37a/11), (37a/11), (37a/13),
v.-urlar (52b/4), (55b/14)	(37a/14), (37a/14), (37a/14), (37a/14),
	(37a/14), (37a/15), (37a/15), (37a/15),
varak : Yaprak.	(37a/2), (37a/3), (37a/4), (37a/5),
v. (52a/2), (59a/8)	(37a/7), (37b/1), (37b/1), (37b/1),
	(37b/1), (37b/12), (37b/12), (37b/14),
vaşf : Nitelik.	(37b/2), (37b/2), (37b/4), (37b/4),
v. (52a/13)	(37b/5), (37b/6), (37b/8), (38a/10),
v.+a (58a/3)	(38a/10), (38a/11), (38a/12), (38a/12),
v. it- : Bildirmek, övmek.	(38a/12), (38a/13), (38a/13), (38a/2),
v.-emez (48b/1), (52a/4)	(38a/3), (38a/3), (38a/4), (38a/5),
	(38a/8), (38a/9), (38b/10), (38b/13),
ve : İki kelime veya iki cümle	(38b/14), (38b/14), (38b/15), (38b/3),
arasına girerek aralarında bir bağ	(38b/4), (38b/4), (38b/7), (38b/9),
olduğunu anlatan söz.	(38b/9), (38b/9), (38b/9), (39a/1),
v. (35a/1), (35a/11), (35a/11),	(39a/1), (39a/11), (39a/11), (39a/12),
(35a/13), (35a/15), (35a/2), (35a/2),	(39a/12), (39a/13), (39a/14), (39a/15),
(35a/2), (35a/4), (35a/9), (35b/1),	(39a/15), (39a/15), (39a/2), (39a/3),
(35b/13), (35b/2), (35b/2), (35b/4),	(39a/6), (39a/7), (39a/8), (39a/9),
(35b/5), (35b/7), (35b/7), (35b/8),	(39b/10), (39b/12), (39b/12), (39b/14),
(35b/9), (36a/11), (36a/11), (36a/11),	(39b/15), (39b/15), (39b/4), (39b/4),
(36a/14), (36a/14), (36a/14), (36a/3),	(39b/7), (39b/8), (40a/1), (40a/10),
(36a/5), (36a/6), (36a/7), (36a/8),	(40a/10), (40a/11), (40a/11), (40a/12),

(40a/14), (40a/14), (40a/3), (40a/3), (43b/4), (43b/4), (43b/6), (43b/6),
(40a/4), (40a/4), (40a/5), (40a/5), (43b/6), (43b/7), (43b/7), (43b/7),
(40a/6), (40a/6), (40b/13), (40b/14), (43b/7), (43b/8), (43b/8), (43b/9),
(40b/3), (40b/6), (40b/7), (40b/8), (43b/9), (43b/9), (43b/9), (44a/1),
(41a/1), (41a/10), (41a/11), (41a/12), (44a/1), (44a/1), (44a/1), (44a/10),
(41a/12), (41a/12), (41a/14), (41a/14), (44a/10), (44a/10), (44a/11), (44a/11),
(41a/14), (41a/14), (41a/15), (41a/15), (44a/11), (44a/11), (44a/12), (44a/12),
(41a/3), (41a/4), (41a/5), (41a/5), (44a/12), (44a/13), (44a/13), (44a/14),
(41a/6), (41a/7), (41a/7), (41a/8), (44a/15), (44a/15), (44a/15), (44a/2),
(41a/8), (41a/9), (41b/1), (41b/13), (44a/3), (44a/3), (44a/4), (44a/4),
(41b/2), (41b/4), (41b/4), (41b/5), (44a/4), (44a/4), (44a/4), (44a/4),
(41b/5), (41b/9), (42a/1), (42a/10), (44a/5), (44a/6), (44a/6), (44b/1),
(42a/12), (42a/14), (42a/15), (42a/2), (44b/1), (44b/1), (44b/10), (44b/10),
(42a/2), (42a/4), (42a/6), (42a/6), (44b/11), (44b/11), (44b/11), (44b/12),
(42a/8), (42b/1), (42b/1), (42b/10), (44b/14), (44b/15), (44b/15), (44b/3),
(42b/10), (42b/10), (42b/10), (42b/10), (44b/6), (44b/6), (44b/7), (44b/7),
(42b/11), (42b/11), (42b/11), (42b/13), (44b/8), (44b/8), (44b/8), (44b/9),
(42b/15), (42b/4), (42b/5), (42b/6), (45a/1), (45a/10), (45a/10), (45a/12),
(42b/7), (42b/7), (42b/8), (42b/9), (45a/2), (45a/3), (45a/4), (45a/6),
(42b/9), (42b/9), (42b/9), (43a/1), (45a/6), (45a/8), (45a/8), (45a/8),
(43a/1), (43a/11), (43a/12), (43a/14), (45a/9), (45a/9), (45b/1), (45b/1),
(43a/15), (43a/15), (43a/4), (43a/5), (45b/10), (45b/11), (45b/11), (45b/12),
(43a/5), (43a/5), (43a/6), (43a/7), (45b/13), (45b/13), (45b/14), (45b/15),
(43a/7), (43a/7), (43a/8), (43b/1), (45b/3), (45b/4), (45b/6), (45b/6),
(43b/1), (43b/11), (43b/11), (43b/12), (45b/6), (45b/7), (45b/8), (45b/8),
(43b/12), (43b/12), (43b/13), (43b/13), (45b/8), (45b/9), (45b/9), (45b/9),
(43b/13), (43b/13), (43b/13), (43b/13), (46a/1), (46a/2), (46a/2), (46a/3),
(43b/14), (43b/2), (43b/3), (43b/4), (46a/3), (46a/5), (46a/7), (46a/8),

(46a/8), (46a/8), (46a/8), (46a/9), (48a/3), (48a/4), (48a/4), (48a/4),
 (46a/11), (46a/12), (46a/12), (46a/12), (48a/5), (48a/5), (48a/6), (48a/6),
 (46a/12), (46a/12), (46a/13), (46a/13), (48a/7), (48a/9), (48b/11), (48b/11),
 (46a/13), (46a/14), (46a/14), (46a/15), (48b/12), (48b/13), (48b/14), (48b/4),
 (46b/1), (46b/1), (46b/10), (46b/10), (48b/4), (48b/4), (48b/4), (48b/4),
 (46b/10), (46b/10), (46b/10), (46b/12), (48b/5), (48b/6), (48b/6), (48b/8),
 (46b/12), (46b/13), (46b/13), (46b/14), (48b/8), (48b/8), (48b/9), (49a/1),
 (46b/14), (46b/14), (46b/15), (46b/2), (49a/10), (49a/11), (49a/11), (49a/11),
 (46b/5), (46b/5), (46b/6), (46b/6), (49a/12), (49a/13), (49a/13), (49a/14),
 (46b/7), (46b/7), (46b/7), (46b/8), (49a/15), (49a/15), (49a/15), (49a/2),
 (46b/9), (46b/9), (46b/9), (46b/9), (49a/2), (49a/3), (49a/3), (49a/4),
 (47a/1), (47a/1), (47a/7), (47a/10), (49a/5), (49a/6), (49a/8), (49a/9),
 (47a/10), (47a/11), (47a/11), (47a/11), (49b/1), (49b/10), (49b/12), (49b/15),
 (47a/11), (47a/11), (47a/12), (47a/12), (49b/2), (49b/2), (49b/2), (49b/2),
 (47a/12), (47a/13), (47a/13), (47a/14), (49b/2), (49b/3), (49b/4), (49b/4),
 (47a/15), (47a/2), (47a/2), (47a/2), (49b/5), (49b/6), (49b/7), (49b/7),
 (47a/3), (47a/4), (47a/4), (47a/4), (49b/7), (49b/9), (50a/1), (50a/10),
 (47a/4), (47a/4), (47a/4), (47a/5), (50a/10), (50a/11), (50a/12), (50a/12),
 (47a/5), (47a/6), (47a/9), (47b/10), (50a/14), (50a/15), (50a/2), (50a/3),
 (47b/10), (47b/11), (47b/12), (47b/13), (50a/5), (50a/5), (50a/6), (50a/7),
 (47b/14), (47b/14), (47b/14), (47b/15), (50a/7), (50a/8), (50b/1), (50b/1),
 (47b/3), (47b/4), (47b/4), (47b/4), (50b/10), (50b/10), (50b/11), (50b/12),
 (47b/4), (47b/5), (47b/5), (47b/5), (50b/13), (50b/14), (50b/15), (50b/15),
 (47b/5), (47b/6), (47b/7), (47b/8), (50b/2), (50b/3), (50b/4), (50b/4),
 (47b/8), (47b/8), (47b/9), (48a/10), (50b/4), (50b/5), (50b/6), (50b/6),
 (48a/12), (48a/12), (48a/12), (48a/13), (50b/7), (50b/7), (50b/7), (50b/8),
 (48a/13), (48a/13), (48a/14), (48a/15), (50b/8), (51a/1), (51a/10), (51a/11),
 (48a/15), (48a/2), (48a/2), (48a/3), (51a/11), (51a/11), (51a/12), (51a/12),

(51a/12), (51a/13), (51a/13), (51a/14), (53b/6), (53b/8), (53b/8), (53b/9),
 (51a/2), (51a/2), (51a/2), (51a/3), (54a/1), (54a/1), (54a/1), (54a/10),
 (51a/4), (51a/5), (51a/5), (51a/5), (54a/10), (54a/11), (54a/12), (54a/12),
 (51a/6), (51a/6), (51a/6), (51a/7), (54a/13), (54a/13), (54a/14), (54a/14),
 (51a/8), (51a/8), (51a/9), (51a/9), (54a/15), (54a/2), (54a/2), (54a/4),
 (51a/9), (51a/9), (51b/1), (51b/1), (54a/5), (54a/5), (54a/6), (54a/6),
 (51b/10), (51b/11), (51b/11), (51b/13), (54a/6), (54a/7), (54a/7), (54a/7),
 (51b/14), (51b/14), (51b/15), (51b/15), (54a/8), (54a/8), (54a/8), (54a/9),
 (51b/2), (51b/2), (51b/2), (51b/2), (54b/1), (54b/1), (54b/10), (54b/11),
 (51b/2), (51b/3), (51b/4), (51b/4), (54b/12), (54b/12), (54b/12), (54b/14),
 (51b/4), (51b/5), (51b/6), (51b/7), (54b/14), (54b/15), (54b/15), (54b/15),
 (51b/8), (51b/8), (51b/8), (51b/8), (54b/2), (54b/2), (54b/2), (54b/4),
 (51b/8), (52a/1), (52a/1), (52a/10), (54b/4), (54b/4), (54b/5), (54b/5),
 (52a/11), (52a/12), (52a/12), (52a/13), (54b/6), (54b/6), (54b/6), (54b/7),
 (52a/14), (52a/15), (52a/2), (52a/3), (54b/7), (54b/7), (54b/8), (54b/8),
 (52a/4), (52a/5), (52a/6), (52a/6), (54b/9), (55a/1), (55a/10), (55a/10),
 (52a/7), (52a/8), (52a/8), (52a/9), (55a/11), (55a/12), (55a/12), (55a/13),
 (52b/1), (52b/1), (52b/1), (52b/1), (55a/14), (55a/14), (55a/15), (55a/15),
 (52b/10), (52b/10), (52b/11), (52b/11), (55a/15), (55a/2), (55a/2), (55a/2),
 (52b/12), (52b/12), (52b/12), (52b/15), (55a/3), (55a/3), (55a/4), (55a/4),
 (52b/2), (52b/4), (52b/5), (52b/6), (55a/4), (55a/5), (55a/5), (55a/6),
 (52b/9), (53a/1), (53a/12), (53a/14), (55a/7), (55a/7), (55a/7), (55a/7),
 (53a/15), (53a/3), (53a/5), (53a/5), (55a/7), (55a/8), (55a/8), (55a/9),
 (53a/7), (53a/8), (53a/8), (53a/9), (55a/9), (55b/1), (55b/10), (55b/10),
 (53b/1), (53b/10), (53b/11), (53b/11), (55b/10), (55b/13), (55b/13), (55b/13),
 (53b/12), (53b/12), (53b/12), (53b/14), (55b/14), (55b/14), (55b/14), (55b/14),
 (53b/15), (53b/2), (53b/2), (53b/2), (55b/14), (55b/2), (55b/2), (55b/4),
 (53b/3), (53b/4), (53b/4), (53b/4), (55b/4), (55b/5), (55b/6), (55b/7),

(55b/8), (55b/8), (55b/9), (55b/9), (57b/3), (57b/3), (57b/3), (57b/4),
 (55b/9), (56a/1), (56a/10), (56a/11), (57b/4), (57b/4), (57b/5), (57b/5),
 (56a/11), (56a/12), (56a/12), (56a/12), (57b/6), (57b/6), (57b/7), (57b/7),
 (56a/13), (56a/13), (56a/13), (56a/14), (57b/8), (57b/9), (57b/9), (58a/3),
 (56a/15), (56a/15), (56a/15), (56a/15), (58a/1), (58a/2), (58a/3), (58a/4),
 (56a/2), (56a/2), (56a/4), (56a/4), (58a/4), (58a/5), (58a/5), (58a/6),
 (56a/5), (56a/5), (56a/5), (56a/7), (58a/7), (58a/7), (58a/8), (58a/9),
 (56a/8), (56a/8), (56a/9), (56a/9), (58a/9), (58a/9), (58a/10), (58a/11),
 (56a/9), (56b/1), (56b/1), (56b/10), (58a/11), (58a/12), (58a/14), (58a/14),
 (56b/10), (56b/10), (56b/11), (56b/12), (58a/15), (58b/1), (58b/1), (58b/1),
 (56b/12), (56b/13), (56b/14), (56b/14), (58b/10), (58b/11), (58b/12), (58b/13),
 (56b/14), (56b/15), (56b/15), (56b/2), (58b/13), (58b/13), (58b/14), (58b/14),
 (56b/3), (56b/3), (56b/3), (56b/4), (58b/15), (58b/2), (58b/2), (58b/3),
 (56b/4), (56b/4), (56b/6), (56b/6), (58b/4), (58b/5), (58b/5), (58b/5),
 (56b/7), (56b/7), (56b/7), (56b/8), (58b/6), (59a/1), (59a/1), (59a/10),
 (56b/8), (56b/8), (56b/8), (56b/8), (59a/10), (59a/10), (59a/11), (59a/12),
 (56b/8), (56b/8), (56b/9), (56b/9), (59a/12), (59a/13), (59a/13), (59a/13),
 (57a/1), (57a/1), (57a/10), (57a/11), (59a/13), (59a/13), (59a/14), (59a/14),
 (57a/12), (57a/13), (57a/13), (57a/13), (59a/14), (59a/14), (59a/15), (59a/15),
 (57a/13), (57a/14), (57a/2), (57a/2), (59a/2), (59a/2), (59a/3), (59a/4),
 (57a/2), (57a/2), (57a/3), (57a/3), (59a/5), (59a/5), (59a/6), (59a/7),
 (57a/3), (57a/3), (57a/4), (57a/5), (59a/7), (59a/8), (59a/9), (59a/9),
 (57a/5), (57a/5), (57a/6), (57a/6), (59b/1), (59b/10), (59b/11), (59b/11),
 (57a/7), (57a/8), (57a/8), (57a/8), (59b/11), (59b/12), (59b/12), (59b/13),
 (57a/9), (57a/9), (57a/9), (57a/9), (59b/13), (59b/13), (59b/13), (59b/14),
 (57a/9), (57b/1), (57b/10), (57b/11), (59b/14), (59b/15), (59b/2), (59b/2),
 (57b/11), (57b/13), (57b/13), (57b/14), (59b/3), (59b/4), (59b/5), (59b/5),
 (57b/14), (57b/15), (57b/2), (57b/2), (59b/7), (59b/7), (59b/7), (59b/8),

(59b/9), (59b/9), (60a/10), (60a/10), (62a/11), (62a/12), (62a/12), (62a/14),
 (60a/11), (60a/11), (60a/12), (60a/12), (62a/15), (62a/2), (62a/2), (62a/6),
 (60a/13), (60a/13), (60a/14), (60a/14), (62a/8), (62a/8), (62a/9), (62b/1),
 (60a/15), (60a/2), (60a/2), (60a/3), (62b/11), (62b/11), (62b/12), (62b/14),
 (60a/4), (60a/4), (60a/4), (60a/6), (62b/15), (62b/2), (62b/3), (62b/3),
 (60a/6), (60a/7), (60a/7), (60a/8), (62b/3), (62b/3), (62b/5), (62b/6),
 (60a/8), (60a/9), (60b/1), (60b/1), (62b/6), (62b/7), (62b/7), (62b/8),
 (60b/1), (60b/10), (60b/10), (60b/10), (62b/8), (62b/9), (63a/1), (63a/10),
 (60b/11), (60b/11), (60b/11), (60b/11), (63a/10), (63a/11), (63a/12), (63a/14),
 (60b/12), (60b/12), (60b/12), (60b/13), (63a/14), (63a/15), (63a/3), (63a/3),
 (60b/14), (60b/15), (60b/4), (60b/5), (63a/3), (63a/3), (63a/3), (63a/4),
 (60b/5), (60b/5), (60b/5), (60b/5), (63a/5), (63a/5), (63a/6), (63a/7),
 (60b/5), (60b/6), (60b/6), (60b/6), (63a/7), (63a/7), (63a/7), (63a/7),
 (60b/7), (60b/7), (60b/7), (60b/7), (63a/8), (63a/8), (63a/9), (63a/9),
 (60b/8), (60b/8), (60b/9), (61a/1), (63a/9), (63b/1), (63b/1), (63b/1),
 (61a/10), (61a/10), (61a/11), (61a/12), (63b/1), (63b/1), (63b/1), (63b/10),
 (61a/12), (61a/12), (61a/12), (61a/13), (63b/11), (63b/12), (63b/13), (63b/2),
 (61a/14), (61a/15), (61a/2), (61a/3), (63b/3), (63b/4), (63b/4), (63b/4),
 (61a/4), (61a/4), (61a/5), (61a/5), (63b/5), (63b/5), (63b/6), (63b/6),
 (61a/6), (61a/7), (61a/8), (61a/9), (63b/7), (63b/8), (63b/8), (63b/9),
 (61a/9), (61b/1), (61b/10), (61b/11), (63b/9), (64a/10), (64a/11), (64a/12),
 (61b/11), (61b/12), (61b/13), (61b/2), (64a/13), (64a/14), (64a/2), (64a/2),
 (61b/2), (61b/3), (61b/3), (61b/4), (64a/3), (64a/4), (64a/5), (64a/6),
 (61b/4), (61b/4), (61b/5), (61b/5), (64b/10), (64b/10), (64b/10), (64b/11),
 (61b/5), (61b/6), (61b/6), (61b/7), (64b/13), (64b/14), (64b/15), (64b/3),
 (61b/7), (61b/7), (61b/8), (61b/8), (64b/3), (64b/4), (64b/5), (64b/5),
 (61b/8), (61b/9), (61b/9), (61b/9), (64b/5), (64b/6), (64b/8), (64b/8),
 (62a/1), (62a/10), (62a/11), (62a/11), (65a/1), (65a/1), (65a/10), (65a/10),

(65a/10), (65a/11), (65a/11), (65a/12), (67b/2), (67b/2), (67b/5), (67b/5),
 (65a/12), (65a/13), (65a/14), (65a/14), (67b/7), (67b/7), (67b/8), (67b/8),
 (65a/14), (65a/14), (65a/15), (65a/2), (67b/8), (67b/8), (68a/1), (68a/1),
 (65a/3), (65a/6), (65a/6), (65a/7), (68a/10), (68a/10), (68a/10), (68a/12),
 (65a/8), (65a/8), (65a/8), (65a/8), (68a/13), (68a/15), (68a/15), (68a/2),
 (65a/9), (65b/11), (65b/13), (65b/14), (68a/4), (68a/4), (68a/4), (68a/5),
 (65b/2), (65b/2), (65b/3), (65b/3), (68a/5), (68a/6), (68a/6), (68a/6),
 (65b/3), (65b/4), (65b/6), (65b/6), (68a/6), (68a/6), (68a/7), (68a/7),
 (65b/7), (65b/8), (65b/8), (65b/8), (68a/7), (68a/7), (68a/8), (68a/8),
 (65b/9), (65b/9), (65b/9), (66a/1), (68a/8), (68a/9), (68a/9), (68a/9),
 (66a/10), (66a/11), (66a/12), (66a/13), (68b/1), (68b/10), (68b/11), (68b/11),
 (66a/13), (66a/15), (66a/15), (66a/3), (68b/12), (68b/12), (68b/13), (68b/13),
 (66a/3), (66a/4), (66a/8), (66a/9), (68b/14), (68b/14), (68b/14), (68b/15),
 (66a/9), (66a/9), (66b/1), (66b/1), (68b/15), (68b/2), (68b/2), (68b/3),
 (66b/10), (66b/11), (66b/11), (66b/12), (68b/3), (68b/3), (68b/4), (68b/5),
 (66b/13), (66b/13), (66b/14), (66b/14), (68b/7), (68b/7), (68b/7), (68b/7),
 (66b/14), (66b/14), (66b/15), (66b/15), (68b/8), (68b/8), (68b/9), (69a/10),
 (66b/15), (66b/15), (66b/2), (66b/4), (69a/10), (69a/10), (69a/10), (69a/10),
 (66b/4), (66b/5), (66b/5), (66b/6), (69a/11), (69a/15), (69a/2), (69a/2),
 (66b/6), (66b/7), (66b/7), (66b/8), (69a/3), (69a/3), (69a/3), (69a/4),
 (66b/8), (67a/1), (67a/1), (67a/10), (69a/4), (69a/4), (69a/5), (69a/6),
 (67a/11), (67a/11), (67a/13), (67a/13), (69a/7), (69a/8), (69a/9), (69b/1),
 (67a/14), (67a/14), (67a/15), (67a/3), (69b/10), (69b/11), (69b/12), (69b/13),
 (67a/4), (67a/4), (67a/6), (67a/6), (69b/14), (69b/14), (69b/15), (69b/2),
 (67a/7), (67a/8), (67a/8), (67a/9), (69b/2), (69b/2), (69b/3), (69b/4),
 (67a/9), (67b/1), (67b/1), (67b/10), (69b/5), (69b/6), (69b/6), (69b/6),
 (67b/11), (67b/12), (67b/12), (67b/12), (69b/7), (69b/9), (69b/9), (70a/1),
 (67b/13), (67b/13), (67b/13), (67b/14), (70a/10), (70a/13), (70a/13), (70a/13),

(70a/13), (70a/14), (70a/14), (70a/14),
(70a/14), (70a/15), (70a/15), (70a/15),
(70a/3), (70a/3), (70a/4), (70a/5),
(70a/6), (70a/6), (70a/7), (70b/1),
(70b/1), (70b/1), (70b/1), (70b/1),
(70b/10), (70b/10), (70b/14), (70b/15),
(70b/15), (70b/15), (70b/15), (70b/15),
(70b/2), (70b/2), (70b/3), (70b/3),
(70b/3), (70b/3), (70b/4), (70b/4),
(70b/4), (70b/4), (70b/4), (70b/4),
(70b/4), (70b/5), (70b/5), (70b/5),
(70b/5), (70b/5), (70b/5), (70b/6),
(70b/6), (70b/7), (70b/7), (70b/7),
(70b/7), (70b/8), (70b/8), (70b/9),
(70b/9), (70b/9), (70b/9)

vebā : Hasta farelerden insana geçen
bir mikrobun oluşturduğu bulaşıcı,
öldürücü bir hastalık, taun.

v. (37a/4)

vech : Üst, satır, düz, yüz.

v. (45a/12)

v.+ile (45a/14)

vefāt : Ölüm.

v. (41b/14)

v.+ıdur (39b/1)

vefāt eyle- : Ölmek

v. (46a/6)

ve'l-celāli : Allah'a ait, tanrısal.

v. (45a/6)

ve'l-enhār : Irmaklar, çaylar.

v. (45a/6)

ve'l-ğaffār : Kullarının günahlarını
affeden, Allah.

v. (45a/6)

veya : Ayrı olmakla birlikte aynı
değerde tutulan iki şeyi anlatan
kelimelerden ikincisinin önüne getirilen
söz, yahut.

v. (38a/3)

vezīr : Osmanlılarda devletin
bakanlık, valilik gibi yüksek
görevlerinde bulunan ve paşa unvanını
taşıyan kimse.

v. (67b/1)

vilāyet : İl.

v. (44a/7), (47a/4), (47a/7),
(49b/5), (62a/7), (67b/2)

v.+de (45b/10), (45b/7), (45b/7),
(45b/8), (46b/15), (53b/10), (54b/2),
(69a/10)

v.+dür (56a/4), (60b/15)

v.+e (53b/14)

v.+üñ (45a/12), (45a/13),
(45b/12)

v.+inde (38a/14), (55b/8),
(58a/12)

v.+ine (46b/4), (70a/12)

v.+ler (45b/6), (69b/9)

v.+lere (44b/11)

vir- : Üzerinde, elinde veya
yakınında olan bir şeyi birisine
eriştirmek, iletmek.

v. (40b/7), (67b/6)

v.-di (35a/14), (35b/12),
(37b/15), (53a/15), (67b/6)

v.-diler (63a/9)

v.-e (41a/10), (49a/9), (68b/5)

v.-elüm (58b/10), (67b/3)

v.-eyim (42a/5)

v.-ür (69b/8)

v.-ürler (52b/5), (56a/1)

v.-mese (41a/2)

v.-miş (68b/6)

v.-se (40a/7)

viribi- : Göndermek, irsal etmek.

v.-di (44a/7), (59a/12)

vuşlat : Sevgiliye kavuşma.

v. (41a/9)

Y

yâ : “Ey, hey” anlamlarında bir
seslenme sözü.

y. (39a/6), (40b/1), (41b/11),
(41b/12), (42a/7), (43a/2), (43a/3)

yağ : Birleşiminde stearik, oleik,
palmitik asitlerle gliserin bulunan ve
bunların oranlarına göre kıvamları
değişen bitkisel veya hayvansal madde.

y. (57a/5), (68a/6)

y.+ı (69a/10)

yağ- : Yağmur, kar, dolu gökten
düşmek.

y.-an (39b/12)

y.-sa (39a/4), (56a/6)

yağı : Düşman.

y. (48b/14)

yağma : Akıncıların düşman topraklarına yaptıkları baskın, çapul.

y. (49b/8)

yağmur : Atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yeryüzüne düşen yağışın sıvı durumunda olanı, yağar, yağış, baran, bereket, rahmet.

y. (37a/5), (38a/15), (39a/4), (39b/12), (56a/6), (56a/6)

y.+dan (39a/12)

y.+uñ (36a/13)

yağ- : Yanmasını sağlamak veya yanmasına yol açmak, tutuşturmak.

y.-ar (36a/6), (37b/5)

y.-alar (64a/1)

y.-arlar (37a/6), (52a/1)

y.-dılar (64a/1)

y.-maz (37b/10)

yağacak : Odun, kömür gibi ısı sağlamak amacıyla yakılan madde, mahrukat.

y. (51b/14)

yağın : Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı.

y. (47a/10)

y.+da (47a/12)

y.+dur (49b/1), (69a/4)

y.+ında (53b/15), (56b/4)

yākūt : Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

y.+la (59a/7)

yalıncak : Çıplak.

y. (45a/1)

yan : Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü.

y.+a (53a/2), (53a/5)

y.+adur (50a/12), (50a/15), (63a/12)

y.+ında (43b/11), (47a/10), (47a/7), (48b/15), (54b/15), (54b/2), (56b/9), (65a/11), (67a/11), (70a/7)

yan- : Birleşiminde karbon bulunan maddeler, ısı ve ışık yayarak kül durumuna geçip yok olmak.

y.-ar (51b/3)

y.-ardı (64a/11)

ya'ni : Demek, şu demek ki”
anlamlarında bir söz.

y. (36b/11), (41b/3), (41b/8),
(42a/13), (42a/15), (42b/3), (45b/4),
(67a/5)

yap- : İnşa etmek.

y.-an (48b/5), (63a/15), (67a/7),
(64a/13), (64a/13)

y.-dı (47b/3), (48b/11), (50a/2),
(54a/1), (54a/3), (65b/13), (68a/15)

y.-dılar (46b/5), (49b/13),
(49b/15)

y.-dım (64b/3), (64b/4)

y.-miş (48b/3), (63b/11),
(63b/8), (64b/13), (64b/14), (68b/4)

y.-mişdur (57b/6), (63b/6),
(70b/11)

y.-mişlar (45b/2), (55a/9),
(57b/15), (58b/1), (60a/6)

yapıl- : Yapma işine konu olmak.

y.-miş (55b/3), (58a/1), (59b/6),
(66a/10), (66a/13), (70a/3)

y.-mişdur (67b/11), (67b/14),
(67b/9)

y.-mişdur (56a/3)

yapma : Yapmak işi.

y.+ğa (35b/1), (65b/14)

yapmak : Ortaya koymak,
gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana
getirmek.

y. (41a/4)

yaprak : Bitkilerde solunum, karbon
özümlemesi, terleme vb. olayların
oluştugu, çoğu klorofilli, yeşil ve türlü
biçimdeki bölümler.

y. (36b/15)

y.+dan (45a/1)

y.+ın (44b/9)

y.+ından (63a/4)

yapraqlan-: Yaprakları çıkmak, yaprak
oluşmak.

y.-ur (37b/1), (38a/13), (42b/9)

yapraqlı : Yaprığı olan.

y. (37b/11)

yapu : Yapı, bina, ev.

y. (41a/3)

y.+sı (57a/12)

yaradıl- : Yaratma işine konu olmak.

y.-dı (40a/10), (41a/11), (41a/3)

yarak : Silah, alet.

y.+ına (44b/12)

yarat- : Allah, olmayan bir şeyi var etmek.

y.-dı (41a/10), (41a/15), (41a/3), (41b/5)

y.-mişdur (69a/15)

yaratmak : Allah, olmayan bir şeyi var etmek.

y.+dan (40b/13)

yardum : Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet.

y. (65b/14)

yaru : Bir bütünü oluşturan iki eşit parçadan her biri, nısıf..

y.+suna (62b/8)

yâsemen : Zeytingillerden, beyaz, kırmızı veya sarı renkli güzel kokulu

çiçekleri olan, 1-2 metre boyunda, süs bitkisi olarak yetiştirilen tırmanıcı bir ağaççık, Mısır yasemini .

y. (37b/1)

yaş : Doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman, sin.

y.+ına (46a/9), (46a/10)

yat-

1. Bir

yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak.

y.-ur (37b/4)

2. Uyumak veya dinlenmek için

yatağa girmek.

y.-dılar (42b/3)

y.-masun (42a/11)

yavri

1. Yeni doğmuş hayvan veya insan.

y. (38b/1)

2. Bir balık türü.

y. (56b/7)

- yavru** : bk. yavri 1.
y.+sun (66a/6), (66a/7)
- yavu kııl-** : Kaybetmek.
y.- miş (61b/15)
- yavuz** : İyi, güzel, iyi huylu.
y. (60a/15)
- yayak** : Yaya.
y. (44a/15)
- yayul-** : Genişlemek, büyümek.
y.-ur (42a/2)
- yaz** : Kuzey yarım kürede 21 Haziran 23 Eylül tarihleri arasındaki zaman dilimi, ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim.
y. (36b/7), (42b/14), (43a/5), (44b/2), (44b/7), (46a/7), (54a/5), (55b/13), (59a/15)
y.+ uñ (42b/15)
- yaz-** : Yazı ile anlatmak, yazıya dökmek.
y.-arlar (40b/4)
- y.-mişlar (52a/10)
- yazı** : Düz yer, ova, kır.
y. (61b/12), (62a/6), (69b/11), (69b/15)
y.+da (56a/15), (56b/1)
y.+dadur (49b/1)
y.+lardur (61a/3), (69b/7)
y.+ya (62a/8)
- yazıl-** : Yazmak işi yapılmak.
y.-miş (58b/12), (58b/13), (58b/7), (59a/8), (59a/9)
y.-mişdur (64b/2)
y.-mişdur (52a/7), (52a/9)
- yazu** : Düz yer, ova, kır.
y.+ya (62b/6)
y.+y1 (63a/9)
- yeg** : Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, müreccah.
y. (47b/2)
y.+dür (44b/1), (51a/10)

Yehūd : Yahudi, Hz. Yakub'un oğlu
Yāhuda soyundan gelenler, İsrâil
oğulları.

Y. (38b/11), (39b/2), (40b/12)

Y.+ı (47b/2)

Y.+uñ (40b/10)

yegrek : Daha iyi, daha üstün.

y. (40a/9)

y.+dür (49a/10), (49a/14)

yeldâ : Yılın en uzun gecesi.

y. (44b/15)

yelken : Rüzgâr gücünden yararlanarak
geniş bir yüzey oluşturacak biçimde yan
yana dikilen ve teknenin direğine uygun
bir biçimde takılarak onu hareket ettiren
kumaş veya şeritlerin tümü.

y. (53b/2)

yen- : Yemek işine konu olmak.

y.-ür (59b/9)

yeñi : Oluş veya çıkışından beri çok
zaman geçmemiş olan.

y. (53b/14)

yeraķān : Değerli bir taş.

y. (51b/2)

yerleş- : Yerine iyice oturmak, yerinde
sabit olmak.

y.-mişdür (52a/8)

yeşil : Sarı ile mavinin karışmasından
ortaya çıkan, bitki yapraklarının
çoğunda görülen renk.

y. (39a/9), (42b/11), (46b/13),
(47a/1), (51b/7), (59a/6)

yevm

y.-i tevriye: Meramını gizleme
günü.

y.+dür (35b/7)

y.ü'l gādîr: Kadir günü.

y.+dür (35b/11)

y.ü'r rahmet: Acıma, esirgeme
günü.

y. (35a/5)

y.ü'z zeyne: Zeyne günü.

y.+dür (66b/3)

yıgıl- : Toplanmak.

y.-mişlar (67b/9)

yığma : Yığmak işi.

y.+ğa (39b/7)

yık- : Kurulu bir şeyi parçalayarak dağıtmak, bozmak, tahrip etmek.

y.-aydı (68a/11)

y.-dı (65b/12)

y.-dılar (68a/12)

y.-makda (68a/13)

y.-mañuz (66a/6)

yıkl- : Herhangi bir sebeple çökmek, göçmek.

y.-miş (55b/1), (55b/4)

yıl : Dünya'nın Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat ve 49 dakikalık zaman.

y. (35a/12), (37b/14), (42b/3), (42b/4), (46a/5), (47a/1), (53a/13), (56a/2), (58b/15), (66b/4), (70a/2)

y.+a (46b/12), (57b/1), (63b/5)

y.+da (37a/3), (39a/9), (41a/1), (42b/2), (51b/10), (56a/6)

y.+dan (46b/12), (57a/15), (63b/4)

y.+dur (42b/2)

y.+ı (42a/13), (42a/15)

y.+larda (50a/11)

yılan : bk. ñlān.

y. (44a/4), (60b/3), (60b/4)

yırt- : Parçalamak.

y.-ar (49a/2)

yırtıcı : Beslenmek için başka hayvanları parçalayarak yiyen (hayvan).

y. (41b/5), (56a/9)

yi- : Yemek yeme, karın doyurma işi.

y.-dükleri (58a/6)

y.-mez (36b/2)

y.-mezler (49a/3)

y.-rler (47a/2), (49a/3), (49a/3)

yidi : Altıdan sonra gelen sayının adı.

y. (35a/12), (39a/11), (39a/12), (39a/6), (49a/6), (50b/1), (51b/10), (51b/5), (55b/10), (55b/12), (60a/7), (62a/2), (64a/3), (65a/1)

y.+si (37b/6)

y.+sinde (36a/13), (37a/12), (38a/6), (38b/5), (39a/10)

yidinci: Yedi sayısının sıra sıfatı, sırada altıncıdan sonra gelen.

y. (36a/6), (70a/14)

yigirmi: On dokuzdan sonra gelen sayının adı.

y. (37a/9), (37a/9), (38b/10), (38b/3), (39b/13), (43a/12), (46a/15), (52a/3), (57b/9), (58a/10), (63a/2), (64a/6)

y.+sinde (38b/1), (39b/12)

yigirmi altı: Yirmi beşten sonra gelen sayının adı.

y.+sı (37b/11)

yigirmi beş: Yirmi dördten sonra gelen sayının adı.

y.+inde (35a/9), (36b/15), (36b/2), (37b/10), (38a/14), (38b/10), (39a/1), (39a/14)

yigirmi bir: Yirmiden sonra gelen sayının adı.

y.+inde (36a/9), (37b/2), (38b/2)

yigirmi dört: Yirmi üçten sonra gelen sayının adı.

y. (39b/15), (50b/5), (56a/10), (58b/8)

y.+ünde (38b/7)

yigirmi iki: Yirmi birden sonra gelen sayının adı.

y. (64b/15)

y.+si (39a/13)

y.+sinde (36a/10), (36b/3), (37a/8), (38b/15), (38b/2)

yigirmi sekiz: Yirmi yediden sonra gelen sayının adı.

y. (37a/11), (39a/3), (65b/13)

y.+inde (35b/15), (36b/14), (36b/5), (39a/15), (39b/5)

yigirmi toktuz: Yirmi sekizden sonra gelen sayının adı.

y. (42a/14)

y.+unda (37a/1), (39a/3)

yigirmi üç: Yirmi ikiden sonra gelen sayının adı.

y.+ünde (35a/1), (36b/4), (38b/3)

yigirmi yedi: Yirmi altıdan sonra gelen sayının adı.

y.+sinde (35a/2), (35b/14)

- yigit** : Güçlü ve yürekli, kahraman, alp.
y. (45a/3)
- yil** : Rüzgâr.
y. (38a/3), (38b/6), (38b/9), (38b/10), (53b/1)
y.+ler (36a/8), (38a/6), (38a/12), (38b/1), (39b/2), (39b/13)
- yimek** : Günün belli saatlerinde yenilen besin.
y. (55b/14)
y.+den (36b/9)
y.+i (36b/3)
y.+leri (51a/9)
- yimiş** : Meyve.
y. (41a/2), (43a/7), (44a/1), (44a/2), (46a/8), (46b/10), (48a/15), (48a/4), (49a/13), (49a/3), (54a/6), (55a/1), (55a/2), (57a/5), (57a/9), (57b/5), (57b/9), (59a/12), (60a/10), (61a/13), (61a/5), (62a/1), (62a/12), (62a/2), (63b/1), (68b/11)
y.+den (46a/13), (47a/9), (62a/2)
y.+dür (61a/15)
- y.+i (69a/3)
y.+ler (38b/15), (38b/4), (43b/4), (44a/11), (45b/6), (48a/5), (63a/3), (67a/14), (68b/7)
y.+leri (45b/13), (45b/15), (47b/5), (48b/8), (54b/14)
y.+lerin (44b/10)
- yimişlü** : Yemişi olan, meyve veren.
y. (49b/2)
- yimişsüz** : Yemişi olmayan, meyve vermeyen.
y. (46a/1)
- yine** : Yeniden, bir daha, tekrar, gene.
y. (38b/10), (44b/6), (47a/1), (55a/12), (56a/13), (56a/14), (57a/2), (57a/3), (58a/6), (67b/6), (68a/1), (68b/1)
- yini** : Yeni, taze.
y.+dür (60b/10)
- yir** : Yeryüzü, toprak.
y. (35a/1), (36a/13), (41a/3), (43b/14), (43b/4), (46b/13), (47a/9),

(54b/15), (56a/5), (56a/6), (57a/5),
(65a/15)

y.+de (37a/9), (38b/8), (38a/9),
(38b/15), (46b/15), (48a/3), (56b/15),
(59b/15), (60b/1), (60b/9), (62b/6),
(66b/10), (67a/8), (69a/13), (69a/4),
(69a/7), (70b/8)

y.+dedür (57a/8)

y.+den (49a/4), (55a/5),
(56a/11), (58b/3), (63b/7), (69b/15)

y.+dendür (66b/8)

y.+deydi (49b/12)

y.+dür (54a/15), (56a/5),
(58a/1), (61b/3), (61b/4), (61b/8)

y.+e (37a/14), (37a/4), (40a/11),
(40a/7), (43b/7), (48a/5), (49b/14)

y.+i (43a/14)

y.+in (46b/3)

y.+ince (54a/14)

y.+inde (46b/5), (47b/10),
(54a/12), (64b/10), (68b/5)

y.+inden (64b/12)

y.+ine (37b/7)

y.+lere (49b/12), (65b/2)

y.+leri (40b/13), (50a/5), (62b/2)

y.+lerimiş (68b/12)

yir altı : Toprak altı.

y.+nda (44b/11), (45a/2)

yiryüzi : Dünya.

y. (42b/11), (44b/8)

y.+ni (42b/11)

yit-

1. Bir gereksinimi karşılayacak,
giderecek nicelikte olmak

y.-er (57b/1), (57b/1)

2. Yetişmek, erişmek, vasıl
olmak, ulaşmak.

y.-mediler (53b/7)

yitmiş : Altmış dokuzdan sonra gelen
sayı.

(46a/3), (59a/3), (63b/10)

yitmiş biñ: Altmış dokuz bin dokuz yüz
doksan dokuzdan sonra gelen sayının
adı.

y. (35a/4)

yiyecek : Yenmeye elverişli olan her şey.

y. (58a/5)

yoğunluk : Yoğun olma durumu.

y.+a (60a/2)

y.+una (45b/8)

yok : Bulunmayan, mevcut olmayan
(nesne, kimse vb.), var karşıtı.

y. (40a/7, (53a/3), (53a/3)

y.+ımış (59b/15)

y.+dur (36b/3), (43a/2),
(43b/14), (43b/4), (45b/4), (45b/7),
(46a/1), (46a/1), (46a/15), (46b/9),
(47a/12), (47b/3), (48b/6), (48b/7),
(50b/8), (51a/15), (51b/4), (52a/11),
(54a/12), (54b/15), (54b/3), (55a/2),
(56a/6), (57a/4), (57a/6), (57b/9),
(57b/9), (60a/4), (60a/8), (61a/4),
(61b/12), (61b/6), (63b/2), (65a/15),
(66b/13), (67a/4), (67b/11), (68b/6),
(69a/1), (69a/11), (69b/1), (69b/14),
(69b/3), (69b/5), (69b/6), (70a/1),
(70a/10), (70a/9), (70b/12), (70b/8)

y.+sa (46b/11)

yokuş : Aşağıdan yukarıya gittikçe
yükselen eğimli yer, iniş karşıtı.

y.+dur (70a/4)

yol : Karada, havada, suda bir
yerden bir yere gitmek için aşılan
uzaklık, tarik.

y. (43b/3), (45b/4), (46a/1),
(62b/2), (62b/3), (64a/12), (66b/8),
(67b/1), (70a/4)

y.+a (55a/15)

y.+da (48a/12), (63b/11)

y.+dur (48a/4), (53b/6), (57b/4),
(59b/2), (61a/6), (61b/8), (64b/8),
(67a/9), (70a/1)

y.+ları (46a/12), (47b/4), (55b/2)

y.+uñ (70a/4)

y. kesil- : Geçmesine engel
olmak, durdurmak

y.-di (50a/10)

y. olun- : İlerlemek, gitmek.

y.-muş (43b/3)

yoldaş : Arkadaş, dost.

y.+ınuñ (63a/5)

yon- : Yontmak, düzeltmek.

y.-muşdur (65b/7)

y.-muşlar (68a/3)

yonul- : Yontulmak.

y.-muş (65b/5)

yukarı: Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı.

y.+su (64b/1)

y.+suna (42b/9)

y.+sundan (39b/13)

yumurta : Kanatlı hayvanların çoğalmasını sağlayan kabuklu bir besin maddesi.

y. (66a/6)

yut- : Ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek.

y.-arlar (61a/10)

yüce : Yüksek, büyük, ulu, ulvi.

y. (47b/4), (49b/12), (53b/12), (57b/2), (59a/15), (59b/8), (62b/7), (65b/2), (69a/14)

y.+de (50a/9)

y.+dür (48b/6), (54a/9), (54b/6), (58b/1), (65b/5)

yücelik: Yüce olma durumu, ulviyet.

y.+i (52a/5), (56a/11), (63b/9), (67b/15)

y.+idür (58b/4)

y.+ine (56a/8)

y.+le (58a/8)

yücerak : Daha yüce, çok yüce.

y.+dür (49b/11)

yük : Beş kilelik ya da aşağı yukarı yüz kiloluk ürün.

y.+ini (46a/2)

yüklet- : Yükleme işini yaptırmak.

y.-ür (47a/9)

yüksek: Yukarıda, üst tarafta olan yer.

y. (70a/2)

yürü-

1. Adım atarak ilerlemek, gitmek.

y.-düler (53a/2)

2. Karada veya suda, herhangi bir yöne doğru sürekli olarak yer değiştirmek.

y.-mez (36a/15), (36b/1)

y.-r (54a/13)

y.-rse (63b/12)

3. Bir yere gelmek, bir yere ulaşmak, kaplamak.

y.-mez (39a/10)

y.-r (37a/13), (42b/9), (56a/13), (65a/4)

4. Gereği gibi yapılmak veya ilerlemek.

y.-mez (41b/6)

yürüme : Adım atarak ilerlemek, gitmek.

y. (44a/15)

yürüt- : Yürüme işini yaptırmak, yürümesini sağlamak.

y. (67b/2)

y.-di (44a/11), (67b/3)

y.-düler (52b/14)

yüz

1. Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

y. (45b/2), (46a/5), (48b/12), (51a/15), (51b/14), (52a/5), (54b/11), (57a/15), (62a/5), (64b/11), (67b/15), (68a/1)

2. Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat.

y. (39a/6), (42a/15), (50b/1)

y.+in (44b/9)

3. Yüzey.

y.+i (38b/7), (43a/13)

y. tut- : Yönelmek, teveccüh etmek, meyletmek.

y.-ar : (44a/13)

yüz biñ : Doksan dokuz bin dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.

y. (67b/3)

yüzgüç : Suda iyi yüzen, yüzgeç.

y. (57a/14)

yüz kırk : Yüz otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.

y. (56a/11)

yüz otuz : Yüz yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı.

y. (56a/11)

yüzük : Parmağa geçirilen genellikle metal halka.

y.+üni (35b/12)

yüz yitmiş : Yüz altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı.

y. (59a/3)

yüz yitmiş altı : Yüz yetmiş beşten sonra gelen sayının adı.

y. (63b/10)

yüz tut-: Yönelmek, teveccüh etmek, rağbet etmek, meyletmek.

y.-ar (44a/13)

Z

zafer : Savaşta kazanılan başarı.

z. (48b/7)

za' ferân : Süsengillerden, baharda çiçek açan, 20-30 santimetre boyunda, soğanlı bir kültür bitkisi (Crocus sativus).

z. (55b/10), (60b/7), (61b/4), (63a/13)

zâhid : Dinin yasak ettiği şeylerden sakınıp buyurdıklarını yerine getiren (kimse).

z. (49b/2)

zahmet: Güçlük.

z. (41a/10)

z.+le (68a/12)

z.+lerle (53a/15)

z. çek-: Güçlülükle karşılaşmak, sıkıntıya katlanmak.

z.-meye (44b/4)

z. çekmek : Güçlülükle karşılaşma, sıkıntıya katlanma işi.

z. (44a/15)

zamân : Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre, vakit.

z. (42b/6), (61b/13)

z.+da (61b/4)

z.+dur (39b/15)

z.+dur (45a/5)

z.+ında (43a/9), (50b/11), (58b/6), (64a/3), (64a/4)

z.-ı küffâr: Kâfirlerin (Hak dinini inkâr edenler) zamanı.

z.+da (59b/15)

zarar

z̄.-1 'az̄im: Büyük zarar.

z̄.+dür (66b/5)

zarīfe : Güzel, şık, ince.

z̄. (45b/9), (66b/14)

zarīfet : İncelik, güzellik, zariflik.

z̄. (45b/11)

z̄āyi' : Kaybolma, yitme.

z̄. (55b/1)

zebh

z̄.-i az̄im: Büyük kurban.

z̄. (35b/9)

Zebūr

Z̄.-1 Dāvūd Peygāmb̄er : Dāvūd Peygamber'in Zebūr'u.

Z̄. (59a/7)

zencīr : Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ.

z̄. (62b/11)

z̄.+le (62b/12)

z̄evk̄ : Hoşa giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu, haz.

z̄. (42a/6), (47b/14)

zeytūn : Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, 10-20 metre yüksekliğinde, dalları dikensiz, yaprakları karşılıklı, küçük ve gümüş renginde, uzun ömürlü bir ağaç.

z̄. (36a/14), (36b/4), (51a/5), (54b/1)

z̄idd : Karşıt, ters.

z̄.+ıdur (44b/7)

zift : Katran ve diğer organik maddelerin buharlaşmasından veya damıtılmasından elde edilen, kolay kırılan, az ısı ile eriyen, katı, siyah, parlak madde, karasakız.

z̄. (55b/9)

z̄ikr ü tesbīh: Anma ve "sübhānallah" kelimesini söyleyerek Allah'a ta'zim etme.

z̄. (67a/4)

Zî'l-hicce : Arabî aylarının on ikincisi olup, onuncu günü kurban bayramına rastlar. (Hacı alma töreni bu ayda yapılır.)

Z. (35b/4)

Zî'l-ka' de : Arabî aylarının on birincisi.

Z. (35a/13)

zînet : Süs, bezek.

z. (43a/13), (51b/11)

z-i kemâl: Mükemmel süs.

z.+den (44a/13)

zînetlü : Süslü.

z. (66b/15)

ziyâde : Çok, daha çok, daha fazla.

z. (36b/12), (38a/3), (40a/1), (44a/9), (44b/10), (44b/15), (44b/4), (44b/6), (60b/6), (68a/13)

z.+si (36b/14)

ziyân it- : Yersiz, boş yere harcamak

z.-e (49a/4)

ziyânkâr : Sürekli zarar veren veya zarar vermeyi huy edinmiş olan.

z. (44a/4), (55b/6)

zulmât : Karanlık.

z.+dan (63b/14)

zulm

z. eyle-: Eziyet etmek.

z.-di (62a/8)

zümürd : Cam parlaklığında, yeşil renkte, saydam bir süs taşı, doğal alüminyum ve berilyum silikatu.

z. (69b/2), (69b/3)

z.+den (59a/6)

4.1. KİŞİ ADLARI DİZİNİ

B. (54a/3)

A

Būzer bin Ayrac bin Efridūn

B.+dan (43b/5)

‘**Abdülmelik bin Mervān**

‘A. (58b/15)

‘A.+a (62a/4)

C

Ādem

Ā. PeygāMBER

Ā. (40a/9)

Cālūt

C.+uñ (46b/3)

‘**Ali**

‘A. (35b/12)

‘A.+yi (35b/11)

Cemşid

C. (48b/3)

C.+den (59a/11)

‘**Amr bin ‘Āş**

‘A. (64a/7), (65b/12), (66a/4)

‘A.+uñ (65b/11)

D

Aşma‘ī

A. (40a/14), (40b/1)

Dāvūd PeygāMBER

D. (35b/14), (42a/2), (46b/4)

B

E

Bādīs

Ebū Şanīr

E. (68b/12)

E.+de (68b/13)

H. (57b/5)

Emīr-ül-mü'minīn

e. (35b/6), (35b/12), (35b/15),
(40b/2), (41b/12), (43a/9), (43a/10),
(43a/10), (43a/12), (64a/8)

İ

İbn 'Abbās

İ. (42a/8)

H

ibn Murra'

İ. (64b/7)

Hābil

H. (41a/11)

İbrāhīm

İ. (35a/15)

Hadīk

H. (59a/5)

İmām-ı Mekki

İ. (40a/5)

Ḥamdūn

Ḥ. (41b/11)

Ḥ. ibn İsmā'īl

Ḥ. (41b/6)

'İsā

'İ. (67a/10)

'İ. Peygamber 'aleyhi's-selām

'İ. (37a/1)

Hārūnū'r-Reşid

H. (40a/15)

İskender

İ. (49b/10), (63b/14), (63b/6),
(63b/8), (64a/14), (64a/2), (64a/4)

Hasan Zāhācī

H. (54a/1)

İ.-i zū'l-ķarneyn

i. (36a/2)

Hûşenk bin Ṭahmüres

İ.-i Mākedonī

İ.-i (49b/8)

İsmā'îl

İ. (35b/1)

İ.+e (35b/9)

K

Ḳābil

Ḳ. (41a/11)

Ḳatāde

Ḳ. (43b/14)

Ḳatf bin Ḥālīd

Ḳ. (64b/10)

M

Mehdī-yi Fāṭimī

M. (48b/10)

Me'mūn Ḥālīfe

M. (68a/10)

Meryem

M. (39b/1)

Muḥammed

M. (46a/6)

Muḥammed bin Keyūrmers

M. (46a/4)

Muḥammed Muṣṭafā

M. (52a/7)

M.+ya (35b/4)

Mukaddem bin Leyān Du'ā el Temvī

M. (64b/7)

Mūsā

M. (35a/15), (35b/2), (52a/8),
(70a/8)

M. Nebī 'Aleyhisselām

M. (40b/10)

M. Peygāamber

M.+e (35a/14)

Mūsā bin Naṣīr

M. (62b/4)

Mu'tasım Hālife

M. (41b/7)

R

Mü'tefekkī

M. (64b/10)

Resūl-i Hāzret

R. (40a/8), (41b/2)

Resūl-ullāh

R. (42a/7)

N

Nūh Peygāmbere

N.+in (52a/9)

S

Sa' d ibn Ebī Vakḳāş

S. (43a/10)

O

Süleymān bin Dāvūd

S. (64b/13)

Oşmān

O. (52a/2)

Süleymān Peygāmbere

S.+ün salam (59a/6)

Ö

Ş

Ömer

Ö. (43a/9), (64a/8)

Şārid

Ş. (66a/2)

Ö. Resūl

Ö. (43a/11)

Şu' ayb Peygāmbere Şallallahu ' aleyhi ve sellem

Ş. (70a/7)

T

Ṭaberi

Ṭ. (64a/6)

Ṭāriq bin Ziyāde

Ṭ. (58b/15)

V

Velid bin 'Abdülmelik

V. (62b/4), (70b/11)

V.+e (59a/11)

Y

Yaḥyā ibn Zekeriyā Mevlūd

Y.+dur (39a/2)

Yu'ammir bin Şeddād

Y. (64b/13)

Y.+ım (64b/2)

Yūnus Peygamber

Y. (35b/3)

Yūsuf

Y. bin Tāşfīn

Y. (47b/1)

Y. ibn Tāşfīn

Y. (47b/3)

Y. Peygamber

Y. (68b/3), (68a/14)

4.2. YER ADLARI DİZİNİ

A

Ada	Ağmāt
A. (49b/5)	A.+dan (48b/5)
Ādābī	Ağmīm
A. (47b/15)	(68b/14)
‘Ād kavmi	Ağrazet
‘A.+in (35a/10)	A. (59b/11)
‘A.+n(35a/11)	Ağşā-yı Memleket-i Şa‘īd
‘A.+ni (37b/13)	A. (65a/12)
‘Adve Yazısı	‘Alā Tağı
‘A. (50b/4)	‘A.+na (69a/12)
‘A.+ndadur (49a/15), (49a/5)	‘Amālika
Ağāf şehri	‘A. (58b/1)
A.+ne (45b/14)	‘Ammān
Ağarnat	‘A. (70b/5)
A. (53b/14), (54a/1), (55b/3),	‘Amr
(56a/2)	‘A. (65a/4)
Ağmāb :	Anālyā
A. (47a/6)	A.+nuñ (50a/7)
	‘Arab-ı Milān
	‘A. (64a/15)

Arcūr

A. (59b/11)

A.ü'ş Şām

A. (70a/10)

Arķān

A. (59b/12)

‘Asķalān

‘A. (70a/14)

Arz

A.-1 Burķa

A. (63a/10)

A.-1 Dımaşķ

A. (70b/2)

A.-1 Kālzūm

A. (69b/11)

A.-1 Mışr

A. (61a/2), (65a/5), (65a/8)

A.+da (38a/12), (69a/3)

A.+ın (67a/1)

A.+la (61a/14)

A.ü'l Bāriyye

A. (70a/9)

A.ü'l Hacer

A. (70a/10)

A.ü'l Mağrib

A. (45a/13)

A.u's Serīr

A. (46b/2)

A.ü'l Hıffād

A. (61b/3)

‘Avta kūrresi

‘A.+dür (70b/3)

‘Aydāk Kāl‘ası

‘A. (54b/3)

Ayūd

A. (50b/4)

B

Bāga

B. (54a/14)

Bağdād

B. (57a/10), (68a/15)

B.+da (38b/12)

Bākā

B. (70a/13)

Bāriyye

B. (70a/9)	B. -i İslām
Başra	B.+da (51a/15)
B. (39a/15), (43b/1), (43b/7)	B.-i Mağrib
	B. (47b/10)
	B.+de (47b/13)
Belne	
B. (57a/7)	Bilkā
	B. (70b/5)
Berber	
B. (48b/8), (49b/7), (49b/9)	Bīstānī Tağı
B.+den (50a/10)	B. (61a/8)
B.+e (47b/11)	
Berber Vilāyeti	Burgas
B.+nüñ (49b/4)	B. (60a/11)
	C
Beyrūt	
B. (70b/4)	Cālūt Tağı
	C.+nuñ (65a/5)
Beytā	
B. (70a/13)	Cāmi'
	C.-i Benī Ümeyye
Beytü'l Muḳaddes	C. (70b/10)
B.+dedür (36a/5)	C.-i Ezher
Bilād	C. (67a/3)
B.-i Endülüs	C.-i Ḳurṭubiyye
B.+de (60b/13)	C. (70b/12)
B.+i (50a/8)	

cebel : Dağ.

C.-i ‘Azīm

C. (65b/1)

C.-i Cālūt

C. (61a/1)

C.-i Firdevs

C. (51a/14)

C.-i Kārık

C.+dan (50b/11)

C.-i Kebīr

C.+den (54a/4)

C.-i Kevākib

C. (46a/6)

C.-i Meryem

C. (64b/7)

C.-i Şārāt

C. (59a/15)

C.-i Yekūr

C.-i (54a/10)

Cevle

C. (70b/4)

Ceyhūn

C. (39a/3)

Ceyşān

C. (54a/5)

cezire’

C.-i Aḥḍar

C.(49a/6)

C.-i Ġanem

C.+e (53a/2)

C.-i Ḥazrā

C. (50b/3)

C.tü’l Ḥazrā

C. (50b/10), (50b/10)

Cīn

C. İḳlīmi

C.+ne (53b/11)

C. Vilāyeti

C. (38a/11)

Ciṣr-i Bağdād

C. (50b/14)

Cīze

C. (67b/7)

D

Damḳām

D. (59b/8)

dār

d.ü'l hilâfet

d.+idür (51a/7)

d.ü'l Miqyās

d. (66a/10), (66a/13)

Derb Tağı

D. (48a/2)

D.+na (48a/1), (50b/1)

Dert

D.+dür (68b/14)

Dete

D. (53b/9)

Del

D. (70b/3)

Deyāhīn

D. (69a/2)

Deyr-i Eyyüb

D. (38b/3)

Dımişk

D.+da (36b/7), (62a/5)

D.+dur (70b/5)

Dimyāt

D.+dur (65a/12)

Dume Şehri

D.+ndedür (59a/7)

E

El Mağribü'l Ednā

E. (60b/14)

El Mağribü'l Evsat

E. (49b/4)

El Fuşāt

E. (65b/10)

El Vāhāt

E. (60b/14), (61a/3), (61a/7),
(62b/15)

E.+da (61a/14), (61b/2)

E.ü'd Dāhile

E. (61a/11)

E.ü'l Kadīm

E. (60b/15)

E.Yazıları

E.+na (69b/5)

E.Yazusu	E.+dür (50b/12)
E.+sunda (62b/15)	
Endülīs Memleketi	Eşmūmīn
E. (49b/7)	E. (68b/12)
Endülūs	Eşriķa
E. (49b/13), (50a/12), (60b/3), (60b/9)	E. (52a/14)
E.+de (57a/4)	eṭrāf
E.+den (50a/11), (50b/11)	e.-ı Mağrib
E.+dür (49b/5)	e.+de (55b/11)
E.+e (49b/8), (50a/10)	
E.+üñ (50b/12), (57a/8), (58a/12)	Eylān
E. Memleketi	E. (70a/2)
E.+nde (50b/8), (58b/6)	
E.+ne (48a/10)	
E.+nüñ (51a/7)	
E. Ovası	
E.+nuñ (50b/2)	
E. Şehri	
E.+nde (70b/13)	
E. Vilāyeti	
E.+nde (54b/14), (57b/12), (58a/15), (59b/15)	
Esleniyye	
	F
	Fās
	F. (48a/7), (49a/15)
	Fesāret
	F. (47a/3)
	Fidon
	F. (56a/4)

Filistīn

F. (38b/2), (46b/3), (70a/12)

H. (61b/6)

Fuṣṭāt

F. (66a/3)

F.+in (65b/14), (66a/8)

F.-1 'Amr bin 'Āṣ

F. (65b/10)

Hālid Tāre

H. (45b/2)

Hama Kāl' asu

H.+dur (55b/11)

Hārīn

H. (70b/5)

G

Ġamades

Ġ. (70a/13)

Hārīz

H. (61b/6)

Ġavṭa-i Dımıṣḡ

Ġ. (43b/1), (43b/11)

Hāsverā

H. (70a/5)

Ġayr-i Tems

Ġ. (67a/5)

Havaḡlu

H. (66b/8), (67a/13)

Ġurbe

Ġ. (70a/15)

Havl

H. (70b/4)

H

Hafā

Havlān

H. (70b/4)

Hayṭu'1 'Acūn

Ḥ. (69b/9)

İ.+ye (62b/3)

İ.+yi (64a/13)

Ḥazāne

Ḥ. (55a/6)

K

Ḥıṭāy

Ḥ.+da (56b/13)

Ḳā‘a-i ‘īdi’l ‘Azīz

Ḳ. (66b/9)

Hicāz

H. (70a/9)

Ḳabbāriye

Ḳ. (70a/14)

Hind İḳlīmi

h.+ne (53b/11)

Ḳāf Ṭaḡı

Ḳ.+ndan (48a/2)

Ḥureybe Vilāyet

Ḥ. (57b/11)

Ḳāhire

Ḳ. (66b/11)

Ḥuşaynü’l Ma‘ den

Ḥ. (52b/2)

Ḳ.+nüñ (67a/5)

İ

İskenderiyye

İ. (60b/15), (61b/11), (63a/13),
(64a/3), (64a/7), (65a/12)

İ.+de (65a/2)

İ.+nüñ (50a/6)

Ḳahşu’t-Tiyye

Ḳ. (70a/15)

Ḳalbüt

Ḳ. (67a/12)

Ḳalmaran

Ḳ.+dan (59b/1)

Ḳalmeriṣe

Ḳ. (57b/2)

Ḳalzūm Deñizi

Ḳ.+yle (69b/14)

Ḳamāme-i Kilisā

Ḳ.+nuñ (39b/9)

Ḳaralar Memleketi

Ḳ.+ne (48a/7)

Ḳarāṭım Vilāyet

Ḳ. (57a/11)

Ḳarevān

Ḳ. (49a/15)

Ḳarnevır

Ḳ. (54b/9)

Ḳartaḥasna

Ḳ. (56a/3)

Ḳaṭre

Ḳ. (50a/12)

Ḳavāze

Ḳ. (55a/12)

Ḳayṣeriyyet

Ḳ.+e (39a/10)

Ḳayyūm

Ḳ. (68a/14), (68b/5)

Ḳ.+da (68b/8)

Ḳurṭuba

Ḳ. (51a/6), (53b/13)

Ḳ. Irmağı

Ḳ. (50b/14)

Ḳuziyye

Ḳ. (57b/5)

Kürre

K.-i Leyanāt

k. (70b/3)

K.-i ‘Āne

K. (70b/1)

K.-i Ba‘ albek

K. (70b/3)

K.-i el-Beḳā‘

K. (70b/3)

K.-i Erden

K. (70b/1)

K.-i Kāşıra

K. (70b/1)

K.-i Şūr

K. (70b/1)

K.-i Şābūr

K.+dadur (43b/5)

K.-i Şerīk

K. (70b/1)

Ma‘īle

M. (46b/5)

Mağrib

M. (46a/7)

M. Vilāyeti

M.+ni (48b/10)

Marnāṭa Vilāyet

M. (57a/7)

L

Ledv

L.+dür (70a/13)

Lest

L. (60a/14)

Masārde

M. (57b/11)

Medāyin

M. (43a/8)

Mehdiyye

M. (48b/9)

M

Maḥalle-i ?

M. (53b/7)

Mekāsiyye

M. (59b/10)

Mekke

M.+den (41a/9)

Māḡūr

M. (59b/11)

Melsele

M. (48b/7)

Memleket	M. (55b/5)
M.-i Şām	
m.+ın (70b/6)	Mışr
M.-i Sūs-i Akŝā	M. (37a/11), (38a/14), (47b/10),
M.(51a/1)	(59a/1),(63b/13), (63b/15), (64a/13),
	(65b/11), (66a/4), (66b/6), (68b/4),
Menih	(69b/15), (70b/7)
M. (39b/7)	M.+a (61a/9), (66a/3), (68a/11),
	(68b/5), (70a/6)
Menyese	M.+da (36b/7), (38b/9),
M. (70b/4)	(39a/13), (65b/7), (66b/8)
	M.+dan (65a/9), (65b/1)
Mertiye	M.+ın (65a/15), (69a/1)
M. (56a/2)	M.+la (69b/11)
	M.-ı cedid
Mervānī	M.+dūr (66b/12)
M.+lerden (48b/13)	
Mescid-i Harām	Muḥit
M.+da (35b/8)	M. (48a/3)
	M. Deñizi
Mesrūka	M. (50a/4)
M.(54b/5)	M.+nden (49b/15)
	M.+ne (48a/2)
Metriyye	M.+nün (48b/15)
M. (67a/5)	Murrākūŝ
	M. (47b/1), (47b/2)
Meysün Tağ	

Musivet̄

M. (68b/13)

Navredit̄

N.+dür (45b/12)

Mülk

M. (55a/8)

Nazarü's Seyf

N. (58a/14)

Münhāca

M. (48a/9)

Necāne

N. (55b/2)

Nehrü'n Nelc

N. (54a/4)

N

Nevbe

N. (61a/6)

Nāblus

N. (70a/14)

Nīl

N. (36a/9), (36b/14), (38b/12),
(38b/9), (39a/4), (63b/4), (63b/7),
(65a/10), (66a/9), (66b/1), (69a/11),
(69a/12), (69a/5)

Nāce

N. (58b/2)

N. Irmağı

N.+nüñ (59b/4)

N.+den (65b/4), (68a/15),
(68b/1)

Nādile

N. (47b/15)

N.+e (61b/4)

N.-i Mışr

N. (36a/9)

Naḥīre Adası

N.+dur (50b/9)

N. Irmağı

N.+na (69a/5)

N. Şuyı

N.+nı (69a/15)

N.+ nuñ (67b/7)

Nuvye

N. (57a/3)

Ş.+e (63a/8)

Ş.-i A'lä

Ş.+nuñ (69a/9)

Ş.-i Mışr

Ş.+da (62b/14)

R

Ravza

R. (66a/8)

Rebi' a

R. (59a/1)

Rūm Vilāyeti

R.+nden(37a/10)

Sālika

S. (53b/7)

Şaydā

Ş. (70b/4)

Sebte Şehri

S. (50b/4)

Sehā

S. (68b/8)

S

Şabā Şehri

Ş. (43b/14)

Sa' d-ı Semerķand

S. (43a/15), (43b/1)

Şa' id

Seleb

S. (60a/15)

Sellā

S. (48b/14)

Şemūd Vilāyet

S. (69b/10)

Senteriyye

S. (61b/11), (61b/8), (62a/14), (62a/7)	Sūs	S. (49b/9), (58a/2)
S.+den (61b/15), (62a/13)	S.-i Akṣā	S. (46b/5), (47b/5), (51a/1)
S.+ye (62b/4)		S.+dan (50a/10)
Serāye		S.+nuñ (46b/2)
S. (46b/4)	S.Vilāyeti	S.+inde (45b/8)
Serdūs Irmağı		
S. (67a/15)	Sūsa	S. (46b/6)
Seste		
S. (49a/5)	Sūsī	S. (45b/11)
Silhmāsa Irmağı	S.-i Akṣā	S. (46a/14)
S. (47b/9)		
Silhmāsa	Sūkü'l-Hakkākin	s. (49a/12)
S. (46b/6)		
Sirāh		
S. (70b/5)		Ş
Sist	Şām	Ş. (69b/11), (69b/15), (70a/11)
S. (57a/11)		Ş.+a (70a/6)
Sufayta		Ş.+da (36a/14), (37a/6), (38b/3)
S. (60b/2)		Ş.+la (70a/9)

Ş. Deñizi

Ş.+ne (50a/1), (50a/4)

Ş.+nüñ (50a/5), (63a/13)

Ş. Vilâyeti Ş.+nde (39a/11)

Şânât

Ş. (53b/14)

Ş.+lar (52a/4), (54b/10)

Şârât

Ş. (58a/14)

Şâtiyye

Ş. (56b/11)

Şatt'ü-l 'Arab

Ş.+dan (43b/8)

Şi' b-i Revân

Ş. (43a/15), (43b/4)

T**Tâb**

T. (70b/5)

Tâgilt

T.+dür (46a/4)

Tâhire

T. (70b/4)

Tâ'ife-i 'Arab

T.+dan (62a/8)

Taknisü'l Cebel

T. (47b/11)

Talançala Irmağı

T.+nuñ (52a/14)

Talançula

T.+dan (60a/1)

T.+ya (59b/1)

Taleysan

T. (59b/4)

Tâlîmün Tağı

T. (69a/4)

Tanca

T. (49a/15)

T.+dan (50a/14)

T.+yla (49b/13)

Tarküyye

T. (60a/5), (60a/6)

U

Teberiyye

T. (70a/14)

Urki

U. (46a/7)

Teberrüt

T. (56b/3)

Tîr

T. (69b/15)

Ü

Trablüs

Tr. (70b/4)

Üss

Ü. (56b/14)

Ü.+den (57b/14)

Trulestüliyye

Tr. (58a/12)

V

Trulüse

Tr. (60a/9)

Vādiyü'l Hācāra

V. (60b/8)

Trurşūşa

Tr. (60a/1)

Veẕ' a

V. (47b/8)

Vilāyet

V.-i Dımışk

V.+da (36b/8)

V.-i Endülüs

V.+de (54b/3)

V.+ün (50a/1)

V.-i Ğarb

V.+a (53b/10), (54a/2)

V.t-i Mağrib

V.+de (60a/13), (70b/12)

V.-i Tedmîr

V. (54b/5)

Y

Yeryûn

Y. (46a/11)

Yilmân

Y. (48b/1)

Z

Zarîf Adası

Ẓ.+dur (50b/9)

Zarîf Şehri

Ẓ. (50b/10)

Zulmât Deñizi

Ẓ.+ne (52b/6), (52b/8)

SONUÇ

Türklerde ‘Acā’ibü’l-Maḥlūkāt türünde yazılmış ilk eser olma özelliğini taşıyan eserimiz, aynı zamanda Osmanlılarda Dünya’nın yuvarlaklığı konusuna da değinen ilk eser olma özelliğine sahiptir.

Eseri sadece bir “coğrafya kitabı” olarak değerlendirmek doğru olmaz. Çünkü eser sadece iklim ve yerşekillerine değinmez. Ülkelerden bahsederken bu ülkelerin şehirlerine, köy ve mahallelerine kadar değinen eser, bu yerlerin tarihi geçmişleri ve tarihi şahsiyetleri hakkında da bilgiler vererek sadece yazıldığı döneme değil geçmiş dönemlere de ışık tutar. Bu yönüyle eser tarih ve kültür tarihine de kaynaklık eder.

Dönemin sosyal yaşantısı hakkında bilgiler veren eser ayet, hadis ve peygamber kıssalarından da alıntılar yapar.

Yazar, topladığı bilimsel verilerin yanında kendi hayat tecrübelerini de aktarır. Bu yönüyle eser bilimsellikten çok kişiselliğe yaklaşmıştır.

14. yy’da yazılmış bir eser olan ‘Acā’ibü’l-Maḥlūkāt, yazıldığı dönemin dil özelliklerini büyük ölçüde yansıtmaması nedeniyle Türk dil tarihimize de ışık tutar.

Tüm bu yönleriyle eser coğrafya, dil ve kültür tarihine kaynak teşkil eden bir temel eser niteliğindedir.

KAYNAKLAR

- ADIVAR, A. (1974), *Osmanlı Türklerinde İlim*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- AK, Mahmut (1993), *Coğrafya, DİA*, Cilt 8, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- AK, Mahmut (2000), *İklim, DİA*, Cilt 22, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- AK, Mahmut (2004), *Osmanlı Coğrafya Çalışmaları*, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, s.163-211.
- AK, M. (1993), *Osmanlılar Döneminde Coğrafya*, TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt.8, İstanbul.
- AKYOL, İ.H. (1940), *Tanzimat Devrinde Bizde Coğrafya ve Jeoloji*, Maarif Matbaası, Ayrı Basım, İstanbul.
- AKYOL, İ.H. (1943), *Son Yarım Asırda Türkiye’de Coğrafya*, Türk Coğrafya Derg. Yıl.1,Sayı.2, Ankara.
- AKYOL, İ.H. (1945), *Osmanlı Türklerinde Coğrafya*, İslâm Ansiklopedisi, Cilt.3, İstanbul.
- ALİ TEVFİK, (1913), *Mufassal Memalik-i Osmaniye’nin Coğrafyası*, Tefeyyüz Kitabevi, İstanbul.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1992), *Atabetü’l Hakâyık*, 2.Baskı, TDK , Ankara.
- ARAT, Reşit Rahmeti (1979), *Kutadgu Bilig 3 İndeks*, haz. Kemal Eraslan, O. Fikri Sertkaya,Nuri Yüce, İstanbul.
- ARNOLD, T. R. (1977), *Kazvini, İA*, Cilt 6, MEB, İstanbul.
- ATALAY, Besim (1992), *Divanü Lugat-it-Türk Tercemesi*, 3.Baskı, TDK, Ankara.
- ATSIZ, Nihat (1991), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nden Seçmeler*, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- AYDIN, Mehmet (2004), *Yeni Derleme ve Tarama Sözlüğü*, Bilgitek Yayıncılık, Ankara.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1995), *Türkçenin Grameri*, 4.Baskı, TDK, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1963), *Anadolu Ağzları Konson Değişmeleri*, TDAY Belleten, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1984), *Uygur Sözlüğü*, Burhaneddin Matbaası, İstanbul.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1993), *Eski Uygur Sözlüğü*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- CAFEROĞLU,Ahmet (1984), *Türk Dili Tarihi*, 3.Baskı, Enderun Kitabevi, İstanbul.

- DOĞANAY, H. (1993), *Coğrafya 'da Metodoloji*, Milli Eğitim Bakn. Yay. Öğretmen Kitapları Dizisi 187, İstanbul.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1996), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, 13.Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- DİLÇİN, Cem (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, TDK , Ankara.
- ERCİLASUN, Ahmet B. (2005), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, 2.Baskı, Akçağ, Ankara.
- EREN, Hasan (1953), *Türk Dillerinde Metathese*, TDAY Belleten, Ankara, s.160-180.
- ERGİN, Muharrem (1997), *Dede Korkut Kitabı II*, 3.Baskı, TDK, Ankara.
- ERGİN, Muharrem (1993), *Türk Dil Bilgisi*, 20.Baskı, Bayrak, İstanbul.
- Erzurumlu İbrahim Hakkı (1993), *Marifetname*, Haz.M. Faruk Meyan, Bedir Yayınevi, İstanbul.
- Evliya Çelebi (1970), *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, İstanbul.
- GÜNEY, Emrullah (2003), *Toprak-Bitki-Etnografya Sözlüğü*, Çantay, İstanbul.
- İHSANOĞLU, EKMELEDDİN ve ŞEŞEN, Ramazan (2000), *Osmanlı Coğrafya Literatürü Tarihi Cilt I*, İRCİCA, İstanbul.
- İZBIRAK, Reşat (1966), *Coğrafya Terimlerimizdeki Değişme ve Gelişmeler*, Coğrafya Araştırmaları Dergisi, Sayı 1, s.25-64.
- İZBIRAK, Reşat (1964), *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, Doğu Matbaacılık, Ankara.
- İZBIRAK, Reşat (1949), *Coğrafya Terimleri Üzerine Bazı Düşünceler*, Ankara.
- İZGİ, Cevat (2002), *Kazvini, DİA*, Cilt 25, Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.
- İZGİ, Cevat (1997), *Osmanlı Medreselerinde İlim: Riyazi İlimler*, İz Yayıncılık, İstanbul.
- İZGİ, Cevat (1997), *Osmanlı Medreselerinde İlim: Tabii İlimler*, İz Yayıncılık, İstanbul
- KAÇAR, Mustafa (2008), *360 Yıllık Bir Öykü*, Cihânnümâ, Boyut Yayın Grubu, İstanbul, s.29.
- Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı (1991), Ankara.
- Kaşgarlı Mahmut; KURT Şaban (2008), *Kitabu Divanı Lügati 't Türk*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.
- KIRBAÇ, Selçuk (1999), *Hayâtü'l-Hayevân Tercümesi*, Basılmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- KORKMAZ, Zeynep (1995), *Eski Türk Yazı Dilinden Yeni Yazı Dillerine Geçiş Devri ve Özellikleri*, Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Cilt 1, TDK, Ankara, s.296-303.
- KRAMERS, J.H. (1977), *Coğrafya, İA*, Cilt 6, MEB, İstanbul.
- KUT, Günay (1988), *Acaibü'l-Mahlukat, DİA*, Cilt 1, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- KUT, Günay (1985), *Türk Edebiyatında Acâibü'l Mahlûkat Tercümelere Üzerine*, İ.Ü. Basımevi, İstanbul.
- Muallim Naci (1978), *Lugat-ı Naci*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Muhammed Fuad Abdülbaki (1990), *El-Mucemü'l Mufehresu li Elfazi'l-Kurani'l Kerim*, Çağrı, İstanbul.
- ÖNGÖR, Sami (1980), *Coğrafya Terimleri Sözlüğü*, TDK, Ankara.
- ÖZEL, Ali; ÖZEL Emine (2008), *Tarihi Coğrafya*, Pegem Akademi, Ankara.
- ÖZKAN, Mustafa (1993), *Gülistan Tercümesi*, TDK, Ankara.
- REDHOUSE, J.W. (1987), *Turkish and English Lexicon*, Beyrut.
- SAKAOĞLU, Necdet (1999), *Dürr-i Meknun*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- SAKAOĞLU, Necdet (2003), *Osmanlı'dan Günümüze Eğitim Tarihi*, Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- SALAHİ, Mehmet (1313), *Kamus-ı Osmanî*, Mahmut Bey Matbaası, İstanbul.
- SAMİ, Şemsettin (1989), *Kamus-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- ŞEŞEN Ramazan (1994), *Onbeşinci Yüzyılda Türkçeye Tercümelere*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- ŞEŞEN Ramazan (1998), *Müslümanlarda Tarih Coğrafya Yazıcılığı*, IRCICA, İstanbul.
- ŞEŞEN, Ramazan(2000), *Osmanlılarda Coğrafya, Yeni Türkiye, Osmanlı Özel Sayısı 3*, s.643-647.
- ŞEŞEN Razan, *Osmanlı İlmi, Osmanlıların İlme Yaklaşımı: The Ottoman Approach to Science* (Makale).
- ŞEŞEN Ramazan (1998), *İslam Coğrafyacılarına Göre Türkler ve Türk Ülkeleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- ŞÜKUN, Ziya (1967), *Farsça-Türkçe Lügat*, MEB, İstanbul.
- TAESCHER,F-SELEN,H.S. (1928), *Osmanlılarda Coğrafya*, Türkiyat Mecmuası, cilt.II, s.271-314, İstanbul.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2005), *Türkçe Sözlük*, 10.Baskı, TDK, Ankara.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (1995), *Tarama Sözlüğü*, 3.Baskı, TDK, Ankara.

- TDK (Türk Dil Kurumu) (1993), *Derleme Sözlüğü*, 3.Baskı, TDK, Ankara.
- TEKİN, Talat (ve Bşk.) (1995), *Türkmence-Türkçe Sözlük*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 18, Ankara.
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1994), *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- T.T.K. (1991), *Kâtip Çelebi Hayatı ve Eserleri Hakkında İncelemeler*, Türk Tarih Kurumu Yay. VII.Dizi, Ankara.
- TUNA, Osman Nedim (1957), *Bazı İmla Gelenekleri Ve Bunların Metin İncelemelerindeki Önemi Ve Orhon Yazıtları'ndaki Birkaç Açıklama*, TDAY Belleten, Ankara, s. 43-81.
- TÜRKAY, Cevdet (1959), *Osmanlı Türklerinde Coğrafya*, Maarif Basımevi, İstanbul.
- TÜRKAY, Cevdet (1958), *İstanbul Kütüphanelerinde Osmanlılar Devrine Ait Türkçe, Arapça, Farsça ve Basma Coğrafya Eserleri Bibliyografyası*, Maarif Vekâleti Bilim Eserleri Serisi, Maarif Basımevi, İstanbul.
- Türkiye'de Halk Ağızlarından Derleme Sözlüğü*, TDK (1993), Ankara.
- UNAT, Yavuz (2001), *Mir'at'ül-alem (Evrenin Aynası)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- UNAT, Yavuz (2008), *Tarih Boyunca Türklerde Gökbilim*, Kaynak Yayınları, İstanbul.
- UNAT, Yavuz (2004), *Türkiye Astronomi Tarihi Literatürü*, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, İstanbul, s.103-133.
- YAMAN, Ertuğrul (1992), *Türkçenin Ekleri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi*, Türk Dili, Sayı 490, TDK, Ankara, s.322-328.
- YELTEN, Muhammet (1998), *Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi*, TDK, Ankara.
- YILMAZ, Engin (1998), *'Aca İbü'l-Mahlûkat: İmla ve Ses Bilgisi-Metin Transkripsiyonu*, Basılmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

قرآن محفوظند بگویند و بگویم اجنه قد بجسید در
 وبعضی علمای فاضلان و واقعه بدر کبری چونند ایچ و بگویم بدینستند
 قد بجسید در سخنانی قولند و آنرا خوانند اول قد قول از ایلد
 اول رمضان در آن خیزند و هر کسین الله تعالی بتمشکین کزینک
 کشتی طامو رودند زاندا قلمو اول کوزن عید فطر در که اکایوم ایلیک
 در لایله الله تعالی آهوی که بالایله نتم بیورر و او حق
 الاله الخیر ان الله من الجبارین و من الشجر و مما یمشون
 در در حدیث رسالت نصاری متناع اندو با همد نایلد
 هلاک اولر اولر و دیدستند غزاه احد در و مقتل حمزه در بگویم
 بپشنده تا آن خیزد که انام بخشاند الله تعالی عا قومن هلاک
 ایلدی و بر قولده اول ایام عجز و ده ایچ که اکاچین سوخ دیور
 بر قاری که هر یل قوم عا در زرنه بونلده فوحه ادر
ذغ القعد بود آن خیز اولر و در اول کونند که الله تعالی
 موسی بیغا میر و عد و در که که از تن او فرج طلوت ناسکا نوز
 لوح بوزن اولر قلم نتم بیورر و آعدنا موسی ثلثین لیله ابراهیم

و بر قولده اولر و نده یلیک در دنده واقعه صفین در امیر المؤمنین
 علی ما ویر او رسنده او آنکسند جنو ضا داند و طوطی
 بر قولده اولر بپشنده داو بیغا میر اینک و در وجد و نازی بود
 بدینستند باقی بدینستند لیلنا المر اجد ریکر مسکنه بهت رسو
 صلعم **شغیا** ز اجنه حسن بن طینک مولد در او بدینستند
 بر آنکه کجسد که کالیاله العسک در بر بوی کجین الله تعالی لوح
 محفوظند کلسی بوی کجیه که کقولارک زرقنی و اعلی سفینه و بر
 فوشته لور و بر لوقالرک تنده قالوری شاش غشینه بخادم کوز
 التسنه کعبه قلبه دند بر قولده بگویم بپشنده نوز و در مقتل
رمضان اولر کن اچمقلو قیوسی جلور و ما قوبولوری بپشنده
 فرشته لوزنیجا و کجک لور و جنان براهیم بیغا میره صحن لای در
 قرآن قدیم محمد مصطفایه نزال اولدی بدینستند قوراته موسی
 بیغا میره ناز اولدی و نالتسنه زبور داو بیغا میره ناز
 اولر کن او سکوزنه انجیل عیسی بیغا میر ناز اولر کوز
 مکه فرخ اولر بگویم بر نده قد بجسد راهل حدیث قولده و نوز

نزل

واسمعيل قواعده كعبه قلده و لور و بيغه بشلدر سكرنده الله
 طشند از روزگار موقعتك موسی و بخاسر ایلدن و تر و واوند
 یونیه بیجا مابو بالی قرینه جنته بر عقده او زیننده او زین خوش افغان
 بیدك وجو ایلار محمد مصطفایه نازنا ولدك **ذی الحجه** بودا خرم
 ایلودند و ارك او كوزن ايام معلوم ما در و اول سوكو لوكو فوله در
 الله حضرت تاه اول كن تزویج خاطر در امیر المؤمنین رضی عنهما
 كن یوم تر و بر در و حا جل و صولشدر در حا هلیته و اسلاخه
 مسجد حرامه طعوز بخون عرفدار و تخم زبان بر آمد و فدا ایلد
 الله تعالی اسمك در نج عظیم كرامتة بسنة قوت جدك و بر آمد
 صكوه او ايام الشریف در ك ايام معدود است و در لور او تخم كوزن
 یوم العید و در ك رسو حضرت امیر المؤمنین علی قرد شلغه قبول
 قلده اوند و بخون امیر المؤمنین علی نماز اجندن یوز كی صدقه
 و آیت نما و لیکم الله نازنا اولدی او زین التجی نزول استغفار در
 داود بیجا مبر فوسق و اولدك بكم بدسته و قصه الخیر و دیگر
 امیر المؤمنین خراج او در سنده و ایلدك بكم سكرنده خلد

امیر المؤمنین در **فضل** بلك هجرى تا بیخندن او كدن تاریخ
 مشهور طالده تاریخ زومند كرا سكرنده و العزیز سلطنت
 دند و كند **قشیر اول** آیتك اول كند و اول ای او تر كند
 اول كی صیبا ایل اسمك بشلو او جیحی كن عید دیر الحان در بیخون
 كلسا ی قنامه عید در ك بیت الدستان در و رضای اعتقاد
 بویله در ك كوكدن او داینه و قندیل ریضی بدیجید تبارك
 در اون جیحی صول بورد كور موجه كلوز او زیننده صوت
 و نیل لوجوا و رخ مای كسور و جیحی كوكنده ایغ كسلو اولغنه
 كون در شمشیر و جیحی او زین كنده نیل او مویج كلو بكم برنده
 مطر و زنده كرا كی كیشلو لوكو كرامت كسندك صوتقا تا و سر
 او تر برنده دو كجاج و قوند و قونوج كدر رسو احله و قیغه
 قرله تر **قشیر نیل** او تر كند راولنده جیحی بیل استر كسندك
 یغمورك اولد و بشته بر السنه او زین طوفان كرا لور بیدسته
 شامه زینتون در لور و بولونلوجوا لور و كرا اضطر بر كلور و كیلو
 یوم سكرنده در ك غلغانا زار و طعوز نده سبیل لوك اولد زاون

عیسے پیغا مہر علیہ السلام طغند غنکدر یکرم طغوزند
 مچھ و در ایقود نسک صو اجملک و ایدر کہ جنی لرصود
 فصر ہر کہ اجسہ ابلہ اولو وحکا ایدر کہ بلکہ بر کچہ ور
 کوکد زیر و یا ناز اولو و عجمہ بو معنی غایت مرغی در **کانون**
ثانی اوتز بر کند اولندہ نیمور کند روغن قلفنداسی
 دروشامند اود لر بقیر لالتسندہ عیدالریح در بوکندہ بر
 و کہ نقد راجی و طوز لو صو وارسہ طنلوا اولو اوندہ صوم
 الغداری در اولالتسندہ فارس قلمندہ سو و کد یکرم
 اربہ یونما اولو یکرم در دندہ انلو ایتاسی در بر یہ یکرم
 ہشندہ پیو و تار بو ستا کلورم ولا بتندہ و اغر لو کولر
 و باغ جو غنی کس لومصر زندہ دون او تر لر شیا طیکرم
 سکر کوندہ بیدسندہ اولکچہ جین دشرا و اجندہ اغاجہ
 صو بو در و قرینہ اسکا اولو اوزد زدنہ صوم نصاری
 و اکچہ جس و دشوریرہ دشرا و از ہشندہ قاور و خیار کلورور
 جانور لوطوزر و قوشلا آوازہ الیور و کطغیر در قرینہ

او جندہ فارس و کوزا شرار تو کلمو بو مز بو کندن اغ کستلو کو
 یوزو مز او زیدسندہ صوم سیلاد کہ قر کند یکرم ہشندہ
 ہر جا نور کہ یکی بو قد را اولو یکرم ایکیسندہ صو و صو
 اچمکدن کچی لہ نفیج ریگرم او جندہ قنطر زیتون
 در لور یکرم سکر ندک دکنز موج لوی قتی اولو و کسبار
 دور **کانوز اول** اوتز بر کند اولندہ تو با ناز و در
 دمشقہ و یا ناغجن کو لوبشندہ مصر و اکر برسہ جصر لوزن
 بزنگ ارن با ناز و رو لایت دمشقان اون در دندہ اربین اولد اولد
 یدسندہ نھی آتشلر صغر اتن یکدن و برنج و اکنتی لر صوف
 صو اچمک و فصلہ حجامت و خضمد قویق ہی دور بو کونہ
 میلاد اکبر در لر یعنی قنطر اندن طغیر و ایدلر کہ بو کندہ
 کوز نقصا ندک زیادہ و لغہ ہبشار و بینی دم نشوفا یہ بشلر
 و جنی لر دیولہ بشلر لوزن طغوز ندک کچمک غایت اوز
 ناغ و کوند ندک غایت قصلانغی در یکرم سکر زندہ نیل زیادہ
 اوتز شو بو جی لر دوشتر و باغ پیراق دکا و یکرم ہشندہ

عیسے

صوت اولسه که طوری صفت داده قوم که هلاک اولی اول
قوم آنک سوزن التفات تمدت پس غایت صوت اولت و جمیع
و حوایان لوی اولدی و نو کونلو اکثر صوت اولی و یابغ غایت زیاده
اولی و بعضی حکما در که نوامور طبیعتند در که قیضا آخر نه
بغایت اولدی و ای آخر نه ایست اولی اولی او تتر کند اولی
حک که جقدر در شیخی کون خایام عجوز در دیدنک سیل و خالف
اسرو آنک سنده وقت خضد و حجامتد او آنک سنده در و
و قلعوج اشکاره اولی او آنک سنده ایلان کون لوزن جیون
انجور که صوت کند بر برده او بخش در که کون کون لوشند
او آنک سنده کجه و کند بر او اولی و بوکن نور و زخم در یک
نازل اولی و لوزن لایتند بو که کوز در و کوزی غلیظ اولی
و در که قایت سیل لاسر و بغلام بشلنور و بقیله ارشور اض
مصره انجیلو بهر قلنور و باغ جیو قد کلور و متساحد ز قرق اولی
مصره لایتند بکم در بشنده در که جوشاد و نیشاز او تتر کند
یعنی امید دارد عید التفات نه اولی و نه عید تضاری

بشلم و کال غاجی کلور و تکر و ایست کلور و باغ یاق اولی
و او تتر اولی بکم بر بند انجیلو در دو شر و جمد سبک اولی
عربک فائنه او ج خیمه سوز اولی بر برده او در تری غایت سبک
اولی که در و سوز اولی و تتر و سوز که قوز آن اولی بر
اندر که کک و علی اولی و هر بر خیمه او و او دیتو سینه
او تتر و قیضا کسب اولی و اولی سوز طوار و جیو جیو تتر
طوری آنک بر تتر در لر سوز او در سوز سبک اولی و لر سوز
بر هفتده داغی کون لوزن طاری صحرای تتر و اولی داغی
کلا در لوزن ناز سبک سبک اولی که در لر سوز و هفتده در سبک
کند و لوزن ناز او تتر و تتر سوز سبک اولی که در لر سوز
ریاح لوزن سوز انجیلو بهر قلنور بکم لر سوز اولی انجیلو
یکه او جیو سبک اولی و در که نوز لوزن انجیلو تتر
چند الله تعالی ما دومی هلاک اولی که باغ جیو تتر
هر بل بو کتلورده قوم غایب انجیلو سوز غایب و بر قول اولی
بر باغی قاری که قوم خیز و ورد که سبک اولی که تتر غایب

کندر

یکم رسنه سیل رخ کز کلور مشرق قدن فوشلر یوزد چیمقار
 یکم برندن فلسطین بازا رطوبت یکم اکسنده جناب سیل سر
 وارمقلو طشر یکم او جندید برایت بازا رطوبت شده یکم
 سکنده قان کتر کلور بنی آه من و میشا چیکد نچیزو بادم
 ارشور **آباد** او تیز بر کند را کنجی کون غیدالغالت درید
 عید الصلیب بازن برنده بوج سیل سر و نیشنده عید الورد
 اوزالتسنده صبا یا الشکر بشلرورد کورتور امیز اولر یکم
 در دنده هر بریده که طاعن اولسه کسلورورد کز کز مان یوزد
 واکنار شوروشمال ایل سر و مطز م قررور نیشا ایشا ایشا
 و دیور سیل سر یکم نیشنده بینه عید اولور قدیم یکم
 طقوزنده یهور سنه القیمه دیب عظیم در **حریز** او تیز کند
 آن برنده خلیفه توزورده در بغداد ده اوزسکنده نیشا طشر
 وقلصو لول کسلور اوزسکنده غایت کجمنک ورنه و کوندک
 قضایه ذوبو کمال امتلا کرده رر و محمد معظم کونده و انقلا
 صیفی در یکم اکسنده هر بریده کذا ورت کور و میشا ریشور

دفاون

وقا ووزو ریشور سوا حله اشغایت ارتیکم نیشنده
 یحیی نکر یا مولود در دسموم یلوری اسکر نیشا ناالی بر کون
 دکر و جیحون طشر یکم سکر بواج بلک آخورد یکم طقوزنده
 اکرنیمور نیشا نیل غایت طشر **توز** او تیز بر کند نیشنده
 شعر بلد نچ طغز آنک طغند غنده معلوم اولر که کلسی بل
 اکینا یوا اولو یوز اولور بونک کینیت اولد شعر طغند نیشا
 کوز اولد ن بر تنارده دو کلبو باقندن کولر اولر کیمیه که
 شعر طغز طشره جقار لر و شعر اللند قور لر ایشی وانه
 نیشا ناز بتمش اوله کلسی بلده یوا اولور هر جانه صار و صلسو
 اوله برنر اولورید سنده جکر اولر اولنده قیصر تیر بازا اطوار
 و شام و لایقنده اوزسکنده باهور اوله رر بویله کز
 کوزله و قشاک یکم آئی و ننه ایلت ایدر نیمورده نوز ایشا قلدن
 یکم اکسی غایت سیلور و قیش قیون کلور مصره طار اولر
 کوز اغیشی جت اولر یکم نیشنده جماعه ننه و غایت ایشا
 او تیز بر کند سکر ندر بصره قزل اولور ووزم و سکر قیشی کسلور

المولد او تزکند او لم یم وفات در آتسنده عید الفخیر
 یهود قاتنه طعوزنده بیلر اسمک بشمار او ننده عثمان بازار
 طراوا آکسنده عراس هواسریشلنور او زیدسنده عید الفخیر
 فلک خرد او زسکزنده بوارح بلورسیر و نارار شور و تویخ
 صا رولوزیکو آتسنده کورا غریبه در یوزیکوم سکرزنده سوز
 ایوا و لور و طب و عینب خرا و لولراب او تزکند او اقل عید
 و مینر با زا طور اول جده صو شهر لورده او دنیغه بشماره
 آکسنده هوامشدا اولوسهل اولرا چمک ایور و لوز او
 قامة کلیسانک عید در او ز در دندک عبد الصلیب در
 او ز سکرزنده کجه کند وزیر ابرو لور و انقلاب
 مزاجی در ریخ قاتنه اول ریج در اصل جین قاتنه
 و بوکندک بغین غمور در حسانه قلو و تیری برکد ریکر مشده
 صوا غاجک یوقر و سندن کولکر نکر دکر ریکر در دنده بیلر
 و قرع کلور **فصل** فی الايام والالیام بلکه کند ز اولقدر
 نما ندر که کنتش مش قد ز مغرب واره و کجه و کند ز کمر در

۱۱۱۱

ساعت در ز زیاد اولور و نه کسلر و کاه کسیر بر اولور نتم
 الله تقا بیور ریوچ الیالی فی النهار و یوچ النهار بیع الیل
 و کونک غایتا و زو کچنک غایت قصصه خیر از اینک او زید
 در بو آنا اولور و کچنک غایت او زو کند زک غایت قصصه
 کانونا و لک او زیدسنده و بو قشاک اولدر و امام مکر نشاید
 کوزر که بنی مرمیل غشور و زورده اولور و جمیع بو نفسلر که
 اخزنه جو ابرو رسه که یک بسر طاق اولدر که عمری بو زین
 تلف قلبیه که آخزنده عنای اولیه **الجمعه** رسول حضرت
 صلعم سورر که یک که کونک اندر کنتش طغوانه در آمد
 بیغام بر بوکندک بو دلتک و بوکوندک لچمجه کردی و
 بوکندک یوه آتک و بوکنده توبسی قبول اولک وقت
 بوکندک قیسه کرک و بوکندک بر ساعت و کرک هر مسلمان
 اول ساعتک نم در لک لسه الله تعالی حضرتنه قبول
 اوله بوکون اولنکد ایور و طرنا کسکه واضع ایید
 که هار فور الرشید قاتنه جمعه کوز او نتم مشد

واهل فلاح تا يدركه هرگز ما انچه بگویند بودنده کلین
 میشورسه که **الاحد** مضارینک بپرآمد بر او آنگند که
 الله تعالی مخلوقا برتک و بر بگویند یار دلتم بگویند یار
 بسم و هراش بنیاد ایلماک یوردر **الانفیر** مبارک کوندرد و
 و پخشینه اعمال بقا در متغ اولیغایه صلوع و نپخشینه
 کوز اوج طورتد و ایدرد که بواک کندن اعمال رفعا و لو
 دلوم که بزم علم حقه ابر حاک بزطبا بلولم و حضرت رسالت
 صلوع و شنند کوز طغند و اکا و حج و شنند کن کلیم و بو
 کندن دنیا ذر وصلت اولدی و سکن بکنده هجرت آتد
القلبا بکنه الله تعالی طغلی برتد و هر حمت که و بکنده
 بود لدی ایدرد که بکر اغر کند روق باها بلو بکنده دبلد قان
 الموز جمعات اتمک و اوتاجمک و نفس طان صلاح ایلماک
 بکنده ایوردر **الاربابا** بکنده خیر آرد و خاصه اوله اخر
 شنیه سوله و بوکن محسن نماز جدید و ارمقلو و انجیلو و اباد
 و خراب بوکن برتد و قوه غاده عذاب بر بگویند کلدی تابر

طرنا غنکستور اییدی یا صمو بکنده طر توکنده رویش
 کتور ایندم میرالمون سننا خرد و ویش کندن قور قور سن
 ایتدی هیچ کسه بندن ارتق قور قور و حدیثه کلینده کمال کد
 ثواب اهل جمعیه بذردن چند برکشه یا بولور بکر کلیم
 دعا ایدرد که الهی قولک جمعیه کلیم اکثر و ویش کندن
 او تر و قدیسه سنل نیغنی قل و اگر بر جنبه اتر و قدیسه سن
 اد و اکو صیر و یسه سن شفا و رو اگر بر او به نا جهت قدیسه
 کونکله حلاوت عبادت العالیله و ایدرد که بکنده برتد
 هر کور او سابعته حجامت ایلسه ابد فاضل و میه **السبت**
 یهودیک بپرآمد موسی نبی علیه السلام بنیله ایتد تمام
 الله تعالی عبادتند صرف فلک که الله تعالی نزل اولد قلوب
 پیرسور ریه بود راضی اولد که الاسب کونن و ایدرد که بواول
 کندر که الله تعالی بر لوری و کولوری بر تقد نفاغ اولد پس
 سبت کوز ایش ناله حرام اولد کتد و سوز لوله و ایدرد که
 هراش که شنبه کوز بنشینه کز کلین شنبه کونن دیک اشلسه

وهلا

چهارشنبه بر دوازده ایتامك و حمامه که ميانا بود **الجميس**
 بود ميانا که در سفر بشله و حاجت لراستمد رسول حضرت
 سفر پنجشنبه که در راه الله في سبتها و خميسها يعني بركت
 اولدی هفت روز و شنبه و پنجشنبه سه الله تعالى کولوی و
 لوی و پنجشنبه و روزی و حشره خان لوی بونکنه و بركت و فصد
 و حیات بونکنه بر **حکایت** حمد و ذراست سعید اید که
 بروکن معصم خلیفه کا ایتام که رسول صلعم بیورد شد که
 من انجمی فی نور الخیر صفه ما من ذلک المرض یعنی هر که پنجشنبه
 کوز حیات ایسه و صیر و اوسه اولصیر و لغد ز اوسه
 که پس بر پنجشنبه کوز فائز کوزم کوزم که حیات ایسه
 بعایت ملول اولدم ایتام یا حمد و ذراست و لکه در شد
 که بزور ایت قلدیم دی ایتام یا ایامیر المؤمنین ایتام و الله تا
 حیات ایلیخه اوکه دشمنم که بونک پنجشنبه در وهم الله
 قدر تیه صیر اولدی او که اوله رضه و فوات قلدی حرمه الله
 علیه **فضل** ای تاشد الصباح علما ایدر که کونجناک

فصل

سد سده جنت قبولی اطوار انجوز جمیع اولت و کلک
 و ریحان لرونک اول وقت ققوسی یا بلور و دایه پیغامبر علم
 جبار ایدر سوک فلدی که کینجناک فنو ساعت افضلدر ایتام بود
 بلورم که سحر و قوی شرطه حرکت کلودر رسول صلعم بیورد که
 سایر خوب و بریم بر ساعت که رحمت الهی اوله ساعت جگله
 و روز اوله ساعت مقسوم اولور و رحمت سبط اولور و خاند
 مستحجاب اولو صلحا بر ایتام لریل یا رسول الله ایتام ایتام طیفه
 کونش طوغموت ایتامی و ابن عباس رض عنه و علی کوز در صبح
 ایوش ایتام بر ساعت او بر مستک الله تعالى قلدر نر زوا اشد
 و نشاء عدویه که غافله عرب را غلامنجوی صباح و قنده اود
 چقا دردم بتمس زبور ایدر که استنشاق قلکوز بوهوی
 لطیف اندنصک که خلق اولر ندن چقا لوهوی نفس لریله
 مکدر اوله **فضل** عرب بی قریه در یعنی کوز مکله در
 و حسنا باه اوج بوز الی در کندر برای قزیری کوز مکله
 عجم بی شمس در یعنی کونش حسنا بیلد رو کونش فلک اوج بوز

دماغی مطبوخ فلیسه و خاطر باغ و بیستان و وصلی نقره چینه ^{میل}
 ایلمیه آنک از چن فاسد در که کند به علاج قلا یا اولد که خمس
 یا اولد که نذند مرض حاصل اولمشد و بیجهانک بوروق
 کند نذند از نژا اول تا بست تا نذ کند که الدرد و عجم یاد نشا هله
 چینه کالک یا فضل چسه و باغ و بیجه کالو و بیجانو فلیه
 بسا طاری و ادای بر کستان نشا لار زنده زینش التوندن و کستان
 و انواع جواهر من کالو و بیجانو و چکلر که صاف من کستان نذیش
 حاصل اولد و در که و چوره اتور بصحبت اولد و چینه کمال از فتح
 اولد که ایلمیونیه نغمه زمانه اول بساط کسکه نوشا زنده وان
 خزینه سندن سمد انزک و قاطع ایلمیونیه کند در که ایلمیونیه
 عمر رسول ایلمیونیه اول بساط کسکه و صفا برار سندن قسمت
 ایلمیونیه نغمه فارس که یکریک در هم کسکه صندک و بوی اولد
 جمیع دنیا بری نیت طوطا مات درت مقام بغایت حرور تا نذ
 بر تو چرسنا اولد که جمیع دنیا شوقا و غیرا فلیشور بودرت
 دنیا نالچما قدره مشلور بر سمد سمد قند و آنی شغف و از نذ

درمان

بشکونده و ربع کنده سیراید و تفاهت کسنگ او تسنده هر روز
 یلان اوج یلدا قال الله تعالی و لبثوا فی کهنهم ثلثشایه سنین
 و از داده و شفا یعنی صفا کهنه اول معارده اوج یوزیل زنده
 و طوق زین اراخی رتر و کرا اولد تفاهت در سندن قمریله سندن
 او تسنده **الربیع** چینه کذکش نغمه جمله بر اولکله و کینه کند زنده
 اولو بهار در در اعتدال ربیع حاصل اولد جمیع فالیده و زمان
 اولو بهار خوش اولد و طبایع حرکت کله و هر ما که بدیای
 قیسه علیه اوج اولمشد و اعطاه قرطه سندن بوند حرکت
 کله و صورت غلجک بقره سندن یوزور و غلجک بقره قندور و اولد و چکلر
 و کله و ریجا کله بقره و اولمشد و سیریلر در لوده و اولد و اولد
 لو و صورت یوزور دنیا ناز حیا بولور و یوزوریشل اولور و یوزور
 طوتر سندن الله تعالی یوزور فافظله ناز حمت الله کیفی حیا لارض
 یلم سندن انذک لمحی الوقت حضرت رسالت یوزور که اغنور بود
 الربیع فانه یفعل بایدکم ما یفعل باشجا که از نیسیله غنیمت
 غلجک سندن کله و کله ایلمیونیه کله کله کله ایلمیونیه کله

ایله و بصره و در پنج غوطه در مشق اما سعد سه مقدمه متصل اول
 باغستانند که برامق تکور و بوی باغلو و بخش اول و اولی که فرسخ
 یول اولمش باغ و بستان و کوی و ساری که در جمیع انواع کلکو وارد
 و چکلر و میشلر اند و بوی و کوی و سوز و قوسوسو بر بقدر اما شعب
 روان کوره شتا بورد در که بوز برای بوج بزافند و در دزد و رسد
 فرسخ یعنی فرسخ او زنده در جمیع اولمش باغ بستان و باغ و کلکو
 و کلکو فیضان و آب روان در که کثیر بود و شمن و اما ایله بصره بر مقدمه
 شط العرب در قوشلر و اک طرف برار مغتخر اما انجد روانند تاریخ
 و توریج و لیون و نار انجد که جمیع براندازه و بر لونه در رصنا سوز
 اکیه بر کندن و کدی طغر و خطله درت فرسخ او زنده در که مستقیم
 باغستانند و اما غوطه در مشق باغستان که اوج فرسخ او زنده در فرسخ
 این در متصل اولمش غلج در را فرسخ اوج که بر کلکو وارد و باغلو
 و بوستانلورده و کویلور که کلکو و حوضلو و اشکلو و کویلور که
 هیچ موضعها اجز بر بقدر و قفاده در حمت الله علیه که صبا شهر که
 قزنده مذکور در که تاریخ اربستانه بر معظم بارانند که که فرسخ اینند

و لای

و اما یلوق او زنده جمیع عمارت و باغ بستان و میش غلجیکه متصل
 که اگر که کشی سپید باغ که توریسه و باغلو او رتسندن میش و کوی
 و طلد در مغر حاجتا اولیه بلکه که کوی طولور که و طایخی شهر لورندن
 هر که عقرب و بلا زوسکلک و بت و بره و کوی و سوز سکک و
 کار با نور لور اولور و کوی و کوی کلسه ها که شهر که کوی طولورندن
 نندرت و بره و دارسه اولور که پس مغر اولور لور فوساد و
 اشته بشدل لور لور الله تعالی سیل عمر بر بکم جمیع و لایته غلج
 فلدی الصغ غافینا **فصل فی الصیف** چنانکه کوش نظر سلطان بر
 اولسه کچه بغایت قصه او که کندی بغایت او زنده در پس بستان
 ریاده اولغور کند تا که سکه بود و قفاده استیغایت او لور و سوز
 بوند و سوا خلدن سکه بشکل و میشلر او شور و حیو با و بنا فوات
 قور و حیو تا سیمز او لور و بنی که در بد ننگ قوق کامل اولور و او مقلم
 و چشمه او که سلور و در نیاز نیت کمالدن نقصان بر طولور تا عمر
 قفاده
 که ما انهار شمشاد بر یک رونق و نقصان را که سلور پس بو
 قافا اشلو و سیا قیور ملک و در ملک و رحمت چکلک کوی کوی راحت

سایه

وآسايش و تنوع رنگ در روستا يلود و مزاج علم راك غايت در شيك
 و قدر را انچه كه حكما ايشان در كه هر كس كه در دماغ ياز
 حراتند ز قهيم استي لوده با غلوره و بويستائ لوده در شب رخت
 جگه قهيم شيك قهيم شيك كند ز كه ز استي در زياده اولو فصل
في الحزيب قهيم شيك كه در قهيم شيك اولو فصل
 كچه و كند ز بر اولو و بكا اغدا الخريغ در لر يس نيكه نيا
 اولو و كند ز اكسلو و روي فصل ياز فصلناك صند در شمال ياز فصل
 بشلو و هوامغيا اولو و صوصو و روي و روي قرار نيكه بهار در
 حيا بولشك بوزك يوز نيز طرا و نلو و جيمي در روي و غلوي
 دو كرو و عسلو ك يارده ار شيبه بوزك ار شور و صولو اكسلو
 و ار قلو و روي و هوام و حشرات بر التنا و كز لوق و قشلا و لا
 سفر ليد و رخت و قش بر اخضر مسغولا اولو در نيا كمثل آدم اولو
 اما كند ز كه حرات اكسلو تا كه قشلا و **فصل في الشتاء**
 قهيم شيك كند ز اولو فصل جگه ايشان ياز و ز اولو و كند ز
 فصل اولو و بوي جگه ياز اولو و ز اولو ايشان در رصو و ز ياز

اولو و هوام احتبس اولو و غلوي پيو قد ز بلينو اولو و طول را و اولو
 دشلو و هوام و حشرات بر التنا و كز لوق كند ز كوز صوت را
 بوفصلده دنيا ي بر قارير بزر بلكه بر اولو بزر كز و كز و كز
 قلو و روي قلو و كز استبا مهيا اولو بوقش فصل اولو فصل
 فصلناك انچه نيكه راحت نما نند **الباب اول في علاج**
 الاقطار و غريب الحار و لاهار و لاهار و الغفار و فيها سبعه
ابواب المقالة في عياب الاقطار بلكه مغرب ز مشرق و كز شهر
 و قلعها و استلو و مخلوقا جگه كه انك حسا بنيا لله تعالى دن
 غير كسه بلو و كوكا بده اولو نسينه علم را شتر و كز بلو و
 قلوبا استبا د لود ز انشد و غيز اليقين كوكو و مشر بيان دن و
 مغرب مشر فرقد ز انچه نيكه كواستاد لوكو بوباب كتاب تصنيف
 قلمشلو بوجه و ز نر قلمشلو بر سلك جنوب ولا يتق بيان دن
 و زان دن شمالا بين بيان قلا و در **الفصل في بوسلكتوك**
 اولو بوجه و كز اولو كار ستر و كز و كز و كز و كز و كز و كز
 ارستنه و ار ستر بلكه كز كسه انده سفر فلسه سوا حلدن ستر

و بود کرده اطه لرحبقد بعض عسارت و بعض خراب بوزلوز که
 جزیره و در کاخال تاره در لهر بر سندان بر مناره پیمشلت
 ارشون بوزین و هر مناره اوزر بر صورت دوشملو بقره که الیه
 ادره ارشادتا در یعنی نیم ادره مه ابرو بول بقدر و بولک مناره
 سوس اکر اولاد طمشو زیور بندند **دوشملو اولاد مغرب**
 بود که در نزد خد شهر لر و ولایتلو و کویلو وار و جوی شملو وار
 مملکت که ابرو ولایتین بقدر و بوزلواتین شکر قمش بقدر اوز
 لغنه و یعنی لغنه و طنلو لغنه هیچ ولایتین بنور سوس ولایت
 خانقو لغایت جمالده اولو و اکثر روز و طبع و خوش آواز و طریقه
 اولو لر و اول ولایتین شوقند رسد چکر تمام دنیا در داخل
 اولو و کخا لوز و زینت طنلو طوقر که هیچ شهره اولو که اکاستو
 در لر و بوزلواتین شهر لر نزد **نارودیت در بغایت**
 بیولک شهر در اجنده ار مقلو افرو چشمه و کز لر جوار پیمشلت
 و هر طعم بوشهره غایت اجوز اولو و بوشهره زان غایت شهره
 بومیشه و که تمام دنیا ده اولد همیشه کج همیشه اغلی و پیمشلت

جوق بقدر و در تالو بول متصل میشه در که بر میشه سنج اغلی بقدر
 و شهره کوز لر بولو بوقیو طصطر و قیرط سدس در عهد کشند
 و بوشهر اوزر بر طاع و در که اولطفه پیمش قلعند زار تو وار در
 قلعدر در محمد بن کوردیش قلعسد که آنک دی تا غلت در که
 اکدرت کشت اول قلعه قیوسندان اولسه بوزیل آتصقلیه
 چنگکه بو محمد جیل که اکبد و تا ایلتد بوقلعیه کتور در فزاند لر
ادک و بوشهر مغربا قل شهر در یاز طرفه واقع اولمشد و بول
 شهره بولک و نوز در و میش چقد در وصوله غایتد لطیف و
 واید لر که بوشهره عورتلوی ره و در لر تا قوق یا شنه در کن پسر
 قوق یا شنه ارشسه کند و تقصیه صد قردار نلو هر که در لدر غریب
 اکدر شهر لوزی مغ **اتزلو بویون** معظم شهر در بغایت حق
 خیلو و لیلوی اجوق و کافلوی آاسته و حمام لری و ار مقلو و تنج
 کاهلوی ختو صرد لر میشد نوز شهره بوزو و افولر اجورد
 و جمعی سوسا قضی شهر لر نوز شهره کوجک و عالی صما زلو و لکه
 شهره بقدر و بوشهر اجنده برانج و در که کشتی قولا جنه صغیر

و بوشهر خلاتو صومعه را بوشهر ایلورد زرد زرد سکر از شجیه اچولر
 حلازل بلور را **از سوری** سوزنا قصبینا ک شرفنده واقع اولش در بو
 یرک معظمه شهر **فلسطین** داده کی با لوان تحتینا اول وقت که
 داوید بیغامبر از یلدا بو شهر کید لر طغندر بعضی سریر ولایت
 و بعضی معیله و بعضی طغندر کید لر سوسو قصبه یرند بوشهر کید
 اکا سوسو در لوانا اهل بر **سلسله** در لر بوشهر بنیات معظمه
 شهر در جوره آباد از عمارت چوک و کوی و باغی و بیخاری
 و بیستانا نوری کوی کجا صبا حد زنا اولیله کوزا زاندر کسه چمن
 و قلعسی بقدر بلکه جمیع باغ و بیستان در عمارت خرد و اولر
 و سوری لر و مسجد و کلیسا لر و باغی لر بر کرک مشق و عیش
 چقدر که مکر غیره طنا نوالا یقسه هوسکنی کتند و یر باغنده
 کید نبله بتر و ارترا کواغی لر دینده کلور خرابا و لر طولر
 یر و بوشهر ده بو خرما و رک اکاشورق در لر رطبه کیشال اولر
 بالذن و سکر دن ظنلور و و کیکر کی غاییدن کجور اولر و لیدر که
 بو ولایت کاکر لر از شجیه بچولر باشق دیندن و صلابتی یرید

بکله

کلسه سیدینرا و ایشال اولر و در انرا بتر اولر کینه و بوشهر ده بو
 در کرایت و کوز سوز کوی کینه یر لر و اکثر خانلر سیملا سندر
خسار بو داخی بر معظم شهر در بنیات جمر زلق و بو اللق اولر نعمت
 و اقرو کوی لوری ولایت و عمارت و صوفا فلری قیزی و آید و صولر
 صافی در و اهل اطالیع لیدر که هر کم بو شهر ده اولسه نایوشاد و
 اولر شیخ سبب سوز و چلغوس سوز لیا هیج کسه بلتر سبب ندر **اغنا**
 و بوشهر لاندن بر میشاه و در جمیع اول شهر و ولایت نعمت
 اولر بنیشتن حاصل لیدر کسنک سکی کلد هر کوی کوی کلسر
 کدر اولر میشان انواع میشدن تقدر کسه یر و یوکلد ر شهر
 و یر لاندن بر طاع و رک اولر طغندر ر متکو طور و کوزوز بقین کون
 و لر شهر اولر رستان باغ و باغچه و حوض و کل و تنوع کاهلک نهات
 بقدر و بقینده بو ر متکو کوی و کوز بیلور و خلق بو زوز ندر کچلر
 و بوشهر ده عقربور و کچنکه بر کشتی صوقسولر اولر و بوشهر
 بنیات با علولر و وقتسنگ تقد رمال وار سر اولر کاپوشندان
 اکا کوره بر علامت و رک کوز کیش بلور ک آنک تقد رمال وارد و

اکثر شهر در کربط غانگ آنگندن د شمشد را و لطاغ در در بطاغنه مستقلد
 و در بطاغنی بر شعبه در قافطاغنه زک تمندا و لشرو و محطه کونر
 کوش و هیچ کسسه بکنز محیط نبرده دکنز و بو اک شهر ک او کوشی
 بچونکاک بولد جمیع مستقل ناغ و باغجه و کلسنا ندر ویش عجاوین
 و انواع خاصیت لواوت و در لود لومیشلو بقره قطعا کوشین
 و هر طرف دار مقار کز کزها بیتن الله بلور و بطاغنه بفر معدن زل
 جمیع مغربین بوندن اولو قره لومملکنه خاخی بوندن کدر **فارس**
 اصله اکثر شهر شمشد ک خالده بیروانشد بغایت معظم شهر
 ارشدن بر اولو ارمق کز منها جبه چشمه لوند ز قور و جی کوشن
 اولو صور زتر قور لشد بر بو ارمق اندیش مملکنه کور اندن ک
 قور تا اکاد کن ک کوه دکلو در بیک کرمز و صوره وارد **تجمع**
 عمادت و ضیق یوز کوشی و شهر بو صونک اکثر فندان و هر بوله و هر
 اوده و باغنه و باغجه بو صودن قور حتما چقد هر اوده تمام
 وارد رخا نوز لوی هموز کز اوند ز طشه حتما کرمز لوجیم صوغ **قافله**
 جیور الصمد در و التنا حوض لود و بو بو کدر بیشتر بوندن اولو

خلوص بود را کچونک بوسف ناسمیز کز کوش شهر لچه عا انا **بلایه**
 بیوز ک یهود بوندن کتور در **کوش** غریبا قصا د بوندن زلیک **مهم**
 شهر تقدیر بوسف ناسمیز نیکه اوز نغی وانی برسید در راجده
 یولگری اجوق کوجک در و سیر ایلری بوجه و چارط اقری نیزی
 بازار لری لاستر و اوز زور خلیری اجوز ویشلری بول و سوس **اصه**
 پادشاهلر نیک تحت در و بو شهره بر چامع واکه بنیاسیا و لولکاید
 الیلام اوزن و هم اینی بیلد اما مسجدا و تقدا و تز و اول جامع
 معطرا قلسد در و صور لری کز قیود را قرضوا از در **وزعه** و بو
 کوجک شهر در سچما سه ارمغی قزاکنه واقع اولشد در **شهر**
 کولیزنده حنا کلو و مصر بزنه بوندن ز غریک اولمز و جمیع بلاد **میت**
 و بر به حنا بوندن کدر **تغنی لیل** بر معطر شهر بغایت کوجک
 باغی و باغجیه حقیق شوق کاه بول بو شهره هر نوع اندک بوسلایر
 بلاد مغربین اولمز اولزم اولر کز شکر ز نسلو در و طاسی بولکد
 و صلود در و صوب رنگد و بو شهر خانقاییه مشورت زوق اهل کد
 بر کوز ضو لاد ابعان صحبت سوز تیغ سوز اولر ایا و وفاد له

و در که اول همیشه ارسال تجار و لو اکثر شهر خلیفه اول
 ارسال بر ترها داد و بسوی قلموبه اول بود کرده و بشهر
 خلیفان آمدن بر و بطریق غیره منسب بر و عیش و انوار
 ای فرود کن کوی سارچو شو کا کن المزل که کوز زنیان اده و
 غایت صولت و بهاد و دارا و **یوسته** یوسته عد و باز و سنده
 در جزیره احضار آن قوشو سنده در و بشهر بیدک طایغ اغزن در
 هر بندگان و لوا متکل کوز د کلمه کا یوشهر لار و تر سنده
 اغز و ز حد بالان خاصا اول تا شو که کوز با القی لاضح رک
 صبا حدنا خشمه و کن بالذوق تا تمک ناسته و دره و خر جان
 اغاجی یوشهره قرشود کوز به تورو جمیع مر جانلو دین یک کوز
 و بو خلفا کسب اندند و جمیع دنیا بر اندن کن رو غایتان
 او جزا و لوز و جزا در مکا بر معظم با زا و در دسوق الحکا
 در لواندلسی لیدر و تریوزر کان و در و عیش و شوکتی
 جو قاول و ریشاد و ز که مصر ناستن یک کوز هم رنگ
 و هم جلا و تنه **طنجه** بو باخی عد و ناز و سنده در و وفاس و قران

کین

کسینه و صفایه من **یلم** ان دوراخی که سهر مشر که بار و سی
 شکر که حاله اولش مشر و بشهر اولش اما قدیم الینا در اکثر
 قرا بخیری بو ناک و زرنده در که بو شهر جمشید پیش عالی
 و چهار طاقدی و سولای و صقه لوی و بیستا نلوی و باغچه لری
 شیک که کوزن بلور که بو شهر پیش بقدر باد شام و غایتان
 بو شهر خلو تباری و نعمت و افز شو بیدد و بار و شولتد بو بار
 که هیچ نوبه که کسنا ظنون بو **سله** بیوه شهر در اما با او تن
 و بر و خنوا دن در لیش از اعله اولی بیستار و دیگرا
 لری دخی مختلف در و دم جو قلعندن و بو شهر اجوز نوا **مرد**
 بو بو معظم شهر در که مهله فاطمی مغرب و لایتی طوطی بو شهر
 بیج و بار و سیک غایت معظم و در مز قاپول اید که هر قاپوسنه
 بو فقط در در مرغ اید و قنچه تمام اید ایتد شد کماله
 اوله د فاطمه از نایم از اولدم مرو فی لوزن و صور کو بو شهر
 هیچ کس بر کن قدن کلر و هیچ یاغی اول صور لوی بلور **سلا**
 معظم شهر در بغایت بره محیطه کوزن کا زنده در ناسته بره

درک

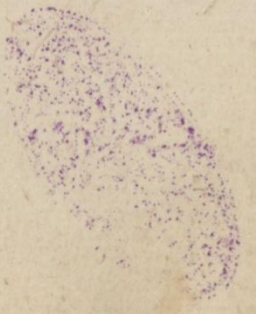
تا شام دکز نه مسافت در و آنک قوشوشنه تا ولایت اند
 اقصا سستگن بر خند و قوزی و اکی طرفه معظم دیوار سید
 چند بو اکی طرفه خند و دیوار تمام اولدی پیر کی طرفند
 محیط دوزی طشت که کلدی شام دکز نه و کلدی پس صو
 قلد و جویری غرق لیلد و شام دکز نه سوا حله نر
 شهر واریک غرق اولدی و اسکند زینک اوج بخش غرق اولدی
 واسکی انظالینک به ضعی غرق اولدی و بو ایکی دیوار
 داخی اشیدی دیوار صوا چند قلیدی و کنز بلاد
 اندلسی داخی الدی که شهر که یوجده ایدی غرق اولدی
 و سوس اقصا دوزی یوزون بول کسندی ایز و اول خلق ندسه
 هجوم فلدک و سشد که حاله بعض بلوره اولدی و اولچونکه ند
 یسکا در و اندلس خلقا کا قطره در و یو کی دیوار آسنر
 چند که ناکه بلر لکله کی و افغ اولسه ایز طشس جمنه ممکن
 اولور و نده هلاک اولور و اما اول دیوار که طنجندن
 یکار دیوار و غزه صوره قلیدی و صو هجوم ایله دی ناکا

داخی یوز بار زیاده در و جمعیه بر بر نه یقیند که کجک شهر لرد
 ویشلر و یغول و یغول و یوشهر لک خلق عابدوزا هدا و لهر
 که اولسا اما سوس شهر لرد کلدر و یونلورده داخی حجاب حق اولر
القرب الاوسط دیوار ترده مغرب و بر و لایتنک قوشوشنه
 در لریس اول لایتنک دلسد و یوکا اده در لری لکچن که ملک
 اوج محقا و شمشیر اوج مغرب اقصا که در غارتانک نایتنر
 و اهل سوس قصبه و بر خلوقه و قده که یو لرد لری و یونلریس
 محکمکنه یغما قلو ر لری اولور و کنر که ذوالقرنین اسکندر
 ماکه و خاندلسه اشک که اهل اندلس سوس خلفندن و بر
 شکایت قلدر لری سکندر سوس جمع قلدر و تر آذوقه
 کوردر که بحر افظم که محیط در بحر میانه یوزورده لری
 اول شهر که لری یوزورده لری امر لیکه که کجک لری یوزورده لری
 یید لریس اول طرفه که طنجینه اندلس و سندن در سوس که قوز
 تا بنیاد سناغ یوز کجدی بر معظم خند و ایلد لری لری طرفه بر
 دیوار یید لری سناغ و قوشوشنه اولر که سول اولر کی محیط در کوز

م

سک

انواع طوائف مملکت سوسه ضمیمه بونده کمبله کلور لور ^{خلفه} نقد
 غایت نای و تنوع اهله و روارزم سولقد لور که فرود لور و
 کاربان کلور سه المور که لر همنوز بزاقچه نوح اتمز شهر
 بر قول قده بنده واقع اولشد قوتصل اینج و او زنده در که جمیع
 و زیتوز و او زرم غاجدر و چور سنده سکن نیک کوی وارد
 جمعی باخان و هر برسند با زار لور و تماملو مسجد لور ^{قوله}
 اندلس مملکتک تخت در و اسلام پادشاهلر نیک دارالخلافت
 و بوشهر معظم بشهر در و یونک خلق جمیع بغربا چند معوز
 و دختر مدیر بجاری و ایملکوی و یک کلوی و نیم کلوی جمیع نند
 یکد رور و اصله بشهر در که هر برسند پروا دومی و اما
 جمیع متصل اولشد و هر شهروه سولقد رحمام و مسجد و مدرسه
 و کاربان ساری و لور که کد لور و غریب لور کافیدر و اوج میند
 ولد و سبیل نده بر و معظم طایع بوشهر بر طرفنه واقع اولشد که
 جبل فرم و در لور و لور شهر که انده بابا عنطر و رانده بر مسجد
 و لکه جمیع بلاسا ساهنده آنک کبی مسجد بقدر او زلفیوز در سوسه

دکن که در بطاغنه اشدیدی و اندیدی یوزبان شهر و کوی
 غرق اولدی و بو اندلس و اسنک او زلفی خلفسا از اسنک
 و اینی سکن میال در بر طرفنه که شوقه جزیره حضور واقع
 اولشد و بر طرفنه عاده یا زسی و سبنه شهری و او بود
 جی شهر و کوی و دار معمر مملکت در اید لور که بوند یکدی در
 شهر و ارا کوی لور در و قصبه لور در غیره و در کز اوج طرفند
 قلمش و جمله سنه پادشاه حکم او در قلم لور چقدر و باغ
 و بسا نیک نهایت بقدر و بو اندلس مملکتند او لور که
 اولاده لورده جی شهر لور در غیره که سی در این طرفه اسنک
 و ظریف شهر جزیره الحضر و جزیره الحضر بر شهر در که
 اولاندلسدن فتح اولتد اسلام زمانند اولدر و کاجبل
 کارقدن کلدر و اولدلسک اولوشهر لور ندر ^{اسلیمه}
 در و بو بر معظم شهر در که اولو ارموز و زتره واقع اولشد که کا
 قطیله ارموز در لور و بو ارموز تر بر کوی بغلشک لور کوی در جان
 بغداد کوی و بو شهره معظم با زار لور و روج فایده حاصل اولد

و انوع

وسناک بقولنا جمعه کون تمام اولیجه و بر جمعه که در قوتی
 کنیز و بوسجده بر مصحف فرزند خطله که در دست و در عثمانان
 عنه مصحفند که قانانده طه اش در و بوسجده یکم قانان
 و که هر قا بوسنده صنعتل اش که در الاتی وصفایده نوری
 مشهوره و که یوزار شون بیکدی و جوره مینر لری عودا جان
 و صندناک اجندن در و بومقصوده اوج درک و از قول که
 کسه به تکریم نشند بر بوسنده محمد مصطفی آید نشند
 سنده اصحا کف صورت و موسی عیسیه بر لشد رو بوسنده
 نوح پیغمبر که کسوت صورت زلشد و کسه به تکریم و
 بر شلر و بوشهرده بر کبری و که جمیع دنیا ده آنک یک کبری
 بقدر و از بیکه طاهر بر طاق ای که قارشد از نلی
 الی قارشد و هر طرفه اوج در کمن و در هر دده دست در کمن
 دو نویوشهر که وصف اندازا تقدیر که بومختصر تا جنه
اشرفه و بوشهر طلنطله ارغشک شمالنده واقع اولش بقبا
 خوب شهر در بار مغناک و زلفنه واقع اولمشده و بوطر شهر

در و از کسکنار شوند رو اول مسجد اجده بیک درک و در جمعی
 نمر و رخام و دهنه و بر قاز و سماقی طلشد ز در بعضی بیک و بعضی
 بکی و او از اوج جواز قندیل و در بر بجد که هر بینه بیک چون اوقای
 و کوفندیل که نهایت بقدره و نقشله و فسوس لاشکر که کسوت
 عقلا اکا اشر و محر ابنده بیکه طاق بقلمشله در کلر او زرنه که
 جمیع دنیا سناک ز لری او اطاقلر ده غایر غلشلر و محرابک
 طرفه درت درک و که کسوت لای زور که و کسوتش که هر کسینه
 اکا قیمت بقور نوری بر منبر و لرعوا غا جنندن و صندناک بوسنده
 و صدف که کداز بوزند که جمیع بلاد کسینه آنک که
 کور مشد رو تواریخ بنی سناک مشد که بیکه یله نقش اولش
 و زینت طلوتی بوسلم و زرنه و سناک اشلر که بوسنده که هر
 بوزنده بجهت مثال التون المردک بسو دست فرزند و بیک
 مثال التون اولد و بوسجده بر خزینه و کداز او و قافندن از
 التون و کسینه صتلر که ناکاه عمارت که اوله و بویوشهر
 و الکیس التون و الکیس کشدن که جمعه کور بونلر و عود و غیبر

مسجد

قانی آید تلخی از پس کرد که هلاک او لولود ندل و جوبند
یکایور در لوانا کون اخی کند لر پس خوین غنار شد لر
و بو خوین کرد که قوندل سلطو که نهایت بق هیچ آدی نچند لر
بوقونیلون بریج بو غزلد لر ائلدی اجدت پسر د رسته الد لر
کی که دل و بود آده بولد لر صوالد لر و مکیر قود لر کند لر جوبند
اوز که کون اخی پس آده اخی کرد لر معمور پس بو جوبن نیه
صدا ایلد لر کوز لر بریج کستی نو آده دن بو نلوی قوشولد لر و دل
جو بری و خلفند نظر ایلد لر اوز بو یول و امد ملو و اشق و صو رت لو
و خاقونلوی نیات جمیه پس اوج کون بو نلوی صقلد لر پس
بو نلوی پادشا هله سینه کتورد لر پادشا ه ترجمانه ایتد که
صورت بو نلوی بود کوزده تراست لر ترجمان صورت حکایتان
ایتد لر پادشا ه کولک ایتد بن بری و جماعت کند رم بو
بلکه که سزاستر سوزیورد لر اکی کرد لر تا اکا کن که
اید نلوی منقطع اولد و کوز کوز کونک مکن کل کرد ندل بو
دختموله پس اول پادشا مانلو ایوسیلد و خایر و عود

مخطد و رحما ملوی و با زار لوی و مسجد لر نیات مترین و رو
اولوی کار کرد و در و معظم بریج ولد قر شوشنا حصین
در لر بر قلعه و ار که چنگ که کوز موج ارساه اول قلعه دینه
طلر قلعه التوق خفرو و خفکه د کوز سا کن اولسه خالاقون اولد لر اذنه
الوز استر لول و اول پل بر اقدن لولور و لر بریج التوق خا صلا لر
و بو شهر دن بظایفه ظلمات د کوز کرد لر **حکایت** سککین
بو شهر هله ندن کجیم بر بزن عموا غلدری اجمه اتفاقا قلد که
بر کی صورت اولدی بریج ایلیق ظلمات د کوز که لر تا اکا کن کراسی
قرا کوزده لر تا بلو که بود کوز نه هیچ کسنه سفیران مزو هیچ
اور کسنه کوز انچو نک صوی غلیظ و قود و در و مونجولت
اولود و در و حیواتا هیبت لود و در هیچ طرف دن مسیک معلوم
و بونک مقدار ذرا شریسی نه الله دن غیره کمنسه بلز و هر کی
بود کوزده سفر اشته قود کجه کوز در قود نار اوار بریج نلوا نذا کجه
تا حتی بختی بلینجه دنیا لر پس د کوز اور کسنه کجی بو رتد لر اون
بر کوز کند لر پس د کوز که در کوز مو صغی غظیم و صو قور و هیبت

د غلدي وخلق کلد لور مومضنه اغر ناط پيد لور حسن صنهتا
 کولايه نغز به غلبه قلده کلد يويوشه شهر طوقه و توغارت
 لور سگ کيد و دن مسکرا و غل با ديس يوشه شهر اگرتسنه بر
 واکه شهر اگي ياره فلمشد که اگنه لنگه در لور يوشه شهر
 کيد و زکلور يوشه غل دن قار کتر نه يار نه قيش **جيشان** بيگ
 معظم شهر در غايت اجوز لور لغت و عيشه جقد روات و باب
 خدا و لور يوشه بفتا حکم در فوجيه لور سگار يوشه جقد
 و کوجک بستان و باغلو و باغلو واکه کرسنا سن جيميه يوشه باغجه
 در ويار يوشه بغايت يوشه در و يوشه شهر اگي بيگ ياره کوي و بار
 جلسنده ابر شم قديم طوقه لور يوشه شهر بيگ يوشه متصل در و يوشه
 باغلو و باغلو قديم الزمان دن قلش کشيد که حاله معموله يوشه باغجه
 در و يوشه کسه مالکي يوشه در و يوشه شهر اگي بر ميل يوشه بلور
 ار متوقرو اولار متوقرو زنجوق که منله يوشه در و اولار متوقرو
 يوشه شهر اگي باغلو و بستان لوري يوشه ارمقلو قريه باغجه و يوشه
 کوجک يوشه در و کوز شهر در جوار متوقرو واکه شهر اولر تسنه

و سرت لور اکاد کن که مخالف ميل ساکن اولد يوشه يوشه و يوشه جماعت
 قشقه و يوشه لور که کوز لور نغله لور و کيه قور لور و ليکي اولد
 يوشه مومضنه سا حله جتور لور قور لور کند لور خا يوشه که
 سوا حله اري و يوشه لور که لور کوز نغله لور و لور
 لور صورت لور ايتد لور بوند ز تاسنه شهر و ده کن يوشه لور
 يوشه لور يوشه سا حله طور در لور اولر يوشه کلد لور و لور لور
 مجلسنده يوشه لور دن و اخي مجلسه معموله يوشه در لور **سالقه**
 يوشه شهر در اطراف يوشه کيم و عمارت جتو و هو طر قند
 لور فرسخ انجيو ا غايجي متصل که رتر در لور و يوشه انجيو
 بيگ هيج و لايته اولر يوشه نيم جمع ولايت غر بهر که در
 حتي هند اقلينه و جين اقلينه کدر و يوشه شهر اگي باغجه
 غايت يوشه و حکم در و قار يوشه بر يوشه مخالفه يوشه لور که
 صوک يوشه در و يوشه شهر لور قريه اور تسنه جتو قلع
 و در **اغر ناط و يوشه شهر اگي** در لور يوشه شهر در
 معظم و يوشه لور يوشه يوشه و يوشه و اري که اگي يوشه در و

دغلک

اقرو جمعی و زر نه در کمنلو قور مشلو و شولقد در ریتون اغا
 وارم جوی بیرون و لایته و ارک کسنا احد و حسابان فلز و یانه
 عینا و قلععی و ارک تمام ولایت ندرلسه آنکجی ارک قلعه
 و یوشه خانه نیابت غریب دوست و ابو خلق لولو و او اکثر شر
 او از اولو **مسور** قور و یوشه و ولایت ندر برده رلو و یوشه
 شهر در ریتون برک و یاروسی یوشه و رولو و یوشه و یوشه
 و تمام لوی و مسجد لوی و مد رسه لوی و رنقلو بر طایغ آنکن
 و یوشه و مد زوار قور لولو قلعه ندر یوشه حاصل اولو و
 صادر و طوق لولو که اندر صا و رینج حاصل اولو **نیز** و یوشه
 اول اسلامه نیابت معمور و جمیع غریب صنعت لوی و یوشه و اشکل
 در مشلو که یوشه و یوز کنخا کا خاصه و ارک که التولو نیز و
 طونلو طوق لولو و جمیع لایه بقرون و یوشه و یوشه و یوشه
 اشکل و یوشه که هیچ اقلیم اشکل و اما اشکل که حاله شولقد
 دکلده اما یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه

اکانجا ندر در شولقد و میسر و نعمت اولو میشند کلور که نهایت
 یقده و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 اغا جدر و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 و رلو و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 خند و ارک برک در صومخه و خند و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 شهر و رلو و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 زار لوی و کار بان سولبر و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 بغایت اولو و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 صور رتبه و رلو و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 کور و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 قور و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 دندر و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 بالقله و لکه لکه یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه
 صور و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه و یوشه

بر قطره صنایع اولر و بوشهرده عالی عمارت لوار شتر قیلش انا را
 اما بولگلی کیک و بازاری بوشهرده **رخانه** و بوشهر قدیمه بنیات
 شهر مشرقی از ناطر سلطنت بوشهر خلفندن اینه وار شملو
 اول سبیله یقینت و بوشهر لره حومه مال بلنور و بونک جورده سنه
 بر طایغ اولشتر کاکا بیسون طایغ درلر و اندن انواع ادویه خاصیت
 اولر بلنور و بوشهرده عقرب جوار اولر اما زیان کار دکلدر و کن
 با بوسنه بر طایغ ذایغ و ارنه کونک منقش کسلر و اجنر اولر
 عملر چه طوور و هیچ دشمک حاجت کلر بونک و لایتند
 چقدر در موزقت و قطار سفدنلری و معظم اغلو و اکرسلر
 اویرلر و قریه مد بغلای الورد بوشهرده زعفران کلر و صا
 بوشهر لسه قلعینر بو قلعه انکده بر تکریدن صو و اکر اطراف
 مغربیه مشهور در هر کور بر یقه متلا اولسه اینه کلور بیک کون
 اول صویر کور و صحت بلور و الک یا انکلر نده بوشهر خلوت و افلاذ
 لر بیه نده واردر و چادر لرد کور و بازا و طرور و بیک و اجمک و صحت
 اما اکر کور و وقت بوشهرده بر بستان شکر کسکوزیز در صدد

بوشهر

بوشهر مشال التونه ویرور لور و بوشهرده اکر مشاله چتر خلق کلر
 و بوشهرده بوشهرده کورج طاشدر بیل و انا ای بوندن تیر و اغنا
 جکلور قرط حسنر بوشهرده ککسه بکتر کور وقت بلشدر
 بنایات اجز اولر و نیمت جن اولر و بر لایدرد کاکا فید و دن لر
 بر کاکا بورد و جمیع مغربله انا کجی بر و هواسی و صو کوی کیک
 بر بیدر بیلر بر کور بوشهرده جمیع حاصل دشور بر بوشهرده استمر
 و بوشهرده عمارت لور و کک نیا ناک عجایب در چهار طاقا فیلشدر
 اناک خوبلغنه و یقه لغتار شتر و بوشهرده لرد و طشدر و صو
 در مشلور بر بوشهرده ندر و قشدر و سار جینو انا کجی کک صا نسین
 متحر کدر جان لور و شهر ارنسندن بکرم در طاقا فیلشدر کوه
 بوزان تازم اولر و انمشدر ای بوشهرده بوشهر بوشهر و بوشهر
 و هو طاقا ارنسندن حوضلر و چشمه چتر و بوشهرده بوشهر و بوشهر
 اجنه بوشهر و حوضلر و چشمه چتر و بوشهرده بوشهر و بوشهر
 سیر اولر بوشهرده باغلر و باغلر و قشدر اولر بوشهرده بوشهر
 و بوشهرده بوشهرده بوشهرده بوشهرده بوشهرده بوشهرده

چنانکه بلنگر کپوری دریا رود و آن طرفه کانلورد ریسلت باز آید
 که رود و کپورنگ آتسنده هوسوس قنولک سزاید که آنک عظمت
 وصفه کلمه و بر طرفه و مطبوعه رو قنولنگ اجنه در تیرتوش و
 صغری و مطبوعه او در تسنده بر او متوافق و پادشاه تختناک قاننورد
 و مطبوعه ز نقد یحییج بشتر که متوالون صحیحوله خرنلوا و ز
 قورلک پادشاه قاننورد و دیدگویی وقت بنار متوا و زرنه
 قورلک که تختناک مطبوعه اقریه و مطبوعه کلوریه و بوسرانی آتسنده
 بر طاننفلنگر که بر انلو اند علم برله السندن کچو بود و بوجه لکله
 اوز بر طانننده راج بر طرفه و راج بر طرفه و در طانن فاه و بوز
 قنل و تختناک غننه بر آتیه دیوارده بر کتشلک که در کوم کچو که
 قارش در کور پادشاه قوی کا بقا رسترو اولاینه و در
طلسطلیه و بوبر قوره در کاندلسک ولایتنه بر ک معظم شهر
 بوشهر در معظم کپور و رقره کوردر که جمیع دنیا که کمننه
 بو کجلا کدک و خولبقده کپوری که در مشرق **نظرا سیف** و بوشار آت
 اقلیم در ولایت لایتنده بوشهر بنیایت معظم شهر در ولایت

لیه دکن یاز نقد رتعم در سه و برفقیه کتشیه بشو در کم کشن با
قلشه و بوشهر طایغ اوز زرد شمشد ر بنیایت بوسه و در کمی
 حصا در و با و بوز بر کدر و آتسنده بر او متوافق و جوره با و ز
 درت کونلک بود و با غلو و بستانلو و کتدر و تجمیع شهر و کن و ز
 و نعمت و عیش و خور و **قوریه** بود و خا در شهر و را دید که هر
 بر طعموش پیمشد رو با روسی بنیایت حکمد و هو طایغ کت که آتسنده
 اشکنا در و آتسنده و اوز که آدم اوز زرد و بوشهر دره الخیار
 و اوزیم زین بنیایت و لو اما اوزم قورم ز لاجرم بنیایت جوزا و لو
 و هیچ کتسه بقدر که اوز باره یک باره با غنی بقید رو عیش و طم
 شهر لولور که واسطیه صتر و بوشهر دره سچا ده لو و خالی و طم
 و خلوت در و پیشد **مسارده** بو معظم قنیم شهر در بو بو کا خرنجه
 ولایت در لور بود و خا لند لسو لایتنده بر تختد ره سوسوس
 قنیر بوشهر دره اولور که بوشهر دره معظم عمارت و عیایت قور
 و شهر آتسنده بر معظم ارماسندن کلور و بوز او زرنه
 بو کپوری پیشلوا و ننگور کوزی و ر بنیایت معظم و آتسنده اوز لور

بوشهر کت

انحر جریله مصر در بیعه عمر بن عبد زوار و اولاد شهر فتح ایلدلر
 و جمعی خطی است سیو ایلدلر و یاد شاهلو نیک خزینه سخی ایلدلر و
 و فی قیاس مال بولد لوجما سندن غریب یوز نیش ناج بولدلر
 اغوره جو اهروله و لعله مرضع که هر یک بر اقلیم خراجید
 و التوز کش تبسلی و چیخی خیا فلر شوقد بولدلر که حدیق
 و سلیمان سفا مبرک صلعم خرابی بونده بولدلر دیشلر مردن در مرضع
 باقر ناله و بوخران شمد که خالده و در شهر نند در روز نورط او
 بیفا مبر بولدلر التوز و قارز نر جو اهروله نزلت و کابلر بولدلر
 جمع مرضع جلد لرا جند منافع حجار و نباتا و طلائمتا نیش
 و بو کتاب بولدلر که آنده صنعت کیمیا و جو اهرورنک و انحر و زنک
 و برکتی بولدلر که جمشید در فلشند قایلیم سبمه بی جمع
 بنیدلر و در رتبه و مسامان شهر اولدک و بو شهر میشو
 جقد رو باغ و بستار و کون و حتام و قمشلر کار خانی خند
 و هر طرفنه قلعه و شهر لرو کویلو و قصبه لواقع اولمشمال
 طرفنه جبل شاد آد شش کر بنایتی و جبه و مسقطم طالع در و یاز

عمال قدر نیشله و یار و لوی بنایت محکم و یو جاد و در جلابی
 بنایت عظیم در و بر طرفنه برامق اقا که اکانا جبه در لرو بو
 امو از نر بر یک پر وار بر کوزدن و صوبو کوزله طبلو در و یوز
 طمسنا زار شوز یو طبلو در و یک پر التند بر طولا ایلمش اولتسا
 ار شوزند رسوب الور و کچیز از نر دو کویلو در شهر کر و یوز
 اندلسن عملکننده تختند کنار زمانند و بو شهر ده بر او وارد
 کلید و قاپوسنده نیش که هیچ کسنه بو قاپوی جمع هر یاز
 که بوخته کلسه بر قفلدانی او زردی کاد کویلو در وقت قفل
 جمع اولدک سیر کشی یک اولدک بو شهر که اصل یاز شاه زاده
 دو کویلو منع اندلر منع اولدی جمعی المذکی مال سکالو
 قاپوی چمه ده لاسلده آخند کوردک بر قوش و اول او یوز
 لوزن عرب سورتلو نیشده و لوزنر نیش و انلر اشکلو از نر
 بنمشلو و بشلر نندن عمال لوزن سکولور یاز نیش که تختند
 بو قاپوی آچلو و بو صورتلو شهر خلقند غلبه ایلبیلر و بو شهر
 الالو سیر اولدک یاز لوزنر زاید و عبدا الملك بنیرو انظر قند

کویلو

شد که خاله طلحه نظر از کج و دور **طوشوش** بر شهر و طایغ اندک
 به طایغ جام اناجی و کدو نیا اولان و نلفه و بسوک لکه و خوشخانه
 افاج کسه کور مشد و جمله بوشهر انجد ندر زاشد که جمیسنه
 ببارد بلنج و کج بقدر و جمیع اولود فاباری انجد ندر و قونلر
 طبر قدر در و بو انجلورن کج زلزله که الما قنالدن اولن **طبر کوبه**
 طبر کوبه بر کجک شهر و خام طشدن پیمشار و جمیع بار و کج اوق
 در اولوری زنگ زنگ خامدن و بوشهر کور نلر یک در لور نلکدن
 در برود نیاده بصورت بوشهر بقدر و جمیست جمیود لور و کوباد
 و جماعتی خاصلر نلر ک مسلمانلور در **طلوسه** بود اخی بر کجک
 شهر در کیشی و نهیمی بیشتا اجوز لقدر **در** و انقا فالج بو
 فاسق و غاصی سومنر لور ک فوی اجوز شهس قونمز لور **عس** بو
 شهر و رعایت بسوک و انواع کالات بوشهر در جنوا اجوز ل
 و بوشهر ده بالاکو ک جمیع ولایت مغربان مشهور در و شیشه
 اجوز لور ک هیچ اولن **لست** و بو کجک شهر در جنی باغی و باغچار
 اما اجوز اولن و خنایا و زخلود اما ندر لور در **سلیم**

شاه در

تترقاری کسور اولن و بو طایغ فلر ندر ناطلن طلحه ک کلکند
 بریحی ایله یولدر و بو طایغده انواع عجایب جانور لور در و در
 معدن لوری و طلا غلر عجایب کاشنه بونک عجایب و خنجی بیان ایدر
طلیس بوشهر نجاه امانا خاک قنکده واقع اولمشد و در جنی
 بوسور از نقر لشد و بوشهر نکه باز اولری رعایت خوبد در جمله
 سیله کرمده له طمن منقش قلمش لور بر طوع از نقر لشد بر قلعه
 وار حکم لکه و کوز لکه انک بی قلعه اولیه و خند و زین در و
 اکنه برود ادا خجک شهر لور **دمقار** بو رعایت کجک و راسته
 شهر در و بونک طبر اولن طلو طبر قدر ک کجک بی بوز و جمیع
 شهر لور بوندن طبر کدر و جنی نسنه لور کدر **سکاسیه** بو بیج
 شهر در بر سنه افرزت در لور بر نجر در لور بونر نما خوز
 ارقان و شرفند بر معظم ارمق قوز کور منکر بوسور از نقر
 قوشد و جمیع بوسور نسنلر اولمشد و رو باغ و باغچه و تمام
 و کار بان ساری بوشهر در هجده و جمله اولن در صور افواج
 بوده و زمان کتاره بوند زینک شهر بو غمش ندلس و لا ینده

مخبر

الكسبيوك شهر در حراب و بوندونك طاغنه جبل
 جالوت در لور و بوطاغك شرقنده ارض مصر واقع
 او لمسند و ر بوالاحات بوكل ياي زي لور در قوت
 وار متوق و صوبه يقدر اناخر ما انجابي و ارا تا برو
 بو كلبي ابا دان و عمارت امش و عيس انجاري چو غمش
 و بوندن تا نوبه اقليمه دكن اوج كو نلك يولدر
 و بوالواحات رضنده بوطاغ داخ و ارا كا
 بيستان في طايغي در لور و بوطغنه لاجور در سعدن
 و ارا ندن جعفر در لور مصر الدر لور و بوا قلمك اذ
 ها را لور عظيم كه قوبي و او كو زي و ازي بو طرف لور
 و اما الواحات الداخلة بو مسلكك قوبي و ارا در
 عربد زو كو يولي و ارا و عمارت و ارا و صو و خرما
 انج و عيش جعفر در لور طاغك ايلينك و شمشكه
 ارض مصر له صحر ارضناك حايان در بوالواحانك
 و اسوان لرضناك جمان بترو اوله بيمسند در كه

و بوبر مسظم شهر در زيرده جوساغ و باغجاري و در و بوبر
 طاغنه عور و انج و اربنايت اجوز ارا و انا ابو عور و كلدر
فيله بو داخي انداخت لزند قهقرك ياد بوشهره كوشه
 دست يدستا اولو بو نو اسخده كسه يان كور ممشد و حق كور
 منلو و باغلو و باغجلو و تمامو شهر در و انا باغ و باغجه و انا
 و در كور من چقدر و غايت استدر كه قشرايحي زياده مطون كيمز و باغ
 و بيستان چقدر و ر غفران كلور و نو احسنه جنو چقدر و ر و انا
 جوا و لور و غايت فاسقدر **و انا الحيا** بيوك عظيم شهر در و انا
 انداخت لرتدن در و زيرده در ارا مقدر واقع اولمشد
 صوبه نبايت نافه و طلو و بويي در بوشهره كه هو اس نبايت
 خوردر و ارا و سويي كه و باغ و بيستان چقدر و در كور منلو و ريف
 در و صرا جندن كجور و ارا و انا بركوري و رينبايت عالي واقع كور
 و يلا لندسه شهر چقدر انا او لك بويك مسظم شهر لور در
 باغيه قضبا و كو يولدر **الغريبه** و بومسلكه الواح
 دلو و اسكندريه بو ولا يتد ارا الواح القديم شهر شكحالده

شاه جعفر ملك

دشاده پیش وارسا و لا غنجه بشهر صمد غنجه بر در لور هر
 پیش درین و اول غنجه پیش در دیکه بله که در دیکه و بر شش کوه در
 اندک سوالات ایله بو اغانجا احوالند نایتم بوند کور نوز شهر
 و در حقیق مال لور بو مقام مد فوند ریس کلید عیسی الملک بز من
 بو حاله مشتدک عرض قلده نوز کشتی قشده بر ابلق از غله ورد
 برای تمام اول یا زای اجنه استند لور هیچ اول اثر دن بولمالدی
 هیچ کس سیه او غزمد لور صورده **لوحکایت سناتور** پادشاه و
 عربین ظالم ایله طایفه نوز بد نچند لور بو یا زیکند لور و کوجال
 اهل و عیال لور یله کد زکن بر طایع طوفند شد لور کد کین
 اغلاق کورده لور که قیاد ن قیایه صحر و ارد نر شد لور بر صحر
 که جمیع چای لور و باغلو و باغچه وار مقلو و بر جماعت خلق کورده لور
 اندک آکلده کور و خرمن دکر لور و میشد و وشور لور پس سوال ایله لور
 بو کلن جماعت کور سنر جماعت سنایند لور نوز سناتور بد نچند
 بخت ایله لور و ایند لور کور کور نوز کور نوز سناتور آردن استند
 و نوز نیاید و بو مسکا ند غیرت بلوز پس بو جماعت اهلک طوار اند

انجان از کنده بر طنلوا لور اخبور کور و باغ سنست اولو کسنه
 چقه سنور و لور الو اما ندن ایلان بچ اولور و چنکه بر خا نوز
 اهر سلوا اولور لور و ار صد ن اشفا **در طنلوا** در لور و یوروش بر
 و لور زمانه عمادنه ایله چوریکت لور و در و اکوز غفر از لور
 و عصبه حجبی چق لور و شکر قشش چق لور و شند که حاله اند
 شهر و کوی بقدر مکر ای شهر بر سنه خفا در لور و سنر خیز
 در لور زمانه استانی چقد ر و صوری قیود ن و اکسنو ارا تیه
 ای کونک بولدر **واما سناتور** بود ای خیر لور و در صحر و مقدمه
 ای چقد ر و قو کور دن چر لور و خلق کور چکنی بد لور و طرفه بر طایع
 و در کور کاند و بو شهر لور او حله ارسند بر طایع و ارقول
 طاشند نازده دخی در کانی لور و سنر بر و استکند بر ارسند
 بو ایله و خراب کور هیچ عمارت بقدر و طنلوا اولور لور کور اولور
 زمانه کور بو کور شهر و بیضا بد لور کور کور حاله و اخی اند
 و اما خلق نظر دن مستور و طلسمه **حکایت** شغری
 سنر نوز بو صحر و دوه یا و قلده سناتور کور بچ کور کور کور کور

دنیاده

بر شهر کوزوم که آنده بسیار مال و کبچ لو را بسیار فزاند و چقدر
 آنک طلبت تا یکم کردند و نکرار شدند بر معظم شهر و انواع
 انجلی و عیش و نوش و حوصله و ارامت و بر معظم رفق و یاران
 قشمتش در بود و متکا رانند بر پنج بتمش و مغز و اول غایب با
 غدننا لدی و دگدی و ایاغنه سورده و ولدا اشک ایاغنه سورده
 پس اول رفق از زنجبد لو و ایتلوی صورتی بنجد پس کوزوم شهر
 و بقی التور و جوهر و مشک و عنبر ایلدو و مغز مغز کندی
 و صعیق صعیق کدی و حکام صعیق و بوق حکایت انجلی
 و از جمله و در دوز و کندی و نقد که او یا زو است و کوزی
 شهر کوزوم و نزار متون و نزار اما **رضه** قدیم زمانه
 جوق شهر لومیش اما شد که خاله که خراب و عا طله در سکو بر طرفه
 که چون بدین یکا در جماعت و رانده بنی اسحق قد زکونیز
 زعفران کوزوما **اسکندریه** مغربیا آخر شهر در شام در کوزک
 قوا کنده در و بوشهر ایچ قویلی و ارجوسا انجلی و در
 کوزیکه بلور که آتی با بن کتشی نزار و پادشاه همش و یاد سی

والا نند بعضی و غر دل و اول و اطراف چند لو مدت مدید اول
 طفله و کوزی و بول بولد که هیچ طرفه که او نزار اول بولی کوزوم
 پس اول طوار و لالت قود لو و کتلو و بول بولد لو و اسکندریه
حکایت موسی بن نصیر چینه که ستوریر ملک و لکه و لیده بن عبد
 الملك طرفند پس اسطولا ب طوتدی و نهایت علم نجوم باورد
 پس بویاز ویر کردی و مدت کوزی و هر بویزه اسطولا ب
 و رماله است و نزار بر معظم شهر نشند که بار و لوی حکم و بوز
 و قاپوری مرد و نزار قبول نزار و سنده که در آتشند نقد
 جهدا بلدی احمد پس نزار بانلو در در و بوق کتشی و زبند
 از نزار همانکه انفسه بقتله کند که انفسه پسر و نزار خلیفه
 قدی تا بنزاون کتشیه که نزار نجیب و ابله بغلیدی و نزار با نجوی
 هما نکه انفسه بقتله برودن زنجیره له جلد لو و کند و انفسه
 دشکا قتا ایلدی که باره اولدی کوزوم که هیچ چاره نزار
 دوزنگ کندی و ایز و اول شهر بولد **حکایت** بوق کتشی صعیق
 مصره قفق اولدی و سوزا اسندن است که نزار الو اما نزار و سندن

انفسه

بنایت براه و مملکت مهوراجی و بیستی خرم و مال و ارم و سایر
 قوا که در نشو و نما در آن نهایت بقدر وقت اجزاء او بود و بشهر
 انواع قماش طقنوز که هیچ مملکتی از آن جمیع عالمه نازک نماند
 کلور قماش اورد و نیز صوف کلور و جمیع اولین که در آن روز
 پله دکن اول سودن اجور بنای مانی و روش و نندرت صورت
 و بوشهر که او کو و بازاری بودی عجایب هند سیله بنشدند اسکند
 ر قده سطح مثال از نرسین کی بر دین ادر می شهون که در جمیع
 و بازاری بود و بنشیند او و بوشهر و سناره بنشیند اسکند که آنک مثل
 افکار ارضه بولغز و شهر دین برین ادر قدر و بود جکی او روز استون
 در ادرش ارضه بنیکه که نوز بنشیند قامت او بود و سناره از نرسین
 پیش او را رسوند و ماند بود که نوز تصنیف اشق که بر این یونوله در کوزه
 بقدر که بود در سه کوزه بود و عمل ادر بود که کوزه کوزه کوزه
 که با بود پس پادشاه صلی مصر پادشاه هالد و بلج و ریکه ابتدا
 قوا رخ اسکند رده بود که نقد که جواهر اسکند رظا ماند
 جعفر و اولمانا و دیبند که نرسین مصر پادشاه اسکند رده

اولمانا

اولمانا و قیسه بقا الهما که برز بقدر او و طلسم باطل اولدی
 و هیچ نسنه بولدلو و ایدر لو که بومنا ره اسکند
 زمانه شهر که او رستند اشق اسکند ریه البته
 بخش ادری اسکند زمانه التسمی صوالدی و تسمی
 در که شمد که حالده شهر در و سجد بولور وقتیه صد
 یکوم سیک سجد حقدی و طبری رحمت الله علیه تا
 رنخند که کور شکر قحج عین عاقل اسکند ریه
 ایله امیر المومنین عمر رضی الله عنه بنی بر دین ایدر سجد
 بر شهر فتح ایلدیم که اخند او ن ایکی بیک در کاز
 و ر که هر نسنه در صورت لو و بومنا ره باخی و ادری
 بوشهر ده که آنک بنسنه ما یو کجه و کند زاود یتر و ج
 بولر که کوجیمه ایدر ادر اناک شوقند و اولدی باخی طلسم
 ادری و ایدر که اسکند ریه اصله پتر کشته مصر هر من بین
 در انا خراب اولمشید اسکند رغا رتا ایلدی و بوشهر ده
 اسکند ر که کاعرب مسیلا زدر لو هر بونک او رتا و نازک

و شمال طرفه انتمشيد در كره و بر معظم درك و زبون طرفه
 كه تمام دنيا ده اولقد درك كسه كه رمش در و اسكند و
 طاش در رخام كه قرق ارشوند رانده و بوشهره بر درك و كه
 اكاه در و استندك بر فوش عشا كه هو طرفه كه كمش يور
 اول قش سناسن نله او چار **مصر** حاله طاعنك غرينك
 واقع اولمش و بوقا قبايم و معدن غراب درك داريم بو
 پادشاهلوري معظم شوكتلو پادشاه امشله و بو مملكت
 علما و حكما و فيلسوف و مهند سلواك اسكند و لوز بوزارض مصر
 سكتن بنش كوره در مصر ز اشفاق قرق بنش كوره در و جمع يور
 لوزنك كارنه واقع اولمش و ك طرفه قصبه و كويلو و شهر
 و زاننده و جمع منظره آلامن كوچك و ابتدا لسوار درك
 اقتضاي مملكت صعيد در و انهم سني اسكند رير و و مياط
 در و بوزانده ك بياك باره كور در درك هو برستان هماندر
 و مسجد لوز برستان و كاروان سوري و اوليد و كره مملكت
 جميع التوقدر انجور كه يهيج بر يقدركه انده مال كوماهز و شهر

بويد راني قرق بويد رانسان قوشيه يور قوش اسكند نانيخ
 كه او زنده سوانه ليجه بنشدركه بن كويمر شتاد م بوشهر
 بدم اول وقتك كه دم قوقلوز دي و الووم چوم كه كلدي و طاش
 خله انده بليق كيه ايم و خلق تكوي بلمز و عمارانلوز بدم
 و ارمق قرق م و انجوز كدم و دلددم كه بوشهره و نشا
 قوم كه خلق بند نصكون بلا كه بنم لشكوم و چريم نقد قرت
 وارد ريس توب بن تره و معدن بنه و فعال القوي و ريدم جبل
 مريم كه بوندن را يوت يولد و يور ك طاش كسد لوز اموز لوله
 كوزد لوز بوزانك يوس صند بويه جرحسته بوشهره كوزد
 و قطف بن خالد و د موقنكي بو اكسي ك النيله كوزد و يور
 قودي و يوشلور ك بر سني شمد كه حاله بوز كسي انواع حيله
 بوندن بر مردان بر معظم ديوار ك ايدركه اولك شهر با
 روسي ندي ز اميش كيه سلیمان بن و ديوش و ايدركه كويمر بن
 شتاد پيش و قابو سنك ك چاچو با قيد را و زلقه ارشوند
 بقرند و ك طرفه در كلور و جنو طرفه يك م ك كركه

و شمال

شرفه جبل عظیم واقع و لشکر مصر من تا اسواره دکن ^{حکایت}
 درگاه یوگا او که گاه الحقیق و اول الحقیق بود و تخا میم در لور
 طاعنه مغاره و کلیسه چند رو بود طاعنه جوما که از لشکر
 طباغی قتی که علاج استوار و اولی التورن جتو و نیل در لشکر
 بر طاعنه و اولی نامش در کرمی که هیچ کسه اکا جتو انجو که جهاد
 و سیرت خاقد و اولی که چند ماله عظیم در معظم کاهنک که
 بو طاعنه بود نمشدر و اوها ملکه مصر در خزانه در ملوک مقادیر
 جمعی لایه جواهر نفیسه و التورن کیمیا طبر و کت حکمت
 و طلسمات و نجوم اند خزانه طبلش و بونک عیالینا بد و روز
 انشاء الله تعالی **الفسطاط** بو کافسطاط عمیق عاصم در
 و شد که حاله اسکی مصر در لور بود معظم شهر در عمیق
 جامع اند و اولی بر معظم کلیسه یدک عمیق عاصم در تیکه
 مسجد پدید و روایت صحیحان یک مرسکه کشتی صفا بد و اولی
 بنیاده حاضر است جمع اول مسجد پیمان با بر دم قلد لور بود
 شرفه شهر را نخر و اولی که شد که حاله خراب در معظم شهر
 مسطاط ملک

ع

جتو از لوری و حما ملوی و مسجد ای ای لور که اند درت
 یوز تمام و اولی که شاد را از خرابا ایلدی قری قوند که ناکاه فونک
 غلبه ایلیه و کئی اله و بواسکی مصر انجو فسطاط در لور که
 عمیق عاصم صوفی فتح ایلدی اند بر خیمه دکنی و انده شاه کز
 اید قتی که کنان استیک خاقد و اولی که خاقد را استنده کوز
 یوسله قشای ایلدی خاقد بقیه کوز تا اولی که جین یوزس جتو
 پس اولی که رسید ایلدی که کوز جین یوزس جتو اند صکن کوز
 یوز لور بود فسطاط ملک قشای سنده بر جزیره و اولی که اروزه
 در لور و اولی که درینا استنده جمیع باغلو و بجا و سیر
 نلوی صوا و زنه در لور بود و بر عیالینا عمارت بیست که اکا در
 خاقد القیا سر در لور و اولی که بر کبریا نامش لور مثل قشای
 کجک و اولی که در معظم قلعه و ارمش شد که حاله خراب
 اولی که در لور بود و اولی که در کل او زنه بیست
 ارستند بر سنا بیخ کجی قوی و در عظیم بود که رخام زدن ایلله
 اولی که در استنده بود در کوشلور خاقد و اولی که در کز

ارشون و برمتی نشانی قلمش و هرگز که نبل از ترانه بر نشانی
 ارشور شهر و خیرا در لوروشا دی قلور تا کاکا کن اول
 ارشون ارشور پس اول کون یوم التینه در جمیع شهر خلوت نشانی
 اد لوروا اول لورور که نمایان جود لور اولسه کره و اگر آکسک
 اولسه قطه اولور و اگر نق اولسه خضر عظیم در و اکثر
 مملکت غرق اولور و یوم شهر جمیع طبعا در بروکری تا اول
 دکن و هر طبقه بر کشتی سار اهل غیا لیل و النهار و
 کور و یور لور و ندر بلور و حوقا ناریند که موشه شاد که مصر
 اولور که کافاعه عید العزیز در موشه شاد در یوزور اولور
 که هرگز در یوزور ده سقا صو اوله خرج اولور و اجنه پیش یوزور
 وار و اکتمام و اگر فونک انکلی یو خلقه کمنه **الزفا هنر**
 بومر جیدید در جمیع مسافر اوله اتفاق در کج و بر عالملور
 کجی شهر تیره و هر دو قماش که عجایب و غرایب وار اند بولور
 و خاتون لوری نیایات اهل جمال و اهل ستمنداد و ظریف و لور
 لری عالم و یاد شاهان و عظمت و جوی و جوی و نینلو و یازار لری

بحر

کویک و ارض مصر که تحت در و قطع بوند و در که اجنه در بیل
 سکون و طبقه در که هر بوند یاد شاهان بر مشهور قوا سار کند
 و جامع از هر یو قوا بوده در که بیک کشتی قوا اسلامدانان و مجاور
 در کجه و کند زده هیچ بر ساعت بقدر که ذکر و صبح و قوا قران
 اولیه **غیرت** صفتی بر قاهره نک شوقان واقع اولمش تمنداد بود
 پیش و طبعا بود و در حوزو لور سار اولور بونده امش و شمش
 هنوز یور لوری باقی قلمش و کور نه کشته بلور که آبی با کشتی تمنداد لور
 کشتی پیش و طبعا بوند با کج جمع دنیا ده هیچ یوزور بوزور
 با قدر که از اولغی بر میل بولور و این بر میل و اجنه بر قوی اولور
 الشمس اولور در لور و خا صیت صوت در انکون که عیسای علم اولور
 غسل بلمش در قوی لور لاندن بوند بیا ناید و زور و عین الشمس
 غز بیسته **قلوب** شهر در و اخی معظم شهر در که بولور
 و بستان لوری جقدر و حوقا لور بیا کالت یوزر بستان وار و بوزور
 متامده و شمد که کماله بعضی خراب اولمش در و انواع پیش لور
 باغلور و بوزور و سارینجه بونا غلور استنده کجی کجی لور بوزور

شیعیان شنونده و هر برضلعی نیز آشنوندند اما الکلیله و جمیع
 اطرافند همندم در بر اهرام آن چنان هوم در زانو تو حج
 و در کوشش تو نمشود که ایجا اول وقت طبع ملو بیشتر جوهرها
 و اموال خیرینه و کتب فیلسوف و بزنگا چنده حقه ادویه کرغان
 خاصیت لو و عزیز تر نوع سرجه و در آنک چنده که صغیر و نون
 تو با فلز و معجون و هر در لو حج کل و او تک صوت و بیخ و هوم
 شرفه علوم فلکینه و انواع حجی لو و اسطرلاب و کوه لو و طسما
 عجیه و هر گاه هک تا بلوغی علم روی و انواعی سخنک هر زنده
 در لومش و هر صجک و کاهن که دنیا به کلمش را آنک صورت و عمل
 و علم کایا بود در زلمش و آنک حاضر قلو رومش و ما مون خلیفه
 چنانکه مصر کرد که دلایک بو هر مرک برس بیتیک نقد که جهت
 بشر ما عظیم ز جمله و حق ما خرج آنکله بر طاق بقید لوان
 مقدار ما که خرج آنی بقصه اندران بود لوتر زیاده و نر
 پس تر یک اللیل **فلسوف** بو بر شهر در که یوسف بیغا مبرم
 پیک و ارتستنده بو ارمق تو بقید ادبی و بو ارمق نیل در انفس

مشهور

بول باغ و انجمن بر بر نه اولمش و بو ارمق و غیره همان بود
 داو و لایه خلق هر طرفند کلد و او ابتدا لومنی بر طرف مز برت
 سکا اما و بر نه لومنی ارمق هر طرفه بر تو تک بو زینک شتقا لایه
 حاصل اولدی و قتی که فرعون حال عرض ایلم و فرعون ایلم ایو
 قلد ایلم ایلم که کوه لومنی شفت و محبت ایلمه و قلک ایلم
 انفا ایلمه سال نیز استلونه و بر پس هسان جمیع ما لاسلونه و
حجر بو بر شهر در نیل صونیک غریبان حجی کر یلو و رو باغ و
 و انجمن و عجایب عمارت لو و بو مقامه و جملستند در قضا قد که
 بغلش بو بر سطر واحد و زنه صانه شمد که خالد پلشند
 و اهرام که عجایب نیادند بو موضعه در که بو تک کیم عمارت
 حکم لکه و معظم لکه دنیاده بقدر نیک طشتمو بر له پلشند
 و هر طاش که طرفند در لشلو و استند که سوره قلشمار و اکا
 کچو و انجمن بر در مینجه بر کشتلو و قورشون و کشتلو اولند
 تا آخر تو کن بو رسم پلشند و بو ارمق اهرام در بر اهرام
 بو جکی بو زار شنوندند اما لکی ارشونه اوله بیش بو زار شنون لیر

اما بوطاغنه قطعا صوبيد رو بوطاغنه هيچ كسسته در اوطاغور
بويمز و بوطاغنه الموقد كمشعده واردر و اشغاد زمزمه
وار و نيا ده بوندن غير زمزمه بقطه رويح كسسته بوطاغنه
معد نلزند زفايده دوشمتر انچه شهر لردن ايرقاد و ان
يقدر كه كسسته ساكن اوله و اسوار غزبندن الواسا ايا نلوزين و
و بونده قطار و طوزگان و كه هيچ نمكند و يقدر و اسواره نك
شرقند و مال جسيم واقع اولش و بوقما و ايا نلوزين در تخن هر
جانوراه سكو كني بو قومد كو نما و بوعا اسق اوله و ايا نلوزين
و بوطاغنه بوطاغ وركه كا خيط العجزه در لوجيمو ولا يتل و قلعو
ايشه شد كه حاله هيچ ابادان كل و ايد و كو نمود و لا يتل اولد
ارض قلمصوم بو ايزي مرله شام اوتستنه واقع اولش و ز
اصلاره دنيز ايش و طاغلو و كو ايجندن ايشه شد كه حاله دنيز
بوطاغنه داخي هو ال ايشه و بونده اك شهر و ارب خراب كه مر خراب
ايشه و سويقد ر مكو بو اك شهر ده قويلو و ايصو كو ز و قويلو
شام و مصر اوتستنه بريازي وركه كا تير در لور و در ويز و در

كوفلا

كونك يولد هر طرفه دده و پير يقدر و و تي اسرايل بونين
سوكردان قلد لوقون **ايلان** بو بو شهر و در كركه و بيكسان طاغ
از نيز پيشه كه جهتم و انك نهايت مشكله و تمام بر كون اينش
بو قشد ر و بول سيشله در كه كمشيدن از تو بوطرف بونك اوجمد
قادر و بوطرف نهايت در نيز در **حور** لكو شهر در انا
لور در لور و بجمي شام و مصر اذن كدر و و سوت و طغلور و انا قو
صويد و ر بونك با نندن بو خراب شهر وركه شعيب ميا موصلم
قوتوسي كه موسي قوتيلو و صو و انا اذن در رشد كه حاله اذن
صوبيد **ارض التار** بو بو تير تيريد ر شام له حجاز اوتستنه
در عمارت يقدر و بو كا ارض الح در لور **ارض التار** بو انا قو
مكند و اوتز ايه قعله و در بو كل سندن بر كه قعله در بو شام
اقا بو نجاه كوره لور در هر ولايتنم بر كوره در لور اوكوره فلسطين
و انا خي غلاس و انا خي كوره لور در در بو نجاشيا و بيشتر باقا
و انا خي تير و انا خي ناليس و سكو نجو سبطه و طغوز نجو عستلا
و انا خي كوره خمر بران بو نجو شبت جبار ايله جنوب طرفه ان حصو

دو کوجید نغیر بونده اشلوک و جمله سی انواعی فسوله
 درلشد که و اصفلو و صفایین نوک عمود و ارانده کی صور
 کو کسی از زنده و نمشلا و ال که در کی بیک بش یوز التوز ستون
 المشلو و ایدر که جمعی مرم و رخام که بو سجد اشله شد
 معورند آنکو نله اودده ایرو عرابان کمانینه که در زنده
 بلقیسک مرشند نایله اغزجه التوز و مشلو که افسیاد
 کتور مشلو و مناره نشو و مشق که عیسی پیغامبر کو که زنده
 انسا که د بنده بر طاش و کر که او را طاش یاده سید که مو
 پیغامبر عیسی ایله ورد که اون که ارمق اوق که کا قال الله تعالی
 قلنا ان ضرب هم صا که الی فانیست منه اننا عسیر عینا و کن
 صا الحیدر که عبد العزیز روز که ایتمش که قرین سجد ده سال
 اولدم ویش وقت نمازی بو سجد دن غیر ای برده قلم و هر
 نماز دن فارغ اولدم برده لوصفت نغش کوردم بو سجد ده که
 آنی کور مشتم و شد که طالده اولد نینده د کلد ریز او ایلده
 بر اودده شد و بعضی سقفلو و نیقلا و استید ن و تو کند و متفاد

الشیه و کوره شریک و کوره اردن و کوره خانه و کوره ناصره و کوره
 صور **ارض دمشق** و بو طایخی مستملا در بو نجه کورانه از نکر
 بر سی عطله کور سی در کوره البقاع و کوره مبلک و کوره لیتا و
 پرتو و ضیعا منینه و حول و طاهره و حوله و طبریه
 و بلقا و حری و طایب و عمان و سراه و مشهور شهر لوندن و دمشق
 در جمعی مملکت شامل تخت و را لوری و عمار تلوی و سرائیر
 یمنه نوز و خویلد و مصر که طبقات در رهوا نسی کو کجک و صوبه
 بولهیج و بقدر که آنک بر کی برده صوا قز و تمام لوی جوی
 بیجک اری و در مقولوی و انجلوی و باغ و بیستان لری
 نهایت و کوری لری بولهر بر کوی بر شهر در و جامع بنامینه که
 مشهور عالمدر بو شهر و در که ولید بن عبد الملك پیشند که
 جمیع طرفنده آنک جامع بقدر که جامع قرطبه و کایت منور
 اندلس شهر نده که بو سجدان خرج اولمش در یوز صد و سالدی که
 هر پر سده اولد درت بیک فلو و ارده و اوزن کی بیک استاد
 بناد و زنجاردن و در حردن و ضوس و جید و طلا شح و زده التو

دو کوجید نغیر

ÖZGEÇMİŞ

11.11.1981'de Yalova'da dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini Yalova'da tamamladıktan sonra 1999 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazandı. 2003 yılında lisans öğrenimini tamamlayarak aynı üniversitenin Eğitim Fakültesi'nde "Türk Dili ve Edebiyatı Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans" programında öğrenime başladı. 2004 yılında öğretmen olmaya hak kazanarak Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı Deniz Astsubay Meslek Yüksek Okulu'nda "Türk Dili Okutmanı" olarak göreve başladı. Halen aynı görevi sürdürmektedir.